

Компаративна анализа на
извештаите на Европската комисија

2014-2018

3...2...1 START
START

3-2-1 СТАРТ

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА НА ИЗВЕШТАИТЕ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА 2014-2018

АПРИЛ

2018 ГОДИНА

3-2-1 СТАРТ (3-2-1 START)

TO WHOM IT MAY CONCERN

Деветта година по ред Фондацијата отворено општество- Македонија (ФООМ) и ЕВРОТИНК – Центарот за европски стратегии подготвуваат компаративна анализа на извештаите на Европската комисија (ЕК) за Република Македонија односно на забелешките и проблемите нотирани од Европската комисија за периодот 2014-2018 година. Целта на оваа анализа е што појасно да се прикаже брзината со која Република Македонија се приближува - или се оддалечува - од Европската унија. За таа цел се користи веќе утврдена методологија според која се разгледуваат исклучиво проблемите (а не постигнувањата) и истите се систематизираат со три бои и тоа: 1) Со стандардна боја и фонт се обележани новите забелешки од годинашниот извештај; 2) Со стандардна боја и подвлечено се обележани наодите кои се повторуваат барем во еден од претходните извештаи; и 3) со стандардна боја и задебелено се обележани проблемите кои се повторуваат во минатите две и/или повеќе години. На пример, во делот на Демократија во Политичкиот критериум, за првпат се споменува дека: „Промената на власта беше одложена поради одбивањето на претседателот Иванов да му даде мандат да формира влада на лидерот на СДСМ, кој имаше поддршка од мнозинството во Парламентот, поради политички и правни прашања. Ова го одложи изборот на новиот претседател на Собранието се до 27 април 2017 година. Неговиот избор предизвика насилни напади во Парламентот, кои беа силно осудени од страна на меѓународната заедница.“ и затоа оваа забелешка ја обележавме со стандардна боја и фонт. Од друга страна, во делот Владеење, коментарот „Децентрализацијата останува клучен елемент за имплементација на Охридскиот рамковен договор (ОРД).“ е показател дека истиот проблем бил нотирани и лани и поради тоа е обележан со стандардна боја и подвлечено. И конечно, со стандардна боја и задебелување на фонтот е обележан коментарот „**Бројот на закони донесени по скратена постапка се намали, но останува висок.**“ бидејќи се провлекува во најмалку три извештаи.

Главен извор на податоци и оценки за оваа наша анализа е Извештајот на ЕК за Македонија за 2018 година. Сепак, и оваа година многу важен извор на податоци, но и политички проценки е Соопштението на ЕК за Политиката на ЕУ за проширување 2018 година. Повторно со овој документ се зборува за принципот „најпрво за основите“ при што се менува пристапот и се утврдува поинаков редослед на поглавјата и соодветните делови, но за тоа подолу. Според принципот „најпрво за основите“ суштинските прашања на политичките критериуми и владеење на правото, вклучувајќи ги тука темите како демократија, владеење, институции, реформи на јавната администрација, економија и регионална соработка, но и поглавјата 23 – Судство и темелни права и 24 – Слобода, безбедност и правда, остануваат клучни приоритети на процесот на проширување. Оваа година, за прв пат, поглавјата 23 и 24 се разгледуваат како суштински елемент на политичкиот критериум и за прв пат се опишува состојбата во истите на само едно место во извештајот. Оттаму, во нашата компаративна анализа, порано користените делови од политичкиот критериум кои не се вклучени во поглавјата, ниту пак беа задржани во овој извештај одлучивме да ги исклучиме. Како битен извор на информации, но и репер во целиот документ на Извештајот е исто така и Извештаите на Прибе, но и **Итните реформски приоритети** кои и понатаму преставуваат составен дел на оваа анализа.

Областите кои оваа година се сметаат за темелни, согласно пристапот од Стратегијата за проширување се следните:

- **Политички критериуми и владеење на правото** (кадешто се опфатени демократија и избори, функционални институции, граѓанско општество и поглавјата 23 [Судство и темелни права] и 24 [Слобода, безбедност и правда], но и слободата на изразување),
- **Економски развој и конкурентност** (дел кој ги опфаќа економските реформи, конкурентноста, работни места, фискална консолидација и инклузивен раст).
- **Реформи на јавната администрација** (дел кој ги опфаќа политичките влијанија врз администрацијата, ефикасноста и стручноста, балансот меѓу различните нивоа на власт и сл.)
- **Регионална соработка** (каде се подразбира агендата за поврзаност во регионот на Западен Балкан и добрососедски односи и регионална соработка)

Оваа година Комисијата користи описни оценки за да го процени **нивото на усогласеност** и **остварениот напредокот** од последниот извештај. Нивото на усогласеност се оценува во скалата: **Рана фаза на подготовка** (Early Stage of Preparation); **Одредено ниво на подготовка** (Some Level of Preparation); **Умерено подготвена** (Moderately Prepared); **Добро ниво на подготовка** (Good Level of Preparation); и **Напредно ниво на подготовка** (Well Advanced). Од другата страна, петте категории пак за оценување на напредокот во последната година се: **Назаднување** (*Backsliding*); **Нема напредок** (*No Progress*); **Одреден напредок** (*Some Progress*); **Добар напредок** (*Good Progress*); и **Многу добар напредок** (*Very Good Progress*). Воедно, Комисијата не прави целосно разграничување на периодот од последниот извештај, но постојано потенцира за периодот од изборот на новата Влада кога зборува за остварениот напредок.

Како и до сега и годинава во компаративната анализа ги вградивме и нашите согледувања во форма на коментари со надеж дека ќе ви помогнат да создадете своја слика.

Целокупната анализа наведува на следните општи заклучоци:

1. **Македонија доби препорака за почеток на преговори за членство за Унијата**, која за разлика од препораката од 2016 година е “чиста” и неусловена. Оваа игра со зборови ја разбираат познавачите, а на обичните граѓани им значи премалку. Сепак, вредноста на овој факт е голема и создава корист за граѓаните, без оглед на тоа дали препораката ќе се ефектуира. Македонија во последните три години се соочуваше со длабока криза на легитимитетот на политичките елити и институциите. Пред помалку од две години, Македонија беше квалификувана како “заробена држава” - еуфемизам за авторитаран и корумпиран систем во кој тесните интереси на моќните поединци имаат предимство пред јавниот интерес. Пред неполна година, Македонија се соочи со политичко насилство поттикнато од актерите кои повеќе од деценија ја градеа заробената држава. На почетокот од минатата година, власта во заминување отпочна иницијатива за “десоросоизација” против преку 20 граѓански организации впрегнувајќи го репресивниот апарат во кампања за заплашување на општеството. Сите овие случувања наоѓаат свое место во Извештајот. Исто така, свое место наоѓаат и значајните позитивни промени кои се случија во изминатата година. Денес, Македонија во извештајот не е претставена како држава во која тече мед и млеко. Напротив, претставена е на реален начин - како држава која се соочува со проблеми, исто како што беше претставувана во многу извештаи нанзад. Тоа што е различно е вербата дека општеството и институциите овие проблеми не ги игнорираат, туку со нив се соочуваат на зрел начин. Европската комисија со право забележува дека заробената држава почнува да се ослободува. Во услови на недостаток на успешни приказни, тоа е нешто што треба великодушно да се награди.
2. Позитивниот тон на Извештајот е последица не само на домашните реформи, туку и на **гладот на Брисел за успешни приказни**. Во новата Стратегија за проширување, сите држави кандидатки од Западниот Балкан се опишани како системи кои содржат елементи на заробена држава. Комисијата предвидува низа иницијативи кои треба да ги отстранат овие елементи. Парадоксално, очекувањето е дека

елитите кои играле голема улога во заробувањето на државите ќе го променат своето мислење и ќе ги размонтираат системите кои самите ги создале. Амбициозните надворешнополитички иницијативи и набената домашна реформска агенда преземени од новата власт придонесоа сликата за Македонија во Брисел драстично да се промени давајќи надеж дека на Балканот постојат политички елити кои промовираат поинакво однесување. Брисел тоа великодушно го награди.

- 3. Позитивниот извештај и охрабрувањата не смеат да создадат триумфализам.** Напротив, црвените букви во последната колона во табелите подолу се показател за обемот на работата која претстои во политичките и економските критериуми и во поглавјата. Иницијативите за враќање на владеењето на правото и демократијата мора да бидат проследени со реформи кои ќе значат повидлив бенефит за граѓаните. Позначаен економски развој не е возможно да се случи, доколку не постои јасна визија и стратегија. Услугите на јавната администрација не можат да се подобрат преку ноќ без приоритизирање. Затоа, охрабрувањето кое доаѓа од Брисел е охрабрување на почетокот на еден долг пат кој Македонија ќе треба да го изоди во наредните години.

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА НА ИЗВЕШТАИТЕ ЗА НАПРЕДОКОТ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА 2014-2018

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ДЕМОКРАТИЈА

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

1. Да се обезбеди доволна автономија ба независните регулаторни и ревизиски и надзорни тела, но не само во теорија, туку и во пракса со цел да дејствуваат ефикасно и ослободени од политички притисок. За ова се потребни не само проактивни напори од самите тела, туку и политичка волја од сите актери со цел да им се дозволи на овие тела да ги извршуваат своите обврски согласно закон, вклучително и алокација на доволно финансиски средства.
2. Да се обезбеди членување во независните регулаторни тела, засновано на професионална подготвеност, релевантно професионално искуство од областа на компаративните заслуги.
3. Да се обезбеди законско санкционирање на неусогласеноста со барањата и препораките на независните тела

КОМЕНТАР

Периодот за кој што се известува беше означен како решение на политичката криза која произлезе од неаконското следење (прислушувања). Во декември 2016 беа спроведени парламентарни избори оценети како фер и демократски. Промената на власта беше одложена поради одбивање на Претседателот да го додели мандатот на лидерот на СДСМ кој ја имаше поддршката од мнозинството. На 27 април беше избран нов претседател на Собранието чиј избор предизвика насилство внатре во Паламентот. Конечно новата влада беше избрана на 31 Мај.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<ul style="list-style-type: none"> - Дојде до изедначување на партиите на власт со државата, што вроди со дополнителна недоверба во институциите - Постои сериозна владина контрола на медиумите и институциите - Потребни се проактивни мерки за промоција на инклузивно општество 	<ul style="list-style-type: none"> - Во изминатата година земјата се соочи со најголемата криза по 2001 година. - Кризата се должеше на ниската политичка култура која доведе до поделби по разни основи, а недостатокот на компромис и дијалог заедно со опозициониот бојкот на Парламентот ја продлабочи ионака крвката доверба во институциите. - Кризата се продлабочи по објавувањето на прислушкуваните разговори помеѓу високи функционери. Тие разговори укажуваа на прекршување на фундаменталните права, намалување на судската независност, на медимските слободи и избори како и политизација и корупција во различни сфери. - Владата, Парламентот и останатите 	<ul style="list-style-type: none"> - Периодот за кој што се известува беше означен како продолжение на политичката криза и делумната имплементација на Договорот од Пржино од 2015та. - Иако некои од роковите беа исполнети, повеќето беа со огромно задоцнување и беше потребна континуирана инволвираност и поддршка од ЕУ и САД. - Некои од клучните договорени заложби од Договорот останаа неисполнети. - Иако се отпочна со работа на некои од овие задачи, сепак напредокот беше ограничен во однос на пакетот итни реформски приоритети, најмногу поради недостаток на политичка волја. - Одлуката на Претседателот за 	<ul style="list-style-type: none"> - Периодот по предвремените парламентарни избори во декември 2016 година ("Пржински договор") беше обележан со напната атмосфера и негативна реторика, главно од високи функционери на ВМРО-ДПМНЕ, кои ја критикуваа Државната изборна комисија и обвинија некои граѓански организации и некои претставници на меѓународната заедница за мешање - Промената на власта беше одложена поради одбивањето на претседателот Иванов да му даде мандат да формира влада на лидерот на СДСМ, кој имаше поддршка од мнозинството во Парламентот, поради политички и правни прашања. Ова го одложи изборот на новиот претседател на Собранието се до 27 април

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ДЕМОКРАТИЈА

	<p>надзорни тела значително потфрлија во адекватната реакција на наодите за корупција и нарушување на медиумските слободи од објавените материјали.</p> <ul style="list-style-type: none">- Комесарот заедно со уште тројца членови на Европскиот Парламент посредуваа за политичките преговори и договорот во периодот Јуни/Јули.	<p>помилување на 56 личности кои беа обвинети или наводно инволвирани во аферата со прислушувањето, беше поништена како последица на граѓанските протести, како и заложби на меѓународната заедница.</p> <ul style="list-style-type: none">- Теснопартиските интереси ги надвладуваат граѓанските интереси на земјата за клучни прашања и проблеми.	<p>2017 година. Неговиот избор предизвика насилни напади во Парламентот, кои беа силно осудени од страна на меѓународната заедница.</p> <ul style="list-style-type: none">- Новата влада конечно беше избрана од Парламентот на 31 мај 2017 година- Владата презеде забележителни чекори за унапредување на спроведувањето на "Итните реформски приоритети", преку "3-6-9" планот за почетната фаза на реформи. Таа покажа политичка волја за да ја врати земјата цврсто назад на патот кон ЕУ.
--	--	---	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ИЗБОРИ

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

1. Да се финализираат изборните реформи согласно препораките на ОБСЕ/ОДИХР и Венециската Комисија, вклучувајќи зголемување на опсегот и можностите за поднесување жалби и претставки, осигурување на доволна раздвоеност помеѓу делувањето на државата и делувањето на политичките партии, како и обединет политички пристап на изборните тела на сите нивоа.
2. Да се спроведе ревизија на Избирачкиот список во согласност со препораките на ОБСЕ/ОДИХР со кои се оценува точноста и усогласеноста на податоците за избирачите, особено заради можноста на двојни гласачи, одвоено регистрирање на податоците гласачите со податоците од лична карта и со пасош и укажување на голем број регистрирани гласачи. Идентификување на области за можно подобрување на точноста на податоците за гласачите. Соодветно на оваа ревизија и подобрување на точноста на Избирачкиот список.

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some progress*) - 3

КОМЕНТАР

Изборите и нивното спроведување овој пат не се толку во фокусот на Извештајот на ЕК, а единствената забелешка на која се посочува е недовербата во политичките елити присутна за време на изборите што се јавува како последица на политичката криза, како и малиот број на избрани жени за функцијата советничка на локалните избори. Клучно е дека ЕК забележува јасен наредок во однос на локалните избори кои се опишани како подобро и подемократски организирани споредено со претходните изборни циклуси.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- ДИК треба да биде формирана навремено и да добие мандат и ресурси да ја врши својата работа независно, професионално и транспарентно.
- Сите преостанати препораки на ОБСЕ/ОДИХР и Венецијанската комисија треба да се адресираат навремено, пред следните избори.
- Изборниот законик треба да претрпи комплетна ревизија на инклузивен, транспарантен и навремен начин.
- Институциите (пред се МВР) треба да обезбедат одржливо “апдејтирање“ на избирачкиот список.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<ul style="list-style-type: none">- ОДИХР укажа на веродостојни наводи за недоволна поделеност помеѓу државата и политичката партија, како и притисоци врз државните службеници.- ОДИХР укажа дека мнозинството медиуми се наклонети на Владата, вклучувајќи го и националниот сервис.- Медиумите во своето	<ul style="list-style-type: none">- Во прислушкуваните материјали постојат разговори за манипулации со избирачкиот список, купувањето на гласови, закани кон јавни службеници и приватни компании, како и спречување на гласачи да го остварат бирачкото право.- Според Итните реформски приоритети препораките на ОБСЕ/ОДИХР треба да се исполнат во целост пред одржувањето на предвремените	<ul style="list-style-type: none">- По писмата на ЕУ и САД упатени до премиерот, каде се укажува на неисполнетост на клучните услови за веродостојни избори, политичките лидери ги одложија изборите од 24 април 2016 за 5 јуни 2016. Но, и овие избори беа одложени откако тројца од летворицата лидери оценија дека се уште не се исполнети условите, а само една партија достави кандидатски листи. На 31 август 2016 г.	<ul style="list-style-type: none">- Кампањата за парламентарните избори беше компетитивна, но се случи во атмосфера на недоверба во политичкиот естаблишмент и институциите со наводи за заплашување на гласачите.- Бројот на советнички во локалните власти останува низок.

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ИЗБОРИ

известување не правеа разлика дали претставуваат еден министер(официјален претставник на власта) или избран кандидат.

парламентарни избори во април 2016 година.

- И покрај обврските преземени од политичкиот договор преговорите за изборните реформи беа долги и тешки.
- Потребна е политичка и правна акција повеќе отколку донесување на закони при решавањето на другите проблеми во оваа област.

Политичките лидери постигнаа договор за одржување на изборите на 11 декември 2016.

- Амандманите на Изборниот законик од ноември 2015 година само делумно ги прифаќаат препораките на ОБСЕ/ОДИХР.
- Изборниот законик ќе треба и натаму да се менува за да се обезбеди негова внатрешна кохезија и усогласеност со релевантната законодавна рамка.
- Новиот состав на ДИК работеше во тензишна политичка средина, нејзината работа беше нарушена од политички вмешувања, недоволна соработка од повеќе други засегнати страни, ограничено време и ресурси.

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПАРЛАМЕНТ

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

1. Да се обезбеди јасна поделба на мандатите и регулативите кои се однесуваат на следење на комуникациите, од една страна за кривичните истраги, а од друга страна за безбедносните цели. Одземање ба посредничката функција на УБК како чувар на влез за активностите поврзани со следење на комуникациите на другите надлежни органи. Разјаснување на Законот и практиката дека телеком провајдерите ги активираат и ги пренасочуваат сигналите до надлежните агенции (Полиција, Царинска управа и Финансиска полиција) или до безбедносните агенции (УБК, Агенција за разузнавање, Служба за воена безбедност и разузнавање на Министерството за одбрана), само по претходно добивање на релевантен судски налог и само за целите на законско следење.
2. Да се воведат алатки за управување со ризикот за водење и насочување на сите разузнавачки операции како и зајакната безбедност на датотеките и складирањето на податоците.
3. Да се обезбеди соодветна обука на службата за почитување на правилата за заштита на податоците, професионалната етика и интегритет и основните човекови права.
4. Да се обезбеди итно и редовно состанување на надлежните парламентарни комисии за следење на комуникациите и за безбедност и контраразузнавање на нивните редовни активности.
5. Да се обезбеди постапување на овие комисии согласно новите правни обврски за известување, како и дека нема да имаат пречки во прибирањето на неопходните податоци и сведочења и техничка помош кои им се неопходни за да ги изработат овие извештаи.
6. Имплементација на препораките на Анкетната комисија од 2013 година, кои се однесуваат на подобро функционирање на Парламентот и организирање на неговата работа.

КОМЕНТАР

Споредено со изминатите години видлива е целосна промена на фокусот. Притоа, за Собранието повеќе не се зборува во контекст на политичката криза, туку дека истото се вратило на својата работа покажувајќи отпорност и покрај шоките. Критична точка во овој дел од извештајот е коментарот за упадот во парламентот од април 2017 година, а единствената јасна критика е забелешката за големиот број на закони кои се уште се носат по скратена постапка. Сепак, општата оценка е дека ЕК забележува промена во начинот на работа на Собранието по летото 2017 година.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Треба да се утврди одговорноста на оние кои ги оркестрираа нападите во Собранието на 27 април 2017 година.
- Итно треба да се адресираат прашањата поврзани со безбедноста во Собранието.
- Собранието треба да го подобри својот перформанс како форум за конструктивен политички дијалог преку намалување на бројот на закони донесени по итна постапка.
- Било кој вид на опструкција и злоупотреба на процедурите треба да се избегнува.
- Политичките партии треба да ги зајакнат своите внатрешни демократски процеси.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
- Новото Собрание беше конституирано на 10 мај 2014 година, иако без пратениците од опозицискиот блок предводен од СДСМ.	- Најголемата опозициска партија, СДСМ, се врати во Собранието дури на 1 септември. - Како резултат од нивното отсуство, Собранието не ја одигра улогата на	- Работата на Собранието и понатаму беше сериозно попречена од политичката криза, вклучувајќи го и недостатокот од политички дијалог, начинот на негово распуштање и	- Бројот на закони донесени по скратена постапка се намали, но останува висок - Треба да се подобри парламентарниот надзор над трошењето на јавните пари, вклучувајќи мониторинг на буџетските

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПАРЛАМЕНТ

<ul style="list-style-type: none"> - Од 34 освоени мандати на опозицијата предводена од СДСМ, 3 пратеници ги прифатија своите мандати. Останатите пратенички мандати се уште не се прифатени, а оставките на избраните пратеници не се процесирани. - На крајот на август по конфликтот помеѓу пратениците на ДУИ и ДПА, пратеничката група на ДПА привремено се повлече од Собранието. - Отсуството на поголемиот дел од пратениците на опозицијата е контрадикторно со инклузивната природа на работата на Собранието. - Собранието беше активно пред изборите, усвојувајќи нови закони и водејќи ја дебатата, вклучително и онаа за европските интеграции. - Опозициските партии учествуваа во работата на Собранието до неговото распуштање пред изборите. - Постоеше широк консензус за амандманите на 60 закони, вклучително и за Изборниот законик и Кривичниот законик, но не и за амандманите за законите за медиумската сфера. - Собранието расправаше за три предлози на опозицијата. - Работната група за имплементација на препораките од Анкетната комисија за настаните од 24 декември 2012 	<p>поделба на власта и контрола врз работата на извршната власт, а најважно врз работата на безбедносните служби во екот на објавувањето на прслушуваниите материјали (Итни реформски приоритети).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во текот на летото, двете релевантни комисии беа реактивирани, под раководство на опозицијата, но Анкетна комисија за прслушувањето се уште не е формирана - Препораките од август, 2013 година, кои се однесуваат на Анкетната комисија за настаните од 24 декември, 2012, не беа финализирани поради повлекувањето на СДСМ од релевантните работни групи; продолжувањето на оваа работа е од исклучителна важност за целокупното функционирање на Собранието (Итни реформски приоритети). - Јавни консултации за предложените законски и уставни измени беа остварени со учеството на граѓанските организации и академската заедница. - Комитетот за европски прашања разгледа 11 закони како дел од НПАА, но постојаните законски измени упатуваат на недостатоци во подготовката на јавни политики, консултативните и законодавните процеси. - Конструктивен состанок на Националниот совет за европски интеграции се одржа на 18 септември, како дел од состанок за Пристапниот дијалог на високо ниво 	<p>неучеството на најголемата опозициска партија во собраниските активности меѓу 23 јуни и 22 јули 2016 година.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Собранието не ја изврши адекватно својата улога на контрола и баланс со извршната власт. - Продолжи практиката на често менување на законите и употреба на скратена постапка за усвојување, без потребните консултации или проценката на влијанието. - Двете комисии надлежни за надзор над тајните служби (едната за безбедност и контраразузнавање, а другата за следење на комуникациите) треба да го спроведат својот мандат. - Комисијата за испитување на случајот со прслушкувањето не успеа да утврди политичка одговорност за прслушкувањето затоа што членовите на владејачката партија не учествуваа на сведочењата или пак одбиваа да одговараат на поставените прашања. - Сите три комисии не ги доставија првичните извештаи за нивната работа како што беше договорено со Пржинскиот договор. - Собраниската комисија формирана за следење на одлуките на претседателот Иванов за помилување, одлучи дека нема основа за негово отповикување. - Нема напредок во спроведувањето на претходните препораки на Комисијата за испитување на настаните од 24 декември 2012 година. 	<p>импликации на владините предлози и целосно користење на извештаите на ДЗР</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сите именувања кои се надлежност на Собранието треба да се случуваат навремено, во согласност со законите и начелата на транспарентност и меритократија. - Потребни се натамошни напори за целосна имплементација на препораките на ГРЕКО поврзани со транспарентноста на финансирањето на политичките партии.
--	--	--	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПАРЛАМЕНТ

<p>година, беше активна до октомври 2013 кога членовите од СДСМ во знак на протест против апсењето на претседателот на Советот на општина Центар ја напуштија. Како резултат на тоа не беа спроведени препораките на комисијата и особено онаа која се однесуваше на измените на Деловникот.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Комитетот за европски прашања ги разгледа сите 19 закони усвоени согласно НПАА, а одржа и надзорна расправа за користењето на средствата од ИПА на која учествуваа претставници на Владата, академијата и граѓанското општество. - Пред изборите Националниот совет за европска интеграција се сретна само два пати, Комитетот за односи меѓу заедниците еднаш, а Постојаната анкетна комисија за човекови права ниту еднаш. - Од сите 399 закони усвоени во текот на овој извештаен период, дури 175 беа усвоени по скратена постапка. - Парламентарниот институт спроведе обука за новоизбраните пратеници (45 од 123). - Препораките на Анкетната комисија треба да се имплементираат. 			
<p>2. Политички дијалог</p> <ul style="list-style-type: none"> - Работата на Собранието е отежната поради немањето 	<p>2. Политички дијалог</p>	<p>2. Политички дијалог</p>	<p>2. Политички дијалог</p>

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПАРЛАМЕНТ

конструктивен политички дијалог и длабоката поделба помеѓу политичките партии.

- Отсуството на опозицијата го отежна продолжувањето на реформите и можноста Собранието да биде вистински контролор на активностите на власта.
- Заеднички и власта и опозицијата имаат обврска да ја обезбедат политичката дебата во Собранието и да создадат услови за неговата правилна работа.

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ВЛАДЕЕЊЕ

КОМЕНТАР

Извештајот не ги констатира стандардните забелешки, а напредокот кој се бележи се припишува на периодот од конституирањето на новата Влада. Меѓуетничките односи и децентрализацијата остануваат клучни за Комисијата во овој дел.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Влада</p> <ul style="list-style-type: none"> - Новата Влада беше конституирана во јуни 2014 година и повторно е мултиетничка коалиција помеѓу ВМРО-ДПМНЕ и ДУИ како главни партнери. - Владата мора да функционира подобро и единствено со цел да биде проактивна во преземањето на заеднички мерки кои ќе ја зголемат довербата кај сите заедници. - Користењето на административни регистри се смета како алтернативна методологија за попис на населението и домаќинствата кој не беше спроведен во 2011 година поради несогласувањата околу методологијата за пребројување на дијаспората. Користењето на ваква алтернативна методологија мора да има широк партиски консензус. - Треба да се преземат активности за надминувањето на проблемите истакнати од ОБСЕ/ОДИХР за разграничувањето на државата и владејачките партии. 	<p>1. Влада</p> <ul style="list-style-type: none"> - Опстојува недостаток на доверба меѓу етничките заедници и покрај мулти – етничката коалиција на власт - Меѓуетничката стабилност требаше да биде поттикната од меѓуетничката владина коалиција кои што заедно со останатите двајца лидери се обврзаа да го почитуваат ОРД, кој стави крај на конфликтот во 2001. И покрај таа обврска опстојува недостатокот на меѓуетничка доверба. - Потребно е ревидирање на имплементираното од ОРД со цел да се создаде инклузивно општество. - Уставните измени коишто беа предложени од Владата не беа изгласани поради отсуството на најголемата опозициска партија во Собранието, така што не беше обезбедено потребното двотретинско мнозинство. 	<p>1. Влада</p> <ul style="list-style-type: none"> - Според обврските кои произлегоа од Договорот од Пржино, СДСМ номинираше министри кои станаа дел од Владата во Ноември 2015, но беа номинирани и заменици – министри со право на вето од ВМРО – ДПМНЕ и СДСМ во однос на работи поврзани со организацијата на изборите. Сепак, опструкциите и недостатокот на соработката беа забележани на сите страни во министерствата со повеќе – партиски состав. Како што беше предвидено, поранешниот Премиер Груевски поднесе оставка во Јануари 2016. - Во април, ДУИ ги замени своите Министри по објавувањето на нелегални снимки со приватна содржина на некои од нивните функционери. По свикувањето на Собранието на 18ти мај, ВМРО – ДПМНЕ и ДУИ ги прифатија поднесените оставки на министрите и поставија луѓе од нивните партии како што го правеа и претходно како коалициони партнери. Според последниот договор од 20 јули 2016, новата привремена влада беше изгласана на 2 септември 2016 повторно со министри од СДСМ. 	<p>1. Влада</p> <ul style="list-style-type: none"> - Меѓуетничките односи останаа крвкви, но ситуацијата остана да биде смирена во целост. - Политичките партии на етничките Албанци сметаат дека законот за употреба на јазиците е важен легислативен елемент кој придонесува за спроведување на ОРД. По одбивањето на претседателот Иванов да го потпише декретот за негово донесување, овој закон повторно беше усвоен од Парламентот во март 2018 година, во напнати услови.

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ВЛАДЕЕЊЕ

2. Децентрализација

- Потребни се дополнителни ресурси за комплетирање на процесот на децентрализација и за поддршка на локалниот развој.
- Децентрализацијата е централен дел на Охридскиот рамковен договор, но една општина се уште не ја има комплетирано втората фаза на фискалната децентрализација.
- Некои општини, како на пример Центар, се предмет на несразмерно голем број на инспекции од државните инспекторати.
- Се уште не се преземени задоволителни истражни мерки за нападите и вандализмот на објектите на општина Центар.
- Потребни се дополнителни напори за обезбедување на транспарентна распределба на капиталните трансфери на општините и за обезбедување потребната финансиска стабилност за натамошно пренесување на надлежностите.
- Законодавството за регионален развој се уште не е целосно спроведено.
- Буџетот за регионален развој е незадоволителен.

2. Децентрализација

- Општина Пласница сеуште нема преминато во втората фаза на фискалната децентрализација.
- Процесот на децентрализација треба да биде подобро координиран
- Дистрибуцијата на средства до општините треба да бидат спроведени потранспарентно и покоординирано.
- Некои општини во кои опозицијата има мнозинство во советот или пак градоначалникот доаѓа од опозициска партија се соочуваат со несразмерно поголем број на инспекции.

2. Децентрализација

- Децентрализацијата останува клучен елемент за имплементација на Охридскиот рамковен договор (ОРД). Недоволните финансиски средства доделени од централната државна каса како и нискиот капацитет за прибирање данок го компромитираат капацитетот на некои од општините за спроведување на своите обврски. Потребна е ревизија на правната рамка за функционирањето на локалната самоуправа.
- Вториот есенцијален елемент на ОРД е балансиран развој на регионите. По оваа точка, акцискиот план од 2016-2019 проектира потранспарентна и порамномерна дистрибуција на националните фондови. Буџетот за регионален развој од 2016 е двократно зголемен и буџетот од 2017 проектира уште едно зголемување на средствата, што е повторно недоволно за регионалниот развој.

2. Децентрализација

- Децентрализацијата останува клучен елемент за имплементација на Охридскиот рамковен договор (ОРД).
- Дијалогот меѓу властите да се справат со недостигот на финансиски средства и недостигот на испорака на јавни услуги е зајакнат, вклучувајќи зголемување на буџетите на општините од 6,4% за 2018.
- Владата усвои Акциски план за децентрализација и регионален развој 2018- 2020 година

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

1. Строга имплементација на новата законска рамка, на Законот за административни работници и Законот за јавни вработувања, со целосно следење на принципите на транспарентност, заслужени оценки и правична репрезентација.
2. Политиката на вработување и процедурите за истата исто така мора да ги следат принципите на транспарентност, заслужени оценки и правична репрезентација. Да нема идни вработувања кои нема да се темелат на овие вработувања.
3. Да се наметне мораториум на Законот за хонорарци.
4. Да се обезбедат бројките за вкупниот број на вработените во јавниот сектор во сите владини министерства агенции и други тела поделени по сектори.

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвени (*Moderately prepared*) - 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some progress*) - 3

КОМЕНТАР

Препораките кои се однесуваат на овој дел во голема мера соодветствуваат со проблемите детектирани во Стратегијата за реформа на јавна администрација. Иако се оценува дека има добар напредок се забележуваат одредени проблеми во назначувањето и отпуштањето на вработени во јавната администрација и притоа се нагласува во неколку наврати примената на начелото на заслуги. Понатаму се реферира на слабата координација помеѓу одредени институции за спроведување на политики и за ЕУ интеграции, Дополнително се изразуваат сомнежи во капацитетот на МИОА да го мониторира имплементирањето на Стратегијата за реформа на јавна администрација, но и да го мониторира управувањето со човечките ресурси во целиот јавен сектор.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се обезбеди целосно почитување на вработувањето засновано на заслуги;
- Да се избегнува употреба на привремени вработувања или други видови на вработувања со кои се заобиколува начело за заслуги, а наместо тоа да се користат транспарентни постапки за сите вработувања;
- Да се почне да се спроведува Стратегијата за реформа на јавната администрација и Стратегијата за управување со јавните финансии и да обезбеди координиран систем за мониторинг и известување за стратегиите, кој систематски ќе ги вклучи и надворешни чинители;
- Да се обезбеди екстензивна обука за администрациите на централната и локалната власт и да се подигне јавност свест за да се обезбеди спроведување на Законот за општа управна постапка.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
1. Општо - Транспарентноста и пристапот до јавни информации и натаму се ниски.	1. Општо - Наменски, политички и произволни вработувања се случува во голем обем. - Сите подзаконски акти се донесени,	1. Општо - Недоволна посветеност за имплементирање на препораките од 2015 година	1. Општо - Капацитетот на МИОА да ги води и спроведува реформите во јавната администрација мора да се подобри

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

<ul style="list-style-type: none"> - Доверба во независноста на државните институции е ниска поради општото мислење дека јавната администрација е политизирана и нема транспарентност. - Во податоците на ОБСЕ / ОДИХР е потврдено дека имало притисок на вработените во јавниот сектор за време на изборите во април. - Јавната администрација останува фрагментирана и е предмет на политичко влијание. 	<p>вклучувајќи методологијата за правична застапеност. Законите претставуваат подобрување, преку регулирање на вработувањето засновано на заслуги, унапредување и разрешување на јавните службеници на пониски позиции, но тие се недоволи за јавните службеници на повисоките позиции.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Проблемите продолжија во однос на транспарентноста на мобилноста на кадарот и можната злоупотреба на процедурите за масовно отпуштање. - Законот за трансформација на привремени позиции во неопределени беше донесен во февруари во скратена постапка и без претходна јавноста национална консултација и без партнерите од ЕУ на само неколку дена пред денот на влегувањето во сила на пакетот законони. Овој закон ги заобиколува принципите на вработување засновано на заслуги со трансформација на илјадници привремени договори за вработување во постојани државни или јавниот службеници, без јавен конкурс. - Додека вработувањата кај најголемата немозинска заедница се во пораст, помалите заедници остануваат недоволно застапени. - Напорите за исполнување на целите за правична застапеност не секогашги земаа предвид вистински потребите за бројот на вработени во институциите, како и принципот на заслуги. - Се зголеми бројот на вработени во јавниот сектор кои немаат обврска да се појавуваат на работа. - Министерството за информатичко 	<ul style="list-style-type: none"> - Причини за загриженост: неефективна одговорност, употреба на јавниот сектор како политички инструмент, наводи за притисок врз вработените, наводи за политизација. - Недостиг на политичка посветеност за реформите во јавниот финансиски менаџмент доведе до намалување на ЕУ помошта во 2016 година - Квалитетот на координативниот систем за евроинтеграцијата се намалува поради недостиг на политичка волја - Секторското планирање треба да се подобри во поглед на примање на помошта - Треба да се зајакне капацитетот за инклузивно креирање на политики базирано на докази и развој на легислатива. - Меѓуресорските и јавните консултации се само формалност - Квалитетот на проценката на влијанието за законските предлози и предлозите за политиките е слаб - Проценката на финансиското влијание честопати изостанува, а постапките се применети формално - Јавна контрола над работата на владата е обезбедено во теорија, бидејќи владата подлежи на законска обврска за следење и известување на спроведувањето на својата програма. Сепак, поголемиот дел од извештаите не се објавуваат јавно, Исто така, извештаите се фокусираат повеќе на квантитативните резултати отколку на квалитативна проценка дали се постигнати целите на политиката. - Не е обезбедена буџетска 	<ul style="list-style-type: none"> - Потребна е силна политичка волја која ќе гарантира професионализам на јавната администрација особено во однос на назначувањето на високи раководни функции, на транспарентен начин, базирано на заслуги и правична застапеност останува е приоритет. - Влада ги разреши членовите на управните одбори и и раководни менаџери/ директори на 85 институции под изговор за попречување на трансферот на власта и и можната злоупотреба на јавни набавки. - Во однос на имплементацијата на политиките има недостасток од соодветна координација помеѓу клучните институции. Истовремено и планирањето на политиките и и централната координација треба да бидат подобрени. - Нема минимум стандарди или упатства за секторско планирање од страна на министерствата. Како резултат на тоа, секторско планирање останува слабо, со финансиско планирање кое е нецелосно и само на хартија. - <u>Квалитетот на координативниот систем за евроинтеграција за имплементација на политики и имплементацијата на помош остана на ниско ниво.</u> - <u>Собирањето на податоци и квалитетот на податоците продолжуваат да бидат голем недостаток.</u> Овој недостаток го попречува креирањето на политика базирана на докази и изготвувањето на закони. - Владата употреби скратени законски процедури во голем број, со што се ограничи квалитетот на нацрт-законите. - Сериозен недостаток е немањето на одговорна институција за контролата на квалитет на процесот на јавни
--	--	--	---

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

	<p>општество (МИОА) одговорно за координација и следење на управувањето со човечките ресурси се стекна со зголемена надлежност за покривање на сите институции од јавниот сектор. Тоа е задолжено за обезбедување на податоци во реално време за целиот јавен сектор.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вкупниот број на постојано и привремено вработени, од сите видови, треба да бидат јавно и редовно достапни (според итните реформски приоритети). - Не постои унифициран систем на наградување во јавниот сектор, што доведе до недоследни нивоа на плата и попречување на мобилност. Внимателно следење на примената на законодавството е од клучно значење за решавање на неговите недостатоци. - Правото на постојано стручно усовршување на државните службеници е делумно покриено, а употребата на системите за е-учење зголемена. Сепак, не постои централизирана база на податоци за обуки понудени од страна на разни институции, ниту кумулативни податоци за обуките кои се веќе спроведени - Законодавството кое промовира интегритет во јавниот сервис има релативно ограничено влијание. - Поставени се правната рамка и институционалните структури за обезбедување кохерентен систем за креирање политики, вклучително и за европската интеграција. Сепак, бројот на вработени во основните координативни функции не е 	<p>транспарентност затоа што податоците не се јавно достапни</p> <ul style="list-style-type: none"> - Собранието има ограничен капацитет да врши контрола врз употребата на јавните средства - Привремените вработувања продолжуваат да бидат трансформирани во вработувања на неопределен рок, спротивно на итните реформски приоритети. При тоа, нема податоци за нивниот број. - Останува загриженоста за транспарентноста на мобилноста на кадарот и можната злоупотреба на постапките за отпуштање - Критериумите за вработување на административци на високи позиции треба да бидат подетални за да се избегнат политички влијанија - Продолжија обвинувањата за политички притисок врз вработените и заплашувања со што се зацврсти перцепцијата за политизираност (ОБСЕ/ОДИХР) - Податоците за правична застапеност укажуваат дека одредени заедници се уште недоволно застапени 	<p>консултации.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Задолжителното меѓу министерско консултирање останува формалност, бидејќи нема минимум рок за одговор. - Институциите не треба да изготвуваат преглед на коментарите кои ги добиле во текот на консултациите. - Квалитетот на ПВР-то е малку подобро, но остануваат фискалните влијанија кои за некои закони воопшто ги нема, или не се разбрливи. - Постојат проблеми со институции кои или не одговараат на коментарите за влијание на регулативата или не сакаат да ги имплементираат коментарите од влијание на регулативата. - Владата ги објавува записниците од седниците и е зголемен бројот на објавени документи, но сепак овие документи и извештаи се фокусираат повеќе на квантитавни резултати отколку на квалитативна оценка на постигнатите резултати од јавните политики. - Во однос на програмата за управување со јавните финансии се посочува потреба од подобрување во следните области: јакнење на фискалната рамка, мобилизација на приходи и планирање на буџетот, воспоставување интегриран финансиски ИТ систем, подобрување на ефикасноста и ефикативноста на јавните инвестиции и системите за јавни набавки, јакнење на јавната внатрешна контрола и подобрување на надворешниот надзор и фискална транспарентност
--	---	--	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

- несоодветен.
- Систем за планирање на политика на среден рок е поставен, но секторското планирање не е добро развиено и а стратегии обично не се пресметани трошоци.
 - Само некои елементи на инклузивни и на докази базирани политики и развојно законодавството се утврдени.
 - Министерствата обично немаат интерни правила кои ги одредуваат процесите за изготвување на политиките и законодавството.
 - Голем дел од државните службеници се фокусираат на спроведувањето на политиките, кои негативно влијаат врз развојот на капацитетот на администрацијата за изготвување политики и правни документи, вклучувајќи ги и оние кои треба да се усогласат со правото на ЕУ.
 - Задолжителните меѓуминистерски јавни консултациите во процесот на политиките и законите често се недоволни, а учеството на јавноста е неконзистентно. Ова, на пример, доведе до масовни протести и укинување на закони (повеќе во Поглавје 26).
 - Задолжителната процена на регулаторното влијание за законски и политички предлози не секогаш се спроведува во пракса или со задоволителен квалитет.
 - Проценката на финансиското влијание обично не се подготвува, што претставува значителен недостаток.
 - Јавна контрола над работата на владата е обезбедено во теорија, бидејќи владата подлежи на законска обврска за

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

	<p>следење и известување на спроведувањето на својата програма. Сепак, поголемиот дел од извештаите не се објавуваат јавно, Исто така, извештаите се фокусираат повеќе на квантитативните резултати отколку на квалитативна проценка дали се постигнати целите на политиката.</p>		
<p>2. Агенција за администрација (АА), МИОА и законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законската рамка и натаму е фрагментирана. - Недостасува темелна анализа на политиките и законската рамка. - Процедурите за мониторинг и известувањето за работата на владата делумно се спроведува. 	<p>2. Агенција за администрација (АА), МИОА и законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Организацијата на македонската администрација се уште не обезбедува ефективна одговорност, ниту меѓу институциите, ни во рамките на институциите. - Надзорот треба да се разјасни, а и некои институции треба да ги пријавуваат паралелно и на соодветното министерство и Владата. - Раководна одговорност не се спроведува систематски, и има мало пренесувањето на одговорности на средниот менаџмент. (повеќе во Поглавје 32 - Финансиска контрола) - Постојат соодветни механизми за внатрешен и надворешен надзор, за да се обезбеди правото на граѓаните на добра администрација. Сепак, долгорочното отсуство на опозицијата од парламентот го поткопа парламентарниот надзор. - Народниот правобранител продолжува да функционира ефикасно, и околу 87% од неговите 2.014 препораки се имплементирани од страна на администрацијата. Сепак, се уште е потребно подобро следење од страна на голем број на централните институции. (според итните реформски приоритети)/ 	<p>2. Агенција за администрација (АА), МИОА и законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - МИОА се уште нема капацитет да ги мониторира и координира управувањето со човекови ресурси - Остварувањето на целите за правична застапеност честопати не ги земаше предвид реалните потреби на институциите - Постои загриженост за прекумерно класифицирање на документи како доверливи од страна на владата со што се прекршува правото до пристап до информации - Се намали обемот и квалитетот на јавно достапните документи - Комисијата за заштита на правото за слободен пристап нема доволен капацитет да ја надгледува усогласеноста со барањето за проактивно откривање на информациите - Жалбената постапка е комплексна и долга 	<p>2. Агенција за администрација (АА), МИОА и законска рамка</p>

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

	<p>дел управување).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Независната комисија која ги разгледува жалбите нема доволен капацитет да ја следи усогласеноста со проактивно објавување на информации, а не е овластена да наметнува казни кои би поттикнале подобро спроведување на законодавството. - Ново тело за разгледување внатрешни административни жалби за инспекција и прекршочна постапка е основано, но не профункционира. - Ефикасноста во управните судови се зголеми, но има доцнење во спроведувањето на судските пресуди, а жалбената постапка, останува премногу комплицирани. Правото за побарување надомест на штета и одговорноста на државните органи во случаи на кривични дела е регулирано, но податоците за надомест на штета да не се достапни. 		
<p>3. Управување со ЧР и админ. капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вработувањата во јавниот сектор продолжуваат да се зголемуваат, особено во јавните претпријатија. - Целата регрутација на државни и јавни службеници мора да биде законска, транспарентна и отчетна и да се базира на заслуги. - Помалите малцинства продолжуваат да бидат недоволно застапени во јавната администрација. - Политизацијата во јавната администрација и на централно и на локално ниво останува сериозен проблем. 	<p>3. Управување со ЧР и админ. капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бројот на обезбедени услуги на јавноста преку порталот за е-влада е ограничен, особено оние со можностиза трансакција. - Потребни се значителни обуки на централно и локално ниво за да се осигура подеднаква примена. - Сеопфатна стратегија за реформа на јавната администрација е поставена, но ќе истече на крајот на 2015 година. Таа главно се фокусира на резултати, а не на цели и индикатори. - Стратегијата 2016-2020 се уште треба да се развива и да вклучува акциски план, кој е со среднорочни и годишни буџети. 	<p>3. Управување со ЧР и админ. капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште постојат неконсистентни нивоа на плати - Влијанието на легислативата за промовирање на интегритет останува релативно ограничено - Поради непостоење ефективни линии на одговорност помеѓу и внатре во институциите потребна е функционална ревизија за да се оцени рационалноста на јавната администрација - Мора да се обезбеди јасна поделба на одговорност и да се избегне паралелизам - Треба да се подобри квалитетот на внатрешните и надворешните надзорни механизми 	<p>3. Управување со ЧР и админ. Капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште постојат неконсистентни нивоа на плати - Поради непостоење ефективни линии на одговорност помеѓу и внатре во институциите потребна е функционална ревизија за да се оцени рационалноста на јавната администрација - Законот за внатрешни работи не е усогласен со Законот за државни службеници што доведува до недоследни и нееднакви правила за вработените во јавниот сектор - Последните измени на Законот за државни службеници овозможува можност за „брз напредок“, каде државните службеници можат веднаш да бидат унапредени

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

<ul style="list-style-type: none"> - Некои вработувања повеќе наликуваат на социјални мерки отколку на одговор на потребите на институцијата. - Принципот „молчењето е одобрување“ се применува неконзистентно и предизвикува големи задоцнувања за граѓаните. - Државна комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос е сè уште недоволно опремена и екипирана и покрај тоа што обемот на работа им е зголемен. - Спроведувањето на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер останува несоодветно. - Административните капацитети на Комисијата треба да се подобрат. - Казните не се спроведуваат во практика. - Повторно како и во претходните години на три четвртини од барањата не се одговорило навремено. - Стратешко планирање и буџетирање треба да се зајакне и да се воспостави среднорочна буџетска рамка. - Недостасува транспарентност околу целосен обем на јавниот долг. - Постапката за доделување на договори треба да се направи потранспарентна. - Државниот завод за ревизија 	<ul style="list-style-type: none"> - Јавниот сектор е дополнително напумпан преку практиката на создавање на нови работни места за политичка или социјална основа, особено пред новите законски измени да стапат на сила. - Сепак, декларираната заложба за транспарентност, отчетност и заслуги во јавната администрација е компромитирана со ад-хок мерки кои дозволуваат вработување во јавниот сектор како социјална мерка или масовно префрлање на привремено вработените во во статус постојано вработени. Ова исто така ја ограничува финансиската одржливост на пошироката агенда за реформа на јавната администрација. - Правото на пристап до информации од јавен карактер е регулирано со Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер но во опсегот на исклучоци е премногу широк. 	<ul style="list-style-type: none"> - Активностите на Владата за градење на администрација насочена кон корисниците се намалија - Бројот на услуги достапни на интернет останува скромно и ограничен на корисниците од бизнисот 	<ul style="list-style-type: none"> скокајќи неколку нивоа одеднаш, што доведува до зголемена субјективност и недостаок на транспарентност - Не постојат јасни правила за обемот на примената на привремените вработувања, што доведува до загриженост за употребата на ситемот на залуги - Владата нема статистика за привремените вработувања од 01 јуануари 2017 - Недостотокот на полова рамноправност е особено забележливо во институции каде на чело се лица од не мнозинските етнички заедници. - Голем број на отпуштања следуваа по парламентарните и локалните избори. Причините за отпуштање треба да бидат по транспарентни и поиздражани. - Назначувањето на раководните позиции и други високи функции треба да биде со јавен оглас. Владата и високите функционери треба да бидат пример и да спречат секакво вработување кое не е засновано на заслуги. - МИОА нема доволен капацитет да го подржува и мониторира процесот на управување на човечки ресурси во јавната администрација - Информациониот систем за управување со човечки ресурси не работи добро, ова е резултат на недостиг на вољата на вработените да ги пополнат податоците правилно - На Извештајот за вработените во јавниот сектор издаден во март 2017 му недостасуваат податоци за привремените вработувања. - Дата база на сертифицирани обучувачи од разни институции сеуште не е воспоставен
--	--	--	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

<p>нема доволно ресурси.</p>			<ul style="list-style-type: none"> - Интегритетот на јавната служба е доволно регулиран, но нема податоци за тоа какви механизми се воспоставени во пракса. - Во однос на Комисјата која ги разгледува жалбите за слободен пристап до инфомации од јавен карактер, нема доволен капацитет да го мониторира придржувањето до објавувањето на инфомацијата од јавен карактер. Затоа мора да и се даде можноста да санкционира и да ги охрабрува носителите на инфомации од јавен карактер, систематски да ја спроведуваат релевнатната легилстаива. - Во однос на управната постапка, жалбената постапкаа сеуште трае долго и е сложена. Сеуште има одложувања на пресудите на Управниот суд. - Не постојат информации за надомест на штета од јавните власти - Интероперабилноста функционира само во неколку институции - Има поголем фокус на дигитализација на услугите за бизнисите отколку за граѓаните - Бројот на услуги достапни на интернет останува скромн - МИОА досега нема спроведено систематски тренинг и кампањи за промените на Законот за општа управна постапка да ги информира луѓето за нивните права и обврски
			<p>4. Стратешка рамка за реформа на јавна администрација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Останува загриженоста за капацитетот на МИОА да ги координира и мониторира имплементирањето на Стратегијата заедно со други институции засегнати од Стратегијата за Реформата на јавната

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

			администрација - Реформата на јавната администрација мора да биде повеќе финансиски одржлива, бидејќи чињењето на реформата не е одразено во Буџетот за 2018 и најчесто се потпира на надворешно финасирање од донатори
--	--	--	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

Судство:

1. Деполитизација при назначувањето и унапредувањето на судиите и јавните обвинители, и во пракса, а не само во теоријата, врз основа на транспарентни, објективни и строги критериуми засновани врз системот на заслуги, применети во транспарентна и јавна процедура. Воспоставување на хармонизиран систем за управување по учинок заснован како на квалитативни, така и на квантитативни стандарди, како основа за сите одлуки поврзани со кариерата. Отстранување на елементите од системот на дисциплинирање и разрешување на судии, со кој во моментот се врши мешање во судската независност, како во законодавството, така и во праксата.
2. Да се осигури професионалноста на судскиот совет и во пракса, а не само во теорија.
3. Да се обезбеди поголема проактивна улога на судскиот совети повисоките судови во заштитата на судиите од вмешувањето во нивната независност.
4. Подобрување на квалитетот на обуките, буџетот и независноста на Академијата за судии и јавни обвинители.
5. Да се обезбеди објавување на сите судски правилници согласно јасните рокови дадени во законот и да се обезбеди целосно пребарување и олеснување на пристапот.
6. Да се развие евиденција за севкупното траење на процедурите, со посебен осврт на старите случаи.
7. Да се обезбеди брзо извршување на сите пресуди на ЕСЧП против државата.

Корупција:

8. Да се воспостави кредибилна евиденција за корупција на високо ниво, особено да се осигури дека сите надлежни и ревизорски тела имаат доволна автономност да дејствуваат независно во линија со законот. Севкупната борба против корупција треба да се засили.
9. Подобрено согледување на конфликт на интереси и имотот на избраните и именуваните лица преку создавањето централен регистер на таквите лица.
10. Да се соработува со ГРЕКО-експертите за воспоставување на нова сеопфатна заштита на свиркачите согласно последната препорака на Советот на Европа и на најдобрите европски практики

Клевета:

11. Ревизија на законодавството со отстранување на случаите кои се базираат на “чест“, “достоинство“ и “клевета“, од кои повеќето се подведуваат од уставната дефиниција за навреда но која не спаѓа во опсегот на клеветата како што е дефинирана во Член 10 ЕКЧП.
12. Ревизија на процедуралните правила за исклучување на помали случаи и наместо тоа зголемување на употребата на медијација за решавање на истите.
13. Поддршка и промоција на поголема употреба на само регулација како алтернатива на судските акции.
14. Гаранции и спроведување на сите политички нивоа, од себе воздржување на политичарите и јавните службеници од започнување на постапките за клевета, согласно со ЕСЧП принципите

Пристап до информации:

15. Се укажува на главните пречки со кои се соочуваат новинарите при прибавувањето на јавните информации 9 релевантните тела не одговараат на сите барања за информации, понатаму прекумерна употреба на категоријата класифицирани документи кои не се од таа природа.

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Одредено ниво на подготовка (*Some Level of Preparation*) – 2

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Добар напредок (*Good Progress*) – 4

КОМЕНТАР

Назаднувањето од минатите години почна да се надоместува преку одлучни чекори кон враќање на независноста на судството преземени во последните неколку месеци. Најзабележителен напредок беше остварен со усвојувањето на Стратегијата за реформи во судството со акциски план и изменувањето и дополнувањето на неколку клучни закони во согласност со препораките на Венецијанската комисија и Итните реформски приоритети. Сепак навременото обезбедување на финансиски ресурси ќе биде клучно за успешното спроведување на сите реформски чекори. Како пример се посочува дека Советот на јавни обвинители нема доволно финансиски средства како и човечки и технички капитал. Воедно се посочува дека се уште постои ризикот од политичко влијание врз судството затоа е особено важно Судскиот совет да го ужива целиот мандат со цел да ги заштити судиите и нивната независност од било каков надворешен или внатрешен притисок. Во текот на 2017 година забележани се сериозни недостатоци во однос на транспарентноста и процедурите при назначувањето на судии и претседатели на судии од страна на Судскиот совет. Мерит системот не беше запазен при изборот на судии и јавни обвинители. Во поглед на ефикасноста се посочува дека работата на СЈО резултираше со обвиненија пред истекот на крајниот рок, но останува нејасно што ќе се случи со прислушуваниите материјали кои останаа необработени.

Се уште има слаба истрага, гонење или пресуди за корупција кај политичарите на високо ниво. **Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК)** никако да одговори на предизвикот да има водечка улога во спречувањето и борбата против корупцијата, а недостатокот на независност и слабиот мандат и овластувања се најчесто критикувани. Од суштинско значење е Јавното обвинителство да започне за вистински и систематски да спроведува истраги поврзани со организираниот криминал и корупцијата. Што се однесува до Специјалното јавно обвинителство (СЈО) се укажува дека е исклучително значење законски да се овласти нејзиното продолжување со работа.

Се повторува препораката дека е потребно да се направат измени во Изборниот законик за финансирање на изборната кампања и политичките партии

Во декември 2017 се ратификуваше Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилството против жените и семејното насилство (**Истанбулска конвенција**). Во рамки на **Народниот правобранител** се посочува дека е од суштинско значење да се ангажира потребниот стручен кадар, особено во поглед на надлежностите поврзани со вршење надворешен надзор над полицијата. Во извештајот повторно се посочува дека критичната ситуација во затворскиот систем. И покрај преземените чекорите да се поправи оваа ситуација како проблем се повторуваат малите финансии, недоволната екипираност и лошото управување.

Ситуацијата и политичката клима за медиумите се подобрија во втората половина на 2017 година. Владата направи напори да биде потранспарентна и новинарите сега имаат пристап до информации и документи бесплатно. Сепак се регистрирани напади на новинарите и за многу малку истраги се започнати. Од суштинско значење е властите да демонстрираат нулта толеранција кон сите инциденти на физички и вербални закани против новинарите. Потребни се дополнителни напори за подобрување на независноста и објективноста во известувањето на МРТ.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да ги усвои и имплементира мерките превидени во Стратегијата за реформи во судството, вклучувајќи тука и реформи на системот за назначување, унапредување, дисциплинска одговорност и разрешување на судии и обвинители, како и да покаже дека независноста на судството е почувана и подобрувана на сите нивоа;
- Да усвои и имплементира мерки за зајакнување на институциите надлежни за спречување и борба со корупцијата, како и да се охрабри на највисоко политичко ниво проактивен пристап на сите актери во областа;
- Да преземе конкретни чекори за подобрување на состојбата во затворите, како и да преземе чекори за унапредување на овозможувачка средина за слободата на изразувањето и развој на професионалното и точно известување, вклучувајќи и преку зајакнување на независноста на јавниот радиодифузен сервис;
- Да усвои и имплементира мерки предвидени со Стратегијата за реформи во судството во однос на именувањето и напредувањето во судството, а со цел да го заштити

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

судството од политичките влијанија;

- Да усвои и имплементира реформи во Судскиот совет и Советот на Јавни обвинители, обезбедувајќи тие да ги вршат задачите за кои се основани, а особено во заштитата на независноста на судиите и обвинителите;
- Да обезбеди сите реформи, особено оние што се однесуваат на институциите, да се засноваат на сериозни анализи на потребите и разликите, како и да бидат соодветно планирани, со обезбедени финансиски средства за нивно спроведување и да бидат усвоени во постапка на инклузивен дијалог на сите чинители;
- Да се реafirмира политичката волја за борба против корупцијата, на тој начин што ќе се гарантира автономијата и ресурсите, а ќе се воведи и почитува мерит системот за вработување и напредок во кариера во телата задолжени за спречување на корупција;
- Натаму ќе го подобри својот резултат во врска со истраги, обвиненија и конечни пресуди во случаите со корупција на високо ниво, вклучително и преку финансиски истраги во согласност со финансиската акциска работна група за стандарди за перење пари и заплена и конфискација на криминални средства;
- Да ги преземе сите неопходни мерки за интегрирање на Специјалното јавно обвинителство во рамките на редовното обвинителство со цел да се комплетира утврдувањето на одговорност за прслушувањето;
- Да ги преземе сите мерки за подобрување на состојбата во затворите притоа ефикасно решавајќи ги препораките на Европскиот комитет за спречување на тортура и нечовечко или понижувачко постапување или казнување, како и да обезбеди соодветно следење на сите случаи на наводни болести - третман;
- Да продолжи со реформите на јавниот радиодифузен сервис и да ги преземе сите мерки за поттикнување на развојот на овозможувачка средина за медиумите преку промовирање на објективно и точно известување;
- Да усвои и да имплементира предлог законот за заштита и спречување на дискриминација, да обезбеди усогласување на другите закони и да го подобри следењето на сите случаи на дискриминација, криминал од омраза и говор на омраза.
- Да продолжи со реформите на јавниот радиодифузен сервис, зајакнувајќи ја неговата независност;
- Да преземе мерки за поддршка и поттикнување на објективно известување и диверзификација во главните медиуми, поттикнување притоа професионално однесување на сите заинтересирани страни во медиумите;
- Да обезбеди соодветно следење на сите случаи на насилство врз новинарите од страна на органите за спроведување на законот и судските органи.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>I. Судство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се подобрувања во практиката со цел да се обезбеди точна имплементација на европските стандарди во однос на независноста и квалитетот на правдата. - Во однос на независноста, дефектите во постоечкиот систем на кариера на судиите се уште не се решени и покрај потенцијалната закана која ја претставуваат за независноста и непристрасноста. 	<p>I. Функционирање на судството</p> <p><u>Стратегиски документи</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Процесот бара посилна политичка поддршка и далеку подобра координација помеѓу различните чинители, а таа може да се постигне ако поефективно се користи Советот за реформи во судството.. <p><u>Тела за управување</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Изборот на претседател и потпретседател на Судскиот совет, во март, покрена лавина на критики, 	<p>I. Функционирање на судството</p> <p><u>Стратегиски документи</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Беа направени промени во законодавната рамка, особено во однос на прекршоците, нотарите и извршителите, но без да се консултира стручната јавност и остататите чинители, во брзи и скратени процедури. Потребна е политичка волја за да се поместат реформите во вистинскиот правец <p><u>Тела за управување</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Советот на Јавни обвинители сеуште нема сопствени буџетски средства и 	<p>I. Функционирање на судството</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се одржливи напори за целосна имплементација на стратегијата и за справување со сите препораки, а со цел ослободување на судството од надворешни влијанија и притисоци. - Потребно е одржливо решение за обезбедување на правна одговорност за сторените кривични дела кои се поврзани и произлегуваат од прслушувањето. <p><u>Стратегиски документи</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Навременото утврдување и обезбедување на финансиски ресурси ќе биде клучно за

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<ul style="list-style-type: none"> - Сигурноста на мандатот на судиите треба да биде посилено заштитена преку измена на законодавството кое ги регулира дисциплинските постапки и разрешувањето, затоа што тоа сега е премногу комплексно и недоволно прецизно и предвидливо. - Практиката на СС поврзана со дисциплинските постапки и разрешувањето треба да биде повеќе пропорционална и потранспарентна. - Лошото работење на судиите треба да се решава преку поправни мерки како што се организациски подобрувања и обука, отколку посегане кон разрешување. Разрешувањето треба да биде ограничено само на сериозни и долготрајни повреди на професионалноста и да биде искористено само откако претходно ќе бидат употребени другите помалку остри санкции, како што се предупредување, намалување на платата и сл., кои сега ретко се употребуваат. - Во однос на објективноста во одлучувањето, продолжуваат тврдењата за индиректно политичко влијание врз однесувањето на судиите и врз исходот на судските постапки од висок ранг, особено во однос на обвиненијата за организиран криминал и корупција, како и случаи во кои се инволвирани 	<p>особено поради фактот дека обајцата не доаѓаат од редот на судиите, немаат судиско искуство и беа назначени од Собранието.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законскиот критериум, членовите на Судскиот совет кои се избираат од редот на истакнати правници треба да бидат поранешни врвни експерти, адвокати, универзитетски професори не се почитува во практиката. - Дополнителните критериуми утврдени со амандманите од април оваа година на Законот за Судскиот совет не ја разјаснија значително состојбата. <p><u>Независност и непристрасност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Обемот на политичките влијанија врз назначувањето на судиите и на пресудите, за кој претходно постоеја само сомневања беше потврден со објавата на прислушуваниите разговори. - Загриженоста за безбедноста на мандатот на судиите воопшто не беше намалена со основањето на „Советот за утврдување на факти и иницирање на постапка за утврдување на одговорност на судиите“. - Времето на востановување на ново тело целосно наменето за подготовка на постапките за разрешување на судиите се чини сосем погрешно и претставува дополнителен удар за професијата која и така е под опсада. - Погрешниот правен основ за разрешување кој ја загрозува судиската независност се уште не е отстранет. <p><u>Одговорност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Надлежноста на Судскиот совет да сослушува поплаки од јавноста, што во минатото го правеше и на јавни 	<p>соодветна ИТ поддршка и персонал</p> <p><u>Независност и непристрасност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Суддите немаат доволно доверба за да се пожалат на надлежните тела. - Изјавената намера на Судскиот совет дека ќе спречи мешање во работата на судиите, не даде резултати во праксата. - Препораките на Венцијанската комисија за реформи во дисциплински мерки и разрешување на судиите не се применија од надлежните <p><u>Одговорност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Судскиот совет, Министерството за правда и Канцеларијата на Народниот 	<p>успешното спроведување на сите реформски чекори.</p> <p><u>Тела за управување</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Постоеше силна критика за Судскиот совет во Извештајот на Прибе од 2017, а групата експерти препорача ревизија на улогата на советот, неговиот состав, како и укинување на можноста за повторен избор и депрофесионализација. - <u>Советот на јавни обвинители останува без доволно финансиски средства, нема доволно број на вработени, а има недостаток и на соодветна информатичка поддршка и веб страна.</u> - Државниот јавен обвинител работи според принципите на хиерархија и со своите овластувања ја нарушува положбата на Советот на јавни обвинители. - Улогата на Државниот јавен обвинител и постапката за негова номинација ќе треба во догледно време да бидат ревидирани за да се усогласат со европските стандарди. - Судскиот совет и Советот на јавни обвинители не треба да чекаат на исходот од законодавните промени за да одговорат на критиките кои им се упатени и да покажат независност од надворешни влијанија и да ја подобрат својата работа. <p><u>Независност и непристрасност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Одлуката на Уставниот суд од ноември 2017 да го укине Законот за одредување на казните кој ја нарушуваше независноста на судството. Сепак, потребни се дополнителни напори за да се надминат негативните ефекти од минатиот период и да се гарантира целосна независност на судството во практиката.
--	---	---	---

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>политичари и медиуми.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во однос на стручноста и компетентноста, амандманите на Законот за судовите кои влегоа на сила уште во 2013 година, се уште, во пракса, не доведоа до никакво значајно зајакнување на системот на заслуги за избор и напредување на судиите. - Во 2013 година, СС не успеа да го запази законскиот критериум според кој сите новоизбрани судии во прв степен мора да ја имаат поминато обуката на АСЈО, бидејќи избра многумина кандидати кои не го исполнуваа овој критериум. - Законскиот критериум според кој судиите во повисоките судови мора да имаат претходно судско искуство исто така беше заобиколен со бројни именувања направени непосредно пред амандманот со овој критериум да стапи на сила, а дури беше игнориран за некои именувања по неговото стапување на сила. - Ова продолжува да фрла сомнеж за посветеноста на градење систем на избор на судиите заснован на заслуги. - Процесот на избирање судии од страна на СС, особено оценувањето на соодветните квалитети на кандидатите, треба да биде потранспарентен. - И покрај бројните јавни кампањи и подготвителни мерки преземени во последната година, 	<p>седници беше укината во 2015. Ова претставува чекор назад.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во октомври 2014, сензационалното апсење на 25 вработени во Основниот суд Скопје I и покрај обвинувањето за корупција, беше основа за загриженост поради тенката граница помеѓу одговорноста и политичкиот притисок. - Пропустот на управата на судот да го детектира ваквиот системски проблем во рана фаза ги зајакнува сомневањата за времето и природата на обвиненијата. <p><u>Професионалност и компетентност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Покрај објективниот, во закон утврден систем за кариера во судството, назначувањето на претседатели на судови и судии во повисоките судови продолжува да биде предмет на политичко договарање кое не само што влијае на конечниот исход, туку и го одолговлекува назначувањето. - Критериумите за професионална евалуација треба да бидат насочени кон оценувањето на клучни вештини за професијата, како на пример правна логика, организациски вештини, учество во обуки, специјализација, елаборирање на пресуди. - Недостатокот на јасна правничка логика и елаборирање на пресудите е проблем, тоа е вештина која треба да биде создавана и за која треба да се обезбеди кодификација во нејзината примена. <p><u>Квалитет на судството</u></p>	<p>правобранител продолжија да добиваат зголемениот број на претставки за работата на судовите</p> <ul style="list-style-type: none"> - Врховниот суд доби 610 барања за надомест на штета за неразумно долго траење на судски постапки (во споредба со 637 во 2014 година) и додели 103.165 евра за надоместоци и трошоци <p><u>Професионалност и компетентност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште има недостаток на транспарентност во системот на избор и унапредување - Не се преземени чекори за да се обезбеди деполитизација во согласност со "Итно реформски приоритети". Не е воспоставен нов професионален систем за евалуација, кој ќе се фокусира на оценувањена судиите, туку се фокусира на оценување на квантитативните критериуми. Препораките на Европската комисија и на Венецијанската комисија во оваа област сеуште не се имплементирани. 	<ul style="list-style-type: none"> - Се уште постои ризикот за политичко влијание врз судството. Особено е важно Судскиот совет да го ужива целиот мандат со цел да ги заштити судиите и нивната независност од било каков надворешен, но и внатрешен притисок. - Стратегијата за судска реформа предвидува зајакнување на специјализацијата на судиите, како и ограничување на можностите за нивна прераспределба во различните оддели во судовите што беше честа практика во минатото, особено во Основниот суд Скопје I и во Врховниот суд. - Практиката на селективна правда во одредени политички сензитивни случаи кога некои судии избегнуваа такви случаи поради притисоците на кои би можеле да се изложат е намалена во последните месеци. - СЈО продолжи да се соочува со отпор од кривичниот суд за доделување на мерки за обезбедување на присуство и за прифаќање на прислушваните материјали како доказ. Сепак, оваа практика се промени во последните месеци кога судот ги одобри сите, освен две обвиненија. - Како резултат на загриженоста истакната во Прибе2, Министерството за правда за прв пат презема иницијатива за инспектирање на примената на АКМИС системот. Како резултат на оваа инспекција изготвениот извештај е доставен до Судскиот совет и до Јавното обвинителство за натамошно постапување. Потребна е брза акција во насока на утврдување на одговорност за сторена манипулација на системот и нејзино поправување.
---	---	---	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>АСЈО не може да ги пополни слободните 29 места за тековната академска година.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се постојани напори, вклучувајќи блиска соработка со универзитетите, кои ќе донесат повеќе кандидати до задоволително ниво соодветно на критериумите за прием во АСЈО. - Останува тешко да се мотивираат младите професионалци да ги гледаат судството и обвинителството како атрактивна опција за нивната кариера. - Процедурата за годишно оценување на судиите треба да претрпи итна ревизија, бидејќи има штетни ефекти врз независноста и квалитетот на правдата. - Оваа алатка се користи пред се повеќе за надгледување на продуктивноста на судиите отколку на стручноста и интегритетот, квалитетот на нивната работа и нивната служба кон граѓаните и професијата. - Оваа алатка служи како основа за разрешување или напредување заснована исклучиво врз квантитативни критериуми. - Системот врши непотребен притисок на судиите и ги лишува од нивната автономија да управуваат со случаите на кои работат на оптимален начин, посредно поттикнувајќи негативни методи на работа. 	<p style="text-align: center;"><u>Ефикасност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Просечната должина на постапките, особено кај „старите случаи“ загрижува. - Се уште нема вистински посветен систем за управување со човечки ресурси, или стратегија за подобрување на алокацијата на ресурси во судскиот систем, оттаму дискрепанците опстојуваат. - Буџетите за 2015 за судството и за обвинителството се значително пониски од европскиот просек. - Бројот на судии и судска администрација на 100.000 жители е значително повисок од европскиот просек и ја доведува во прашање ефикасноста. - Во 2014 Јавното обвинителство вработило 55 нови вработени, а во 2015 дополнителни нови 129 вработени. Во истото време, некои од обвинителските канцеларии особено од руралните средини имаат проблем со недостаток на персонал. 	<p style="text-align: center;"><u>Квалитет на судството</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Академијата сеуште нема доволно персонал - Во 2015 декември со измени на Законот за академијата се намали критериумот за влез во академијата и се намали времето за обука на јавните обвинители од 24 месеци на 9 месеци. Со ова се загрози квалитетот на обуката на јавните обвинители, но и се создава нееднаквост во нивото и обуката помеѓу јавните обвинители и судии. <p style="text-align: center;"><u>Ефикасност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребна е сеопфатна стратегија за управување со човечки ресурси. Во ноември 2015 година, Судскиот совет донесе одлука за намалување на бројот на судиите 740 на 636, без да биде направена никаква процена на потребите или проценка за влијание. - Во 2016 година буџетот на судовите и обвинителството се значително пониски од европскиот просек по глава на жител, додека бројот на судиите и судскиот персонал на 100 000 жителите се значително повисоки од европскиот просек, што ја доведува во прашања ефикасноста и правилна распределба на ресурсите. - Не се направија измени и дополнувања на Законот за судови во однос на платите и бонусите на јавните обвинители и јавнообвинителскиот персонал, што доведе до штрајкови кои траеја неколку месеци - Нов закон за нотаријат и такси беше усвоен и покрај силните критики кон истиот (и двата закони ќе се применуваат од јануари 2017) 	<p style="text-align: center;"><u>Одговорност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Должност на Судскиот совет е да ја заштитува независноста на судиите во согласност со закон.</u> Во овој момент, членовите на Советот не можат да бидат повикани на одговорност ако не ги извршуваат своите должности. - Следењето на усогласеноста со етичките кодекси за судии и обвинители треба да има постојано внимание. - Следејќи ги препораките на Венецијанската комисија беше укинат Законот за Советот за утврдување на факти. <u>Следејќи ги овие промени, од суштинско значење е да се покаже успех во носењето на непристрасни одлуки за прекршување на правилата за интегритет и дисциплински случаи ослободени од политички размислувања.</u> <p style="text-align: center;"><u>Професионалност и компетентност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Во 2017 година, Судскиот совет назначи 5 судии и пополни местата на 10 претседатели на судови. Во оваа постапка имаше сериозни недостатоци во однос на транспарентноста, процедурите и квалификацијата на кандидатите за на од судовите. - Мерит системот не беше запазен при изборот на судии и јавни обвинители. - Стратегијата за реформи во судството предвидува измени во системот за назначување на судии за прв пат, по дипломирањето од Академијата, во согласност со препораките на Прибе. Со неа треба да се поправи отсуството на критериуми во постапка за објективно оценување на квалитетот на
---	--	---	---

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<ul style="list-style-type: none">- Оценувањето треба да е издвоено од системот на дисциплински и мерки за разрешување и треба повеќе да се фокусира на оценување на суштинските способности на судиите, како што се правно изразување и аргументирање, организациски вештини, учество на обуки и ниво на специјализација.- Квантитативните критериуми кои сега се користат (број на процесирани случаи, број на вратени случаи од апелационите судови и број на запазени процедурални рокови) се несоодветни за евалуација на судскиот систем во целина, отколку за поединечните судии.- Се уште е потребно да се осмисли кохерентен систем за оценка на квалитетот и задоволство на корисниците наменет за судовите.- Во врска со отчетноста, институциите добиле преку 2000 жалби во 2013 година поврзани со работата на судството од кои СС- 1061 жалба, Министерството за правда- 339 жалби и Народниот правобранител- 732 жалби.- Најчестата основа во жалбите е должината на судската постапка, но растечки се жалбите за недостаток на објективност и еднаков пристап до правдата.- Врховниот суд продолжи да добива барања за компензација			<p>кандидатите.</p> <p><u>Квалитет на судството</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Врховниот суд и Судскиот совет имаат одговорност за разгледување на кварталните и годишните извештаи на судовите, притоа треба да бидат проактивни во следењето на идентификуваните системски предизвици, особено во однос на судските буџети и управувањето со човечките ресурси.- <u>Информатичкиот систем во судовите е во голема мера зависен од странски донатори и има потреба од постојана обнова и подобрување кои се спречувани од недостаток на средства или персонал.</u>- Новиот портал кој требаше да обезбеди поголема транспарентност и достапност до судските одлуки, а беше во согласност со итните реформски приоритети покажа дека достапноста на информациите зависи од судот од кој доаѓаат и неговата конзистентност и бара подобрување.- <u>Нема подобрување во однос на правната мисла и подобрување на образложенија кон судските пресуди.</u>- Иако со итните реформски приоритети се предлагаше распоредување на судија во Европскиот суд за човекови права, тоа никогаш не се случи. <p><u>Ефикасност</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Проблемите со целокупната должина на судските постапки сега се однесуваат само на ограничен број случаи кои се водат според стариот закон за кривична постапка.- Голем дел од истрагите на СЈО резултираа со обвиненија пред истекот на крајниот
--	--	--	---

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>за неразумно траење на судските постапки (434 такви барања во 2013 година) и додели 116.000 евра за трошоци и компензација.</p> <ul style="list-style-type: none">- Државата се согласи да исплати 445.000 евра на пријателско спогодување со апликатите пред ЕСЧП, најголем дел од случаите се однесуваат на премногу долго траење на постапката.- Пет судии беа разрешени врз основа на општата флоскула на „нестручно и несовесно вршење на судската функција“, а еден самиот поднесе оставка во текот на постапката за разрешување.- СЈО разреши двајца обвинители врз основа на нестручност.- Во однос на ефикасноста на судството, сериозниот проблем со должината на постапките треба допрва да се реши. Поединечни фази од постапките се завршуваат во предвидените рокови, но сепак генералната должина на постапката од почетокот до донесување на пресуда останува една од клучните причини за жалби и барања за компензација од граѓаните.- Крупните чекори преземени во последните неколку години за надминување на заостатокот на судски случаи, вклучувајќи го и воведувањето на месечните норми и преголемиот фокус на продуктивноста во годишните извештаи за оценување, носат со			<p>рок, но останува нејасно што ќе се случи со прислушуваниите материјали кои останаа не обработени.</p> <ul style="list-style-type: none">- <u>Работејќи врз материјалите од прислушувањето СЈО продолжи со својата работа и отвори повеќе нови истраги за кои мора да се изнајде правен механизам за нивно натамошно проследување и утврдување на одговорност за сторените кривични дела што веројатно ќе треба да биде сторено со измена и дополнување на постојниот закон за СЈО.</u>- <u>Буџетот за 2017 година за судовите изнесуваат 14,9 евра по жител, а за обвинителствата 3,51 евро по жител што претставува значително заостанување зад европскиот просек.</u>- Потребна е ефикасност и соодветна распределба на ресурсите за правилно спроведување на новата стратегија за реформи во судството.- <u>Прелиминарната работа за развивање на сеопфатна стратегија за управување со човечките ресурси започна со значително одложување.</u>
---	--	--	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>себе ризик да доведат до наштетување на квалитетот на правдата како резултат на ограничените можности на судиите да посветат соодветно време и внимание на подготовка на аргументирани и добро издржани пресуди засновани на расположливите докази.</p> <ul style="list-style-type: none">- Наместо да се забрзаат постапките, ваквиот пристап може да придонесе кон долготраен проблем на постојани преиспитувања, поништувања на пресудите и повторување на судските постапки што ќе доведат до подолго траење на постапките.- Системот за алтернативно решавање на споровите, воспоставен со Законот за медијација, се уште е неразработен во пракса, а неопходни се повеќе мерки за подигање на свеста за да овој систем стане дел од редовната работа на институциите.- При анализата на МП и СС за пронаоѓање на „стари судски случаи“ беа добиени следните резултати: 3155 случаи се во судскиот систем повеќе од три години, а од нив 822 случаи се повеќе од пет години додека 56 случаи стојат во судовите над десет години. (Оваа анализа земала предвид само ограничен број на случаи, што значи дека вистинската бројка на вакви			
--	--	--	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

- „стари случаи“ е далеку поголема).
- АСЈО има годишен буџет во висина од 0,68 милиони евра од судскиот буџет (кој вкупно изнесува 30,83 милиони евра). Имајќи го предвид опсегот на обуките и централната улога на Академијата во професионализација на судството, износот за оваа институција треба да се зголеми.
 - Убедливо најголем дел од судскиот буџет се уште е наменет за плати, додека соодносот меѓу вкупниот број на судии и бројот на население во државата се уште е за 50% над европскиот просек. Од друга страна, бројот на активни судски случаи е драстично намален во последните четири години од скоро еден милион во 2009 година на 180.000 на крајот од 2013 година, што се должи пред се на реорганизацијата на надлежностите во областите на извршување и наследство.
 - Овие фактори ја подвлекуваат потребата за рационализација на судскиот систем и поефикасна прераспределба на финансиските и човековите ресурси.
 - Во однос на пристап до правдата потребни се натамошни подобрувања за да ги направат судовите подостапни за јавноста.
 - Не се преземени никакви чекори за поставување на пултови за

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>информирање на влезовите од судските згради.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Физичкиот пристап до најдинамичниот суд во државата, Основен суд Скопје 2, е несоодветен бидејќи нема лифтови ниту пристап за лицата со посебни потреби. - Не се преземени никакви чекори кон воспоставување на лесно достапна функција за пребарување на пресудите објавени на веб страната на судовите. - И покрај законската обврска за транспарентност преку објавување на судските пресуди во рок од два дена по нивното донесување и потпишување, сепак оние пресуди кои се сметаат за најбитни или контроверзни и би предизвикале јавен интерес воопшто не се објавуваат, што може да доведе до недостаток на информации кои јавно може да се верификуваат и до нарушено медиумско изјаснување. 			
<p>2. Политика за антикорупција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Конвенцијата на ОЕЦД за спречување на поткуп на странски јавни службеници во меѓународните деловни трансакции се уште не е ратификувана. - Во однос на административниот капацитет, релевантните тела остануваат недоволно екипирани, без доволно ресурси и 	<p>2. Политика за антикорупција</p> <p><u>Резултат</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако истрагата, кривичното гонење и постапката во прв степен брзо завршуваат, постои значително одолговлекување во фазата на апелација поради честите враќања на повторно одлучување. Состојбата е ваква особено кај старите случаи започнати пред измените на Законот за кривична постапка. 	<p>2. Политика за антикорупција</p> <p><u>Резултат</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Генерално, во 2015 година се намали бројот на истраги, обвинених и пресуди за корупција - Само половината од случаите (30) на висока корупција кои беа покренати во 2003 се затворени, останатите се уште во тек. - Кредитилитетот на поранешниот успех во борбата против високата корупција е 	<p>2. Политика за антикорупција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законодавната и институционалната рамка се воспоставени, а забележлива е и превенција и гонење за корупција. Меѓутоа, конечните судски одлуки за случаи на корупција на високо ниво остануваат малку. - Корупцијата е распространета во многу сектори и останува сериозен проблем. - Капацитетот на државните институции за ефикасно справување со корупцијата

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>несоодветно опремени со оглед на нивните одговорности и обемот на работа, што претставува сериозен предизвик за ефикасна борба против корупцијата.</p> <ul style="list-style-type: none">- Одделението за борба против корупцијата во МВР се унапреди во Сектор за борба против корупцијата, но неговиот статус останува слаб, со 19 позиции од кои повеќе од една третина се уште треба да бидат пополнети.- Значителни човечки и материјални ресурси се потребни за обвинителството да обезбеди целосна имплементација на новиот Закон за кривична постапка.- Некои од ОЈО работат во несоодветни простории со недоволна поддршка.- Истражниот центар во рамките на ЈО за борба против организиран криминал и корупција, иако формално е основан во 2011 година, допрва треба да стане оперативен, а другите истражни центри не се основани.- Во државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК) само 40% од 45 предвидени позиции се пополнети, а останува недостатокот на ограничени овластувања.- Иако на Сектор за внатрешна контрола и професионални	<ul style="list-style-type: none">- Потребно е да се посвети внимание на случаите кои обвинителството ги одбива пред истите да дојдат во судска фаза. Особено треба да се објасни дали до истото доаѓа поради слабата работа на другите агенции кои го спроведуваат законот или поради лошото прибирање на докази.- Само половината од случаите (30) на висока корупција кои беа покренати во 2003 се затворени, останатите се уште во тек.- Повторувањето на жалбената постапка и долгите процедури се проблем.- Кредибилитетот на поранешниот успех во борбата против високата корупција е намален поради неуспехот да се направи сериозна истрага за наводите за злоупотреби од страна на носители на јавни функции, вклучувајќи ги тука и објавите на прислушувани разговори.- Истрагите спорведени во 2014, за злоупотреби на постапките за јавни набавки и натаму се ограничени.- Министерот за правда го суспендираше правото на буџетско финансирање за политичките партии кои не поднеле финансиски извештај во последните 3 години, но се уште не се изречени значителни глоби.- Треба да се развие кредибилиен систем за надзор, како и да се покаже успех во изрекување на ефективни казни кои ќе ги одвратат идните прекршители, вклучувајќи ги тука и глобите за политичките партии.- Капацитетот на ДКСК за целосна имплементација на системот на казни за пропусти во известувањето е нарушен	<p>намален поради неуспехот да се направи сериозна истрага за наводите за злоупотреби од страна на носители на јавни функции, вклучувајќи ги тука и објавите на прислушувани разговори.</p> <ul style="list-style-type: none">- Повеќето од случаите се покренати и доставени до ОЈО од страна на полицијата- Продолжи практиката на ОЈО да не постапува по случаите покренати од ДКСК, ДРЗ и другите институции- ДКСК значително ги намали своите активности за спречување на корупцијата- Капацитетот на ДКСК за целосна имплементација на системот на казни за пропусти во известувањето е нарушен со неспособноста на судовите да ги спроведе законските нивоа на казни, со што се ослободуваат функционерите од одговорноста на технички основи или се дозволуваат долготрајни жалби наместо едноставни административни процедури- Постојат индикации дека властите не ги откриваат информациите во области како буџетски трошења, набавки, работата на судството	<p>покажа структурни и оперативни недостатоци.</p> <ul style="list-style-type: none">- Неопходно е да се реформира општата институционална рамка за Државната комисија за спречување на корупцијата да добие јасни овластувања и доволно ресурси за да може да работи со целосна независност.- Од суштинско значење е Јавното обвинителство за организиранот криминал и корупцијата вистински и систематски да спроведува истраги.- Исто така е од суштинско значење е Специјалното јавно обвинителство да биде законски овластено да ја продолжи својата работа.- Мандатот и рамката за интеракција на сите државни институции треба да бидат прецизно утврдени. <p><i>Резултат</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Остварен е резултат за случаите на корупција неколку години за ред, но се уште има слаба истрага, гонење или пресуди за корупција кај политичари на високо ниво.- Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК) никако да одговори на предизвикот да има водечка улога во спречувањето и борбата против корупцијата, а недостатокот на независност и слабиот мандат и овластувања се најчесто критикувани.- Во март 2018 година, пет од седумте членови на ДКСК, вклучувајќи го и нејзиниот Претседател, поднесоа оставки по јавните реакции на наодите на Државниот завод за ревизија за
--	--	--	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>стандарди (СВКПС) на МВР доделени се нови овластувања во делот на интегритетот, сепак му недостасува независност.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Целокупниот капацитет на судовите да се занимаваат со случаи на корупција и понатаму е слаб, особено во однос на случаите на високо ниво, каде постапките се долги и неефикасни. - Фактот дека измените, со цел спречување повторно враќање на случаи од апелационите судови на пониските судови за повторно судење, се применува само на нови случаи, значително ја попречува нивната ефикасност. - Случаите наведени од страна на ДКСК до ОЈО ретко доведуваат до успешни обвиненија и ЈО треба да обезбеди повеќе повратни информации за случаите, за да се обезбеди поголема стапка на успех. - Имаше голем пад на конфискации на имот во случаите на корупција (10 случаи во 2013 година во споредба со 70 во 2012 година), а употребата на посебните истражни мерки во случаите на корупција останува ретка. - ДКСК иницира прекршочна постапка против 36 јавни службеници во 2013 година за неподнесување анкетни листови и 9 претставници потоа беа казнети од страна на судовите. 	<p>со неспособноста на судовите да ги спроведе законските нивоа на казните, со што се ослободуваат функционерите од одговорноста на технички основи или се дозволуваат долготрајни жалби наместо едноставни административни процедури</p> <p><u>Институционална рамка</u> <u>Превентивни мерки</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ДКСК доби покачување од 44% во својот буџет, кој достигна 509 000 евра во 2015, но нејзиниот капацитет се уште мора да биде зајакнат. Пред се, ДКСК мора да ја покаже својата независност преку проактивна и неселективна работа - Инфраструктурата на информациските технологии на Државниот завод за ревизија е подобрена, но се уште недостасуваат соодветните ИТ алатки за контрола над финансирањето на политичките партии и изборните кампањи во согласност со својата зајакната улога во оваа област. Одделението задолжено за оваа работа има потреба од дополнителни кадри - Се уште не постои институција која ефикасно и навремено ќе врши надзор и контрола над јавните набавки, концесии, јавно-приватните партнерства и извршувањето на јавните договори. - Националната комисија за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер останува пасивна, слаба во статус и фокусирана на обука, наместо на систематски недостатоци во оваа област. 	<p><u>Институционална рамка</u> <u>Превентивни мерки</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ДКСК не е во позиција да го остварува својот мандат. Неговиот статус, финансирање и технички алатки се несоодвени, и ДКСК допрва треба да ја покаже својата независност - Инфраструктурата на информациските технологии на Државниот завод за ревизија е подобрена, но се уште недостасуваат соодветните ИТ алатки за контрола над финансирањето на политичките партии и изборните кампањи во согласност со својата зајакната улога во оваа област. - Се уште не постои институција која ефикасно и навремено ќе врши надзор и контрола над јавните набавки, концесии, јавно-приватните партнерства и извршувањето на јавните договори. - Не постои административен режим на казни - Транспарентноста и отчетноста на јавните институции, државните претпријатија и јавните трошења е недоволна - Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информации 	<p>наводните финансиски нерегуларности. Јавното обвинителство (ЈО) го испитува случајот.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не постојат иницијативи од ДКСК. - ДКСК играше помала улога во следењето на финансирањето на изборната кампања заедно со Државниот завод за ревизија, Државната изборна комисија, Управата за јавни приходи и органите за спроведување на законот. <p><u>Институционална рамка</u> <u>Превентивни мерки</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Сеуште предизвик за ДКСК е имплементацијата на значајна политика за спречување на корупцијата. - <u>Без истражни овластувања, ДКСК е ограничена на административна верификација на податоци за судир на интереси и имот. Сепак, ДКСК може да ги упати случаите до Јавното обвинителство за понатамошна истрага.</u> - За да се олесни контролата на средствата и изјавите за интереси, ДКСК може да го користи и електронскиот регистар на избрани и именувани функционери кои конечно станаа оперативни оваа година. - Воспоставувањето централен регистар на избрани и именувани функционери беше "Итен реформски приоритети", но за оние кои не поднеле изјави за конфликт на интереси или декларација на имот, постапките за верификација и системот на казни сеуште се фрагментирани и неефикасни. - Државната програма за спречување и сузбивање на корупцијата и спречување и намалување на судирот на интереси 2016-2019, како и акциониот план се
---	---	--	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<ul style="list-style-type: none"> - ДКСК побара Управата за јавни приходи да спроведе испитување на потеклото на имотот во 30 нови случаи во 2013 година, а од нив казни три службеници со даночна стапка 70% на непријавени средства, по завршувањето на процедурите кои биле започнати во претходните години. - Вкупно 196 случаи на потенцијален конфликт на интереси беа обработени од страна на ДКСК во 2013 година, а во 15 случаи изречена е јавна опомена. - Отсуството на регистар на избрани и именувани функционери продолжува да ја отежнува ефективна контрола на средствата и конфликтот на интереси. - Во случаите каде што ДКСК иницира прекршочна постапка за недоставување анкетен лист или изјава за интереси, слабата е примената на расположливите казни од судовите, со што тие ја поткопуваат својата работа и не испраќаат соодветни предупредувачки пораки на државните службеници кои ги злоупотребуваат правилата. - Секторот за внатрешна контрола на МВР започна дисциплински постапки поврзани со корупција против 12 полициски службеници во 2013 година, од кои 6 беа казнети. 	<p><u>Спроведување на законите</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Буџетот на Јавното обвинителство малку се зголеми на 7 милиони евра во 2015. Сепак, предвидените средства за имплементација на новиот Закон за кривична постапка беа намалени за 20% - Активирањето на електронскиот систем за управување со случаи на ЈО, кој би ги зголемил ефикасноста и интегритетот, беше одложен. - Секторот за борба против корупцијата при МВР останува несоодветно опремен и без доволно вработени, а остануваат да се пополнат уште 7 од 19 работни места - Овластувањата и средствата на полицијата, ЈО, судовите и посебно Агенцијата за конфискувана сопственост треба да бидат зајакнати, за средства да можат да бидат конфискувани и заплени почесто и покоординирано - Заплената на средства и други мерки треба да бидат вршени посистематски во раните фази на истражните постапки за да се осигура дека средства се успешно конфискувани на крајот од постапките. - За да се оствари соодветен надзор над работата на полицијата, Секторот за внатрешна контрола и професионални стандарди треба да биде повеќе независен од МВР - Царинската управа треба да продолжи со своите анти-корупциски мерки и треба да набави техничка опрема со која би и се овозможило независно да спроведува специјални истражни мерки. <p><u>Правна рамка</u></p>	<p>остана пасивна и е предмет на критики за нејзината функционална независност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Приватниот сектор треба да биде систематски вклучен во активностите за спречување на корупцијата <p><u>Спроведување на законите</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Постојните специјализирани единици во МВР и ОЈО се соочуваат со предизвици во борбата против корупцијата на високо ниво (Секторот за борба против корупцијата при МВР е несоодветно екипиран и опремен; работата на СЈО е попречена од опструкции, недоволна соработка со институциите и недоволна техничка опрема) - Овластувањата и средствата на полицијата, ЈО, судовите и посебно Агенцијата за конфискувана сопственост треба да бидат зајакнати, за средства да можат да бидат конфискувани и заплени почесто и покоординирано - За да се оствари соодветен надзор над работата на полицијата, Секторот за внатрешна контрола и професионални стандарди треба да биде повеќе независен од МВР - Царинската треба да набави техничка опрема со која би и се овозможило независно да спроведува специјални истражни мерки. 	<p>спроведуваат, иако тоа е отежнато поради недостаток на финансиски средства.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во тек се напори за подобрување на транспарентноста и одговорноста на јавните институции и државните претпријатија и јавните расходи преку дијалогот за управување со јавните финансии. - Транспарентноста и одговорноста треба да бидат надополнети со ефективен и навремен механизам за контрола на јавните набавки, концесии, јавно-приватни партнерства и извршување на јавни договори. - Механизмот за контрола на јавните набавки треба да вклучува административен систем за казнување. - ИТ инфраструктурата на Државниот завод за ревизија е подобрена, но сè уште не е поврзана со други релевантни институции. - Треба да се разјаснат улогите на релевантните институции за да се овозможи контрола врз донаторите на политичките партии и средствата добиени и во сопственост на политичките партии. - Евиденцијата за контролата на финансирањето на партиите и кампањите останува речиси непроменета. - <u>Постојните казни според Законот за спречување на корупцијата и изборниот законик треба да се применуваат на посистематски и видлив начин.</u> - Пристапот до информации од јавен карактер се подобри за време на периодот на известување. - Властите почнаа да откриваат информации во областите како што се буџетските
--	--	---	---

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

- Царинската управа треба да ги засили напорите за борба против корупцијата и треба да се здобие со технички капацитет самостојно да врши посебни истражни мерки, кои спаѓаат во рамките на нејзините законски надлежности.
- Кај финансирањето на изборната кампања на политичките партии, недостатоците опстојуваат и во законската регулатива и во нејзиното спроведување. Овластувањата и ресурсите на Државниот завод за ревизија треба да се подобрат за да се овозможи ефективна контрола на потеклото на донации. Правилата за верификација на трошоци треба уште повеќе да се зајакнат
- Затворањето на банкарска сметка од кампања и третманот на долговите од кампања допрва треба да се регулираат за да се спречи злоупотреба. Казните за прекршување на соодветното законодавство почнаа да се применуваат во пракса, но веродостојна евиденција допрва треба да се развива во оваа област
- Недостатокот на транспарентност и одговорност на политичките партии во однос на финансирањето на партиите и понатаму останува загриженост.
- Обвиненијата за злоупотреба на постапките за јавни набавки се сведоа на 6 во 2013 година, во

- Голем број на ОБСЕ/ОДИХР и ГРЕКО препораки во однос на финансирањето на политичките партии и изборните кампањи треба да бидат спроведени
- Празнини за донации, банкарски сметки за кампањите и кампањски долгови треба бидат затворени.
- Овластувањата на ДКСК да спречи или казни судири на интерес во случаи каде лицата одбиле да соработуваат се моментално несоодветни.

Стратегиска рамка

- Иако многу мерки се веќе имплементирани, целокупниот ефект на државните програми е ограничен во однос на контролата и намалувањето на корупцијата.
- Државните програми за наредниот период треба да имаат повисок статус и законска моќ.
- Исто така, треба да се фокусираат повеќе на клучните приоритети и слабости, наместо на големиот број на широки, технички мерки со ограничен анти-корупциски ефект.
- Финансиските трошоци на индивидуалните мерки и носителите на овие трошоци треба да бидат посебно индицирани за да се осигураат доволно средства за борба против корупцијата.

Правна рамка

- Значајни празнини и слабости во законодавството
- Голем број на ОБСЕ/ОДИХР и ГРЕКО препораки во однос на финансирањето на политичките партии и изборните кампањи треба да бидат спроведени
- Загриженост околу правната сигурност и можната злоупотреба на новиот казнен систем кој се остварува преку новите надлежности за мониторирање на финансирањето на изборната кампања дадени на ДЗР
- ДКСК нема соодветна моќ да стави крај на конфликт на интерес и да ги казни истите

Стратегиска рамка

- Некои важни мерки предвидени во државните програмите не беа имплементирани, и затоа ефектот на програмите е ограничен
- Новите програми не ја адресираат кривичната рамка за борба против корупцијата и затоа има многу правни, институционални и практични слабости (нема доволно детали и не се амбициозни, нема јасно предвидени финансиски импликации)

расходи, набавките, работењето на органите за спроведување на законот и судството. Но, Националната комисија за заштита на правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер сеуште е критикувана поради недостатокот на функционална независност..

Спроведување на законите

- Започнаа дискусиите за тоа како најдобро да се интегрира Канцеларијата на Специјалното јавно обвинителство (формирано во 2015 година за да се испитаат незаконските прислушувања и нивната содржина) во Основното јавно обвинителство против организираниот криминал и корупцијата, за да се зајакне борбата против корупцијата.
- Во случаи на репресија, многу често полицијата ги упатува случаите до јавниот обвинител, кој потоа води истраги. Но, водечката улога на јавниот обвинител треба да се зајакне на системски начин преку формирање на истражни центри, како што се бара со Законот за кривична постапка.
- Јавното обвинителство, исто така, мора да биде проактивно активно во случаите што ги упатуваат ДКСК, Државниот завод за ревизија и други институции.
- Електронскиот систем за управување со случаи во Јавното обвинителство е воспоставен, но мора да стане поефикасен.
- Органите за спроведување на законот имаат веродостојна евиденција за истраги, гонења и пресуди против службеници, но таа е ограничена или долготрајна кога се разгледуваат случаи поврзани со високи функционери.

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

споредба со 12 во претходната година. .

- Административни казни не се предвидени за поблагипрекршувања на законот за јавни набавки.
- Не постои институција надлежна за да се обезбеди ефективна и навремена контрола и надзор на јавните набавки, концесиите, јавно-приватни партнерства и извршувањето на договорите.
- Корупцијата во јавните набавки останува сериозен проблем.
- Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер и неговата примена и понатаму се недоволни. Механизмот на спроведување при прекршување на овој закон е неефикасен и казните не се наметнуваат во пракса.
- Политичките партии остануваат исклучени од листата на иматели на информации.
- Јавната свест за Националната комисија за заштита на правото за слободен пристап до информации од јавен карактер сè уште е мала.
- Транспарентноста и отчетноста на јавните институции и претпријатијата, како и за јавните расходи, и понатаму се недоволни.
- Во однос анти-корупцијата останува уште многу да се направи во однос на јакнењето на капацитетите и подигањето на

- Истрагите за корупција во јавните набавки и концесии стануваат се почести поради активностите на СЈО. Финансиските истраги и конфискацијата на имот ретко се користат во истрагите.
- **Треба да се зајакнат овластувањата и ресурсите на полицијата, Јавното обвинителство, судовите и Агенцијата за управување со конфискуван имот за да се овозможи одземање и конфискација на криминални средства, вклучително и во раните фази на кривичните истраги.**
- Постојат дискусии за вклучување на СЈО во рамките на Основното јавно обвинителство против корупцијата и организираниот криминал, со што ќе се зацврстат овие промени во пракса, со што ќе се зајакне борбата против „криминал на белите јаки“.
- Нема обвиненија за корупција против царинските службеници.
- **Царинската управа сè уште треба да ја стекне техничката опрема за да може самостојно да спроведе посебни истражни мерки против корупцијата**

Правна рамка

- **За да се зајакне ефикасноста на правната рамка, неопходно е јасно да се утврдат соодветните контролни и истражни овластувања и одговорности на Државниот завод за ревизија, ДКСК, Државната изборна комисија и агенциите за спроведување на законот.**
- Финансирањето на политичките партии и кампањи е главно регулирано со Законот за финансирање политички партии од 2004 година и Изборниот законик од 2006 година. Измените во Изборниот законик од

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>свеста на граѓаните.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спроведувањето на антикорупциското законодавство и резултатите остануваат во голема мерка невидливи за јавноста. - Системот на внатрешна контрола во централната и локалната администрација останува слаб, а механизми за поткажување (whistle-blowing) во јавниот и приватниот сектор допрва треба да се постават. - Релевантните тела за борба против корупцијата треба да бидат проактивни и да се фокусираат на системски проблеми. Довербата на јавноста во нивната ефикасност и независност треба да се подобри за да ги поттикне граѓаните да се спротивстават и ја изложуваат корупцијата, а поголемата независност на судството и слободата на медиумите ќе ги зајакнат напорите за борба против корупцијата. 			<p>2015 година не беа доволни за да се решат сите законски недостатоци. Партиското финансирање од државниот буџет е прекинато во неколку случаи од 2014 година, но ова немаше очекуван ефект на одвраќање.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сеуште мора да се направат измени и во Изборниот законик за финансирање на изборната кампања и политичките партии за решавање на претходните препораки на ОБСЕ / ОДИХР и ГРЕКО. - Неодамнешните измени и дополнувања на Законот за заштита на укажувачи, донесен во 2018 година во согласност со препораките на Венецијанската комисија, би можеле да придонесат за зајакнување на интересот на граѓаните и државните службеници во денунцирање на корупцијата. - Политичките партии останаа исклучени од листата на иматели на информации за кои информации може да ги побара јавноста.
<p>3. Темелни права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Европски суд за човекови права (ЕСЧП) донесе 6 нови судски пресуди дека државата ги прекршила правата загарантирани со ЕКЧП - 92 пресуди остануваат да се спроведат. - Потребни се поголеми напори за докажување дека секое одредување на мерка притвор и негово продолжување се во 	<p>3. Темелни права <u>Меѓународни инструменти за човекови права</u> <u>Европски суд за човекови права</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Од септември, 2014 година, Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП) има пресудено дека државата ја прекршила Европската конвенција за човековите права 11 пати во случаи за заштита на правата на живот, заштитата од тортура, правично и времено судење, почитување на семејниот живот и 	<p>3. Темелни права <u>Меѓународни инструменти за човекови права</u> <u>Европски суд за човекови права</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Од септември 2015 година, Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП) утврдил прекршувања на Европската конвенција за човекови права (ЕСЧП) во 11 случаи, а се однесуваат главно на забрана за тортура и понижувачко постапување, правото на фер судење, почитување на семејниот животи и заштита на 	<p>3. Темелни права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Правната рамка е во голема мерка во согласност со европските стандарди, но потребни се понатамошни напори за целосно и соодветно спроведување. - Реформи се преземени за да се зголеми усогласеноста со европските стандарди за човекови права. - Земјата направи важен чекор кон постепено усогласување со стандардите на ЕУ во областа на фундаменталните права со тоа што стана набљудувач во Агенцијата

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>согласност со ЕКЧП и потребно е да бидат добро образложени.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Новите измени и дополнувања на Кривичниот законик, за обезбедување на хемиска кастрација на повратници осудени за сексуална злоупотреба на деца, треба да биде придружена со соодветни заштитни мерки кои ќе обезбедат третманот да е даден на чисто доброволно и информирани основа, во согласност со забраната за нечовечко или понижувачко постапување или казна. - 407 нови поднесоци пред ЕСЧП - Во врска со превенција на тортура и несоодветен третман иако без доволно ресурси, Народниот правобранител одржува цврст пристап кон идентификување на нечовечки или деградирачки услови во местата на притвор, вклучувајќи ги организации на граѓанското општество во својата работа. НПМ направи 32 превентивни посети во 2013 година и предупреди за ниските услови број на објекти за притвор. Сепак, НПМ не го следеше целосно имплементирањето на препораките за понижувачки услови во објектите. - Кривично обвинение е покренато против еден полицаец за прекумерна употреба на сила. 	<p>заштита на сопственоста.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вкупно 379 нови поднесоци беа доставени до одговорните тела, со што бројот на заостанати пријави е сега 324. - Во моментот, 117 пресуди на ЕСЧП треба да бидат спроведени, од кои две се под зајкнат надзор. - Бирото за застапувањет пред ЕСЧП останува во сериозен недостаток на кадри и земјата ретко предлага судии во ЕСЧП (види Итни реформски приоритети). <p><u>Промовирање и заштита на човековите права</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Во 2014 година Народниот правобранител доби 4 249 поплаки, што е 11% зголемување од 2013 година. - Некои јавни институции, вклучувајќи го МВР и некои затвори продолжуваат да не соработуваат. - Измените на Законот за јавен правобранител чија цел е усогласување со Париските принципи беа подготвени, но се уште не се расправани во парламентот (ова исто така се содржи во Итните реформски приоритети). - Соодветни средства за канцеларијата на Народниот правобранител се уште не се обезбедени. <p><u>Заштита од тортура и несоодветен третман</u></p>	<p>сопственоста.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вкупно 359 нови апликации беа доставени до одговорните тела, со што вкупниот број на жалби е 318. - Во јануари 2016 година ЕСЧП утврди дека имало повреда на правото на фер судење, што се должи на севкупната неправедност на постапката за лустрација за поранешниот претседател на Уставниот суд - Бирото останува со помалку кадар, но ќе имаат корист од членови на персоналот испратени од Советот на Европа, со што ќе се здобијат со дополнителна експертиза. - Што се однесува до случајот со Ел Масри, Комитетот на министри истакна со длабоко жалење дека властите досега не дале информации за отворените прашања и цврсто побара од нив да се забрза формирањето на ад хок Комисијата за утврдување на одговорност на лицата кои се вклучени. <p><u>Промовирање и заштита на човековите права</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Во 2015 година, Омбудсманот доби 4403 жалби, што претставува зголемување од 3,6% од 2014 година. - Вкупното ниво на следење на препораките на Народниот правобранител останува на високо ниво од околу 82% (87% во претходната година), но бројот на тела кои не ги почитуваат препораките се зголемиа - Подршката на Народниот правобранител државните органи сеуште не е доволна - Канцеларијата на Омбудсманот нема доволно кадар и доволно финасиски средства 	<p>за фундаментални права.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Земјата ја ратификуваше Истанбулската конвенција, ја подобри климата за медиумите, работеше на надградба на законодавната рамка за недискриминација и започна со создавање на законски услови за воспоставување надворешен надзорен механизам на полицијата. - Загриженоста останува во врска со ситуацијата во затворите и психијатриските институции. - Постои потреба да се обезбеди правно следење на случаите на криминал од омраза и говор на омраза, спротивување на родовите стереотипи и да се зајакнат телата вклучени во заштитата и промовирањето на човековите права. - Слабостите во спроведувањето на стандардите за човекови права и политичките документи и понатаму влијаат првенствено на најранливите и маргинализираните групи во општеството, вклучувајќи ги и лицата со посебни потреби и Ромите. - Во наредната година, земјата треба, особено да ги претвори обврските за подобрување на состојбата во затворите и другите места на притвор во конкретни акции, ефикасно решавање на извонредните препораки на Европскиот комитет за спречување на тортура и нечовечко или понижувачко постапување или казнување и обезбедување на соодветно следење на сите случаи на наводни болести - третман; - Да продолжи реформирањето на јавниот радиодифузен сервис и преземањето мерки за поттикнување на развој на поволна средина за медиумите преку промовирање
--	---	--	---

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

- Останува загриженоста во врска со малиот број на завршени истраги во случаи на прекумерна употреба на сила. Постои континуирана неказливост во врска со активностите на безбедносни сили.
- Бројот на претставките на затворениците поднесени до Канцеларијата на Народниот правобранител продолжи да се намалува, со 247 претставки поднесени во 2013 година (278 во 2012 година), сепак беа потврдени 93 повреди, во споредба со 84 во 2012 година
- Годишниот буџет на *Затворскиот систем* се зголеми за 11% во 2014 година и изградбата на нови затвори продолжи, сепак некои затвори добија намалено финансирање и покрај растот на затвореници и не беа во можност да ги покријат своите основните трошоци за одржување.
- Затворскиот систем останува недоволно финансиран и кадровски опремен.
- Постојат супстандардни услови во затворските објекти, особено се загрижувачки објектите за малолетниците.
- Потребно е да се употребуваат повеќе алтернативни санкции и други мерки за обезбедување на присуство на осомничениот
- Ограничениот капацитет на човечки и финансиски ресурси го

- Превентивниот механизам страда од недостаток на средства и кадри, и е потребна итна акција да се продолжи неговата функција.
 - Нехумани физички услови се присутни во неколку затвори и скоро сите установи за престој
 - Сериозно супстандардни услови во установите за малолетници и затворот во Идризово остануваат загрижувачки.
 - Во 2014 година, НП прими 20 претставки за несоодветен третман и прекумерна сила од страна на полицијата.
 - СВКПС прими 71 претставка, од кои во 4 случаи беше утврдено дека прекумерна сила била употребена.
 - Во јануари ЕСЧП пресуди дека потенцијална смртна употреба на сила била употребена од страна на припадник на АЛФА единицата во 2009 година.
- Затвори
- Бројот на поплаки од затвореници се искачи од 247 во 2013 на 274 во 2014 година
 - Потребно е развивање на постапки за спроведување на детално разгледување на сите случаи на тортури, нехумано постапување и други непрофесионално однесување кон затвореници и лица лишени од слобода.
 - Опстојува загриженоста дека сериозни дисциплински мерки не се спроведени над полицијата и затворските службеници во случаи за несоодветен третман и дека бројот на кривични постапки останува низок.
 - Нова стратегија и акциски план за

Заштита од тортура и несоодветен третман

- Нема конкретен напредок за спречување на тортура и малтретирање. Повеќето од препораките од Извештајот од 2015 на Комитетот за спречување на тортура се неимплементирани.
- Во националниот превентивен механизам има недостаток на кадар и истиот не е целосно во функција. Соработка меѓу канцеларијата на Народниот правобранител, Јавното обвинителство и Министерството за внатрешни работи е лоша.
- Сеуште има нехумани услови во казнено-поправните затвори (особено во Идризово и Скопје), полициски станици, социјалната заштита и психијатриски установи.
- Канцеларијата на Народниот правобранител доби 21 жалби за лошо постапување од страна на полицијата, а Одделението за Внатрешна контрола и професионални стандарди при Министерството за внатрешни работи доби 62 жалби во 2015 година.
- Во три случаи, утврди дека била користена неоправдано физичка сила. Кривични пријава за малтретирање е поднесена против еден полицаец.
- 13 жалби и претставки се поднесени до канцеларијата на Народниот правобранител, 38 претставки и жалби до Управата за извршување на санкции во врска со прекумерна употреба на сила од страна на затворскиот персонал. На двајца затворските службеници беа

- на објективно и точно известување;
- Да се донесе и започне спроведување на нацрт-законот за заштита и спречување на дискриминација, да се обезбеди усогласување на другите закони и да се подобри следењето на сите случаи на дискриминација, криминал од омраза и говор на омраза.

Меѓународни инструменти за човекови права

Европски суд за човекови права

- Од септември 2016 година, Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП) утврди прекршувања на Европската конвенција за човекови права (ЕКЧП) во 8 случаи кои главно се однесуваат на правото на фер судење, собирање на слобода и здружување, право на живот, слободата на изразување и почитувањето на приватниот и семејниот живот.
- Во извештајниот период, 461 нови апликации беа регистрирани од страна на Судот, а вкупниот број на апликациите во тек пред Судот беа 325.

Промовирање и заштита на човековите права

- Канцеларијата на Народниот правобранител останува клучна надзорна институција за промовирање и спроведување на човековите права. Нејзиното влијание беше зголемено со одобрение на Парламентот во ноември 2017 година за мерки за спроведување на препораките од извештајот 2016 и заложбата на владата за навремено

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>попечуваат обезбедувањето на здравствена грижа и има итна потреба од пристап до психијатриски служби за затворениците кои боледуваат од тешки ментални болести.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Менаџерскиот и административниот капацитет на затворскиот систем останува многу слаб. - Овластувањата на Управата за извршување на санкции треба да се прошири за да се обезбеди ефикасно управување и надзор на затворскиот систем. - Соодветни мерки за борба против насилството меѓу затворениците допрва треба да се преземат. - Овластувањата на Директоратот за извршување на санкции треба да бидат проширени со цел да се обезбеди ефективен менаџмент и супервизија на затворскиот систем. - Национална стратегија за затворскиот систем допрва треба да се развива. - Соодветни мерки за борба против корупцијата меѓу затворскиот персонал и насилството меѓу затворениците допрва треба да се преземат - Службата за условна казна допрва треба да се развива. - Во врска со <i>правата на жените и родовата еднаквост</i>, останува да се работи на долгорочни резултати во однос на еднаквоста. Дискриминарачките 	<p>затворскиот систем за 2015-2019 година беа донесени во мај, но соодветни финансиски средства треба да бидат распоредени за да се осигура соодветна имплементација.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште нема систематска иницијална и внатрешната програма за обука за затворските службеници останува ад хок, а обуките беа организирани од донатори. - Затворскиот систем продолжува да страда од мали средства, недостаток на кадри и недостаток на добро управување, што води до систематски прекршувања на меѓународните стандарди за човекови права. - Во некои установи пренатрупаноста надминува и 200%, што доведува до сериозни прашања околу нивната одржливост. - Условното ослободување, алтернативните санкции и бранењето од слобода се уште не се доволно употребувани. - Служба за условни казни се уште не е формирана. - Основно образование и други услуги за ресоцијализација се уште не се достапни за малолетни лица лишени од слобода. - Многубројни правила за затворско управување, мерки за ресоцијализација и лекување за ранливи групи треба да бидат целосно имплементирани во пракса. - Транспарентното и засновано на заслуги поставување на директори во затворите треба да биде осигурано како итен приоритет. 	<p>изречени дисциплински мерки за прекумерна употреба на сила</p> <p><u>Затвори</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Буџетот за затвори се зголеми за 20%, но тоа сеуште е недоволно за да се задоволат потребите на затворскиот систем, кој сеуште има недоволен кадар и погрешно е управуван - Нехумани физички услови во голем број на казнено-поправните установи и во речиси сите објекти за притвор предизвикаа протести и штрајкови со глад. - Нема напредок за обезбедување образование на малолетните лица и други услуги за ресоцијализација на затворениците. - Сеуште има лоша здравствена услуга, вклучително и ограничен пристап до психијатриска нега. - Нема напредок во имплементирањето на голем број на правила за управување со затвор. - И понатаму загрижува насилството меѓу затворениците. <p><u>Заштита на лични податоци</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Да се работи во насока на јакнење на капацитетите преку обука, регрутирање на нови постојани вработени и зголемување на буџетот во надлежната Дирекција - Потребни се дополнителни напори за да се обезбеди целосно усогласување на законодавството со Законот за заштита на личните податоци. - Да се направи поголема употреба на расположливи административни казни. <p><u>Слобода на мисла, совест и вероисповест</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 	<p>спроведување на овие мерки.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Додека речиси со сите препораки на Канцеларијата "се справуваа" државните институции, нивото на ефективна имплементација останува нејасно ("Приоритет за Итен реформски приоритет"). - И покрај постојаниот недостаток на соодветен кадар, Канцеларијата на Народниот правобранител се стреми да го исполни својот мандат како главна институција за заштита на човековите права. - <u>Од суштинско значење е Народниот правобранител да може да го ангажира потребниот стручен кадар, особено во поглед на надлежностите за вршење надворешен надзор над полицијата.</u> <p><u>Заштита од тортура и несоодветен третман</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - овата влада се заложи за решавање на препораките на Европскиот комитет за спречување на тортура и за постигнување напредок во спречувањето на тортура и малтретирање. - Усвоена е стратегија за нулта толеранција на малтретирање и одржани се обуки. - Донесен е дел од законодавната и институционалната рамка за воспоставување механизам за надворешен надзор над работата на полицијата и затворската полиција, додека два нацрт-закопи остануваат во собраниска процедура. Оваа рамка предвидува надворешна надзорна улога на Јавното обвинителство, Народниот правобранител и организациите на граѓанското општество. - Потребно е да се преземат итни мерки за
---	---	--	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>традиции и стереотипи се присутни, а социјалните назадувачки трендови се поткрепени понекогаш и од медиумите како и од страна на државните јавни политики и иницијативи</p> <ul style="list-style-type: none">- И покрај подобрувањата на правната рамка за <i>правата на децата</i>, лошите материјални услови, недостаток на основно образование и систематска рехабилитација за малолетници лишени од слобода продолжува да биде предмет на сериозна загриженост.- Центрите за социјална работа кои работат со малолетни престапници се со сериозен недостаток на средства и кадри- Се уште постои недостаток од систематско прибирање и анализа на податоците кои се однесуваат на правата на децата.- Сè уште се потребни понатамошни напори за подобрување на здравјето на децата и исхраната, каде што особено е загрижувачка состојбата со ромските деца.- Повеќе треба да се направи за да се подобри инклузијата на маргинализираните деца, особено на децата со посебни потреби, во образовни и социјални системи. Деца со посебни потреби и децата од ромската заедница најмногу страдаат од стигма, дискриминација и сегрегација.	<p><u>Заштита на лични податоци</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Дирекцијата, која е независно регулаторно тело, уште нема реагирано на масовното објавување на лични комуникации. Ова ја става под прашање нејзината способност да делува со целосна независност. <p><u>Слобода на мисла, совест и вероисповест</u></p> <p><u>Слобода на здружување</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Слободата на здружување е задоволителна, но ситуацијата во однос на слободата на здружување се влошени.- Набљудувачите на граѓанското општество известува дека полицијата употребила прекумерна сила во намерата да воведо јавен ред, по протерувањето на демонстрантите продолжи со апсење во околните населби.- Постојеја сомнежи дека уапсените немаат никаква поврзаност со протестите- Изгледа дека постои зголемено потпирање на кривичното дело 'учество во толпа што прави прекршок'. Ова широко поимање кое е отворено за интерпретации и ја повредува слободата на здружување, бидејќи државата има обврска да го заштити мнозинството мирни демонстранти, наместо да ги инкриминира.- Амандманите за Законот за полицијата ги зголеми сопствените моќи во врска со јавниот ред и мир, вклучувајќи употреба на електрични пендреди и гумени куршуми.- Таквата широка моќ треба да биде балансирана со гаранција за човекови	<p><u>Слобода на здружување</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Според кривичниот законик, делото "учество во толпа што ќе изврши кривично дело" се уште се применува без заштитни мерки, односно оваа широка одредба останува отворена за интерпретација која може да задира во слободата на здружување во пракса.- Повикот на Народниот правобранител да се зачуваат човековите прав во однос на гумени куршуми не беше проследен од од страна на државните органи. <p><u>Имотни права</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Канцеларијата на Народниот правобранител потврди 160 прекршувања на правата на сопственост во 2015 година; повеќето се уште засегнати од бавниот процес на денационализација.- Процесот на приватизација на градежното земјиште се уште е многу бавен и тежок, а бројот на решени предмети е многу низок.- Канцеларија на катастарот, треба да се надврзе на барањата и препораките на Народниот правобранител и да ги почитува релевантните судски одлуки со цел да се обезбеди правна сигурност во однос на правата на сопственост. <p><u>Анти-дискриминација</u></p> <ul style="list-style-type: none">- За недискриминација, усогласувањето со <i>acquis</i> е некомплетно, особено има недостатоци во однос на забрана за дискриминација врз основа на сексуална ориентација.- Новите членови на Комисијата за заштита од дискриминација беа назначени во нетранспарентен процес.- Некои членови истапија со јавни изјави	<p>да се поправат нехуманите услови што постојат во голем број казнено-поправни установи, полициски станици, установи за социјална заштита и психијатриски установи.</p> <ul style="list-style-type: none">- Националниот превентивен механизам против тортура сè уште е попречен од недостатокот на персонал.- Мал број на претставки за лошо постапување поднесени до Управата за извршување на санкции не ја претставуваат вистинската состојба и укажуваат на ниско ниво на доверба во механизмите за жалби.- <u>Канцеларијата на Народниот правобранител доби три приговори за малтретирање во затвор и 11 од полиција.</u>- <u>Одделението за внатрешна контрола и професионални стандарди при Министерството за внатрешни работи доби 38 приговори, од кои само еден беше потврден како оправдан, додека другите беа отфрлени како неосновани или поради недостаток на докази.</u>- Бројот на кривични пријави против полициските и затворските службеници за случаи на малтретирање останува многу низок, со што се зајакнува перцепцијата за неказниност и недостаток на одговорност. <p><u>Затвори</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Стратегијата за развој на казнено-поправниот систем продолжи да се спроведува. Сепак, ситуацијата во затворскиот систем останува критична. Останува значителното недоволно финансирање, недоволната екипираност и лошото управување, и покрај преземените чекорите да се поправи оваа ситуација.
---	--	--	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<ul style="list-style-type: none"> - Потребни се дополнителни напори за да се обезбедат национални институции со квалификуван персонал и соодветна инфраструктура, неопходна за поддршка на процесот на инклузијата. - Во врска со <i>социјално ранливите лица со посебни потреби</i>, состојбата воопшто не е подобрена. - Скоро една третина од населението живее во сиромаштија - Националното координативно тело воспоставено за да ја надгледува имплементацијата на Конвенцијата на ОН за правата на лица со посебни потреби не се има сретнато во 2014. - Останува бавно спроведувањето на Националната стратегија за еднакви права на лицата со посебни потреби 2010-2018 - Во врска со политиките за анти-дискриминација останува загриженоста за независноста на Комисијата за анти-дискриминација со оглед на постојаниот недостаток на финансии и човекови ресурси - Прегледот спроведен од страна на Министерството за труд и социјална политика ја потврдија потребата за измена на законот за анти-дискриминација. Како најитни идентификувани прашања се утврдени професионализација на 	<p>права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се јасни оперативни стандарди, како и ригорозен тренинг за човекови права за сите полициски офицери кои што се вклучени во такви активности. <p><u>Имотни права</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Катастарот треба да биде далеку поактивен во исправање на пропусти кои се направени на административно ниво, за да овозможи правна сигурност на правото на сопственост. <p><u>Анти-дискриминација</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се поголеми напори за да се подигне јавната свест за улогата и работата на Комисијата за анти - дискриминација. - Таа останува со недостаток на персонал и средства, а опстојува и сомнежот за нејзината независност. - Правната рамка сеуште треба да биде усогласена со <i>acquis</i> – то во однос на дискриминацијата на основа на сексуалната ориентација. - Собирањето податоци за известување, истражување и процесирање на говор на омраза и злосторства од омраза сеуште не се систематски и во неколку предмети на говор на омраза на социјалните медиуми и блогови бараат адекватен одговор од надлежните. (Види Поглавје 19 – Социјална политика и вработување) <p><u>Еднаквост меѓу мажи и жени</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Механизмите кои промовираат родово еднаквост не се доволно видливи и имаат ограничена можност да ги известуваат граѓанските организации и другите чинители за процесот на 	<p>кои ја доведуваат во прашање соодветноста на нивното именување и нивната способност да дејствуваат на објективно и професионално.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постои сериозна загриженост Комисијата да истрае во непристрасноста и независноста. - Комисијата има ограничени финансиски и човечки ресурси. - Не постои систематско собирање на податоци за известување, истрага и гонење на говорот на омраза и омразата. - Податоците собрани од страна на граѓанското општество покажуваат дека такви кривични дела не се соодветно изведени од страна на надлежниот орган. <p><u>Еднаквост меѓу мажи и жени</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако е донесена стратегија за еднаквост и недискриминација 2016-2020 малку е направено за да се промовира ефективно родово еднаквост. - Законот за прекинување на бременоста се уште има рестриктивни процедурални правила кои може да доведе жените да пристапуваат кон нелегални абортуси. - Семејното насилство останува проблем. - Законот за спречување, заштита и борба против семејното насилство страда од сериозни празнини. - Не постои дефиниција на други форми на родово засновано насилство или точни податоци за пријавени случаи. - Постои потреба за повеќе засолништа за жртви. - Во некои региони не постојат 	<ul style="list-style-type: none"> - Од суштинско значење е загриженоста што ја нагласува премиерот да доведе до видливи подобрувања на човековите права на затворениците. - Сериозната пренатрупаност продолжува. - Обезбедувањето на здравствени работници започна, но здравствената заштита во затворите останува во голема мера неадекватна, како и трансферот до Министерството за здравство, како што е законската обврска, сè уште не се финализира. - Примената на условните казни се спроведува на територијата на Основниот суд Скопје I, но постојат значителни одлагања на таквата примена низ целата земја. - Развивањето на употребата на алтернативи за притвор е од суштинско значење за олеснување на пренатрупаноста. - Треба да се даде приоритет на распределба на соодветни човечки и финансиски ресурси и обука на судии за примена на условна казна. - До крајот на јануари 2018 година, Законот за амнестија од декември 2017 година дозволи ослободување на 795 затвореници осудени на затвор до шест месеци или кои имале корист од 30% намалување на казната. - Законот за амнестија исклучува одредени категории осудени лица, како што се оние кои служат доживотен затвор или оние осудени за убиства, злосторства поврзани со избори или злосторства против државата и јавниот ред. Не беше спроведена проценка на ризик и не беа проследени никакви мерки за надзор на амнестираните. - Постои суштинска потреба за решавање на
--	--	--	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>Комисијата за заштита од дискриминација, вклучувајќи го и воспоставувањето на својот технички секретаријат и менувањето на товарот на докажување.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Работата на Комисијата која постапува по претставки треба да биде надополнета со активностите за подигање на свеста во насока на спречување и заштита од дискриминацијата и промовирање на подобро разбирање на антидискриминаторската политика - Во врска со правата на ЛГБТ лицата, насилниците од минатогодишните напади се уште не се кривично гонети. - Потребни се долгорочни напори за да се зголеми свеста за почитување на различностите, и да се отстрани интолеранцијата промовирана во медиумите. - Во врска со <i>работничките права и синдикатите</i>, синдикатите пријавија потешкотии за формирање во одредени компании. И синдикатите и вработувачите се борат за привлекување на нови членови со цел да се зголеми нивното влијание. - Во врска со <i>имотните права</i>, беа утврдени прекршувања во 109 случаи во 2013 година - 7% од надоместоците што се наплатуваат од страна на 	<p>носење одлуки..</p> <ul style="list-style-type: none"> - Родовите стереотипи опстојуваат и потребни се понатамошни мерки за борба со двојна и тројна дискриминација, особено во случајот на Ромките. - Усвоен е нов Закон за борба со семејно насилство, но тој не успева да ги препознае сите форми на насилство и единствено овозможува граѓански процедури против - Потребни се понатамошни мерки за подигање на свеста, особено во руралните области. Види Поглавје 19 – Социјална политика и вработување). <p><u>Правата на децата</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Сепак, сервисот за заштита на децата изложени на ризик останува со ограничен досег. - Најмаргинализираните деца кои не се ниту во едукативниот нити во здравствениот систем, како и деца со хендикеп и понатаму се соочуваат со проблеми во остварување на нивните права. - Националната комисија за правата на децата сеуште нема доволно персонал и финансиски средства. - Недостатокот на систематизирано собирање податоци во областа останува и понатаму е огромен. - Не постојат казни објекти за деца кои се предвидени со закон - Полициските служби и центрите за социјална работа коишто се справуваат со малолетници се сеуште со недостаток на персонал и финансиски средства - Статусот и средствата на Државниот 	<p>засолништа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ограничениот капацитет на постојните прифатилишта за семејно насилство треба да биде решен. - Напорите на Министерството за труд и социјална политика за посеопфатен пристап се позитивни, но не се доволни. - Одделот за родова еднаквост во Министерството за труд и социјална политика останува без доволно ресурси. - Подигнување на јавната свест за еднаквост на половите недостасува а родовите стереотипи опстојува <p><u>Правата на децата</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Стигмата и дискриминацијата кон ромските деца и децата со посебни потреби се уште се широко распространета. - Механизам за систематско собирање на податоци за состојбата на децата со посебни потреби, деца на улица и деца Роми треба да се направи. - Воспитно-поправните домови за малолетници остануваат без соодветни простории. - Полициските станици не се опремени со простории за притвор на деца. - Допрва треба да се воведат и редовни обуки за малолетничка правда. <p><u>Лица со посебни потреби</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Немаше никакво подобрување на правата на лицата со посебни потреби. - Правните и политички зрамки се спроведуваат недоволно и лицата со посебни потреби продолжуваат да се на таргет на директна и индиректна дискриминација. - Некои случаи известуваат за малтретирање на штитеници во 	<p>ситуацијата со пренатрупаност во затворите, бидејќи во моментов 4 025 осудени лица чекаат за извршување на своите казни.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во март 2017 година беше усвоен план за ублажување на корупцијата за решавање на овој ендемски феномен во казнено-поправните установи. - Беа усвоени мерки за решавање на дискриминацијата во затворите и насилството меѓу затворениците. Сепак, овие мерки сè уште не даваат резултати. - Условите за образование и други услуги за ресоцијализација допрва треба да им се обезбедат на затворениците, особено на малолетниците во притвор. <p><u>Заштита на лични податоци</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ратификувана е Конвенцијата 108 на Советот на Европа за заштита на поединци во однос на автоматската обработка на личните податоци, како и нејзиниот дополнителен протокол. - Во 2016 година, Дирекцијата за заштита на личните податоци прими 359 претставки и изврши 308 инспекции. Повеќето претставки се однесуваа на наводна злоупотреба на лични податоци на социјалните мрежи, особено на создавање на лажни профили. - <u>Треба да се зголеми употребата на административни санкции во случај на прекршување на законодавството за заштита на личните податоци.</u> - Потребни се соодветни ресурси за ефективно извршување на задачите на Дирекцијата за заштита на личните податоци. По минатите критики за нејзината бавна реакција на скандалот со
---	--	---	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>Канцеларијата на Катастарот не се во согласност со законски применливи стапки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребна е поголема транспарентност во однос на наплата на административни такси. - Во однос на правата заштитата на <i>малциствата</i> напредок е попречуван поради недоволните финансиски и човечки ресурси, како и неадекватна соработка помеѓу надлежните органи. - Агенцијата за заштита на заедниците помали од 20% од населението е попречена во работата заради ограничени државни финансиски ресурси. - Постои недостаток на средства за вработените во Управата за развој и унапредување на образованието на јазичите на припадниците на заедниците како и за Управата за афирмирање и унапредување на културата на припадниците на заедниците во Република Македонија. - Спроведувањето на Стратегијата за интегрирано образование е оневозможено поради ограничените средства. - Продолжи трендот на етничка поделеност во училиштата и меѓуетничките инциденти. - Се појавува етнички поделби на интернет и социјалните мрежи. - Навреди по етничка линија се извикуваат и на спортските 	<p>совет за превенција на малолетна деликвенција треба да бидат засилени за да се осигура нивното нормално функционирање.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повеќето заедници сеуште не воспоставиле локални совети за превенција на малолетна деликвенција и повеќето од постоечките се неактивни. - Покрај законските подобрувања, сеуште нема систематски пристап до правна помош за малолетници. <p><u>Лица со посебни потреби</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Мало подобрување може да се извести за интеграцијата на лицата со посебни потреби. - Имплементацијата на националната стратегија за еднакви права на лицата со хендикеп 2010-18 е несоодветна. - Имплементација на Националното координативно тело за следење на Конвенцијата на ОН за правата на лицата со инвалидитет не е активна. <p><u>ЛГБТИ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Лезбејки, геј, бисексуалци, трансродни лица и интерсексуалци (ЛГБТИ), продолжуваат да бидат дискриминирани преку хомофобични медиумски содржини и онлајн и офлајн. - Шестиот насилен напад се случи за време на одбележувањето на втората годишнина на ЛГБТ Центарот за поддршка, при што две лица беа повредени. - И покрај повиците на организациите на граѓанското општество и меѓународната заедница кривично гонење на сторителите, ниту еден од нападите се уште не е целосно испитан. 	<p>специјалните установи.</p> <ul style="list-style-type: none"> - И покрај претходните уверувања, властите се уште не го реформираа системот. - Целосен и еднаков пристап за децата и младите со посебни потреби во образованието и обуката се уште не е постигната. <p><u>ЛГБТИ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Што се однесува до лезбејките, геј, бисексуалци, трансродни лица и интерсексуалци (ЛГБТИ) лица, предрасудите и стереотипи е присутна во општеството, медиумите и на интернет. - Потребни се значителни напори да се спротивстави на нетолеранција кон ЛГБТИ луѓето. - Нападот во 2012 година врз ЛГБТИ центарот за поддршка сè уште не е истражен. - Во декември 2015 година, пресудата 7 месеци затвор казна на сторителот на насилен напад врз двајца ЛГБТИ активистите во 2012 година беше поништена по жалба. - Нема на располагање соодветен третман за промена на полот. - Трансродовите луѓе имаат пристап само до ограничени здравствени услуги. - Националните власти треба значително да ги зголемат напорите да се подигне свеста и почитувањето на различностите во општеството. - Обуката за спроведување на законите, со обвинители, судии, здравствени работници и наставниот кадар останува важна. <p><u>Работнички и синдикални права</u></p>	<p>прислушување, Дирекцијата е поактивна. Таа извршила контроли во Бирото за безбедност и контраразузнавање во 2016 и 2017 година и во јули 2017 година започнала инспекција за проверка на спроведувањето на препораките. Дирекцијата јавно изјави дека се адресирани сите нејзини препораки.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дирекцијата обезбеди обуки за правилата за заштита на податоците, вклучувајќи го и персоналот за спроведување на законот и судството за Директивата на полицијата. - Треба да се преземат дополнителни напори за усогласување на законодавството за заштита на личните податоци со Регулативата за генерална заштита на податоците 2016/679 и Директивата 2016/680. <p><u>Слобода на мисла, совест и вероисповест</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Продолжува да се гарантира слободата на мислата, совеста и религијата. Севкупните односи меѓу верските заедници остануваат мирни. - Во ноември 2017 година, Европскиот суд за човекови права утврди дека државата го прекршила членот 11 во однос на членот 9 (слобода на собирање и слобода на мисла, совест и религија) на Конвенцијата, одбивајќи да ја регистрира Православната Охридска Архиепископија како посебен религиозен ентитет.
---	--	---	---

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>настани и демонстрации кои понекогаш се влошуваат поради неизбалансираните медиумски известувања.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во врска со стратегијата за <i>Ромите</i> координацијата помеѓу релевантните власти останува несоодветна. - Реализацијата на акциите поврзани со Ромите се попречени од страна поради ограничените финансиски ресурси. - Активните мерки на пазарот на трудот за Ромите се неефективни поради постоењето на административни побарувања кои Ромите не можат да ги исполнат. - Предрасудите и дискриминацијата против Ромите продолжуваат, особено во областа на вработувањето. - Се уште постои сегрегацијата на Ромите во училиштата. - Бројот на ромските деца во специјални училишта е несразмерно висока. - Голем број на стереотипи насочени кон Ромите се среќаваат по социјални мрежи. - Иако неколку проекти се во тек на реализација сепак тие се финансирани од странски донатори, додека финансиите од буџетот не се променети. - Потребни се законски измени со цел решавање на прашањата поврзани со матичната евиденција и добивање на лични 	<ul style="list-style-type: none"> - Во август парламентот го отфрли Нацртот за измената на Законот за антидискриминација, кој забранува секаква форма на директна или индиректна дискриминација врз основа на сексуална ориентација и родов идентитет. - Потребни се значителни напори за да се подигне свеста за почитта на различностите во општеството и спротставување со нетолеранција -. <p><u>Работнички и синдикални права</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Имплементација на Законот за мирно решавање на работни спорови, и почетокот на медијатори и „арбитри“, е бавен. - Довербата во социјалниот дијалог меѓу работодавачите и вработените треба да се зајакне, како и капацитетите на социјалните партнери во оформувањето на политики. (Види Поглавје 19 -. Социјална политика и вработување) <p><u>Процесни права</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Правната помош е достапна согласно Законот за бесплатна правна помош од 2009 година, но неговата имплементација се уште не е широко распространета. - Презумпцијата на невиност е утврдена во Уставот и Законот за кривична постапка, но постои одредена загриженост за неговото целосно почитување, вклучително и во однос на содржината на прислушуваниите комуникации. - ЕСЧП утврди неколку повреди на правото на слобода во случаите каде е изречена мерка притвор без конкретни и оправдани причини, а судиите прават 	<p>Покриени во Поглавје 19</p> <p><u>Процесни права</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Системот за правна помош страда од несоодветно финансирање и рестриктивни услови. <p><u>Малцинства</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако целокупната рамка за заштита на малцинствата добра, имплементацијата, следењето и координирањето на политиките поврзани со малцинствата останува слаб. - Малцинствата кои што претставуваат помалку од 20% од населението се оставени надвор од главните текови во политиката и процесот на донесување одлуки. - Мерките против поделбата по етнички линии во училиштата се недоволни и сегрегирани образование има негативно влијание врз социјалната кохезија и интеграција на заедниците. - Изборот на државно финансирани проекти од културата и меѓуетничките односи останува нетранспарентен. <p><u>Роми</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба уште многу да се работи на подобрување на социјалната вклученост на Ромите. - Во Скопје најмалку десет Роми семејства беа протерани од станови, каде што тие живееле, без претходно известување или одржливи решенија, со прекршување на основните меѓународни принципи и национални обврски. - Имплементација на официјалните политики страда од недостаток на политичка поддршка, финансирање и административни капацитети. 	
--	---	---	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>документи за идентификација за лица кои биле одбиени во минатото.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во однос на <i>заштитата на лични податоци</i> бројот на контролори и службеници вработени во Дирекцијата за заштита на лични податоци се зголеми, но сепак други четворица вработени си заминаа. - Секторското законодавство се уште не е хармонизирано со законодавството за заштита на личните податоци, а Дирекцијата за заштита на лични податоци не е систематски консултирана за политиките и нацрт-законите. - Потребно е усвојување на амандмани на Законот за заштита на личните податоци за да се усогласи со правото на ЕУ. 	<p>напори за подобрување на образложението дадено во предистражните наредби за притворање и продолжување, но има простор за понатамошно подобрување.</p> <p><u>Малцинства</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Агенцијата за заштита на малцинствата кои претставуваат помалку од 20% од населението се уште се справува со својот несоодветен мандат, недоволните буџетски средства и недостигот на поддршка од надлежните институции. - Дирекцијата за образование на јазиците на заедниците и на Дирекцијата за унапредување на културата на припадниците на заедниците, исто така, продолжуваат да бидат со несоодветно финансирање и број на вработени - Меѓуинституционална соработка останува слаба. - Системските мерки кои осигуруваат сите заедници да можат да ги остварат своите етнички, културни и јазични права остануваат во голема мера финансирани од донатори. - Направена е ограничена примена на новите мерки за промоција на политиката за меѓуетничките односи согласно стратегијата за интегрирано образование. - Мерките против поделба по етничка основа во училиштата се недоволни. - Различните форми на дискриминација против немнозинските заедници и акција за борба против стереотипите, вклучувајќи ги и медиумите остануваат неефикасни. <p><u>Роми</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Семинарите за Роми беа одржувани 	<ul style="list-style-type: none"> - Спроведување на заклучоците од Стратегијата 2014-2020 за вклучување на Ромите преку обуки заостанува. - Генерално, сегрегација, стереотипи и други форми на дискриминација остануваат распространети. - Повекето Роми се невработени, немаат соодветна здравствена заштита, живеат во несоодветни услови за живот во сегрегирани места за домување и се социјално исклучени. - Пристапот до здравствените услуги сеуште е широко распространет проблем. - Стапките на регистрација на раѓањето на Ромите се многу ниски (200 од 800 беа завршени). - Најзагрозените Ромите имаат проблеми во пристапот до социјална помош поради недостаток на документи. - рестриктивни административни процедури се закануваат дека ќе ја намалат помошта како ако дополнителни семејни приходи од други извори се регистрирани. - Појави како деца питачи и и детските бракови опстојуваат. 	
--	---	---	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

редовно но нивните заклучоци не беа целосно следени и координацијата помеѓу институциите останува слаба.

- Ромите кои што се во најнепривилигирана позиција се уште имаат проблеми со пристапот до социјални бенефити заради недостатокот од административна документација.
- Скоро никаков напредок не може да се забележи во однос на политичкото претставување, медииското покривање на ромски јазик и статусот на ромскиот јазик во општините со ромско мнозинство
- Ромите имаат ограничени економски можности
- Сиромаштијата останува најважниот фактор зад нискиот број на ромски деца во образовниот процес.
- Се уште има непропорционален број на ромски деца во училишта за деца со специјални потреби
- Сегрегација, стереотипизирање и други форми на дискриминација се уште преовладуваат.
- Има поплаки од Роми кои биле спречени да ја напуштат земјата, како и од оние со кои било лошо третирано откако се вратиле од странство како резултат на неуспешни апликации за азил.
- Роми бегалци и внатрешно раселени лица се уште живеат во субстандардни услови и нивниот пристап до образование, живеалишта, здравство и вработување е се уште загрижувачки.
- Бројот на активни ромски невладини организации се намалува заради

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

	намалените достапни средства.		
<p>Слобода на изразување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Големата употреба на тужбите за клевета продолжува да ја загрозува <i>слободата на изразување</i> - Во втората половина на 2012 околу 580 граѓански тужби се поднесени пред судовите, против новинари и политичари против политичари, со што се праќа негативна порака до јавноста и медиумите. Многу судски случаи за клевета се иницирани и повлечени што укажува дека тужбата за клевета се користи за притисок. - И Законот за граѓанска отштета за навреда и клевета и новиот Закон за медиуми содржат мал број на одредби за вон судски лекови како што се правото на одговор или исправка. Алтернативни механизми за решавање на овие видови на спорови треба да се развијат и промовираат, со цел да се подобри медиумска култура. - Работните права се уште недоволно се спроведуваат во медиумските куќи, и тоа придонесува за зголемување на проблемот со авто-цензурата. - Што се однесува до јавното рекламирање, одредбите на транспарентност во Законот за аудио и аудио-визуелни медиумски услуги, треба да се почитуваат во целост. Поголема 	<p>Слобода на изразување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зголемен број на пријави за малтретирање и заплашување на новинари беше нотирани, како и неколку случаи на оштетување на имот од страна на непознати извршители - Погребен венец беше доставен до семејството на новинар кој е критичен кон владините политики. - Имаше неколку физички пресметки со новинари, како и физички напад над политичар, кое не беше осудено од Владата. - Голем број на новинари биле нелегално прислушувани, според објавените информации од прислушувањата. - Некои од објавените разговори индицираат на тоа дека некои од медиумите биле директно и индиректно под владини притисоци да ги усогласуваат своите известувања. - Обидите да се ограничи известувањето за нешта од јавен интерес се загрижувачки. - Се уште постои недостаток од транспарентност за јавните потрошувачки на рекламирање во медиумите и Владата нема објавено детали за сумите, критериумите и примателите и покрај одредбите од Законот за аудио и аудио-визуелни услуги (содржано и во Итните реформски приоритети) - Откако почна со работа во ноември, 2014 година, новото само-регулаторско тело, Етичкиот совет на медиуми, прими 40 оплаки против повеќе медиумски куќи и издаде одлуки по 39 	<p>Слобода на изразување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Слободата на изразување и понатаму е сериозно загрозувана во рамките на актуелната политичка клима. - Се бараат драстични промени во политиката надвор од законски текстови. - Имаше 10 нови пријавени случаи на заплашување на новинари и 8 судски постапки кои вклучуваат новинари. - Никакви правни дејствија не беа превземани во однос на физичките напади врз новинарите, вклучувајќи и физички напад од страна на висок политичар. - Правната рамка за говорот на омраза е главно во согласност со меѓународните стандарди, но има потреба од зацелена имплементација на истата. - Јавните власти имаат зачестена тенденција да го користат аргументот “класификација на документ“ - Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета треба дополнително да се усогласени со прецедентното право на член 10 од Европската конвенција за човекови права и истиот правилно да се имплементира од страна на судството - Етичкиот совет на медиуми подготви "Повелба за етичко известување за време на изборите. Иако беше потпишан од страна на повеќето медиуми, во голема мера беше игнориран во пракса. - Советот доби 86 жалби, што резултираше со 77 одлуки. Во принцип, медиуми беа не беа подготвени да ги 	<p>Слобода на изразување <i>Заплашување на новинари</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Сепак регистрација на напади на новинарите останува несоодветен и многу малку истраги се започнати. - Од суштинско значење е властите да демонстрираат нулта толеранција кон сите инциденти на физички и вербална злоупотреба или закани против новинарите и дека тие се ефективно следени од страна на полицијата и јавното обвинителство. - Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (АВМУ) забележаа непрофесионално известување од јавниот радиодифузен сервис и приватен национален телевизиски канал во врска со Инцидентите во Собранието. <p><u>Правна рамка</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Заинтересирани страни го изразија своето незадоволство со некои од измените на Законот за аудио и аудио – визуелни медиумски услуги, во делот на финансирање на јавниот радиодифузер од страна на државата - Правната рамка за говор на омраза генерално е во согласност со меѓународните стандарди, но имплементација треба да се подобри и - Говорот на омраза на интернет останува нерегулиран. <p><u>Имплементација на законодавство / институции</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ниските професионални стандарди опстојува во некој медиуми, со што е поткопа сликата за објективно известување.

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>грижа треба да се преземе за да се осигури дека јавните средства се користат за да се обезбедат информации од вистински јавен интерес, наместо да се промовираат активностите на Владата.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се воспостави Совет за етика на медиумите, но се уште не е оперативен - Истражувачкото новинарство се уште е слабо и треба да биде негува преку континуирана едукација и обука на новинари, вклучувајќи и примената на најдобрите практики во други земји. Медиумите во моментот играат занемарлива улога во истражувањето и откривањето на корупцијата и организираниот криминал 	<p>од нив.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сепак, во многу случаи засегнатите медиуми не ја објавија одлуката на Советот, со што го ограничија ефектот на само-регулација. - Се уште има голем број на случаи во областа на клеветата и навреди, што упатува на потребата да се промени законодавството и судската пракса уште повеќе. - Истражувачкото новинарство останува слабо. - Професионалните стандарди и етика на некои новинари, посебно во главните медиуми, останува сериозен проблем. - Тенденциите на влијателни водители на телевизиски програми намерно да употребуваат навредлив или провокативен јазик продолжува да биде голем проблем во медиската култура која е доминирана од поларизации, заплашувања, недостаток на солидарност и недостаток на балансирана, објективна дебата. - Широката злоупотреба на терминот говор на омраза, наместо непрофесионален и провокативен речник во медиумите исто така продолжува. - Со ова, се засенуваат вистинските случаи на говор на омраза, кои мораат да бидат истражени и казнети кога се појавуваат. - Земјата продолжува да уназадува во оваа област, иако објавувањето на прислушваните разговори ја има проширено јавната дискусија за политичките теми. - Сепак, постојат сериозни грижи околу 	<p>објавуваат одлуките, што укажува на ниска заложба за саморегулација на етичките стандарди.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се сериозни напори да се развие култура на професионална етика, и во офлајн и онлајн медиуми. - Финансирање на јавниот радиодифузен сервис (МРТ) не е независен од владата и покрај обидите да се подобри наплатата на радиодифузната такса, овој извор на приходи не е доволен. - МРТ се уште нема целосна уредувачка независност - Недостигот на транспарентност во областа на владините реклами се уште не е решено (што е дел и од "Итните реформски приоритети"). - Недостаток на транспарентно финансирање на медиумите и односите меѓу функционери и сопствениците на медиумите продолжува да биде сериозен проблем. - Владата треба да го обнови инклузивниот дијалог со новинарските здруженија, без фаворизирање на било која. 	<ul style="list-style-type: none"> - Истражувачкото известување остана ограничено <p><u>Јавен радиодифузен сервис</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се дополнителни напори за подобрување на независноста и објективноста во известувањето на МРТ. - Потребна е и долгорочна стратегија за да се обезбеди нејзина финансиска одржливост. - Имплементацијата на реформите кај јавниот радио дифузер има потреба да биде под континуирано внимание за да се спречи директно или индиректно несоодветно политичко влијание и да се спречи поткопувањето на независноста и ќе обезбеди стабилна, предвидлива и одржлива одредба на средства. <p><u>Економски фактори</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Медиумскиот регулатор и другите институции немаат капацитет да ги идентификуваат и спречат поврзаноста меѓу сопствениците на медиумите и политичките личности. - Бројот на печатени медиуми драстично се намали во 2017 година во споредба со 2016 година. По затворањето на компанијата Медиа Принт, сега има 6 дневни весници во печатените медиуми на пазарот од кои 2 на албански јазик. <p><u>Интернет</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Политичката поларизација се огледува во онлајн медиумите, каде што се евидентирани говор на омраза и прекршување на новинарскиот етички кодекс. - Според Советот за медиумска етика,
---	---	--	---

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

	<p>уредувачката независност на МРТ. МРТ ги покри прислушуваниите разговори многу ограничено, а некои од нив индицираа на фактот дека владини претставници се заканувале со работната сигурност на новинари од јавниот сервис доколку не известуваат според владините линии.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - повеќето повреди, вклучувајќи лажни вести и непрофесионално известување, се одвиваат онлајн. <p><u>Професионални организации/ професионални услови</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Немаше подобрување во синдикалната заштита или условите за работа на новинарите. - Како резултат, новинарите сеуште практикуваат самоцензура. - Новинарите продолжија да работат под привремени договори. - По претходниот период на интензивен притисок врз граѓанското општество, имаше значително подобрување и севкупно ситуацијата може да се смета за задоволителна. - Во извештајниот период, протестите во голема мера беа мирни но говор на омраза против политичките личности беше чест.
<p><i>4. Права на граѓаните на ЕУ</i></p>	<p><i>4. Права на граѓаните на ЕУ</i></p>	<p><i>4. Права на граѓаните на ЕУ</i></p>	<p><i>4. Права на граѓаните на ЕУ</i></p>

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

1. Да се обезбеди јасна поделба на мандатите и регулативите кои се однесуваат на следење на комуникациите, од една страна за кривичните истраги, а од друга страна за безбедносните цели. Одземање на посредничката функција на УБК како чувар на влез за активностите поврзани со следење на комуникациите на другите надлежни органи. Разјаснување на Законот и практиката дека телеком провајдерите ги активираат и ги пренасочуваат сигналите до надлежните агенции (Полиција, Царинска управа и Финансиска полиција) или до безбедносните агенции (УБК, Агенција за разузнавање, Служба за воена безбедност и разузнавање на Министерството за одбрана), само по претходно добивање на релевантен судски налог и само за целите на законско следење.
2. Да се воведат алатки за управување со ризикот за водење и насочување на сите разузнавачки операции како и зајакната безбедност на датотеките и складирањето на податоците.
3. Да се обезбеди соодветна обука на службата за почитување на правилата за заштита на податоците, професионалната етика и интегритет и основните човекови права.
4. Да се обезбеди итно и редовно состанување на надлежните парламентарни комисии за следење на комуникациите и за безбедност и контраразузнавање на нивните редовни активности.
5. Да се обезбеди постапување на овие комисии согласно новите правни обврски за известување, како и дека нема да имаат пречки во прибирањето на неопходните податоци и сведочења и техничка помош кои им се неопходни за да ги изработат овие извештаи

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Добар напредок (*Good Progress*) – 4

КОМЕНТАР

Во однос на ова поглавје се забележува намалување на забелешките кои се однесуваат на мигрантите и мигрантската криза. Сепак Македонија останува главна транзитна точка на мигрантите. Тоа се должи на фактот што мигрантската криза во овој момент не е во својот полн ек. Сепак се забележуваат недостатоци во однос на собирање на податоци, односно водење на евиденции околу миграција и азил. Се посочува дека Стратегијата за интеграција на бегалците и странците од 2017-2027 сè уште не е усвоена. Државата треба да воспостави механизам за враќање на нелегалните имигранти, што е во согласност со *acquis* на ЕУ. Дополнително две години по ред се посочува на слабите капацитети на за процесирање на барањата за азил. Во поглед на надворешните граници се посочува дека од суштинско значење е да се воспостави систем за гранична безбедност кој ја користи анализата на ризик. Потребно е да се работи повеќе за подобрување на ефективностата на спроведување на законот во борбата против одредени форми на криминал, како што се перењето пари и финансискиот криминал.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Развивање на стратешки пристап кон финансиските истраги, вклучувајќи: (i) усвојување на ФАТФ концептот за финансиски истраги; (ii) автоматско спроведување на финансиски истраги кога се занимаваат со случаи на организиран криминал, тероризам, перење пари и сериозни случаи на корупција; (iii) започнување финансиски истраги од самиот почеток на кривичната истрага; и (iv) примена на мултидисциплинарен и проактивен пристап кон финансиските истраги;
- Спроведување на новата законска и техничка рамка за следење на комуникациите (во согласност со "Итните реформски приоритети");

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

- Да се вложуваат понатамошни напори за да се обезбеди правилна регистрација и профилирање на мигранти кои пристигнуваат во земјата и упатување на оние кои имаат потреба од заштита кон соодветните национални служби;
- Да се осигураат дека сите потребни мерки за спречување и борба против тероризмот се усвоени и спроведени и дека канцеларијата на координаторот може ефикасно да го изврши својот мандат.
- Да ги подобри своите резултатите во истражувањето, гонењето и осудувањето на случаите на организиран криминал и перење пари;
- Да ја подобри соработката помеѓу различните агенции за спроведување на законот со тоа што Националниот координативен центар за борба против организираниот криминал целосно ќе функционира;
- Да покажат видливи резултати во борбата против трговијата со луѓе и шверцот на мигранти.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1.Миграција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стратегискиот капацитет за управување со напливи на мигранти е недоволен за да се справи со зголемениот број на мигранти кои поминуваат низ државата. - Потребни се значителни напори за да се обезбеди подобра имплементација и стратескиско планирање. - Државата има недоволен капацитет да задржи и идентификува мигранти без документи 	<p>1.Миграција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бројот на илегалните мигранти кои биле детектирани значително се зголемил од 1 750 во 2014 во 24 637 во првите 7 месеци од 2015 година. - Во текот на изминатата година, 24 лица се убиени од страна на возови додека тајно транзитираат низ земјата пеш покрај пругите. - Се стави крај на трансферот на емигрантите во центарот за странци во Гази Баба, кој беше многу критикуван од страна на домашните и меѓународните набљудувачи поради немање на капацитет и пренатрупаност. - Со оглед на значителниот пораст на државјани на трети земји кои транзитираат во земјата, потребни се дополнителни напори за поголема соработка и размена на информации, особено на границата со Грција и Србија. 	<p>1.Миграција</p> <ul style="list-style-type: none"> - 398 552 нелегални мигранти биле уапсени на границите, биле откриени 84 случаи на обиди за криумчарење, а вкупниот број на мигранти е 1 480 мигранти. - наспроти ова постои само еден прифатен центар за илегални мигранти, кој чека да биде ставен во функција, а е со вкупен капацитет од 120 до 130 лица. - По неодамнешното реновирање, основни услови постојат, но центарот уште не е погоден за сместување на ранливи категории лица. - Пристап до соодветни засолниште и натаму е лош, исто како и пристапот до здравствена заштита, вода и санитарни услови. - Ниту еден Центар во државата не е опремен за згрижување на подолг период поради одбивањето на властите да се подготват за повеќе од привремена транзит ситуација. - Потребни се дополнителни мерки за заштита на најранливите категории, доволни и соодветни капацитети и редовно следење на состојбите во сите прифатилишта. - Бројот на лица кои се вратени во 	<p>1.Миграција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Закон за странци допрва треба да се донесе. - Постои фрагментација на задачите помеѓу институциите кои се занимаваат со миграција. На пример, одговорностите се делат меѓу Одделението за гранични работи и мигранти на Министерството за внатрешни работи (кое се занимава со безбедносните аспекти и управувањето со границите), Министерството за труд и социјална политика (кое управува со пристапот до услугите и социоекономската интеграција на мигрантите и бегалци) и Одделот за специјализирана единица за организиран криминал кој се бори против трговијата со луѓе и шверцот на луѓе. <p style="text-align: center;"><u>Капацитет за имплементација и спроведување</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Се забележува недостиг на веродостојни податоци за обемот и структурата на миграциските текови. - Пограничната полиција исполнила над 60% од предвидените места - Бројот на транзитни лица во земјата се оценува како многу поголем од официјалните бројки. - Земјата и понатаму е една од главните транзитни патишта за неправилни мешани

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

		<p>нивната земја на потекло останува на ниско ниво. Помогнати враќања на доброволна база се направени само за 23 мигранти</p> <ul style="list-style-type: none">- Земјата се уште треба да склучи договори за реадмисија со голем број на земји од каде водат потекло илегалните мигранти, истовремено почитувајќи ја политиката на невраќање на барателите на азил.- Преговори за склучување на договор за реадмисија со Турција се во тек уште од 2010 година.	<p>миграциски движења.</p> <ul style="list-style-type: none">- Имаше околу 70 откриени нелегални пристигнувања неделно во јануари 2018 година, што е намалување од просечно 100 неделно во есента 2017 година.- Нелегалните гранични премиувања се намалени. Во 2017 година беа спречени вкупно 4 129 обиди за незаконски гранично преминување, огромното мнозинство на границата со Грција.- Од февруари 2018 година, бројот на заглавени лица во земјата е околу 115.- Поднесени се кривични пријави против 36 лица, вклучително и 6 странски државјани, за шверц на мигранти.- Борбата против мрежите за криумчарење треба да биде приоритет.- Во Министерството за внатрешни работи е формирана работна група за борба против илегалната миграција и трговијата со луѓе. Тоа треба да вклучи претставници на релевантни институции, како што се Јавното обвинителство и граничната полиција.- Вкупно 95 лица аплицираа за азил додека се задржани во прифатилиштето за нелегални странци во Гази Баба.- Државата продолжи со произволно притворање на голем број лица уапсени во илегални миграции, со цел да ги обезбеди своите изјави на сведоци во судските случаи против шверцерите.- Транзитните центри за мигранти кај Гевгелија и Табановце сега се речиси празни. Ниту центарот не е погоден за долгорочни престои, а властите не сакаат да обезбедат повеќе од привремен престој.- Договорот за реадмисија со ЕУ се спроведува на задоволителен начин.
--	--	---	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

			<p>Потпишани се протоколи за спроведување со девет земји-членки, а преговорите се во тек со четири земји-членки на ЕУ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во 2016 година на 5 975 државјани на Република Македонија им било наредено да ја напуштат територијата на ЕУ, а стапката на враќање е одлична достигнувајќи 128%. - <u>Во 2017 година, бројот на лица кои се вратени во нивната земја на потекло остана на ниско ниво. Беа спроведени постапки за доброволно враќање за 9 мигранти.</u> - Земјата треба да воспостави механизам за враќање на нелегалните имигранти, што е во согласност со <i>acquis</i> на ЕУ.
<p>2. Азил</p> <ul style="list-style-type: none"> - Центарот за азил продолжува да биде мета на организирани криминални групи вклучени во шверцот на мигранти, затоа потребни се поцврсти мерки за да се возврати на овој феномен. - Соработка помеѓу единицата за азил при Министерството за внатрешни работи и Центарот за азил треба да се зајакне со цел да се подобри пристапот до постапката за азил - Сè уште има проблеми во обезбедувањето на пристапот до толкувачите за барателите на азил. - Воспоставување на база на податоци за верификување на лични податоци, фотографии и отпечатоци од прсти на баратели на азил напредува многу бавно - Управниот суд продолжува да ги процесира жалбите за азил во 	<p>2. Азил</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бројот на нови апликации за азил продолжи да се зголемува, од 1 364 во 2014 до 1730 досега во 2015 година. - Статус на бегалец им беше доделен на 11 лица во 2014 година и на 3 лица во 2015 година, поголемиот дел од нив беа од Сирија. - Стапката на признавање азил останува мала, додека Управниот суд продолжи да ги процесуира апелите за азил повеќе на процедурално ниво отколку на суштински основи, што доведе до долги одложувања и на повторување жалби. - Во 2014 година, за еден барател на азил, беше одобрена правна помош согласно Законот за бесплатна правна помош, но за останатите 40 апликации на постапката треба да бидат сопрена бидејќи барателите на азил ја напуштиле земјата. 	<p>2. Азил</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законодавството треба да се осигура дека индивидуална проценка од случај до случај, сеуште е загарантирана при оценување на основаноста на барањето, во согласност со <i>acquis</i> и во согласност со принципот на невраќање. - Со измените исто така е предвидено дека принципот на семејно обединување може да се оствари само три години по добивањето на статус на бегалец, што не е во согласност со Директивата за Семејно обединување. - Одделението за азил не е целосно екипирано. Од вкупно 23 работни места, пополнети се само 14. - Одделението уште се бори навремено да се справи со барањата за азил. - Потребна е обука на службата. - Што се однесува до постапката за азил, квалитетот на донесување одлуки останува несоодветен. - Капацитетот да се оценат апликациите врз основа на зададените критериуми, 	<p>2. Азил</p> <p><u>Институционална поставеност и законско усогласување на азил</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Продолжува усогласувањето на правната рамка со <i>acquis</i>-то, а Законот за меѓународна и привремена заштита е во парламентарна процедура за подобрување на концептот на безбедно обединување на семејства во трети земји. Се користат стандардни оперативни процедури за деца без придружба и за ранливите категории странци. - Стратегијата за интеграција на бегалците и странците од 2017-2027 сè уште не е усвоена. - Потребни се итни мерки за борба против ксенофобијата и адресирање негативни ставови кон мигрантите и бегалците. <p><u>Капацитет за имплементација и спроведување</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Министерството за внатрешни работи почна да ја надградува постоечката база на податоци за странците преку развивање на

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

<p>голема мера на техничка отколку суштински основа.</p>		<p>се уште е слаб и е потребна дополнителна обука.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Судските одлуки во случаите за азил често не се преземени врз основа на темелно испитувањена зададените критериуми. - Недостасуваат капацитети за толкување на зададените критериуми. - Потребен е поголем буџет за да се олесни ефективна интеграција на бегалци. - Нема напредок за формирање на база на податоци за верификација на лични податоци, фотографии и отпечатоци од прсти на барателите на азил. - Имало пријавени случаи на протерување на границите на неидентификуван број на мигранти. - Има ограничени можности за идентификација на оние кои може да имаат потреба од заштита. - Во целина стапката на признавање азил остана на ниско ниво, а тоа главно се должи на ограничените можности за локална интеграција. - Управниот суд продолжи да ги процесуира апелите за азил повеќе на процедурално ниво отколку на суштински основи, што доведе до долги одложувања и на повторување жалби. - Во 2015 година, 1 578 барања за азил беа поднесени, но беа донесени само 34 конечни одлуки, од кои 13 негативни и 4 позитивни - Постои еден Прифатен центар во Визбегово, со капацитет за 300 луѓе, каде недостатокот на безбедност голем проблем и кој е таргетиран од страна на организирани криминални групи, кои, 	<p>нов модул за азил за да ја обезбеди многу потребната менџмент алатка за обработка на барањата за азил. Сепак, треба да се подобри координацијата меѓу различните органи вклучени во процесот.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Сепак, квалитетот на одлучувањето за процедурите за азил останува несоодветен.</u> - Одделот за азил сè уште не е целосно екипиран. - <u>Капацитетот за проценка на основаноста на барањата за азил е сè уште слаб.</u> - Тешкотиите продолжуваат со толкување за време на интервјуата со барателите на азил. - <u>Сеуште се пријавуваат случаи на враќање на границите.</u> - Мигрантите не се систематски регистрирани. Продолжува да постојат недоволни механизми за скрининг за да се идентификуваат и да се упатуваат оние на кои им е потребна заштита. - Во отсуство на соодветен систем за уредно управување со нелегална миграција, особено ефективни аранжмани за реадмисија со соседните земји, продолжуваат нелегалните повратници. - Од јануари 2017 година, меѓународните организации регистрираа 3 726 лица илегално вратени во Грција. - Во 2017 година беа поднесени 163 барања за азил, 4 лица добија супсидијарна заштита, а ниту еден не доби статус на бегалец. Повеќето случаи биле прекинати откако жалителите исчезнале пред да се донесе одлуката. Повеќето од одлуките беа донесени за одбивање или одземање на азил. - Одлуките за престанок на правото на азил ги погодени главно косовски бегалци, чиј статус беше прекинат по 18 години престој
--	--	--	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

		<p>наводно, им е обезбедено можност да влезе во објектот после редовното работно време, кога безбедноста е на ниско ниво.</p>	<p>во земјата. Косовските Роми беа особено погодени.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во 2017 година, супсидијарната заштита беше укината во 82 случаи кои се однесуваа на 162 лица, вклучувајќи четири случаи врз основа на закана за националната безбедност. - <u>Потребно е подобрување на услугите во главниот центар за прифаќање на барателите на азил во Визбегово, особено на услугите за храна.</u>
<p>3. Визна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Неоснованите барања за азил во 2013 е пораснат за 15% - Долгорочните политики за економска и социјална инклузија на ранливите групи кои имаат најповеќе потенцијал да емигрираат и натаму се недоволно финансирани и слабо развиени и наметнуваат потреба од итно подобрување. 	<p>3. Визна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Долгорочните политики за економска и социјална инклузија на ранливите групи кои имаат најповеќе потенцијал да емигрираат и натаму се недоволно финансирани и слабо развиени и наметнуваат потреба од итно подобрување. 	<p>3. Визна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Направени се одредени напори за подобрување на социо-економските услови на ранливите групи, особено на Ромите, преку посебни програми за поддршка во областа на вработувањето, образованието и здравството, но сепак основните причини за појава на миграцијата се уште бараат поголема структурни напори и инвестиции на соодветни ресурси. 	<p>3. Визна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законодавството е во голема мера усогласено со законодавството на ЕУ, потребно е напорите да продолжат постепено да ја усогласат визната политика со ЕУ, вклучувајќи ги и списоците на земјите на ЕУ чии граѓани бараат виза и оние кои се изземени.
<p>4. Надворешните граници и Шенген</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е сериозно подобрување на управувањето со Националниот координативен центар за гранично управување, како и на внатрешната координација и соработка меѓу релевантните министерства. - Уште 6 полициски станици за граничен надзор треба да се поврзат со дата базата на Министерството за внатрешни работи 	<p>4. Надворешните граници и Шенген</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетите на Националниот координативен центар за гранично управување, беше малку зајакнат, но внатрешна координација и соработка со сродните министерства останува слаба. 	<p>4. Надворешните граници и Шенген</p> <ul style="list-style-type: none"> - Земјата се уште треба да се создаде единствен координативен центар за размена на полициски информации, како дел од подготовките за основање на SIRENE(Supplementary Information Request at National Entry) Бирото во подоцнежна фаза. - Иако Националниот координативен центар за гранично управување подготвува редовни месечни и квартални извештаи за анализа на ризик, неговите институционални и функционални капацитети остануваат слаби. - Потребни се понатамошни инвестиции 	<p>4. Надворешните граници и Шенген</p> <ul style="list-style-type: none"> - Од суштинско значење е да се воспостави систем за гранична безбедност кој ја користи анализата на ризик. Донесен е нов Концепт за управување со ризици за Граничната полиција и е во согласност со стандардите на ЕУ. - Шенгенскиот акционен план, усвоен во 2008 година, мора да се надгради. - Националниот координативен центар за гранично управување беше формиран за да се постигне ефикасна координација, размена на податоци, размена на информации и поголема ефикасност на интегрираниот систем за гранично управување. Сè уште не е целосно

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

		<p>во однос на граничното управување, со давање приоритет на оние граници кои се најмногу изложени на илегалната миграција.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Граничната полиција, царината и други тела и агенции немаат заеднички пристап до базите на податоци и нема формализирана и обезбедена рамка за размена на информации со соодветните служби за безбедност. - Откривање на лажни или фалсификувани документи остана на ниско ниво. - Треба да се воспостави досие на откривање, истрага и гонење на прекуграничниот криминал во координација со сите надлежни за спроведување на законот - Иако е потпишана спогодба за соработка со Eurojust меѓутоа, во пракса, има многу ограничена соработка 	<p>функционален.</p> <p><u>Капацитет за имплементација и спроведување</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Стратегијата за интегрирано гранично управување 2015-2019 и акциониот план се во рана фаза на имплементација. Стратегијата се фокусира на идентификуваните безбедносни закани (имено од нерегуларна миграција и прекуграничен криминал) и предизвици во областа на граничната контрола и граничниот надзор. - Иако Националниот координативен центар за интегрирано гранично управување подготвува редовни извештаи за анализа на ризик, сè уште треба да се зајакнат институционалните и оперативните капацитети. ИТ и техничката експертиза мора да се засили, како прашање на приоритет. - Потребни се дополнителни инвестиции, вклучително и долж границата со вода. - Меѓувладината соработка меѓу граничната полиција, царината и другите тела беше подобрена преку формирање на Национален координативен центар за гранично управување. Сепак, овие агенции сè уште немаат заеднички пристап до базите на податоци и нема формализиран и сигурен аранжман за размена на информации со соодветните безбедносни служби. - Постои континуирано откривање на лажни или фалсификувани документи (232 во 2017 година). - Треба да се воспостави евиденција за откривање, истрага и гонење на прекуграничниот криминал.
--	--	---	---

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

			<ul style="list-style-type: none"> - Досега не е склучен договор со Грција, но билатералната соработка дополнително се подобри, особено на техничко ниво.
<p>5. Судска соработка во граѓански и кривични предмети</p>	<p>5. Судска соработка во граѓански и кривични предмети</p>		<p>5. Судска соработка во граѓански и кривични предмети</p> <ul style="list-style-type: none"> - За судската соработка во граѓанските прашања, земјата сè уште не пристапила кон Хашката конвенција од 1996 година за надлежноста, применливото право, признавањето, спроведувањето и соработката во однос на родителската одговорност и мерките за заштита на децата. - Исто така, не пристапи кон Хашката Конвенцијата од 23 ноември 2007 година за меѓународно обезбедување на детската поддршка и другите форми на семејно одржување. - Земјата во 2017 година издаде или прими 3 851 барања за меѓусебна правна помош во граѓански и кривични предмети. Земјата издаде 125 барања за екстрадиција и доби 21. - Имаше 21 барање за пренос на осудени државјани назад во земјата и 12 нови барања за пренос на осудени странци во нивните земји од каде потекнуваат. - Земјата има договор за соработка со Eurojust во сила од 2010 година. Националната контакт точка не е сеуште назначена. - Во 2017 година, четири случаи на Eurojust се однесуваа на државата (шест во 2016 година).
<p>6.Полициска соработка и борба против организираниот криминал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште недостига независен и целосен систем за надворешна контрола на полицијата. 	<p>6.Полициска соработка и борба против организираниот криминал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Единицата за финансиско разузнавање поднесени 154 извештаи за сомнителни трансакции во 2014 година 	<p>6.Полициска соработка и борба против организираниот криминал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Само еден истражен центар беше официјално основан, но и тој сеуште не е во функција поради недостиг на 	<p>6. Полициска соработка и борба против организираниот криминал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постојат две специјализирани единици кои се занимаваат со финансиски криминал: финансиската полиција при

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

<ul style="list-style-type: none"> - Протокол за соработка во кривични постапки беше потпишан помеѓу Министерството за внатрешни работи, Јавното обвинителство и Царинската управа, но практична соработка се уште треба да се подобри. - Голем број на важни правни акти кои се однесуваат на Законот за кривична постапка се уште не се усвоени - Од 2011 година па досега, донесена е единствено една одлука за воспоставување на истражниот центар, но се уште не се спроведува - Борбата против организираниот криминал и корупцијата е од фундаментално значење за спречување на криминална инфилтрација во политичките, правните и економските системи. - Во 2013 година, Единицата за финансиско разузнавање (ФИУ) Пријавени 25 случаи на сомнителни трансакции поврзани со перење пари на истражните власти и јавното обвинителство (во споредба со 29 во 2012 година) 	<p>(зголемување од 25 во 2013 година).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Посебни истражни мерки, кои се уште се најчесто се користат од страна на полицијата, беа применети во 307 случаи во 2014 година (271 во 2013 година). - Во 2014 година, 400 полициски кадети завршена основна обука и 399 од нив се вработени. Обука на уште 400 е во тек. - 50 слободни места за кандидати со високо образование беа пополнети во МВР. - Иако Законот за внатрешни работи и стратегија за човечки ресурси вовеле политиката на вработување, сепак продолжуваат обвнувањата за политизирани вработување од страна на Министерството и тоа треба да се реши. - Специјализираните служби во МВР и ЈО во борбата против сериозниот и организираниот криминал се добро воспоставени. Сепак, општиот кадар сеуште ја попречува нивната способност да се справи со случаите со максимална ефикасност и со тоа останува загриженоста за политичко мешање во некои случаи. - Националниот координативен центар за борба против организираниот криминал е основан со закон, но се уште не е во функција. - Со измени и дополнувања на Законот за полиција се овозможи користење на гумени куршуми и електрични пиштоли во ситуации со кои се загрозува јавниот ред. - Воведувањето на вакви широки овластувања треба да бидат придружени со соодветна заштита на 	<p>персонал и опрема</p> <ul style="list-style-type: none"> - Оваа година, 400 полициски кадети беа регрутирани. Иако законот предвидува на политиката на вработување, систем на кариера заснован на заслуги, обвинувања за политизирани вработување и отпуштање од страна на Министерството се уште постојат и треба да се решат. - Остануваат проблемите со мешање на политиката во некои случаи. - И покрај повторените препораки, независен механизам за надворешен надзор на полицијата се уште не е формиран 	<p>Министерството за финансии и Одделението за финансиско разузнавање при Министерството за внатрешни работи. Оваа поделба создава непотребна конфузија на задачите.</p>
--	---	---	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

	<p>човековите права, кои треба да се јасно утврдени во законодавството.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Народниот правобранител повика да се утврдат подзаконски акти со јасни правила за употребата на таквите мерки 		
<p>7. Трговија со луѓе</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државата и натаму останува да биде извор, одредиште и канал за трговија со луѓе за сексуално и работно искористување. - Националните власти во соработка со граѓанското општество треба да обезбедат неограничен пристап до помош, поддршка и заштита, како и реинтеграција на жртвите во општеството - Извештајот на GRETA вели дека остануваат бројни предизвици, вклучувајќи го и развојот на мулти-дисциплинарен пристап кон идентификација и помош на жртвата и натамошно зголемување на мрежата на социјални работници. - Потребни се дополнителни напори за да се обезбеди одржливоста и способноста на Центарот за заштита на жртвите од трговијата со луѓе да обезбедува сеопфатна заштита, особено заштита на машки жртви, реинтеграција на жртвите во општеството и медицинска грижа 	<p>7. Трговија со луѓе</p>	<p>7. Трговија со луѓе</p> <ul style="list-style-type: none"> - Има зголемена нелегална миграција, шверц и трговија со луѓе - Во вкупно три жртви на трговија со луѓе (една жена и две деца) и 11 потенцијални жртви беа идентификувани во 2015 година. Нивото на идентификација останува на ниско ниво, исто како и меѓународната соработка во борбата против овој феномен - Националната комисија за борба против трговија со луѓе и илегална миграција страда од недостаток на политичка поддршка во оваа област. 	<p>7. Трговија со луѓе</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Постојните структури треба да се зајакнат со повеќе проактивна политика за превенција и идентификација.</u> - Мора да продолжат постојаните напори на институциите задолжени за борба против трговијата со луѓе и шверцот. - Континуирано внимание мора да се посвети на малолетниците без придружба кои се изложени на ризик да станат жртви на трговија со луѓе, особено со оглед на мешаните миграциски текови што минуваат низ земјата.
<p>8. Борба против организиран</p>	<p>8. Борба против организиран криминал</p>	<p>8. Борба против организиран криминал</p>	<p>8. Борба против организиран криминал</p>

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

<p>криминал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Користењето на посебните истражни мерки од страна на Царинската управа и финансиската полиција останува ограничена, делумно поради неадекватниот човечки и технички капацитет. - База на податоци за Националниот криминалистичко разузнавање се уште не е во функција - Во 2013 година, Единицата за финансиско разузнавање (ФИУ) пријави 25 случаи на сомнителни трансакции поврзани со перење пари на истражните власти и јавното обвинителство (во споредба со 29 во 2012 година) 	<ul style="list-style-type: none"> - Воспоставувањето на Националната разузнавачка база на податоци е одложено до 2018 година. - Сите три законодавни институции со овластувања во оваа област, вклучувајќи ги Финансиската полиција и Царинската управа треба да имаат технички капацитет да врши следење на комуникациите, независно од разузнавачките служби. 	<ul style="list-style-type: none"> - Националниот координативен центар за борба против организираниот криминал се уште не е во функција поради финансиски ограничувања, имено недостатокот на персонал и опрема. - Законот за замрзнување, одземање и управување на криминални средства треба да се подобри. - Правниот статус и функциите на Агенцијата за управување со одземен имот треба да се зајакне. - Покрај експертска помош на ЕУ на Законот за следење на комуникациите се уште не е изменет за да биде во согласност со европските стандарди - Акционен план за проактивен модел на полициското работење, вклучувајќи и распределба на ресурси сè уште недостига. - Законодавството за спречување на перење пари е подобро, но дополнителни измени се потребни за да се обезбеди целосна усогласеност со <i>acquis</i>. - Меѓуинституционална соработка и понатаму треба да се подобри. - Единиците за финансиско разузнавање треба да ја зголемат нивната стручност и нивните постапки за известување и аналитички системи, како и да се подобри соработката со другите органи за спроведување на законот. - Администрацијата, финансиската полиција и граничната полиција се клучни играчи во борбата против организираниот криминал, но е потребна јасност поделбата на нивните овластувања. - Стратегијата за сајбер безбедност се 	<ul style="list-style-type: none"> - Потребно е да се направи повеќе за да се подобри ефективната на спроведување на законот во борбата против одредени форми на криминал, како што се перење пари и финансиски криминал. - Центарот за обука на полицијата во рамките на Министерството за внатрешни работи обезбедува и почетна и стручна обука. Засега е функционален само еден од планираните три сектори за обука, Секторот за основно образование. - Законот за замрзнување, конфискација и управување со криминални средства треба допрва да се измени. - Треба да се зајакнат правниот статус и функциите на Агенцијата за управување со конфискуван имот. - Законодавството за спречување на перење пари мора да биде изменето за целосно усогласување со <i>acquis</i>. - Децентрализацијата на Националната комисија, преку создавање на локални комисии на општинско ниво, допрва треба да ја докаже својата ефективност. - Треба да се развие Стратегија за спречување и борба против компјутерскиот криминал. - Треба да се зајакнат капацитетите за стратешко планирање во рамките на Министерството за внатрешни работи и Јавното обвинителство. - Националниот координативен центар за борба против организираниот криминал не е целосно оперативен иако бил опремен и бил номиниран персонал - Центарот сè уште не е поврзан со Царинската управа и со Управата за јавни приходи и истиот не е поврзан со Дирекцијата за финансиска полиција.
--	--	--	---

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

		<p>уште не е финализирана и треба да се усогласи со Европската стратегија за сајбер безбедност.</p> <ul style="list-style-type: none">- Финансиската полиција и Царинската управа, имаат потреба да им се овозможи технички капацитет да ги пресретнат комуникациите независно од разузнавачките служби.- Доверба во системот е нарушена со постоењето и содржината на нелегално прислушување.- Постои потреба да се разграничи што е кривична истрага од следење за безбедносни цели, како во однос на нивните функции така и во однос на институционални овластувања.- Финансиските истраги, заедно со заплена и конфискација на средства, и понатаму се ретки.	<ul style="list-style-type: none">- Односите помеѓу обвинителите, полицијата и другите релевантни тела и агенции треба да се подобрат, така што обвинителската служба може целосно да ја одигра својата водечка улога во истрагите.- Само еден од планираните истражни центри под раководство на јавниот обвинител е формиран и сè уште не е соодветно екипиран и опремен.- Не постои електронска интерконекција помеѓу полицијата и Јавното обвинителство.- Спроведувањето на политиката за вработување заснована на заслуги и системот за кариера загарантирани со закон бара континуирано внимание.- Основно јавно обвинителство против организиран криминал и корупција сè уште нема доволно јавни обвинители, само 10 од планираните 13 позиции се пополнети.- Реформите треба да продолжат да овозможуваат раздвојување на кривичните истраги од следење на комуникациите за безбедносни цели.- Во целина, нивото на казнување од страна на судовите се чини дека е соодветно строго. Сепак, сè уште се потребни напори за да се обезбеди поголема конзистентност.- Сите релевантни институции мора уште правилно да го спроведуваат законодавството за спречување на перење пари.- Само неколку случаи се гонат (2 обвиненија против 12 лица во 2017 година), а потребно е да се засилат потребните податоци за собирање, обработка и анализа.- Финансиската полиција и Одделението за финансиско разузнавање имаат слаби
--	--	--	---

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

			<p>ресурси и слаби капацитети.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Органите за спроведување на законот и обвинителството сè уште мора да изградат капацитет и стручно знаење за спроведување на финансиски истраги на системски начин. - И покрај одреден напредок, сè уште постои потреба за понатамошно подобрување на координацијата, оперативниот капацитет и систематската размена на податоци. - Конфискацијата на криминалните средства треба да стане стратешки приоритет во борбата против организираниот криминал, тероризмот и корупцијата на високо ниво во земјата - Алатките на земјата за замрзнување, управување и конфискација на криминални средства не се доволно ефективни. Според тоа, треба да се развие и имплементира посеопфатна и кохерентна законска и политичка рамка за конфискација на приноси од криминал. - Покрај тоа, за да се олесни ефективното извршување, од суштинска важност е финансиските истраги за имотот на едно лице да продолжат со години по кривичната пресуда за целосно извршување на претходно издадена наредба за конфискација. - Државата треба итно да го засили капацитетот за управување со средства.
<p>9. Борба против тероризам</p> <ul style="list-style-type: none"> - Земјата ќе треба да ги засили своите капацитети за превенција на радикализација, вклучувајќи развој на соодветни мерки за справување со феноменот на борци во странство. 	<p>9. Борба против тероризам</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кривичниот законик беше изменет во септември 2014 година и се воведо ново кривично дело за учество во странска војска, полиција, паравоени или пара-полициски формации. Во август 2015 година согласно новите одредби се поднесоа пријави против 36 лица. 	<p>9. Борба против тероризам</p> <ul style="list-style-type: none"> - Земјата е до некоја мера под влијание на феноменот на странски терористички борци и радикализација. - Стратегија за борба против тероризмот бара понатамошни законодавни промени. - Активностите за да се спречи протокот 	<p>9. Борба против тероризам</p> <ul style="list-style-type: none"> - Формиран е Национален комитет за спречување на насилан екстремизам и борба против тероризмот кој е предводен од Национален координатор. Канцеларијата на Националниот координатор и Националниот комитет само делумно се оперативни.

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

	<ul style="list-style-type: none"> - Радикализмот останува сериозен предизвик за земјата. Потребно е зголемување на напорите за идентификација, за да се спречи и наруши протокот на странски борци кои патуваат во земјите како што се Ирак и Сирија. 	<ul style="list-style-type: none"> на учесници во странска војска, полиција, паравоените или пара-полициски формации треба да вклучуваат и учество на локалните верски лидери и граѓанското општество. - Земјата треба да се фокусира и на откривање и запирање на финансиските текови на хранење тероризмот. 	<ul style="list-style-type: none"> - Не постојат мерки за спречување и анти-радикализација. Потребно е да се инвестира во мерки за де-радикализација и мерки за ресоцијализација во општеството и во затворите.
<i>11. Дрога</i>	<i>11. Дрога</i>	<i>11. Дрога</i> <ul style="list-style-type: none"> - Имаше тенденција на намалување на заплени на наркотици 	<i>11. Дрога</i> <ul style="list-style-type: none"> - Постои Државна меѓусекторска комисија која ги следи активностите дефинирани во Акцискиот план за спроведување на Стратегијата за дроги. Потребно е да се интензивира координацијата и спроведувањето на оваа Стратегија. - Во текот на 2016 година како и во текот на првиот семестар од 2017 година, не е направено ни едно уништување на заплени и конфискувани лекови.
<i>11. Фалсификување на еврото</i> Види поглавје 32.	<i>11. Фалсификување на еврото</i> Види поглавје 32	<i>11. Фалсификување на еврото</i> Види поглавје 32	<i>12. Фалсификување на еврото</i> Види поглавје 32
<i>12. Царинска соработка</i> Види поглавје 29.	<i>12. Царинска соработка</i> Види поглавје 29.	<i>12. Царинска соработка</i> Види поглавје 29.	<i>13. Царинска соработка</i> Види поглавје 29.

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ГРАЃАНСКО ОПШТЕСТВО

КОМЕНТАР

Оваа година, извештајот посветува помалку внимание на граѓанскиот сектор, но тој сепак останува во фокусот на политичкиот критериум. Комисијата го опишува оркестрираниот напад кој претходната влада го вршеше врз секторот во т.н. процес на „десоросоизација“, како и промената на општествената атмосфера по изборот на новата Влада. Особено добро е оценет консултативниот процес помеѓу Владата и НВО во креирањето на Планот 3-6-9 иако изразува забелешки за стратегијата за соработка со НВО.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- И владините и невладините актери треба да овозможат да се повратат механизмите за контрола на власта.
- Се уште е потребно да се подобри рамката за работа на граѓанските организации што би овозможило да се доизгради овозможувачка средина.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<ul style="list-style-type: none"> - Владината стратегија за соработка со граѓанскиот сектор е неадекватно имплементирана поради недостиг на политичка волја, административни капацитети и ресурси. - НВО и натаму значително се зависни од странски средства. - Организациите на граѓанското општество и понатаму се загрижени за заложбите на Владата за воспоставување дијалог. - Кодексот на добри практики за учество на граѓанското општество во процесот на креирање политики е неконзистентен во смисла на фактот што претпоставениот консултативен процес е доминантно и во континуитет само формалност. - Новиот Закон за перење пари и финансирање тероризам не наметнува обврска за граѓанските организации да подготват 	<ul style="list-style-type: none"> - Системот за распределба на средства за граѓанското општество останува неефикасно и неефективно - Владината стратегија за соработка со граѓанскиот сектор е неадекватно имплементирана поради недостиг на политичка волја, административни капацитети и ресурси. - НВО и натаму значително се зависни од странски средства. - Организациите на граѓанското општество и понатаму се загрижени за заложбите на Владата за воспоставување дијалог - Акцискиот план 2015- 2017 сеуште не е усвоен - Работната група за Законот за здруженија и фондации сеуште не е формирана. - Советот за соработка меѓу Владата и граѓанското општество исто така сеуште не е формирана - Вклученоста и партиципацијата на граѓанските организации (ГО) во процесот на креирање политики е недоволен. 	<ul style="list-style-type: none"> - ГО продолжија да изразуваат сериозна загриженост за тешката средина и клима на страв во која тие работат. - Тие и понатаму пријавуваат дека се предмет на жестоки и непримерени критики од политичарите во некои медиуми. - По аболицијата од претседателот Иванов, ГО организираа бројни протести кои ги надминаа етничките линии и направија напори за зајакнување на демократските процеси со цел да се обезбеди поголема контрола и рамнотежа на власта. - Група на ГО подготви „Предлог за итни демократски реформи“ во јули 2016 година. - Исто така, може да се забележат политичка поларизација и поделби меѓу ГО кои ја поддржуваат Владата и оние кои и се спротивставуваат. - Некои ГО известиле за целни истраги и повреда на нивната приватност од агенциите за спроведување на законите, кога изразиле несогласување со Владата за сензитивни политички прашања. 	<ul style="list-style-type: none"> - Тешката средина за работа на ГО и климата на страв кулминираа со повиците за “десоросоизација“ - Стратегијата за соработка со ГО 2012-2017 беше само делумно имплементирана - Државата треба да ја зајакне овозможувачката средина за развој на граѓанското општество - Од 2018 година натаму владата треба да гради долгорочна стратешка рамка за соработка со ГО како и обврзувачки правила за државно финансирање на невладините

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ГРАЃАНСКО ОПШТЕСТВО

<p>годишни програми и воведува казни коишто се диспропорционални со нивните годишни буџети.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подготовките за создавање на советодавно тело за соработка со граѓанското општество, како една од преземените обврски во владината Стратегија и планот за Отворено владино партнерство (ОВП), се уште не се започнати. - Легислативата со која се регулира оданочувањето и финансирањето на граѓанските организации останува комплексна и неконзистентна. - Граѓанското општество во руралните делови останува неразвиено. 	<ul style="list-style-type: none"> - ЕНЕР не се употребува за повеќето предлог – закони - Кодексот на добри практики за учество на ГО во процесот на креирање политики не е доследно спроведен - Локалните власти немаат капацитет да обезбедат соработка со ГО 	<ul style="list-style-type: none"> - Во текот на протестите (познати како „Шарената револуција“), поедини членови беа казнети или повикани на суд заради граѓанска непослушност. - Постои ограничена посветеност на Владата за дијалог граѓанското општество. Нивното вклучување во креирањето на политиките и законодавството е недоволно иако има некои натамошни напори од Секретаријатот за европски прашања. - 89 ГОи изразија сериозна загриженост за процесот на формирање на Совет за соработка меѓу Владата и граѓанскиот сектор, особено во врска со недостатокот на консултативен процес и процес на селекција на претставници на граѓанското општество. - Локалните власти и натаму имаат недоволен капацитет за соработка со ГО. - Имплементацијата на Стратегијата за соработка со граѓанското општество 2012-2017 е спречена од несоодветен административен капацитет и недостаток на средства на владината организациона единица за соработка со ГО. - Акцискиот план 2015-2017 се уште не е усвоен. - Се уште не е усвоена обврзувачка рамка за стандардни правила за државно финансирање на граѓанското општество, а државните алокации за ГО остануваат недоволни. Се уште не постои целосно функционална правна рамка согласно Законот за здруженија и фондации. 	
--	--	---	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

ПОСТОЕЊЕ НА ФУНКЦИОНАЛНА ПАЗАРНА ЕКОНОМИЈА

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Добро ниво на подготовка (*Good Level of Preparation*) - 4

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) - 3

КОМЕНТАР

Генерално, постигнат е одреден напредок во насока на функционална пазарна економија во текот на известувачкиот период. Економскиот раст и инвестициите се забавени во 2017 година во контекст на политичката криза. Управувањето со јавните финансии е значително подобро и јавниот долг е намален. И покрај зголемената транспарентност во управувањето со јавните финансии и намалување на долгот, недостасува одржлив план на мерки за фискална консолидација. Ова е дотолку позначајно што новиот План за Владата за економски раст предвидува главно фискални мерки и субвенции и го оптоварува тековниот буџет. Мерките се исто така без план за фискална одржливост. Дополнително, јавните приходи се оптоварени и со проширувањето на активните мерки за вработување, со воведувањето на минималната плата и зголемувањето на пензиите. И покрај сите подобрувања главните структурни проблеми во економијата кои негативно влијаат на конкурентноста и го попречуваат растот остануваат. Тоа се пред се, понатаму неповолната деловна средина со ограничен пристап до финансии, високи стапки на невработеност, лош квалитет на образованието, и ниско ниво на иновации. Овие недостатоци не се адресирани соодветно. Потребно е владата да ги инкорпорира структурните реформи во својот модел на економски раст и многу повеќе да инвестира во јавната инфраструктура, во енергија, транспорт, образование и здравствена инфраструктура. Невработеноста останува висока, особено меѓу младите, жените. Долгорочната невработеност и понатаму е висока. Конкурентноста на домашниот приватен сектор и понатаму останува ниска и е отежната со слабо спроведување на договорите, огромната неформална економија и отежнатиот пристап до финансии.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

За да поддржи долгорочен раст, во следната Република Македонија треба да посвети особено внимание на:

- 1.1. развивањето на среднорочна буџетска рамка и спроведување на фискална консолидација преку подобро насочување на расходите за социјални трансфери
- 1.2. подобро спроведување на договорите и намалување на неформалната економија
- 1.3. засилување на учеството на пазарот на работна сила и на вработеноста, посебно за жените и младите

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>Постоење на функционална пазарна економија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Структурната ригидност продолжува да го попречува правилното функционирање на пазарот на трудот, а фискалната дисциплина и транспарентноста страдаат од краткорочни и ад хок решенија. 	<p>Постоење на функционална пазарна економија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Назадување во фискалната дисциплина - Потребни се напори да се засили среднорочното буџетско планирање и извршувањето и вработувањето треба да биде зголемено - Владата треба да превземе понатамошни мерки за имплементација на 	<p>Постоење на функционална пазарна економија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во известувачкиот период нема напредок - Во 2015 година, задржана е макроекономската стабилност и дополнително е зајакната макроекономската средина која што е поддржана со големи јавни расходи во 	<p>Постоење на функционална пазарна економија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Клучните слабости на економијата остануваат. Тоа се недостатоци во деловната клима како што е слабо спроведување на договорите и огромната неформална економија. - Структурните проблеми на пазарот на работна сила се одразуваат во ниска

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

ПОСТОЕЊЕ НА ФУНКЦИОНАЛНА ПАЗАРНА ЕКОНОМИЈА

<ul style="list-style-type: none"> - Развојот на конкурентен приватен сектор е попречен од тешкото спроведување на договорите, честите промени во легислативата без соодветна консултација со засегнатите страни и нерамномерната примена на барањата за правна усогласеност. - Реализацијата на реформите кои што треба да го подобрат бизнис опкружувањето, останува бавна. - Потребно е подобрување на излезот и влезот на пазарот. 	<p style="text-align: center;">препораките од ПЕР</p>	<p>инфраструктурата и странски директни инвестиции, иако во првиот квартал од 2016 година се појавуваат знаци на слабости.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не е подобро управувањето со јавните финансии. Дополнително на опстојувачките големи фискални дефицити од последните години, растечките потреби за финансирање на државните претпријатија кои ја реализираат инвестициската агенда на владата ги зголемуваат нивоата на јавниот долг. - Невработеноста се намалува, но останува на висока, особено меѓу младите. - Одредени ранливости остануваат и понатаму, како што е ниската конкурентност на домашниот приватен сектор, која е отежната со слабото спроведување на договорите, огромната неформална економија и тешкиот пристап до финансии. 	<p>активност и високи стапки на невработеност.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Макроекономското опкружување се влоши во првата половина на 2017 поради тоа што продолжената политичка криза го наплати својот данок кај инвестициите. - Фискалната политика се насочува кон краткорочни мерки и постои недостаток на траен план за консолидација.
<p><i>Економската политика</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Невработеноста останува упорно висока, особено меѓу младите. - Фискалната дисциплина и транспарентноста уште повеќе се влошија, влијаејќи врз порастот на капиталните трошења. - Макроекономската и фискалната рамка на Претпристапната економска програма е премногу оптимистична. - Државата треба да ги забрза своите напори согласно Заклучоците од Министерскиот дијалог помеѓу министрите за економија и финансии на државите-членки на ЕУ и државите-кандидатки од мај 2014 година, со цел да го зајакне среднорочното планирање и извршување на буџетот и да ја подобри вработливоста на работниците. - Во согласност со истите 	<p style="text-align: center;"><i>Економската политика</i></p>	<p><i>Економско управување</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Вработувањата се поттикнатуваат преку владини програми со широк опфат и активни мерки на пазарот на трудот наместо со креирање работни места во приватните локални претпријатија. - Недостига посветеност за фискална консолидација, бидејќи владата не успеа да наведе конкретни мерки и постојано нагорно ги ревидираше таргетите за годишниот дефицит кон средината на годината 	<p style="text-align: center;"><i>Економско управување</i></p>

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

ПОСТОЕЊЕ НА ФУНКЦИОНАЛНА ПАЗАРНА ЕКОНОМИЈА

<p>заклучоци, натамошни напори ќе бидат потребни за да се подобри бизнис опкружувањето, особено процедурите за излез од пазарот и пристапот до финансии.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Економската политика и управувањето со јавните трошења остануваат да бидат водени од ад хок проблеми наспроти долгорочните потреби на економијата. 			
<p>Макроекономска стабилност</p> <ul style="list-style-type: none"> - БДП по глава на жител останува на нивото од околу 35% од просекот на ЕУ. - Зголеменото владино позајмување во странство и потрагата по странски кредити за јавните претпријатија беа главните сили кои што предизвикаа зголемување на бруто надворешниот долг. На крајот на првиот квартал од 2014 година, тој изнесуваше 66% од проектираниот БДП и оттогаш постојано се зголемува, а пред се како резултат на издавањето на владината Еврообврзница на износ од 500 милиони евра во јуни 2014. - Во иднина, со оглед на очекувањето трансферите да бидат непостојани, странските инвестиции и владиното надворешно позајмување ќе треба да го понесат товарот и да бидат главни извори за финансирање на дефицитот на тековната сметка, кој пак, 	<p>Макроекономска стабилност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Одржлив развој во економијата единствено може да се постигне доколку домашниот приватен сектор се развие и допринесе кон развој 	<p>Макроекономска стабилност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Економската експанзија се забрза во 2015 година, но се забави во 2016 година во контекст на политичката криза. - Инвестициите остануваат на исто ниво и покрај силните вложувања во јавната инфраструктура. - Историски гледано, трговскиот дефицит се покрива со прилив на огромни приватни трансфери кои значително ги ублажуваат надворешните дисбаланси. - Приливот на странски директни инвестиции падна на 1,9% од БДП споредено со просекот од 2,7% во претходните пет години, бидејќи компаниите се приспособуваа на новите даночни закони и кризата се одолговлечи. Структурата на новите странски директни инвестиции, кои се сменија од финансирање на основачкиот капитал кон финансирање на долгот, стана многу поранлива и не овозможуваше структурна промена во стопанството во последните години. - Надворешниот долг на земјата рапидно се зголемува од 2009 година наваму (+14 процентни поени), бидејќи јавниот 	<p>Макроекономска стабилност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Продолжената политичка криза го наплати данокот кај инвестициите и растот. Според првите проценки на ДЗС, економијата не растеше во 2017 - Ефектот на растечкиот извоз (9,2%) беше збришан со падот на инвестициите и приватната потрошувачка. - Инвестициите се намалија за 4,5% во споредба со претходната година како резултат на намалување на довербата поради политичката криза. Градежниот сектор кој беше најбрзо растечка индустрија во претходните 6 години колабираше. - Приливите од СДИ се намалија во 2017 во споредба со претходната година и изнесуваат 2,3% од проценетиот БДП. - Надворешниот долг растеше рапидно меѓу 2009 и 2017 (+20 п.п.) како резултат на надворешно (странско) финансирање на јавниот сектор и растечките прекугранични интеркомпаниски обврски. - високиот степен на неофицијална „евроизација“ продолжува да биде ризик за финансиската стабилност и претставува предизвик за монетарната политика. - Потребни се мерки на одржлива фискална

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

ПОСТОЕЊЕ НА ФУНКЦИОНАЛНА ПАЗАРНА ЕКОНОМИЈА

веројатно на краток рок ќе се зголеми уште повеќе, ако се има предвид значајната потреба за увоз, која што произлегува од проектите за јавната инфраструктура и воспоставувањето на нови странски ентитети.

- Невработеноста на младите е над 50% и четворица од 5 регистрирани невработени се невработени повеќе од една година.
- Во 2013 година, стапката на вработеност остана релативно ниска на ниво од 50,3%.
- Иако целосна информација за вработувањата во јавниот сектор не беше доставена ниту пак јавно објавена, се проценува дека нивниот удел во вкупната вработеност изнесува 20%.
- Пазарот на трудот продолжува да се карактеризира со структурна ригидност, како што е ниското учество на работната сила, недостиг на секторска мобилност на работниците, бавни реформи на системот на образование и обука, и ниска продуктивност на трудот.
- Во целина, реформите кои што се однесуваат на структурната ригидност на пазарот на трудот имаат само ограничен напредок.
- Фискалната дисциплина и квалитетот на јавните трошења се влошија во 2013 и 2014.
- Во двете години, Владата беше

сектор сè повеќе се потпира на надворешни финансии. Се зголеми и задолженоста на приватниот сектор на странските пазари.

- На крајот на 2015 година, надворешниот долг изнесуваше 70% од БДП.
- Владата не успева да наведе конкретни мерки кои лежат во основата на фискалната консолидација.
- Властите планираат намалување на генералниот владин дефицит кој се базира на расходи од 3,6 % од БДП во 2015 година на 2,6 % во 2018 година, потпирајќи се на оптимистички претпоставки за економски раст, наместо на конкретни заштеди. Сепак, веројатни се дополнителни ад-хок зголемувања во пензиите, социјалните трансфери и платите на администрацијата, како и во претходните години, додека пак брзината на растот на БДП се забавува.
- Недостатоците во приходите како резултат на премногу оптимистички претпоставки за раст и неефикасна наплата, како и притисоците за трошење, одново налагаат усвојување на дополнителен буџет и поголем таргет за дефицит во последните години.
- Во јуни 2016 година, владата повторно се потпре на дополнителен буџет, со уште една ревизија во август. Во просек, во периодот од 2009 до 2015 година, 62% од вкупните расходи отпаѓаат на социјални трансфери, особено на пензии.
- Нивото на јавниот долг брзо расте. Во

консолидација. Буџетот за 2018 предвидува значајни фискални стимулации, вклучувајќи ги високите пензии и субвенциите и фондови за да го надомести порастот на минималните плати и проширувањето на мерките за вработување. Но, Владата не презентираше консолидирачки мерки за да го намали негативното влијанието на овој пораст на тековните трошења.

- Успехот на комбинацијата на јавни политики целосно зависи од структурните реформи. Експанзивната фискална позиција придружувана од прилагодлива моментарна политика во голема мера е соодветна за моменталното економска состојба, но таа носи ризици за фискалната одржливост, долгорочниот економски раст и надворешната стабилност. Овие ризици може да се минимизираат преку зголемување на конкурентноста на пазарот на труд и на стоки. За таа цел, структурните реформи треба да играат поголема улога и да бидат подобро интегрирани во економскиот модел на раст. Владата треба да ги подржи особено инвестициите во јавната инфраструктура и приватните инвестиции како и развојот на вештини на човечкиот капитал. Фискалната консолидација мора да се спроведува со одржливи мерки.

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

ПОСТОЕЊЕ НА ФУНКЦИОНАЛНА ПАЗАРНА ЕКОНОМИЈА

приморана да направи ребаланс на буџетот поради притисокот кој што произлегуваше од намалените приходи и отплаќањето на доспеаните обврски кон приватните фирми во првата половина од годината.

- Таргетот на дефицитот на државниот буџет во 2013 година порасна од 3,6% на 3,9% од БДП поради значителното зголемување на плаќањата по основ на пензиите и доспеаните обврски кон фирмите, а пак реалниот дефицит го достигна нивото од 4,1% и со тоа го надмина дури и ревидираното ниво.
- Јавните трошења беа концентрирани исклучиво во предизборниот период и до крајот на јули околу 85% од предвидениот буџетски дефицит беше веќе реализиран.
- Капиталните трошења се релативно мал дел од вкупните трошоци и тие изнесуваа 12% од вкупните трошоци во 2013 и се подложни на нецелосна реализација.
- Владините таргети за консолидација на тековните трошења не е поддржано со соодветни мерки. Пензиите и земјоделските субвенции беа покачени во пролетта 2014 година а планирани се и покачувања на платите во јавниот сектор.

последните години, сè поголем износ од јавните капитални расходи се префрла од буџетот кон државните претпријатија, и истиот речиси целосно се финансира со кредити со гаранции од владата. Тоа, заедно со растечките примарни фискални дефицити, доведе до забрзано зголемување на јавниот долг за 23,5 процентни поени, кој достигна ниво од 46,5% од БДП во периодот од 2008 до 2015 година.

- Постои ниска транспареност за фискалните ризици поврзани со извршувањето на големи јавни инфраструктурни работи преку државни претпријатија.
- Комбинацијата на јавни политики не ги решава целосно економските предизвици. За да промовира одржлив раст и вработувања и за да ги ограничи ризиците за надворешниот биланс, економската политика треба да се фокусира на поддршка за домашниот приватен сектор, таргетирање на слабостите на пазарот на трудот и диверзификација на структурата на стопанството. Тоа треба да се овозможи преку подобро насочени јавни расходи и зајакнати заложби за фискална консолидација и стабилизација на долгот.
- Надворешното задолжување на институциите од јавниот сектор треба тесно да се следи за да се избегнат предизвици за монетарната политика преку нејзиното влијание врз домашната ликвидност.

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

ПОСТОЕЊЕ НА ФУНКЦИОНАЛНА ПАЗАРНА ЕКОНОМИЈА

- Недостатоците во управувањето со јавните финансии резултираа со значителен пад во фискалната транспарентност и дисциплина во последните години. За да ги пресретнат овие проблеми на буџетските корисници од јануари 2014 им беше побарано да евидентираат повеќегодишните обврски и да ги почитуваат лимитите во трошењето согласно повеќегодишните планови.
- Иако во јули Владата предложи амандмани на Уставот со кои се одредуваат лимити за буџетскиот дефицит и за јавниот долг, не предвиде соодветни детали за нивна имплементација која што ќе обезбеди правилна примена на овие одредби.
- Законот за финансиска дисциплина содржи бројни дерогирања и одложена примена за владините субјекти со што се попречува неговата ефективност.
- Долгот на централната влада беше 40,8% од БДП на крајот на јули 2014 година, пред издавањето на Еврообврзницата, споредено со нивото од 34,1% на крајот на 2012 година, и 20,6% на крајот на 2008. Долгот акумулиран од јавните претпријатија и делот на владините обврски поради гаранциите за долговите на јавните претпријатија, кој е проценет на 8% од БДП, се

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

ПОСТОЕЊЕ НА ФУНКЦИОНАЛНА ПАЗАРНА ЕКОНОМИЈА

<p>сериозна грижа, бидејќи Владата префрли голем дел од нејзиното трошење на изградба на патишта надвор од буџетот на новото јавно претпријатие. Па така, вкупниот јавен долг изнесува близу 50% од БДП и најверојатно ќе расте понатаму на краток и среден рок имајќи ги предвид сериозните финансиски потреби поврзани со планираните инвестициски проекти.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Континуираниот пораст на сите нивоа на владиниот и јавниот долг ја зголемува загриженоста за неговата долгорочна одржливост. Владата треба да преземе чекори да ги стабилизира нивоата на долгот. 			
<p>Надворешен сектор</p>	<p>Надворешен сектор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Приливот на СДИ е 3.3% од БДП и е забележително под 10 годишниот просек од 4,3% од БДП - Надворешниот долг изнесува 70% од БДП и е зголемен за 5пп од минатата година, што се должи генерално на зголемувањето на јавниот долг и помалку се однесува на СДИ меѓукомпаниско позајмување. - Стабилноста на надворешниот сектор се потпираше генерално на позајмување однадвор. 	<p>Надворешен сектор</p>	<p>Надворешен сектор</p>
<p>Пазар на труд</p>	<p>Пазар на труд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Условите на пазарот на труд остана оптоварен со структурни пречки. - Постои родова нееднаквост во стапки на економската активност, кај жените се значително пониски од оние на мажите (56,8% во споредба со 84,5% за 	<p>Пазар на труд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Свкупната стапка на невработеност во земјата останува висока во континуитет, особено меѓу дологорочно невработените и младите работници. - Помеѓу 2011 и 2015 година, економијата создаде голем број работни 	<p>Пазар на труд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нарушувањата на пазарот на трудот го ограничуваат потенцијалот за раст. - Намалувањето во невработеноста делумно се должи на ниските и опаѓачки стапки на активност. Родовата нееднаквост е значајна; повеќе од 78% од мажите

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

ПОСТОЕЊЕ НА ФУНКЦИОНАЛНА ПАЗАРНА ЕКОНОМИЈА

	<p>2014 година).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Работни места беа создадени главно во сектори со ниска продуктивност и земјоделството, поддржани со субвенции и активните мерки на пазарот на трудот - Се смета дека јавниот сектор е 20% од вкупната вработеност 	<p>места. Годишниот раст на вработеноста изнесуваше просечно 2,5%, со создавање работни места во јавниот сектор, градежништвото и производството и преку активни мерки за пазарот на труд. Сепак, зголемувањето на вработеноста не беше во линија со растот на аутпутот, затоа што значајните структурални слабости на економијата го спречуваат функционирањето на пазарот на труд.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Учеството на работната сила останува скромно. Во последните години, стапката на активност стагнира и изнесува околу 70% од работоспособното население (на возраст 20-64 години). Стапката на вработеност е маргинално зголемена, односно во 2015 година само 52% од работоспособното население било вработено. - Со оглед на ниските стапки учество меѓу жените, родовиот јаз останува голем со помала веројатност за вработување кај жените (42%) за разлика од мажите (62 %). - Во 2015 година, околу 20% од вработувањата се случиле во неформалната економија, што претставува пад од 28,6% во 2008 година. Неформалната работа најчесто ги засега младите и долгорочно невработените. 	<p>учествуваат на пазарот на труд во споредба со 52 % кај жените.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вкупната вработеност се зголемува полека (48 % во 2012 на околу 53 % во 2016 (возраст 20-64)), но и понатаму е на ниско ниво. - Со оглед на ниските стапки на партиципација на жените, постои поголема веројатност дека работоспособните жени ќе бидат невработени. - Долгорочната невработеност малку опаѓа во последните 5 години но е се уште многу висока на ниво од 19.2 % од работната сила(2016). - Невработеноста кај младите полека но сигурно се намалуваше во последните години, но останува висока со 46 % од работната сила во последната четвртина од 2017. - Масовната емиграција на квалификувана работна сила и ниските нивоа на запишување во повисоко образование предизвикаат економија да се соочува со предизвици на повторно градење на квалификувана работна сила. Ова го одложува потенцијалниот раст и ја одложува структурната трансформација на економијата бидејќи ја попречува реалокацијата на ресурси кон попродуктивни сектори. - <u>Вработеноста во неформалниот сектор опаѓа но и понатаму е висока.</u> Според ДЗС околу 18 % од вкупното вработување во 2016 се служиле во неформалниот сектор. - Неформалната работа е нееднакво распределена низ старосните групи, со посебно висок дел кај младите работници, жените и долгорочно невработените. - Високите и рамни придонеси за социјално
--	---	---	---

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

ПОСТОЕЊЕ НА ФУНКЦИОНАЛНА ПАЗАРНА ЕКОНОМИЈА

			осигурување најверојатно претставуваат демотивација за напуштање на неформалната работа.
		<p>Функционирање на пазарот на производи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Развојот на бизнисите страда од слабо и нееднакво спроведување на законите. - Се смета дека странските инвеститори полесно добиваат лиценци и дозволи за работа, за разлика од домашните компании, што претставува еден од клучните проблеми на домашните бизниси. - Нетранспарентното толкување на прописите во деловниот секторот, посебно од страна на локалните администрации, нееднаквото спроведување на правилата и договорите, како и корупцијата и оргомната неформална економија го попречуваат развојот на приватниот сектор. - Во 2015 година се намали бројот на нови бизниси, како и обемот на регистриран основачки капитал во споредба со претходната година и со просекот за пет години, што веројатно е резултат на долготрајната политичка несигурност. - Институционалните капацитети за спроведување на законите се слаби. Решавањето комерцијален спор преку судовите одзема многу време и финансиски средства. - Се чини дека ефикасноста на судскиот систем во голема мера е под влијание на политичките интереси. - Нема нови усвоени мерки за фасилитирање на повлекување од бизнис, што останува предизвик. 	<p>Пазар на производи</p> <p>Деловно опкружување и пазарни институции</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спроведувањето на договорите и натаму е проблематично, но Владата презема чекори за да го подобри. - Институционалните капацитети за спроведување на законите и понатаму се слаби и разрешувањето на комерцијални спорови преку суд чини пари и време. - Политичкото мешање во работата на судовите често водеше до недоволно резултати и ја поткопа довербата. - Нетранспарентните инспекции и парефискалните давачки и понатаму се проблем. - Сивата економија и понатаму е голема препрека за водењето бизнис. - Неформалниот дел на економија и понатаму е голем, што има влијание на конкурентноста на формалниот приватен сектор, иако опаѓа во смисла на брутододадена вредност и вработување. Во испитувањата на мислењето неформалната економија постојано се наведува како препрека за водење бизнис во државата. Проценките за нејзината големина се од 20% на вкупниот аутпут (ДЗС) до 40%, а во зависноста од применетиот метод. Тоа создава препреки и сериозни проблеми од аспект на конкуренцијата за регистрираните компании. <p>Државно влијание на пазарот на производи</p>

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

ПОСТОЕЊЕ НА ФУНКЦИОНАЛНА ПАЗАРНА ЕКОНОМИЈА

		<ul style="list-style-type: none">- Уделот на неформалната економија е голем и влијание на конкурентноста на формалниот приватен сектор. Проценките се движат од околку 20% од вкупниот производствен резултат (Државен завод за статистика) до околу 40%, во зависност од методот што се применува. Тоа создава проблеми на конкуренцијата за регистрираните компании и пречки за инвестирањето.- Уделот на јавниот сектор во економијата останува ограничен, но загрижува дискреционото спроведување на јавните политики од страна на владата.- Иако државниот удел во економијата останува скромно, вклученоста на владата во приватниот сектор се зголемува на други начини, на пример, преку нееднаква примена на правилата и прописите, инспекциите, и постапките за јавни набавки.- Постојат органичени информации за износот и корисниците на државна помош.- Фактот дека голем дел од земјиштето и натаму останува во сопственост на државата и го попречува развојот на земјоделскиот сектор и оневозможува тоа земјиште да се користи како залог при земање банкарски кредити од страна на приватни сопственици.- Откако владата ја одложи либерализацијата на пазарот за електрична енергија за 5 години во 2014 година, спротивно на Договорот за Енергетска заедница, цената на електричната енергија за домаќинствата и малите компании останува регулирана	<ul style="list-style-type: none">- Учеството на јавниот сектор во економијата е ниско, но во изминатиот период владата се мешаше во приватниот сектор преку нееднаква примена на правилата и регулативата, инспекции, процедури за јавни набавки и државна помош. Сето тоа често им наметнуваше високи трошоци на приватните бизниси.- Новата влада се чини дека е посветена на транспарентна и еднаква примена на законите во приватниот сектор и планира да ги прошири субвенциите на домашните и странските компании под исти услови.- Имаше малку објавени информации за време на известувачкиот период за сумите и корисниците на државна помош и екс пост оценка.- Големите удел на државно земјиште и понатаму е препрека за развој на земјоделскиот сектор и ја ограничува неговата употреба како обезбедување од приватните бизниси кои аплицираат за банкарски кредити.- Управувањето со државните претпријатија е надвор од меѓународно договорената добра пракса.
--	--	---	---

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

ПОСТОЕЊЕ НА ФУНКЦИОНАЛНА ПАЗАРНА ЕКОНОМИЈА

		<p>од страна на РКЕ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Цените што ги плаќаат домаќинствата не ги покриваат трошоците и се вкргтено субвенционирани со цените што ги плаќаат малите компании. - Цените на природниот гас, исто така остануваат под раководство на РКЕ, иако во 2015 година беше усвоено законодавство за отворање на пазарот. 	
<i>Монетарна политика</i>	<i>Монетарна политика</i>	<i>Монетарна политика</i>	<i>Монетарна политика</i>
<i>Инфлација</i>	<i>Инфлација</i>	<i>Инфлација</i>	<i>Инфлација</i>
<i>Фискална политика</i>	<p><i>Фискална политика</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Фискалната дисциплина во 2014 година и 2015 година покажа неизбалансираност помеѓу приходите и расходите, што укажува на потребата од подобрување на среднорочно планирање на расходите. - Буџетскиот дефицит е зголемен на 4,2% од БДП, на сметка на ад хок зголемувања на пензиите, социјалната помош и субвенциите, како и дополнителните ресурси за изградба на Коридорот 10. - Начинот на јавните трошења/ расходите не се подобри. Во 2014 година предвидените расходи во капитални проекти изнесувало само 10% од буџетот, а реализираноста била уште помала од предвиденото. Околу 45% од вкупните трошоци беа за социјални трансфери вклучувајќи пензии, кои Владата ги покачи како и во претходната година, надвор од она што се бара со закон и покрај падот на цените. - Во 2014 Владата ги покачи и платите во јавниот сектор, како и субвенциите кои ги дава во земјоделството над 	<i>Фискална политика</i>	<i>Фискална политика</i>

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

ПОСТОЕЊЕ НА ФУНКЦИОНАЛНА ПАЗАРНА ЕКОНОМИЈА

- законските лимити кои ги побара за 2014.
- Во ребалансот во Јули 2015 година Владата ја зголеми социјалната помош, како и платите на полицијата.
 - Посветеноста на Владата на среднорочната фискална стратегија е ослабната која предвидува намалување на дефицитот на 2.6 % од БДП до 2017. Владата си постави нова цел од 2.9% од БДП.
 - Со оглед на ребалансот на буџетот 2015год и во очекување на натамошното зголемување на трошењето во наредниот период, пред изборите, постигнувањето на целта во 2017 година се чини премногу амбициозно.
 - Врската помеѓу среднорочната рамка и годишниот буџетски процес и понатаму е слаба за да доведе до дополнителна заштеда на фискалниот простор што е потребен за да ги апсорбира неочекуваните притисоци или евентуално намалување на приходите.
 - Нивото на јавниот долг е зголемен значително во последните неколку години и амандамните во Законот за јавниот долг предизвика загриженост за транспарентност.
 - Во 2014 година Владата го измени законот за Јавниот долг и им дозволи на државните претпријатија да позајмуваат без гаранции. Како резултат на ова бројката на јавниот долг ќе биде помалку транспарентна.
 - Потребно е Владата да ја зголеми транспарентноста на управување на јавните финансии и построга фискална

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

ПОСТОЕЊЕ НА ФУНКЦИОНАЛНА ПАЗАРНА ЕКОНОМИЈА

	дисциплина.		
<i>Микс на макроекономски политики</i>	<i>Микс на макроекономски политики</i>	<i>Микс на макроекономски политики</i>	<i>Микс на макроекономски политики</i>
<i>Слободно дејствување на пазарните сили</i>	<i>Слободно дејствување на пазарните сили</i> <ul style="list-style-type: none"> - Бројот на претпријата кои се во државна сопственост остана 15 - Учеството на администрираните и регулирани цени 15 % во Индексот на потрошувачки цени 	<i>Слободно дејствување на пазарните сили</i>	<i>Слободно дејствување на пазарните сили</i>
<i>Влез и излез на пазарот</i> <ul style="list-style-type: none"> - Фирмите се уште се соочуваат со потешкотии при обезбедувањето на лиценци и дозволи, бидејќи едношалтерскиот систем се развива многу бавно и треба да се прошири на бизнис активностите кои не се само издавање на дозволи за градба. - Подобрувањето на процедурите за излез од пазарот е ограничено. - Во однос на слободните економски зони, домашните компании не уживаат подеднакви услови со странските компании, особено во поглед на повластиците. - Доспеаните обврски на Владата кон фирмите претставуваат закана за ликвидноста на бизнисот и покрај скорешното заострување на правните процедури. 	<i>Влез и излез на пазарот</i> <ul style="list-style-type: none"> - Основањето бизнис е лесно, но излегувањето од пазарот е тешко - Едношалтерскиот ситем напредува бавно - Услови за добивање јавна поддршка (субвенции) и административни брзи процедури имплицитно ги фаворизираат (поголеми) странски фирми, бидејќи локални фирми ретко може да го исполнат критериумот на големина на инвестиција. - Особена загриженост преставува слабата поврзаност помеѓу домашните компании и странските фирми кои поседуваат напредна технологија - Подобрувањето на процедурите за излез од пазарот е ограничено 	<i>Влез и излез на пазарот</i>	<i>Влез и излез на пазарот</i>
<i>Правен систем</i> <ul style="list-style-type: none"> - Спроведувањето на договорите е отежнато за приватните компании и се карактеризира со долги и скапи процедури, неефикасна процедура за дозволи и често нерамномерна примена 	<i>Правен систем</i> <ul style="list-style-type: none"> - Големината на сивата економија продолжува да ја загрозува конкуренцијата и развојот на приватниот сектор. - Загрижува заштитата и спроведувањето на правата од Интелектуалната 	<i>Правен систем</i>	<i>Правен систем</i>

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

ПОСТОЕЊЕ НА ФУНКЦИОНАЛНА ПАЗАРНА ЕКОНОМИЈА

<p>на правото.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Големината на сивата економија продолжува да ја загрозува конкуренцијата и развојот на приватниот сектор. - Има малку расположливи информации за акцискиот план за намалување на сивата економија во 2013 изготвен од Министерството за труд и социјална политика, иако Министерот презентираше сличен план и за 2014 година, без притоа да обезбеди податоци за резултатите кои се постигнати со претходните мерки. - Бизнисите се оптоварени од чести менувања на законите без доволна јавна консултација. Само 44,5% од нацрт-законите беа објавени на ЕНЕР во 2013 во споредба со 61,3% во 2012 година. 	<p>сопственост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бизнис околината треба да биде подобрена во согласност со ПЕР 8 - Владини долгови уште влијаат на ликвидност на домашните компаниите и покрај неодамнешното донесувањето на Законот за финансиска дисциплина - Министерството за труд и социјална политика редовно го ажурира својот акционен план за намалување на сивата економија, но индикаторите и мерките презентирани не се целосно кохерентни и без притоа да се обезбедат податоци за резултатите кои се постигнати со претходните мерки - Честите законски измени, нееднаквата примената на законите и тешкото спроведување на договорите го оптоварува функционирањето на бизнисот. 		
<p>Финансиски сектор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пристапот до финансии продолжува да биде отежнат и небанкарските сегменти на финансискиот пазар треба уште да се развиваат, со цел да се прошират можностите за финансирање на приватниот сектор. - Натомошни мерки се потребни за да се поправат процедурите за банкарското кредитирање, вклучувајќи и „чистење“ на нефункционалните кредитни портфолија. 	<p>Финансиски сектор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Банкарскиот сектор остана стабилен и покрај високо ниво на не функционалните кредити - Иако постои раст на кредиторството на нефинансиски институции сепак овие кредитите се користат како капитал за работа наместо во инвестиции. - Натомошни мерки се потребни за да се поправат процедурите за банкарското кредитирање, вклучувајќи и „чистење“ на нефункционалните кредитни портфолија. - Банкарските заеми се доминантен начин на финансирање на деловните субјекти. Забележан е пад на финансирањето на 	<p>Финансиски сектор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Растот на кредити за компаниите се намали поради политичката несигурност. И покрај солидната ликвидност на банките, МСП и натаму имаат тежок пристап до финансии, со оглед на пречките во однос на снабдувањето и побарувачката за кредити. Заемите од комерцијални банки остануваат доминантен извор за финансирање, бидејќи МСП се плашат да влезат на пазарите за основачки средства и обврзници, додека пазарите за инвестициски капитал остануваат во рана фаза на развој. - Растот на заеми за приватни 	<p>Финансиски пазар</p> <p>Финансиска стабилност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Банкарскиот сектор е добро финансиран, ликвиден и профитабилен, но нефункционалните кредити имаат високо учество. - Финансискиот сектор е доминиран од банките кои располагаат со 90% од сите средства во системот. Концентрацијата е висока и непроменета во споредба со претходните години; со 58% од средствата во сопственост на трите најголеми банки. Високото учество на нефункционални кредити во банкарските биланси е препрека за кредитна експанзија и за

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

ПОСТОЕЊЕ НА ФУНКЦИОНАЛНА ПАЗАРНА ЕКОНОМИЈА

	<p>субјектите преку привлекување на акционерски влогови.</p>	<p>домаќинства (просечен годишен раст од 12,4% во 2015 година) е речиси двојно поголем од стапката на раст на кредитите за не-финансиски компании, која значително се забавува од летото 2015 година.</p> <ul style="list-style-type: none">- За да се организира растот на долгорочните потрошувачки кредити, во декември 2015 година Народната банка ги зголеми капиталните барања за овие средства.- Имајќи ја предвид несигурната политичка ситуација, побарувачката за кредити од страна на МСП и корпоративни претпријатија е потисната од средината на 2015 година.- Сепак, во 2015 година не се донесени други значајни мерки на јавната политика кои би го олесниле пристапот до финансии за МСП.	<p>спроведување на монетарната политика. Потребни се натамошни мерки за да се адресира овој проблем.</p> <p><i>Пристап до капитал</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Кредитите на комерцијалните банки се далеку најголемиот извор на финансирење на МСП, додека корпоративните хартии од вредност и пазарот за ризичен капитал се неразвиени.
--	--	--	--

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

КАПАЦИТЕТ ЗА СПРАВУВАЊЕ СО КОНКУРЕНТСКИОТ ПРИТИСОК И ПАЗАРНИТЕ СИЛИ ВО РАМКИ НА УНИЈАТА

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately prepared*) - 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) - 3

КОМЕНТАР

Економијата има умерено ниво на подготвеност да се справи со конкурентскиот притисок и пазарните сили во рамки на Унијата. Економијата има слаба диверзификација која треба да се менува во насока на технолошко-интензивни производи и производи со повисока додадена вредност. Слабостите во образовните наставните програми и понатаму се присутни, има многу ниски стапки на иновации и значајна потреба од инвестиции, вклучително и во јавната инфраструктура, слабости кои ја прават помалку конкурентна економијата. Неопходно е зајакнување на иновациониот капацитет и многу поголеми вложувања во истражувања и развој, вклучувајќи го и приватниот сектор, каде овие инвестиции се многу мали. Конечно, неопходно е да се зајакнат вложувањата за модернизација на транспортната, енергетската инфраструктура, здравството и образованието.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

За да поддржи долгорочен раст, во следната Република Македонија треба да посвети особено внимание на:

- Да ја подобри вработливоста на димпотираните лица преку реформа на настанвата програма и преку зголемување на учеството на пазарот на работна сила
- Да стимулира инвестиции кои го засилуваат растот, особено во истражување и развој и во дигитализација
- Да ги зајакне врските меѓу странските инвеститори и домашната (локалната) економија

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>Човечки и физички капитал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ниското учество на пазарот на трудот, особено на жените, и ограничените можности за вработувања во развиените индустриски сектори ги намалуваат можностите за развој на вештините на работната сила. - Нивото на образование и обука на работната сила не соодветствува со потребите на економијата. - 1/4 од работниците со високо образование се невработени бидејќи најголем дел од понудата на работни места во последните 	<p>Човечки и физички капитал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Делот на високо квалификувана работна сила расте, но структурни фактори ја ограничуваат зголемената трудова продуктивност - ¼ од дипломираните се невработени, бидејќи најголем дел од новите работни места се во ниско продуктивниот сектор - Ниското учество на пазарот на трудот, особено на жените, и ограничените можности за вработувања во развиените индустриски сектори и неусогласеност на вештините остануваат да бидат главните предизвици - Продуктивноста на трудот остана на околу 18% од просекот на ЕУ во 	<p>Човечки и физички капитал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Економијата има умерено ниво на подготвеност да се справи со конкурентскиот притисок и пазарните сили во рамки на Унијата. Одреден напредок беше постигнат за усвојување на иновации и странски инвестиции, а дигитализацијата брзо напредува. Се направи ограничено поместување кон повисока додадена вредност во производството, но структурната трансформација кон подиверзифицирана економија бавно напредува. Економијата продолжи да има слабости во образовните наставните програми, ниски стапки на 	<p>Човечки и физички капитал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Економијата и понатаму пати од слабости во образовните наставните програми, ниски стапки на иновации и значајни потреби за инвестиции, вклучувајќи ја особено јавната инфраструктура. <p>Образование и иновации</p> <ul style="list-style-type: none"> - Образовниот систем многу бавно го адресира јазот на вештините. - Ниските стапки на запишување и завршување (87 %) на средно и повисоко образование само амргинално пораснаа во последните 5 години и се далеку под ЕУ просекот .

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

КАПАЦИТЕТ ЗА СПРАВУВАЊЕ СО КОНКУРЕНТСКИОТ ПРИТИСОК И ПАЗАРНИТЕ СИЛИ ВО РАМКИ НА УНИЈАТА

<p>години беше во ниско продуктивните сектори.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мерките на Владата со кои се адресираат предизвиците на пазарот на трудот (субвенции за вработување и грантови за почеток на бизнис) не ги третираат структурните причини на невработеноста. - Иако Владата донесе неколку стратегии со кои се адресира структурната ригидност на пазарот на трудот, како што е планот за образование на возрасни, практичната примена на истите заостанува. - Состојбата со транспортот и енергетската инфраструктура го попречува економскиот развој во многу сектори. - Уделот на странски директни инвестиции во БДП останува релативно низок и само 40% од нив имаат форма на green field инвестиции во 2013 година. - Владата треба да ја подобри структурата на трошоците со давање приоритет на инвестициски проекти според нивниот потенцијал за продуктивност базиран на анализа на придобивките во однос на трошоците. 	<p>последните неколку години</p> <ul style="list-style-type: none"> - Структурата на вработеност остана фокусирана на сектори со ниска продуктивност, и земјоделството (19% од вкупниот број на вработени). - Активните мерки на Владата за вработување не соодветно одговорија на основните структурните причини на невработеност и не се доволно подложен на оценување на работата. - Имплементација на 2013-2020 стратегија за стручно образование и обука заостанува во многу области - За да се постигне забележително подобрување на продуктивноста на трудот, образовниот систем, ќе има корист од создавање на блиски врските помеѓу образовните програми и работодавците, вклучувајќи ги и странските инвеститори кои работат во додадени сектори со повисока вредност. - Има потреба од модернизација на јавната структура - Состојбата со транспортната и енергетска инфраструктура и понатаму го попречува економскиот развој - Инвестирањето на приватниот сектор остана намалено - Домашните компании не доволно инвестираа во капиталните средства - Како резултат на тоа, постои нова дихотомија во капиталот на државата, странските инвестиции повеќе се фокусирани на високо продуктивна технолошки интензивни сектори (главно концентрирани во специјални економски зони), додека капиталот во локалната економија останува на ниско 	<p>иновации и значајни потреби за инвестиции, вклучително и во јавната инфраструктура.</p> <p>Образование и иновации</p> <ul style="list-style-type: none"> - Високото образование треба да се реформира за да се намали јазот во однос на потребните вештини. - Од 1990-тите години, земјата се соочува со одлив на квалификувани работници од пазарот, чиешто повторно изградување се чини тешко со оглед на ниските стапки на запишување и дефициенција во образовниот систем. - Недостатоците во терцијарното и стручното образование честопати ги спречуваат апликантите да добијат вештини кои се потребни за работа во технолошко-интензивните сектори. - Со ова се ограничува потенцијалот за аутпути и се спречува прераспределувањето на ресурси кон секторите со повисока продуктивност и раширувањето на увезената технологија во домашната економија. - Јавните расходи за образование од 4% од БДП се само малку пониски од просекот во ЕУ (18% за претшколско, 91% за основно и 73% за средно образование) и достигнувањата се подобриле само маргинално во последните пет години, укажувајќи на одредени слабости во програмите за образование и обука. - Стапката на вработување на дипломираните студенти е над просекот во економијата, но сепак стапката на завршени студии е ниска. Процентот на рано напуштање на студиите останува 	<ul style="list-style-type: none"> - Јазот во вештини на завршените/дипломираните и потребите на приватните компании само бавно се намалува. - Потребното поместување од традиционалното учење базирано на факти кон стекнување на генерални, трансверзални вештини бара широко вклучување на деловниот сектор во прифилувањето и имплементацијата на програмите. - Владата усвои многу стратешки документи кои ги адресираат овие недостатоци, но имплементацијата е делумна. Опсерваторијата за вештини, која треба да ги мапира и ажурира компетенциите и потребите на пазарот на работна сила, развиена заедно со Светската банка, доправа треба да се имплементира. Овие недостатоци ја попречуваат вработеноста и продуктивноста на оние кои го завржиле образованието. - Стапката на иновации во приватниот сектор останува ниска. - Јавните и приватните расходи за истражување и иновации, како процент од БДП, остануваат скромни во споредба со просекот на ЕУ од 0,4% од БДП за 2015 година, и бележат сосема мало зголемување во споредба со 2010 година. Најголем дел од овие вложувања се должат на јавните трошења кои се зголемија во последните години. - Иако учеството на технолошко-интензивните производи во извозот се зголеми (како резултат на производството од странски инвеститори), иновациите и технолошкиот развој во приватниот сектор и натаму се ниски.
--	---	--	---

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

КАПАЦИТЕТ ЗА СПРАВУВАЊЕ СО КОНКУРЕНТСКИОТ ПРИТИСОК И ПАЗАРНИТЕ СИЛИ ВО РАМКИ НА УНИЈАТА

	<p>ниво и релативно застарен</p>	<p>константни 12% од вкупниот број студенти. Модернизацијата на програмите за стручно образование се подготвува тековно, но заостанува имплементацијата на Стратегијата 2013-2020.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стапката на иновации во приватниот сектор останува ниска. Јавните и приватните расходи за истражување и иновации, како процент од БДП, остануваат скромни во споредба со просекот на ЕУ од 0,52% за 2014 година, и бележат сосема мало зголемување во споредба со 2010 година. <p><i>Физички капацитет и квалитет на инфраструктурата</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Капиталот во стопанството треба да се модернизира. Капиталната основа на земјата треба да се обнови, иако модерните производствени капацитети на странските инвеститори и инвестициите во јавната инфраструктура доведоа до одредено унапредување во последните години. Инвестициите сооднос остануваат константни на ниво од 23-24% од БДП за целиот период од 2011 до 2014 година. Околу 70% од инвестициите се должат на вложувања од страна на приватни претпријатија (домашни и странски), додека остатокот отпаѓа на јавни инвестиции од владиниот буџет, меѓународни финансиски организации, и јавни претпријатија. Националниот инвестициски комитет задолжен за подготовка и спроведување на инфраструктурни инвестиции беше 	<ul style="list-style-type: none"> - Грантовите воспоставени од Иновациониот Фонд кои започнаа да се одобруваат во 2015 многу полесно се реализираат. Од тука, посилената ориентација кон модел на раст базиран на знаење има потреба од значајно засилување на иновативниот капацитет на државата. <p><i>Физички капацитет и квалитет на инфраструктурата</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Слабостите во капиталната база на економијата ја попречуваат конкурентноста. Приватните и јавните инвестиции се недоволни во поглед на недостатоците во инфраструктурата на државата и производниот потенцијал. - Инвестицискиот сооднос останува константен на ниво од 24% од БДП за целиот период од 2012 до 2016 година. Околу 70% од инвестициите се должат на вложувања од страна на приватни претпријатија (домашни и странски), додека остатокот отпаѓа на јавни
--	----------------------------------	---	---

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

КАПАЦИТЕТ ЗА СПРАВУВАЊЕ СО КОНКУРЕНТСКИОТ ПРИТИСОК И ПАЗАРНИТЕ СИЛИ ВО РАМКИ НА УНИЈАТА

		<p>формиран во јуни 2015 година, но неговата ефикасност е загрижувачка.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Регионалната поврзаност во смисла на транспорт и енергија е ограничена. Транспортните инфраструктурни врски со соседните земји од регионот и поврзаноста со Трансевропската транспортна мрежа остануваат предизвик. Фокусот треба да биде на воспоставување функционален систем за одржување, заедно со подобрување на капацитетите на надлежното јавно претпријатие. Владата очекува дека стратегиски важната делница долж Коридорот 10 ќе биде завршена до мај 2017 година, со што фокусот ќе се префли на одржување на патиштата и слабиот капацитет на надлежното јавно претпријатие. - Иако конекцијата за пренос на електрична енергија со Србија е изградена, интерконекцијата со Албанија која треба да ја поврзе земјата со пошироката мрежа долж Коридорот 8 сè уште е во фаза на планирање. - Вкупниот износ на странските директни инвестиции по глава на жител и како процент од БДП е многу мал. 	<p>инвестиции од владиниот буџет, меѓународни финансиски организации, и јавни претпријатија.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во 2016 и почетокот на 2017, јавните инвестиции во значаен дел без блокирани поради изборите. Приватните инвеститори ја изгубија довербата во деловното опкружување со оглед на пролонгираната политичка криза. - Квалитетот на постојната капитална база е генерално низок, иако СДИ ја поттикнаа модернизацијата на производните постројки во некои сектори. - Постојат потреби за модернизација во транспортот, енергијата, здравствена и образовна инфраструктура. Овие недостатоци придонесуваат за намалување на продуктивноста на трудот во последните години и го ограничуваат потенцијалот на економијата за раст. - Во енергетскиот сектор исто така постои значаен инвестициски јаз. Ниските капацитети за производство на енергија водат до чести падови на системот. Загубите од преносот и дистрибуцијата на енергија ја намалуваат ефикасноста. Економијата во голема мера се потпира на енергија од резерви на лигнит и јаглен и мора да развива обновливи извори на енергија. - Регионалната поврзаност во смисла на транспорт и енергија е ограничена. Надградбата на железничката врска е бавна исто како и работите на Коридорот VIII. - Имплементацијата на проектите често пати е попречена поради проблемите предизвикани од напорните процедури за јавни набавки и од слабиот квалитет на извршените работи од изведувачите.
--	--	--	---

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

КАПАЦИТЕТ ЗА СПРАВУВАЊЕ СО КОНКУРЕНТСКИОТ ПРИТИСОК И ПАЗАРНИТЕ СИЛИ ВО РАМКИ НА УНИЈАТА

			<ul style="list-style-type: none"> - Воспоставувањето на прекуграничка мрежа за размена на енергија е попречено од ценовното регулирање на националниот енергетски пазар. Преносот на прекугранични трансмисиони капацитети е оперативен со Грција, се очекува да следат оператори од Србија и Албанија. - Дигитализацијата на економија напредува брзо, но пенетрацијата на фиксен широкопојасен интернет е ниска и не се подобрува, со што негативно се одразува на ценовната конкуритивност.
<p>Секторска и структура на претпријатија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Секторската структура и структурата на фирмите во економијата стагнира и е фокусирана на активности што имаат ниска продуктивност. 	<p>Секторска и структура на претпријатија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Секторската структура на економијата во голема мера е стагнирана 	<p>Секторска и структура на претпријатија</p>	<p>Секторска и структура на претпријатија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Структурната трансформација на економијата е бавна и водена од СДИ.
<p>Државно влијание врз конкуренцијата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Известувањето за државна помош е ограничено. - Постои широк асортиман на инструменти преку кои Владата има зголемено влијание врз конкурентноста на економијата и различните сектори и компании како што се: директните субвенции и даночните изземања, особено за странските инвеститори; директни инспекции во фирмите и казни; присилно репрограмирање на договорите за плаќање; јавни гаранции за заемите на претпријатијата во сопственост на државата; јавни 	<p>Државно влијание врз конкуренцијата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постои зголемено влијание на Владата врз конкурентноста на приватниот сектор преку легислатива и субвенции - Големата пропорција на државно поседувано земјиште е пречка за развој на земјоделскиот сектор и позајмувањето на банките на компаниите и домаќинстава поради земјиштето како гаранција - Постои широк асортиман на инструменти преку кои Владата има зголемено влијание врз конкурентноста на економијата, различните сектори и компании како што се: директните субвенции и даночните изземања, особено за странските инвеститори; директни инспекции во фирмите и казни; присилно репрограмирање на 	<p>Државно влијание врз конкуренцијата</p>	<p>Државно влијание врз конкуренцијата</p>

ТЕМЕЛНИ ОПРЕДЕЛБИ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И КОНКУРЕНТНОСТ

КАПАЦИТЕТ ЗА СПРАВУВАЊЕ СО КОНКУРЕНТСКИОТ ПРИТИСОК И ПАЗАРНИТЕ СИЛИ ВО РАМКИ НА УНИЈАТА

<p>инфраструктурни проекти и активни програми за пазарот на труд.</p>	<p>договорите за плаќање; јавни гаранции за заемите на претпријатијата во сопственост на државата; јавни инфраструктурни проекти и активни програми за пазарот на труд. - Информациите во однос на сумите и корисниците на државната помош за export евалуација е ограничено</p>		
<p><i>Економската интеграција и конвергенција со ЕУ</i></p>	<p><i>Економската интеграција и конвергенција со ЕУ</i></p>	<p><i>Економската интеграција и конвергенција со ЕУ</i></p>	<p><i>Економската интеграција и конвергенција со ЕУ</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - СДИ по глава жител и понатаму е многу ниско и покрај зголемувањето на учеството на ЕУ инвестициите во вкупните СДИ на околу 79%. - Подобрената надворешна конкурентност зависи од диверификација на извозната структура. Структурната трансформација на економијата се одвива многу бавно. - Интернационалната ценовна конкурентност на економијата малку се намали во 2016 и 2017, заради тоа што растот на бруто платите беше поголем од растот на продуктивноста.

РЕГИОНАЛНИ ПРАШАЊА И МЕЃУНАРОДНИ ОБВРСКИ

КОМЕНТАР

ЕК постојано посочува на потребата да се избегнуваат активности и изјави што би можеле негативно да влијаат врз добрососедските односи, имајќи го предвид нерешениот спор со Грција. Исто така, континуирана забелешка на ЕК е неусогласеноста со Заедничките позиции на ЕУ за интегритетот на Статутот од Рим, во врска со билатералната спогодба со САД за изземањето од надлежноста на Меѓународниот кривичен суд. Во овој извештај се посочува и проблемот со Косово кој настана после некои изјави на македонски политичари кои тврдеа дека граѓани на Косово учествуваа во инцидентот во Куманово во 2015 година како и проблемот со Србија кој призлезе по гласањето за поддршка на членство во УНЕСКО на Косово.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<i>1. Меѓународен кривичен суд за поранешна Југославија</i>	<i>1. Меѓународен кривичен суд за поранешна Југославија</i>	<i>1. Меѓународен кривичен суд за поранешна Југославија</i>	
<p>2. Меѓународен кривичен суд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Македонија сè уште ја одржува билатералната спогодба со САД за изземање на нивните државјани од надлежноста на Меѓународниот кривичен суд од 2003 што не е во согласност со Заедничката позиција на ЕУ за интегритетот на Римскиот статут ниту со поврзаните принципи за билатералните спогодби за имунитет. Државата треба да се усогласи со ставот на ЕУ. 	<p>2. Меѓународен кривичен суд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Македонија сè уште ја одржува билатералната спогодба со САД за изземање на нивните државјани од надлежноста на Меѓународниот кривичен суд од 2003 што не е во согласност со Заедничката позиција на ЕУ за интегритетот на Римскиот статут ниту со поврзаните принципи за билатералните спогодби за имунитет. Државата треба да се усогласи со ставот на ЕУ. 	<p>2. Меѓународен кривичен суд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Македонија сè уште ја одржува билатералната спогодба со САД за изземање на нивните државјани од надлежноста на Меѓународниот кривичен суд од 2003 што не е во согласност со Заедничката позиција на ЕУ за интегритетот на Римскиот статут ниту со поврзаните принципи за билатералните спогодби за имунитет. Државата треба да се усогласи со ставот на ЕУ. 	<p>2. Меѓународен кривичен суд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Македонија сè уште ја одржува билатералната спогодба со САД за изземање на нивните државјани од надлежноста на Меѓународниот кривичен суд од 2003 што не е во согласност со Заедничката позиција на ЕУ за интегритетот на Римскиот статут ниту со поврзаните принципи за билатералните спогодби за имунитет. Државата треба да се усогласи со ставот на ЕУ.
<p>3. Бегалци и внатрешно раселени лица</p> <ul style="list-style-type: none"> - На 1^{ви} јануари имало 2074 бегалци од кои 955 се Роми од Косово и 229 се внатрешно раселени лица. - Судските процеси за раселените лица од конфликтот од 2001 се уште трае и тие лица се сместени кај други фамилии. 	<p>3. Бегалци и внатрешно раселени лица</p> <ul style="list-style-type: none"> - На почетокот на годината имало 869 Роми бегалци од Косово, 119 внатрешно раселени лица, и 536 лица под субсидијарна заштита. 83 лица доброволно се вратија во Косово и Србија. - Судските процеси за раселените лица од конфликтот од 2001 се уште трае и тие лица се сместени кај други фамилии. - Во периодот јануари-септември, 296 550 бегалци транзитираа низ земјата, од кои повеќе од 178 900 (главно од Сирија, Авганистан и Ирак) ја регистрираа намерата за апликација за азил по донесувањето на новите 	<p>3. Бегалци и внатрешно раселени лица</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во септември 2016 имало 664 Роми бегалци од Косово, 183 внатрешно раселени лица, и 473 лица под субсидијарна заштита. 152 лица доброволно се вратија во Косово и Србија. 	<p>3. Бегалци и внатрешно раселени лица</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во септември 2017 имало 529 Роми бегалци од Косово и 120 внатрешно раселени лица, а 90 лица се вратиле на Косово.

РЕГИОНАЛНИ ПРАШАЊА И МЕЃУНАРОДНИ ОБВРСКИ

	<p>законски одредби во јуни, но мал дел од нив ефикасно аплицираа.</p> <ul style="list-style-type: none"> - На 4ти септември, земјата потпиша Меморандум за разбирање со Австрија, Унгарија и Србија за заеднички гранични контроли кон Грција за сузбивање на трговијата со лица. 		
4. Регионална соработка	4. Регионална соработка	4. Регионална соработка	
<p>5. Билатерални односи со другите држави од проширувањето и со соседните држави-членки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се склучи билатерална конвенција со Србија согласно член 12 од ССА <p>4.1. Албанија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Краткотрајните тензии во врска со пресудата за случајот "Монструм" не ги нарушија фреквентните билатерални средби <p>4.2. Босна и Херцеговина</p> <p>4.3. Хрватска</p> <p>4.4. Црна Гора</p> <p>4.5. Турција</p> <p>4.6. Србија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема нов развој на настаните во врска со спорот помеѓу православните цркви во двете држави. <p>4.7. Косово</p> <p>4.8. Грција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Односите меѓу двете држави и натаму се отежнати поради нерешениот спор името. <p>4.9. Бугарија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Односите главно се затегнати поради недоразбирањата и различните гледишта на историјата. 	<p>5. Билатерални односи со другите држави од проширувањето и со соседните држави-членки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се склучи билатерална конвенција со Србија согласно член 12 од ССА <p>5.1. Албанија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Албанската влада одговори на инцидентот во Куманово со повици за мир и транспарентна меѓународна истрага за настаните <p>5.2. Босна и Херцеговина</p> <p>5.3. Хрватска</p> <p>5.4. Црна Гора</p> <p>5.5. Турција</p> <p>5.6. Србија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во врска со инцидентите во Гошинце и Куманово и инволвираноста на граѓани на Косово со истите, косовската влада одговори со повици за мир и почитување на територијалниот интегритет на државата <p>5.8. Грција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Односите меѓу двете држави и натаму се отежнати поради нерешениот спор името. <p>5.9. Бугарија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Остануваат недоразбирањата и различните гледишта на историјата. 	<p>5. Билатерални односи со другите држави од проширувањето и со соседните држави-членки</p> <p>5.1. Албанија</p> <p>5.2. Босна и Херцеговина</p> <p>5.3. Хрватска</p> <p>5.4. Црна Гора</p> <p>5.5. Турција</p> <p>5.6. Србија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Некои тензии произлегоа по гласањето за поддршка на членство во УНЕСКО на Косово. <p>5.7. Косово</p> <ul style="list-style-type: none"> - Некои тензии произлегоа од изјавите на некои политичари кои тврдеа на граѓани на Косово учествуваа во инцидентот во Куманово во 2015 година. <p>5.8. Грција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Односите меѓу двете држави и натаму се отежнати поради нерешениот спор името. <p>5.9. Бугарија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Остануваат недоразбирањата и различните гледишта на историјата. 	<p>5. Билатерални односи со другите држави од проширувањето и со соседните држави-членки</p> <p>5.1. Албанија</p> <p>5.2. Босна и Херцеговина</p> <p>5.3. Хрватска</p> <p>5.4. Црна Гора</p> <p>5.5. Турција</p> <p>5.6. Србија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Односите со Србија останаа севкупно добри. Спорадични тензии, како што се оние во август 2017, беа брзо решени. <p>5.7. Косово</p> <ul style="list-style-type: none"> - Некои тензии настанаа како резултат на пресудите поврзани со косовските граѓани учество во кумановските настани во 2015 година. <p>5.8. Грција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Односите со Грција се подобрија од втората половина на 2017 година. <p>5.9. Бугарија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Односите со Бугарија се подобрија со новата Влада и особено со влегување во сила на Договорот за пријателство, добрососедство и соработка.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 1. СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА СТОКИ

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) - 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Нема напредок (*No Progress*) - 2

КОМЕНТАР

Поглавјето 1 и покрај значајна техничка и друга помош за остварување на реформи се чини дека генерално не е во приоритетите на јавните политики. Одредени проблеми се повторуваат во целиот покриен период, а се од карактер што би може брзо да бидат разрешени. Такви се на пр. мерките од Планот за отстранување на нетарифните бариери. Друг проблем е немање на континуитет во усогласување на законодавството. Надлежните институции во Поглавјето мора да го следат развојот на легислативата. За јакнење на интерните човечки и стручни капацитети неопходно е и зголемување на буџетите на овие институции. Доколку се финансиски независни би можеле да делуваат независно и самостојно. Од 2008 година па наваму тоа не се прави. Од тука, не може да се очекува дека Македонија брзо ќе напредне во поглавјето без да се решат овие прашања.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се комплетира усвојувањето на мерки за отстранување на нетарифните бариери во трговијата;
- Да се доврши хармонизирањето со Директивата за општа безбедност на производите и да се обезбеди соодветен административен капацитет за спроведувањето на правната рамка

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>I. Општи принципи</p> <ul style="list-style-type: none"> - 9 законски измени (од 42 идентификувани) се уште е потребно да се направат - Потребни се натамошни напори во однос на Договор за оцена на сообразност и прифаќање на индустриски производи (АСАА) 	<p>I. Општи принципи</p> <ul style="list-style-type: none"> - 9 законски измени (од 42 идентификувани) се уште е потребно да се направат - не постои понатамошен напредок од минатата година во елиминација на нетарифните бариери во трговијата 	<p>I. Општи принципи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште се чека на целосно усогласување со некои клучни делови од европското законодавство, особено во однос на општата безбедност на производите и директивите од 2014 г. - Девет правни акти се уште претставуваат пречка за нетарифна пречка за трговијата 	<p>I. Општи принципи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема напредок во усогласување со европското законодавство во областа на општата безбедност на производите <p><u>Нехармонизиран дел</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Акциониот план за отстранување на нетарифните бариери се спроведува, но девет идентификувани правни препреки се уште не се отстранети. <p><u>Хармонизиран дел: инфраструктура за квалитет</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Како резултат на промени во европското законодавство, националната регулатива веќе не е усогласена во областите на безбедност на производите и инспекциски

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 1. СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА СТОКИ

			надзор на пазарот.
<p>2. Хоризонтални мерки</p> <p>2.1 Стандардизација</p> <p>2.2 Тела за оценка на сообразноста</p> <p>2.3 Акредитација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за акредитација признава само сертификатите издадени од тела акредитирани од страна на релевантните национални институти, а не и оние кои ги издаваат телата за сертификација на ЕУ, што ја нарушува конкуренцијата и предизвикува загриженост во врска со спроведувањето на обврските што произлегуваат од Мултилатералната спогодба за заемно признавање на сертификатите <p>2.4. Биро за метрологија</p> <p>2.5. Инспекциски надзор на пазарот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државниот пазарен инспекторат во 2013 спроведе за 50% помалку контроли во однос на 2012 по Законот за безбедност на производите, а 4 пати повеќе инспекции во однос на Законот за градежни производи 	<p>2. Хоризонтални мерки</p> <p>2.1 Стандардизација</p> <p>2.2 Тела за оценка на сообразноста</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласување во однос оценка на сообразност со <i>acquis</i> сеуште не е доволен да овозможи да се преговара за договор за прифаќање на оценка на сообразност. <p>2.3 Акредитација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема развој во законодавството <p>2.4. Биро за метрологија</p> <p>2.5. Инспекциски надзор на пазарот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Инспекциите во однос на Законот за градежни производи се намали на 112 од 360 - Нема напредок во усогласувањето со „Новиот глобален приод“ во однос на законодавството за производи, ниту пак во процедуралните работи. 	<p>2. Хоризонтални мерки</p> <p>2.1 Стандардизација</p> <p>2.2 Тела за оценка на сообразноста</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласување во однос оценка на сообразност со <i>acquis</i> сеуште не е доволен да овозможи да се преговара за договор за прифаќање на оценка на сообразност. <p>2.3 Акредитација</p> <p>2.4. Биро за метрологија</p> <p>2.5. Инспекциски надзор на пазарот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за безбедност на производите не е доволно усогласен со европското законодавство 	<p>2. Стандардизација</p> <p>2.1 Стандардизација</p> <p>2.2 Тела за оценка на сообразноста</p> <ul style="list-style-type: none"> - Шеми на акредитација за сертифицирање на персоналот и организационата поставеност за тестирање на вештини се уште не се развиени. <p>2.3 Акредитација</p> <p>2.4. Биро за метрологија</p> <p>2.5. Инспекциски надзор на пазарот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за безбедност на производите не е доволно усогласен со европското законодавство - Бројот на персоналот и обуките се недоволни. - Опремата и возилата се застарени - Буџетските ограничувања го попречуваат ефектното спроведување на активности на надзор на пазарот и соодветно тестирање
<p>3. Законодавство за производи од „стариот приод“</p>	<p>3. Законодавство за производи од „стариот приод“</p>	<p>3. Законодавство за производи од „стариот приод“</p>	<p>3. Законодавство за производи од „стариот приод“</p> <ul style="list-style-type: none"> - До 2010 год. беше постигнатата одредена хармонизација со европското законодавство за регулативата REACH и законодавството за хемикалии, класификација, етикетирање и пакување на супстанции и мешавини и добри лабораториски практики. Но, потребен е понатамошен напредок да се усогласи правната рамка и за да се зајакне административниот капацитет во оваа

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 1. СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА СТОКИ

			<p>област.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во овој период не е направен напредок на понатамошно усогласување на законодавството од Стариот Пристап во делот на враќање на културни добра.
<i>4. Законодавство за производи од „новиот и глобален приод“</i>	<p><i>4. Законодавство за производи од „новиот и глобален приод“</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема напредок во усогласувањето со „Новиот глобален приод“ во однос на законодавството за производи, ниту пак во процедуралните работи. 	<p><i>4. Законодавство за производи од „новиот и глобален приод“</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Во однос на усогласувањето со „Новиот глобален приод“ усогласувањето е нерамномерно 	<p><i>4. Законодавство за производи од „новиот и глобален приод“</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето со „Новиот глобален приод“ е нерамномерно. - Веќе е усвоена легислатива за усогласување со европското законодавство во многу сектори, посебно играчки, уреди на гас, машини и медицински направи. Но, не е направен напредок во нивното усогласување со најновото европското законодавство или во областа на усогласеност со стандардите за цивилен експлозив.
<i>5. Процедурални мерки</i>	<p><i>5. Процедурални мерки</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема напредок 	<p><i>5. Процедурални мерки</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 	<i>5. Процедурални мерки</i>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 2. СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА РАБОТНИЦИ

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Рана фаза на подготовка (*Early Stage of Preparation*) - 2

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Нема напредок (*No Progress*) - 2

КОМЕНТАР

Подготовките во ова поглавје и овој извештаен период се во многу рана фаза и одат бавно. За разликата од претходните години, во 2017 не е направен воопшто никаков напредок. Се чини дека во 2017 во оваа област воопшто не се спровеле активности. Поголвјето 2 не е приоритет на надлежните институции.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се продолжи со прилагодување на правната рамка во согласност со европското законодавство за пристап до пазарот на работна сила особено во однос на недискриминацијата по основ на национална припадност за работници од ЕУ
- Да почнат да се преземаат чекори за координација на системите на социјална заштита за да се утврди кои административни мерки (јакнење на административниот капацитет) би морале да се воведат заради подготовка за идното пристапување кон ЕУ.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Пристап на пазарот на трудот</p> <p>- Законот за јавни службеници сè уште не е изменет за да им биде овозможен пристап до работните места во јавните служби на граѓаните на ЕУ</p>	<p>1. Пристап на пазарот на трудот</p>	<p>1. Пристап на пазарот на трудот</p>	<p>1. Пристап на пазарот на трудот</p> <p>- ЕУ државјаните немаат пристап до работни места во државната администрација.</p> <p>- Не се преземени напори за понатамошно транспонирање на европското законодавство во националната легислатива и се уште не е воведена дистинкцијата меѓу странски државјанин и државјанин на ЕУ во домашната правна рамка.</p>
<p>2. Европската мрежа на служби за вработување</p>	<p>2. Европската мрежа на служби за вработување</p>	<p>2. Европската мрежа на служби за вработување</p>	<p>2. Европската мрежа на служби за вработување (ЕУРЕС)</p> <p>- Нема широка примена на ЕУРЕС</p>

3. Координацијата на системите за социјална заштита	3. Координацијата на системите за социјална заштита	3. Координацијата на системите за социјална заштита	3. Координацијата на системите за социјална заштита - Во 2017 не се ратификувани нови билатерални договори за координацијата на системите за социјална заштита
4. Европската карта за здравствено осигурување	4. Европската карта за здравствено осигурување	4. Европската карта за здравствено осигурување	4. Европската карта за здравствено осигурување

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 3. ПРАВО НА ОСНОВАЊЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА И СЛОБОДА НА ДАВАЊЕ НА УСЛУГИ

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерена подготвена (Moderately Prepared) - 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Нема напредок (No Progress) - 1

КОМЕНТАР

Единствената контакт точка за „one-stop-shops“ која е предвидена и во Стратегијата за конкурентност во 2016 година никако да се отвори и да профункционира. Оваа мерка во суштина би ја подобрила деловна клима за работа и инвестирање на компаниите со кратење на времето и трошоците и со тоа би ја подобрила целосната конкурентност на економијата. Низ поголемата транспарентност меѓу другото би се намалиле и можностите за нееднакво спроведување на законите и за парафискални давачки по разни основи, кои ЕУ и ги идентификува како едни од клучните структурни недостатоци на деловната клима во Македонија.

Либерализацијата на поштенските услуги се провлекува долг низ на години. Со тоа се ограничува можноста за пристап до поквалитетни и поекономични поштенски услуги за македонските граѓани, а неопходноста од реструктурирање на ЈП Македонски Пошти се одложува. За либерализацијата на пазарот да не се претвори во ограбување на граѓаните и бизнисите потребно е силно, модерно организирано и конкурентно јавно претпријатие и силни и независни надзорни институции. Тоа бара буџет и градење на капацитетите.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Усогласување на националното законодавство со законодавството на ЕУ, особено за меѓусебните признавање на професионални квалификации и Директивата за услуги;
- Да се воспостави единствена контакт точка за „one-stop shops“ за регистрација на компании во согласност со Директивата за услуги
- Да се комплетира либерализацијата на универзалната поштенска услуга.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
1. Право на основање	1. Право на основање	1. Право на основање - Да се воспостави единствена контакт точка за „one-stop shops“ според барањата на Директивата за услуги	1. Право на основање - Се уште нема никаква динамика во однос на правото на основање. Хоризонталниот закон кој ја апроксимира Директивата за услуги се уште не е усвоен. - Единствена контакт точка за „one-stop shops“ според барањата на Директивата за услуги се уште не е воспоставена
2. Слобода за обезбедување прекугранични услуги - Остануваат недостатоци во услужните сектори вклучувајќи ги ветеринарната, приватното образование, градежништвото, туризмот и регулираните	2. Слобода за обезбедување прекугранични услуги - Остануваат недостатоци во однос на одредени услужни сектори вклучувајќи ги ветеринарната медицина и регулираните професии - Законот за услуги сеуште не е усвоен	2. Слобода за обезбедување прекугранични услуги - Странските компании не можат да бидат акредитирани да нудат ISO 9001 сертификација на телата од јавната администрација што е пречка за слободното движење на услугите	2. Слобода за обезбедување прекугранични услуги - Странските компании не можат да бидат акредитирани да нудат ISO 9001 сертификација за квалитет на телата од јавната администрација што е пречка за

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 3. ПРАВО НА ОСНОВАЊЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА И СЛОБОДА НА ДАВАЊЕ НА УСЛУГИ

професии			слободното движење на услугите
<p>3. Поштенски услуги</p> <ul style="list-style-type: none"> - Остануваат недостатоци во однос на периодот за именување на давателот на универзални поштенски услуги, посебниот сметководствен систем како и финансирањето на нето трошоците поврзани со обврската за универзална поштенска услуга. - Либерализацијата на поштенските услуги е одложено до 2017 	<p>3. Поштенски услуги</p> <ul style="list-style-type: none"> - Остануваат недостатоци во однос финансирањето на нето трошоците поврзани со обврската за универзална поштенска услуга - Потребно е зајакнување на капацитетите на регулаторот 	<p>3. Поштенски услуги</p> <ul style="list-style-type: none"> - Агенцијата за пошти треба да воспостави посебен сметководствен систем и дополнително да го зајакне својот капацитет за мониторинг - Остануваат недостатоци во однос финансирањето на нето трошоците поврзани со обврската за универзална поштенска услуга 	<p>3. Поштенски услуги</p> <ul style="list-style-type: none"> - Либерализацијата на пазарот на поштенски услуги повторно се одложи со 31 декември 2018 како нов краен рок за укинување на резервираната област за поштенскиот монопол. - <u>Законот за поштенски услуги се уште треба да се менува за да го овозможи целосно отворање на пазарот на поштенски услуги</u> - Функционирањето на Поштенската агенција беше закочено поради задоцнетото усвојување на нејзиниот годишен план за работа. - Поштенската Агенција го мониторира воведувањето на посебниот сметководствен систем, кој е се уште во подготвителна фаза и треба да ги адресира недостатоци во однос финансирањето на нето трошоците поврзани со обврската за универзална поштенска услуга
<p>4. Взаемно признавање на стручни квалификации</p> <ul style="list-style-type: none"> - Голем број на овластени тела се уште не го применуваат принципот на меѓусебно признавање на професионални квалификации како што се бара од страна на Директивата за професионални квалификации. - Законодавството за трговски агенти и професионална употреба на токсични производи се уште не е усогласен со acquis. 	<p>4. Взаемно признавање на стручни квалификации</p> <ul style="list-style-type: none"> - Легислативата од 2010 е потребно да се ажурира и дополнително да се усогласи законодавството за трговски агенти и токсични производи - Телата на ЕУ за сертификација не можат да доделуваат сертифицирање во однос на ISO 9001 стандардот. 	<p>4. Взаемно признавање на стручни квалификации</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се објави обновената листа ба регулирани професии - Треба да се обнови описот на програми за професии со минимум обука и истата да се усогласи со европското законодавство - Експертизата и надлежностите на меѓуминистерската група за признавање на професионалните квалификации исто така треба да се зајакнат. 	<p>4. Взаемно признавање на стручни квалификации</p> <ul style="list-style-type: none"> - Електронскиот регистар на професионални квалификации треба да се развива и полни со податоци за валидирани и акредитирани професионални квалификации - <u>Се уште не е објавена ажурирана листа на регулирани професии.</u> - Институционалната поставеност за взаемно признавање на професионални квалификации треба да се ревидира и зајакне. - Експертизата и надлежностите на меѓуминистерската група за признавање на професионалните квалификации исто така треба да се зајакнат.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 4. СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА КАПИТАЛ

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately prepared*) - 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some progress*) - 3

КОМЕНТАР

Се уште важечките рестрикции во слободното движење на капиталот носат негативности за македонските граѓани кои инвестираат во странство или кои поседуваат сметки во странство, како на пр. фриленсери кои се резидентни во Македонија, а заработуваат работејќи за странски коминтенти. Трошоците за сите овие групи на граѓани непотребно се зголемуваат. Тоа е секако во интерес на банките, кои прават значајни профити на основ на различни провизии кои ги наплаќаат на граѓаните.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да усвои и имплементира нова легислатива за платежни услуги
- Да превземе мерки за натамошна постепена примена на слободното движење на капитал
- Да демонстрира успешно досие на борба против перењето пари и финансирањето на тероризам, како и понатаму да го усогласува законодавството на ЕУ во оваа област

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Движење на капитал и исплати</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државјаните на ЕУ се уште не можат да купуваат земјоделско земјиште. 	<p>1. Движење на капитал и исплати</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државјаните на ЕУ се уште не можат да купуваат земјоделско земјиште. 	<p>1. Движење на капитал и исплати</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државјаните на ЕУ се уште не можат да купуваат земјоделско земјиште. 	<p>Движење на капитал и исплати</p> <ul style="list-style-type: none"> - И понатаму постојат ограничувањата во движењето на капитал за резидентни граѓани кои купиле недвижна или хартии од вредност во странство или имаат банкарска сметка во странство. - Странци можат да имаат сметка во банка, но се уште не можат да поседуваат земјоделско земјиште.
<p>2. Платен промет</p>	<p>2. Платен промет</p>	<p>2. Платен промет</p>	<p>2. Платен промет</p>
<p>3. Борба против перење пари</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бројот на судски случаи и пресуди останува многу низок (бројот на пресуди останува ист, односно 4, а пак незавршен судски случаи оваа година се 3, односно еден повеќе од 2012) - Дополнително се забележува пад на бројот на сомнителни 	<p>3. Борба против перење пари</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бројот на поднесени известувања за сомнителни трансакции до Единицата за финансиско разузнавање и понатаму опаѓа. - Потребно е константно добар резултат на случаи од Единицата за финансиско разузнавање. 	<p>3. Борба против перење пари</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се натамошни усогласувања со европското законодавство - Управата за финансиско разузнавање треба да покаже досие на примена - Треба да се гарантира соработка меѓу чинителите во оваа сфера без политички влијанија 	<p>3. Борба против перење пари</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Потребни се натамошни усогласувања со европското законодавство во борбата против перењето на пари и финансирањето на тероризмот и за да може да се учествува во follow-up процедурата на MONEYVAL комитетот.</u> - <u>Соработка меѓу надлежните институции за спроведување на законот, разузнавачките</u>

<p>транзакции пријавени од Единицата за финансиско разузнавање до органите за спроведување на истрага. Бројот на пријавени сомнителни транзакции за 2013 е за 31% помал во однос на 2012 односно единствено 25 нотификации (во 2012 се 29)</p>			<p><u>служби и релевантните клучни државни институции треба да се интензивираат</u></p>
--	--	--	---

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 5. ЈАВНИ НАБАВКИ

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately prepared*) - 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some progress*) - 3

КОМЕНТАР

Во ова поглавје забелешките се главно слични како и во минатите години, а нотирано е дека компаниите од ЕУ имаат различен третман споредено со домашните. Иако законската регулатива се смета за генерално усогласена, сепак одредени одредби претставуваат проблем и натаму во нивната примена. Според комисијата многу малку е суштински направено за елиминирањето на корупцијата, особено кај јавните набавки, а се забележува и за неинклузивноста на стратегијата за јавни набавки.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се преиспита задолжителното користење на е-аукција, како и да ги интензивираат напорите за финализирање на реформата на системот за јавни набавки преку усогласување со Директивите на ЕУ за јавни набавки за 2014 година;
- да се осигура дека извештаите за неправилности поврзани со јавните набавки воопшто се соодветно испитани и сторителите се санкционираат;
- Да се зајакне административниот капацитет на Бирото за јавни набавки во врска со надзорот и следењето на јавните набавки и Министерството за економија во врска со управувањето со концесиите и јавно-приватно партнерство.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Општи принципи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште не е транспонирана Директивата на ЕУ за набавки во областа на одбрана и безбедност 	<p>1. Општи принципи</p> <p><i>1.1. Правна рамка</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако Законот за јавни набавки од 2007 е широко усогласен со законодавството на ЕУ, нивото на усогласеност е намалено со многуте измени од 2013 година наваму. - Се уште не е транспонирана Директивата на ЕУ за набавки во областа на одбрана и безбедност - Новите одредби на Законот, според кои е потребна согласност на Советот за јавни набавки за одбирање на најниската понуда, не се во согласност со европското законодавство и има катастрофални ефекти кон квалитетот на понудите 	<p>1. Општи принципи</p> <p><i>1.1. Правна рамка</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Правната рамка за јавните набавки во голема мерка е во согласност со Директивите на ЕУ за јавни набавки од 2004 година, иако степенот на усогласеност е намален со чести измени од 2013 година наваму. - Земјата допрва треба да се усогласи со Директивата на ЕУ за набавки во областа на одбрана и безбедност и правилата на ЕУ за јавни набавки од 2014. - Општата употреба на критериумот "најниска цена" и обврската за договорните органи да добијат одобрение од Советот за јавни набавки, 	<p>1. Општи принципи</p> <p><i>1.1. Правна рамка</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Правната рамка за јавни набавки во голема мерка е во согласност со Директивите за јавни набавки на ЕУ за 2004 година, но треба да се осврне внимание на ексклузивната употреба на критериумот "најниска цена" и "задолжителни" е-аукции - Исто така, компаниите продолжуваат да бидат исклучени од идните тендери поради професионална злоупотреба ("црната листа", која не е во согласност со судската пракса на Европскиот суд на правдата). - <u>Компаниите со седиште во ЕУ се уште нудат помалку поволни услови за</u>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 5. ЈАВНИ НАБАВКИ

	<ul style="list-style-type: none"> - Чувањето на податоци за неправилности при работата на одредени претпријатија и нивно исклучување од идни тендери е исто како и ставање на црна листа и не е во согласност со судската пракса од Европскиот суд за правда - Советот за јавни набавки почна со работа во мај, но одредбата дека институциите мораат да бараат согласност од истиот при секој оглас за тендер го прави процесот многу сложен, скап и временски неефикасен - Недоволната соработка помеѓу надлежните институции ја отежнува борбата против корупцијата <p><i>1.2. Стратегија</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Стратегијата за развој на системот на јавни набавки е воспоставена, но ги содржи само стратешките приоритети на Бирото за јавни набавки. - Не постои генерален надзор над имплементациските и извештајни механизми - Префрлањето на кадар од Бирото кон Советот за јавни набавки создаде вакуум, кој го намали капацитетот за работа на Бирото. 	<p>ако сакаат да го користат друг критериум освен цената при доделување на договори има негативни последици врз понудите и договорите.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државата продолжува да води евиденција за неправилности при работата на одредени претпријатија и нивно исклучување од идни тендери. Оваа практика на "црна листа" не е во согласност со судската пракса на Европскиот суд за правда. - Надоместок за впишување во системот за е-набавки на економските оператори со седиште во ЕУ е понеповолен од оној што се наплатува за домашните компании, и покрај фактот дека ССА предвидува пристапот под исти услови како националните компании - Обврската за договорните органи да добијат претходна согласност од Советот за јавни набавки го прави процесот на јавни набавки посложен, скап и одзема многу време. - Не постои регистер на експерти за јавни набавки. - Недоволната соработка помеѓу Советот за јавни набавки, Бирото за јавни набавки, Државната комисија за заштита на конкуренцијата и Државната комисија за спречување на корупцијата ги поткопува борбата против корупцијата и соодветната имплементација на принципите на јавни набавки. <p><i>1.2. Стратегија</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Стратегијата за јавни набавки не е инклузивна и се ограничува на стратешките приоритети на Бирото за јавни набавки. 	<p><u>регистрација во системот за е-набавки. Нееднаквиот третман во споредба со националните компании продолжува, и покрај фактот што ССА обезбедува пристап под исти услови како и националните компании.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Бирото за јавни набавки продолжи да биде столб на системот за јавни набавки. Сепак, Бирото допрва треба да добие овластувања за надзор и следење, за да може да го достигне својот целосен потенцијал со цел да предизвика поефикасна меѓусекторска соработка помеѓу учесниците во јавните набавки и засегнатите страни. - <u>Елиминирањето на корупцијата за време на процесот на набавки остана теоретски и малку е направено за да се зголеми соработката со Државната комисија за заштита на конкуренцијата и Државната комисија за спречување на корупцијата.</u> <p><i>1.2. Стратегија</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Стратегијата за јавни набавки за 2016-2018 година не е инклузивна и се ограничува на стратешките приоритети на Бирото за јавни набавки.</u> - Не содржи сеопфатен надзор или механизми за известување, буџети или детални временски рокови за имплементација. - Централизираното купување е ограничено и целокупниот надзор на доделувањето и извршувањето на јавните договори сè уште недостасува.
--	--	---	---

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 5. ЈАВНИ НАБАВКИ

		<ul style="list-style-type: none"> - Не постои генерален надзор над имплементациските и извештајни механизми. 	
<p>2. Доделување јавни договори</p> <ul style="list-style-type: none"> - Новите одредби на Законот, според кои е потребна согласност на Советот за јавни набавки за одбирање на најниската понуда, не се во согласност со европското законодавство - Постојат сомнежи за неправилности во проектот Скопје 2014 . Општината Центар издаде извештај, според кој, одлуките за набавките биле пристрасни. До денес, ниту ДЗР, ниту ДКЗК, ниту Обвинителството не преземаа никакви мерки - Тендерските услови не овозможуваат пошироко учество на малите и средните претпријатија - Административниот капацитетот на одделението за концесии во Министерството за економија е недоволен да обезбеди ефективна имплементација на Законот за концесии и јавно-приватни партнерства. 	<p>2. Доделување јавни договори</p> <p>2.1. Пазар за јавни набавки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се носат годишни планови за јавни набавки, но институциите не се обврзани јавно да ги објават. - Анексите на договорите се носат по потпишувањето на истите, и не се вклучени во електронскиот систем за јавни набавки - Централизирано тело за одреден вид на јавни набавки се уште не е воспоставено - Заедничките јавни набавки се вршат ад хок - Тендерските услови не овозможуваат пошироко учество на малите и средните претпријатија - Процедурите за јавни набавки кои се резултат на преговори, а не биле претходно јавно објавени, изнесуваат 5.5% од вкупната вредност на јавните набавки за 2014 година. <p>2.2. Мониторинг</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не постои мониторинг за процесот на доделување на тендери, и имплементацијата на договорите не е контролирана од централизиран инспекциски систем - Државниот завод за ревизија врши надворешна ревизија само на годишно ниво и нема ад хок ревизии - Постојат сомнежи за неправилности во проектот Скопје 2014 . До денес, ниту ДЗР, ниту ДКЗК, ниту Обвинителството не преземаа никакви мерки, ниту за други сомнителни случаи за 	<p>2. Доделување јавни договори</p> <p>2.1. Пазар за јавни набавки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пазарот на јавни набавки во земјата падна на 8% од БДП и 25% од државниот буџет во 2015 година. - Задолжително користење на е-аукција не само што не е во согласност со <u>acquis</u>, но, исто така, се чини дека го попречува системот за јавни набавки. - Многу од договорните органи да продолжат да не ги објавуваат своите планови за јавни набавки. - Тендерските услови не овозможуваат пошироко учество на малите и средните претпријатија - Во една четвртина од сите јавни наदाвања имало само еден понудувач. Употребата на постапка со преговарање набавки без претходно објавување се намали од 5,5% на 4% од вкупната вредност на јавните набавки во 2015 година. - До формирањето СЈО немало истрага за наводните нерегуларности во проектот "Скопје 2014", за доделување на одредени големи инфраструктурни договори и здравје, или на сериозни конфликти на интереси и злоупотреба на јавната функција. - Зајакнувањето на функцијата на внатрешна ревизија е од витално значење за подобрување на спроведувањето на договорот и мониторинг. - Административниот капацитет на Министерството за економија за 	<p>2. Доделување јавни договори</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пазарот за јавни набавки се зголеми и претставуваше 10% од БДП на земјата и 30% од државниот буџет и во 2016 и 2017 година. - <u>Задолжителното користење на е-аукции не е во согласност со <u>acquis</u>.</u> - Системот за е-набавки овозможува поврзување на доделените договори со нивните анекси од 2016 година, но договорите доделени во рамките на проектот "Скопје 2014" остануваат неподмирени. - Претходното одобрување од страна на Советот за јавни набавки, комбинирано со ексклузивна употреба на критериумот за најниска цена, во голема мера ја намали конкуренцијата, со 19% од тендерите поништени во 2016 година и 22% во 2017 година, бидејќи не беа поднесени никакви понуди. - Договорните органи треба да бидат законски обврзани да ги објавуваат своите планови за јавни набавки, да ја зголемат транспарентноста и да овозможуваат планирање и подготовка на годишна основа. --- 78% од вкупната вредност на јавните набавки во 2016 година и 70% во 2017 година беа доделени на мали и средни претпријатија. - 6% од доделените договори не беа во согласност со соодветните огласи за договори, бидејќи тие беа изменети откако беа објавени (ризик од отстапување во фазата по договарање) - <u>Употребата на процедурите за договарање</u>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 5. ЈАВНИ НАБАВКИ

	<p>инфраструктурни и здравствени проекти, како ни за судири на интерес и злоупотреба на јавни функции</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мора да се зајакне внатрешната ревизија при јавните набавки - Административниот капацитетот на одделението за концесии во Министерството за економија е недоволен да обезбеди ефективна имплементација на Законот за концесии и јавно-приватни партнерства. - Објавените податоци за концесии и јавно-приватни партнерства е проблематично, особено во однос на аеродромот и Градот Скопје - Советот за јавно-приватно партнерство нема започнато со работа. <p><i>2.3. Капацитети за управување со процесот на јавни набавки</i></p> <p><i>2.4. Институционален интегритет и судир на интереси</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Системот за индикатори на ризик во однос на потенцијални проблеми со интегритетот не е воспоставен и бројот на извештаи поврзани со интегритет останува низок. 	<p>спроведување на законот за концесии и јавно-приватни партнерства останува слаб.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не постои регистар за концесии и јавно-приватно партнерство и податоци, особено во однос на отстапките за аеродромот во Скопје и на градот Скопје кои не постојат. - Советот за јавно-приватно партнерство нема започнато со работа. <p><i>2.2. Капацитети за управување со процесот на јавни набавки</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот на договорните органи за управување со процесот на јавни набавки треба дополнително да се подобри. <p><i>2.3. Институционален интегритет и судир на интереси</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Системот за индикатори на ризик во однос на потенцијални проблеми со интегритетот не е воспоставен и бројот на извештаи поврзани со интегритет останува низок. 	<p>на набавки без претходно објавување остана на 4% во 2016 година и се зголеми на 6,5% од вкупната вредност на набавките во 2017 година.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Истрагите на Специјалното обвинителство во проектот "Скопје 2014" и во некои големи договори за инфраструктура и здравство и сериозно професионално несоодветно однесување понатаму се решаваат со од страна на судовите. - <u>Јакнењето на функцијата на внатрешна ревизија останува од суштинско значење за подобрување на спроведувањето и следењето на договорите</u> - Министерството за економија останува надлежно за концесии и јавно-приватни партнерства со само двајца вработени. Не постои регистар за концесии или за јавно-приватни партнерства, а податоците се нестабилни - Недостигнуваат концесии во Скопје и во градот Скопје. Советот за јавно-приватно партнерство не е во функција. <p><i>2.2. Капацитети за управување со процесот на јавни набавки</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Капацитетот на договорните органи за управување со процесот на јавни набавки треба дополнително да се подобри.</u>
<p>3. Правни лекови</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кадровските и финансиските ресурси на ДКЖЈН остануваат недоволни. - Употребата на негативната референтна листа се уште не е усогласена со Случајот С-465/11 Европскиот суд на правдата. - Не постои систематско гонење на прекршувањата на процедурите за јавни набавки, што е видливо 	<p>3. Правни лекови</p> <p><i>3.1. Право на правен лек</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Допрва треба да се постигне целосна усогласеност со изменетата Директива на ЕУ за правни лекови. - Прекршоци во процесот на ревизија се казнуваат многу високо, и самиот процес на донесување одлуки на ДКЖЈН е многу формалистички. - Загрижувачки е високиот број на одбиени жалби. 	<p>3. Правни лекови</p> <p><i>3.1. Право на правен лек</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Допрва треба да се постигне целосна усогласеност со изменетата Директива на ЕУ за правни лекови. - Бројот на жалби за тендерски постапки се зголеми на 3,22% во 2015 година, и Државната комисија за жалби ги прифати жалбите во 43,11% случаи 610. - Санкциите за прекршоците кои се јавуваат во текот на процесот на 	<p>3. Правни лекови</p> <p><i>3.1. Право на правен лек</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Структурата и независноста на системот на правни лекови останува формално усогласен со <i>acquis</i>. Сепак, сè уште не е постигната целосна усогласеност со Директивата за правни лекови. - <u>Бројот на поднесени жалби остана на 3% и во 2016 и 2017 година</u> - <u>Државната комисија за жалби ги потврди жалбите во околу половина од случаите</u>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 5. ЈАВНИ НАБАВКИ

<p>во фактот дека имаше само една пресуда.</p> <ul style="list-style-type: none">- Допрва треба да се постигне целосна усогласеност со изменетата Директива на ЕУ за правни лекови.	<p><i>3.2. Имплементациски капацитет</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Капацитетот на комисијата и судот да се справат со голем број на жалби мора да зајакне.- Назначувањето на кадри во двете институции мора да биде ослободено од политички влијанија.- Подобрување на пристапот до одлуките на комисијата би ја зголемило транспарентноста.	<p>ревизија остануваат непропорционални и самиот процес на донесување одлуки на ДКЖЛН е многу формалистички.</p> <p><i>3.2. Имплементациски капацитет</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Капацитетот на комисијата и судот да се справат со голем број на жалби мора да зајакне.- Назначувањето на кадри во двете институции мора да биде ослободено од политички влијанија.- Подобрување на пристапот до одлуките на комисијата би ја зголемило транспарентноста.	<p><u>Стапката на резолуција останува стабилна во 97% и во 2016 и 2017 година.</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Казните за прекршоците кои се јавуваат во текот на процесот останува непропорционален и го прави процесот на донесување одлуки на Државната комисија за жалби многу високо формалистички <p><i>3.2. Имплементациски капацитет</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Треба да се зајакнат нејзините капацитети за имплементација и судовите, а именувањата треба да бидат ослободени од политичко мешање.- Подобрувањето на пристапот до одлуките на Комисијата и алатките за прелистување на интернет се неопходни за да се зголеми транспарентноста.
---	--	---	--

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 6. ПРАВО НА ТРГОВСКИ ДРУШТВА

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Добро ниво на подготовка (*Good Level of Preparation*) – 4

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Во областа на правото на трговски друштва, земјата остана на доброто ниво на подготовка. Постигнат е одреден напредок со тоа што Институт на сметководители и овластени сметководители стана оперативен за работа. Комисијата повторно четврта година по ред ја нотира неусогласеноста на Директивата за прекугранично спојување. Исто така се посочува дека се отребни се понатамошни напори за усогласување со законодавството на ЕУ во областа на корпоративното сметководство и законската ревизија.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да продолжат напорите за усогласување со најновите *acquis* во областа на сметководството и ревизијата.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Право на трговски друштва</p> <ul style="list-style-type: none"> - Останува да се доврши усогласувањето со член 16 од Десеттата директива за правото на друштвата која се однесува на преку-граничните спојувања. 	<p>1. Право на трговски друштва</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласување со Директивата за прекугранично спојување сè уште не е завршено, особено на учеството на вработените во органите на управување на компании основани како резултат на прекугранично спојување. 	<p>1. Право на трговски друштва</p> <ul style="list-style-type: none"> - Директивата за прекугранично спојување не е целосно усогласена 	<p>1. Право на трговски друштва</p> <ul style="list-style-type: none"> - Директивата за прекугранично спојување не е целосно усогласена. - Кодексот за корпоративно управување допрва треба да се воспоставува.
<p>2. Корпоративно сметководство и ревизија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Институтот за овластени ревизори не е сè уште оперативен и ги нема преземено своите одговорности - Има задоцнување во делот на обуките за професионалните сметководители 	<p>2. Корпоративно сметководство и ревизија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Институтот за сметководители сè уште не функционира со што се спречува професионалните сметководители да бидат обучени. - Усогласувањето со Директивата за годишни финансиски извештаи, консолидирани финансиски извештаи и други слични извештаи за одредени типови на претпријатија се уште не е завршена. 	<p>2. Корпоративно сметководство и ревизија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Директивата за годишните финансиски извештаи, консолидираните финансиски извештаи и др. се уште не е транспонирана во националното законодавство. - Институтот за сметководители се утврди, но сè уште не функционира во согласност со својот мандат. - Усогласување со Директивата на ЕУ 2014/56 за законска ревизија на годишните сметки и консолидираните сметки, допрва треба да се постигне. 	<p>2. Корпоративно сметководство и ревизија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Субјектите од јавен интерес се дефинирани во законот за ревизија, но во моментот не постојат специфични барања за нивната законска ревизија. - Ефикасен систем на истраги и санкции допрва треба да се воспостави. - Потребни се понатамошни напори за усогласување со законодавството на ЕУ во областа на корпоративното сметководство и законската ревизија.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 7. ПРАВО НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Овој извештај на Комисијата ги потврдува забелешките и заклучоците на минатогодишните – напредокот во областа е умерен. Иако се забележува напредок во донесувањето на стратегијата за индустриска сопственост истовремено се нагласува недостаокоот на акциски план, што во принцип го потценува кредибилитетот на целиот процес. Забелешките дека јавноста нема свест за штетноста на фалсификуваните стоки е веќе редовна содржина на извештаите. Потребно е сеопфатно и значително подобрување во секторот на заштитата на правата од интелектуална сопственост.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се интензивираат напорите да се испитаат и гонат прекршувањата на правата на интелектуална сопственост;
- Да се зајакне системот на колективно управување
- Да се подобри координацијата меѓу институциите за спроведување на законите, за да се воспостави платформа за размена на податоци и подигнување на јавната свест за важноста на заштитата на правата на интелектуална сопственост според најдобрите практики на ЕУ.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Авторски и сродни права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот на одделението за авторски и други сродни права останува недоволен. - Соработката помеѓу институциите одговорни за индустриска сопственост треба да се подобри 	<p>1. Авторски и сродни права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот на одделението за авторски и други сродни права останува недоволен. - Владата се уште ги нема одобрено тарифите за друштвата за колективни права 	<p>1. Авторски и сродни права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за авторски права беше изменет во февруари 2016 година со цел да се регулира функционирањето на колективно управување на правата, дистрибуцијата на надоместоците, но системот на колективно управување се уште е недоволно развиен. - Системот за електронско снимање на емитувани музички дела треба да се финализира. - Министерството за култура прво ја одзема дозволата на едно од здруженија, со тоа што повеќе не се собираат одредени такси, за потоа (во јули) да лиценцира уште едно во делот на музичките права. 	<p>1. Авторски и сродни права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот на одделението ниво Министерството за култура да се справи со авторските и сродни права останува недоволен. - Националната и интернационалната соработка остава ограничена

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 7. ПРАВО НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ

		- Капацитетот на Министерството за култура да се справи со авторските и сродни права останува недоволен.	
<p>2. Права на индустриска сопственост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државниот завод за индустриска сопственост нема доволно кадровски капацитет за да овозможи квалитетна услуга и да ги поддршка на иновациите. - Обуките за средните и мали претпријатија за заштита и примена на интелектуалната сопственост се ограничени 	<p>2. Права на индустриска сопственост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државниот завод за индустриска сопственост нема доволно кадровски капацитет за да овозможи квалитетна услуга и да ги поддршка на иновациите, ниту за меѓународна соработка. - Обуките за средните и мали претпријатија за заштита и примена на интелектуалната сопственост се ограничени - Базите на податоци за патенти и индустриска сопственост од Државното биро за индустриска сопственост и Бирото за хармонизација на домашниот пазар со Европското биро за патенти треба да се интегрираат подобро 	<p>2. Права на индустриска сопственост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сеуште останува предизвик овозможување на правата на интелектуална сопственост на граѓаните - Бројот на судски случаи за прекршување на правата на интелектуална сопственост се уште е низок и не постои веродостојно досие за спроведување. - Функциите кои му се дадени на Координативното тело за интелектуална сопственост не го опфаќаат координирањето на процесот на креирање политики и законодавна работа - Финансирањето е недоволно и не постои буџет за подигање на свеста и едукација на носителите и на јавноста за значењето на правата на интелектуална сопственост. - Координација меѓу органите за спроведување не е недоволна. 	<p>2. Права на индустриска сопственост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стратегијата за индустриска сопственост 2016-2018 беше усвоена, но без ажуриран акционен план, што во суштина ги потценува кредибилитетот на процесот. - <u>Бројот на судски случаи за прекршување на правата на интелектуална сопственост е голем, но не постои веродостојно досие за спроведување.</u> - Државниот завод за индустриска сопственост одби да воспостави платформа за размена на податоци поврзани со IPR податоци меѓу институциите - Сè уште има предизвици во однос на обезбедување квалитетни услуги за граѓаните - Мерките превземени од координативното тело за интелектуална сопственост сеуште се ретки и најчесто таргетирани кон трговските марки - Координативното тело има недостаок од политичка поддршка за да може да си ја исполни својата функција во однос на подигнување на свесноста за важноста на правата од индустриска сопственост
<p>3. Спроведување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бројот на контроли и мерки опаѓа, а посветеноста за сузбивањето на прекршителите на правата од интелектуална сопственост не се подобрува. - Свеста за повредата на интелектуалната сопственост и ризиците по безбедноста и здравјето од фалсификувани 	<p>3. Спроведување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Системот за заштита на правата и натаму е сложен наместо ефективен, поради неусогласениот степен на ангажираност од страна на 11 различни релевантни институции - Државниот пазарен инспекторат е недоволно опремен, и кадарот е недоволно обучен - Методот за собирање на статистички 	<p>3. Спроведување</p> <ul style="list-style-type: none"> - 	<p>3. Спроведување</p>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 7. ПРАВО НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ

<p>фармацевтски производи е ниска.</p> <ul style="list-style-type: none">- Обуките за средните и мали претпријатија за заштита и примена на интелектуалната сопственост се ограничени- Трите јавни лаборатории не се правно овластени да откриваат фалсификувани лекови и нивните анализи не се прифатени како доказ во судска постапка- Методот за собирање на статистички податоци за спроведување на интелектуалните права сè уште нема точна евиденција- Системот за заштита на правата и натаму е сложен наместо ефективен.	<p>податоци за спроведување на интелектуалните права сè уште нема точна евиденција</p> <ul style="list-style-type: none">- Трите јавни лаборатории не се правно овластени да откриваат фалсификувани лекови и нивните анализи не се прифатени како доказ во судска постапка- Свеста за повредата на интелектуалната сопственост и ризиците по безбедноста и здравјето од фалсификувани фармацевтски производи е ниска.		
---	---	--	--

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 8. ПОЛИТИКА НА КОНКУРЕНЦИЈА

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Нема напредок (*No Progress*) – 2

КОМЕНТАР

Двата најгорливи проблеми наведени како препораки од Комисијста воедно остануваат да важат веќе две години години по ред, што укажува на стагнација во примената и подобрувањето на политика на конкуренција. И самиот извештај го нагласува не спроведувањето на забелешките од минатите извештаи кои сеуште остануваат да важат I ovaа godina

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се зајакне резултатот на спроведување од страна на КЗК.
- Да се зголеми транспарентноста за државна помош доделена од страна на владата.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>I. Антитруст и спојувања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Оперативниот буџет на КЗК останува ограничен - Од 2012 наваму КЗК нема издадено решение за картел. - Управниот суд има отфрлено 7 одлуки на КЗК, од кои 6 поради процедурални недостатоци, 6 од нив се и потврдени од Вишиот управен суд. 	<p>I. Антитруст и спојувања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Оперативниот буџет на КЗК за 2014 изнесува 275.000 евра и останува ограничен. 	<p>I. Антитруст и спојувања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постојат одредени празнини во подзаконските акти кои допрва треба да бидат пополнети. - КЗК во голема мера е формално функционално независен орган. - Политиката на попустливост кон само-пријавувачи на картели постои, но допрва треба да се користи. - Бројот на вработени на КЗК се чини дека е доволен, но нивното ниво на стручност треба да се подобри. - Финансирањето на КЗК е променливо, се одредува година за година, со што се зголемува загриженоста за нејзината независност. - КЗК треба да ја засили својата политика за спроведување, со користење на сите достапни алатки, особено инспекции на самото место и програмата за 	<p>I. Антитруст и спојувања</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Постојат одредени празнини во подзаконските акти кои допрва треба да бидат пополнети</u> - <u>Политиката на попустливост кон само-пријавувачи на картели постои, но сеуште не се користи</u> - <u>Нивото на стручност на КЗК треба да се подобри.</u> - <u>Одлуките за спојување се покачи од 31 во 2016 на 50 во 2017 година</u> - <u>КЗК треба да ја засили својата политика за спроведување, со користење на сите достапни алатки, особено инспекции на самото место и програмата за помилување.</u> - <u>Постои загриженост за недостатокот на независност и капацитетот на судовите во справувањето со анти-монополските случаи.</u>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 8. ПОЛИТИКА НА КОНКУРЕНЦИЈА

		<p>помилување.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постои загриженост за недостатокот на независност и капацитетот на судовите во справувањето со анти-монотолските случаи. 	
<p>2. Државна помош</p> <ul style="list-style-type: none"> - Свеста кај давателите на државна помош за користењето на системот за известување останува ниска, заобиколувајќи ги механизми за мониторинг кои се на сила. - Де минимис прагот од 200000 € е премногу висок и непропорционален со пазарот на земјата и претставува ризик за нарушување на конкуренцијата . - транспарентност во однос на деталите и сумите на доделената државна помош е потребно да се подобри. - Постои нецелосно известување за државната помош - Владата преку широк спектар на инструменти има влијание врз економијата, односно влијае на конкурентноста на различните сектори и фирмите. Вакви инструменти вклучуваат: директните субвенции и даночни олеснувања, особено за странските инвеститори; инспекции на лице место на фирмите и изрекувањето на казни; присилно одложување на договори за плаќање; јавни гаранции за кредити на претпријатијата во државна сопственост; 	<p>2. Државна помош</p> <ul style="list-style-type: none"> - Системот за известување за државна помош не се користи од сите даватели на државна помош , што го попречува ефективното мониторирање на државната помош. - Државна помош и понатаму се доделува за воздушен сообраќај без известување до КЗК. - Регистарот на државна помош сеуште не воспоставен, и мапата на регионала помош сеуште не е изготвена во согласност со ЕУ водичите за регионална помош 	<p>2. Државна помош</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за државна помош треба да се усогласи со <i>acquis</i> во однос на подзаконските акти за одредени форми на помош и одредени сектори. - Регистарот на државна помош сеуште не е воспоставен, и мапата на регионала помош сеуште не е изготвена - Административниот капацитет на одделението за државна помош на КЗК е несоодветна бидејќи нема персонал и опрема. Тоа има само тројца вработени кои треба да се справат со се поголем број на случаи и застарена опрема. - Одреден број на мерки за помош, главно доделени на централно ниво, се известуваат доцна и не истражени од страна на КЗК. - Државна помош продолжи да се обезбедува за воздушниот сообраќај, без да биде известена КЗК. - Свеста за правилата за државна помош меѓу донаторите на таа помош треба да се подобри. - Правилата за антитруст и државна помош се однесуваат и на државните претпријатија и претпријатија со специјални или ексклузивни права. 	<p>2. Државна помош</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Законот за државна помош треба да се усогласи со <i>acquis</i> во однос на подзаконските акти за одредени форми на помош и одредени сектори.</u> - Регистарот на државна помош сеуште не е воспоставен, и мапата на регионала помош сеуште не е изготвена - <u>Административниот капацитет на одделението за државна помош на КЗК е несоодветна бидејќи нема персонал и опрема. Тоа има само тројца вработени кои треба да се справат со се поголем број на случаи и застарена опрема</u> - <u>Бројот на одлуки за државна помош се намали од 13 во 2016 на 7 во 2017</u> - Државна помош продолжи да се обезбедува за воздушниот сообраќај, без да биде известена КЗК. - <u>Правилата за антитруст и државна помош се однесуваат и на државните претпријатија и претпријатија со специјални или ексклузивни права, а државата треба да покаже дека вистински се спроведуваат овие правила</u> - Не пости евиденција за постоење на монополи од трговски карактер со значење како во член 37 од ДФЕУ

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 8. ПОЛИТИКА НА КОНКУРЕНЦИЈА

инфраструктурни проекти; и
активни програми на пазарот на
трудот
*(подетално види во делот на
економските критериуми)*

--

--

--

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 9. ФИНАНСИСКИ УСЛУГИ

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Според извештајот на ЕК, РМ е умерно подготвена во ова поглавје и остварила одреден напредок во последните 12 месеци. Законот за задолжително осигурување на патнички возила, според кој Министерството за финансии ги одредува премиите за осигурување на возилото како и ограничувањето од 50% за инвестирање во странски обврзници не се согласност со законодавството на ЕУ.

*Повеќе за ова во Економските критериуми.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да продолжи да ја имплементира директивата за капитални барања IV и да назначи орган за опоравување на банките со проблеми.
- Да собира податоци за нерегистрирани и неосигурени возила.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Банки и финансиски конгломерати</p> <p>- Ниската свест за заштита на потрошувачите останува проблем за што доказ е нискиот број на поднесени претставки.</p>	<p>1. Банки и финансиски конгломерати</p>	<p>1. Банки и финансиски конгломерати</p> <p>- Законот за банкарство беше променет и Централната банка ги ажурираше банкарските регулативи со цел да се зајакне корпоративното управување, но сепак потребни се и други работи за да се заштитат потрошувачите и да се спречат некоректните банкарски практики.</p>	<p>1. Банки и финансиски конгломерати</p> <p>- Законодавството се уште нема назначено орган за опоравување на банките со проблеми.</p> <p>- <u>Силните политички мерки од страна на Централната банка во 2015 година беа од суштинско значење за зачувување на стабилноста на банкарскиот систем, сепак треба да продолжат напорите за заштита на потрошувачите и спречување на некоректните банкарски практики, бидејќи не е постигнат никаков напредок.</u></p>
	2. Управни и надзорни капацитети	2. Управни и надзорни капацитети	2. Управни и надзорни капацитети
2. Осигурувањето и професионални пензии	3. Осигурувањето и професионални пензии	3. Осигурувањето и професионални пензии	3. Осигурувањето и професионални пензии
			- Не постојат релевантни податоци за

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 9. ФИНАНСИСКИ УСЛУГИ

<ul style="list-style-type: none"> - Се уште не постојат цврсти податоци за неосигуреното возење. - Потребни се дополнителни напори во борбата против неосигуреното возење. - Планираната либерализација на пазарот осигурување на моторни возила е одложен за заштита на осигурување на индустрија. - Законот за задолжително осигурување на патнички возила, според кој Министерството за финансии ги одредува премиите за осигурување на возилото, е ефективна пречка за конкуренција меѓу осигурителните компании и не е во согласност европското законодавство. - Недостасуваат сигурни податоци за неосигурани возила. - Ограничувањето од 50% за инвестирање во странски обврзници повторно не се промени што е спротивно со законодавството на ЕУ. - Планираната либерализација на пазарот за осигурување на моторни возила беше одложена за да се заштити индустријата на осигурување. - Ограничувањето од 50% за инвестирање во странски обврзници повторно не се промени што е спротивно со законодавството на ЕУ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Законот за задолжително осигурување на патнички возила, според кој Министерството за финансии ги одредува премиите за осигурување на возилото, е ефективна пречка за конкуренција меѓу осигурителните компании и не е во согласност европското законодавство. - Недостасуваат сигурни податоци за неосигурани возила. - Ограничувањето од 50% за инвестирање во странски обврзници повторно не се промени што е спротивно со законодавството на ЕУ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Законот за задолжително осигурување на патнички возила, според кој Министерството за финансии ги одредува премиите за осигурување на возилото, е ефективна пречка за конкуренција меѓу осигурителните компании и не е во согласност европското законодавство. - Ограничувањето од 50% за инвестирање во странски обврзници повторно не се промени што е спротивно со законодавството на ЕУ. - Одложениот пренос на средства од државниот пензиски фонд во приватен, резултираше со прекшување на законодавството за управување со депозити. 	<p>процентот на не осигурени возила.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мерката за воведување налепници за возила со цел да се демонстрира дека тие се регистрирани и осигурени не се спроведува ефективно. - Законот за задолжително осигурување на патнички возила, според кој Министерството за финансии ги одредува премиите за осигурување на возилото, не е во согласност европското законодавство. - Ограничувањето од 50% за инвестирање во странски обврзници повторно не се промени што е спротивно со законодавството на ЕУ
<p>3. Инфраструктура на финансиски пазар</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето со измените на Директивата за финансиски залог се уште е само делумно започната, додека Директивата за нагодување воопшто не е започната. 	<p>4. Инфраструктура на финансиски пазар</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето со измените на Директивата за финансиски залог се уште е само делумно започната, додека Директивата за нагодување воопшто не е започната. 	<p>4. Инфраструктура на финансиски пазар</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето со измените на Директивата за финансиски залог се уште не е комплетно, додека Директивата за нагодување воопшто не е започната. - Немаше никаков развој на плановите на владата да се воспостават меѓународни финансиски зони. 	<p>4. Инфраструктура на финансиски пазар</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето со измените на Директивата за финансиски залог останува нецелосно комплетирано. - Депозитарот пропишува кога трансакциите се конечни и неотповикливи, но нивното усогласување со Директивата за нагодување допрва треба да се

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 9. ФИНАНСИСКИ УСЛУГИ

			финализира.
<i>4. Пазар со хартии од вредност и инвестициски услуги</i>	<i>5. Пазар со хартии од вредност и инвестициски услуги</i>	<i>5. Пазар со хартии од вредност и инвестициски услуги</i>	<i>5. Пазар со хартии од вредност и инвестициски услуги</i> - Немаше развивање на пазарот со хартии од вредност и инвестициски услуги. Постои потреба конечно да се усвои и имплементира нов закон за пазарите на капитал кој ќе има за цел усогласување со законодавството на ЕУ, а кое истовремено ќе вклучува и законодавство кое ќе ги пропишува показателите за ликвидност и солвентност за брокерски куќи.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 10. ИНФОРМАТИЧКО ОПШТЕСТВО И МЕДИУМИ

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

Јавен радиодифузен сервис

1. Да се обезбедат соодветни материјали за тековните политики, организациони прашања, обуки и реформи во уредувањето во рамките на Јавниот радиодифузен сервис со потенцирање на критиките кои редовно беа давани во минатото за недостигот на политичка независност и недостатокот од балансирано известување, како и да се обезбеди информативна содржина со висок квалитет.

Владино рекламирање:

2. Да се воспостават строги правила за владино рекламирање, засновани на транспарентни, објективни и недискриминирани критериуми. Да се обезбеди целосна транспарентност на владино рекламирање.
3. Да се развие механизам за бесплатни јавни огласувања за вистинските јавни интереси.

Клевета:

4. Ревизија на законодавството со отстранување на случаите кои се базираат на “чест“, “достоинство“ и “клевета“, од кои повеќето се подведуваат од уставната дефиниција за навреда но која не спаѓа во опсегот на клеветата како што е дефинирана во Член 10 ЕКЧП.
5. Ревизија на процедуралните правила за исклучување на помали случаи и наместо тоа зголемување на употребата на медијација за решавање на истите.
6. Поддршка и промоција на поголема употреба на само регулација како алтернатива на судските акции.
7. Гаранции и спроведување на сите политички нивоа, од себе воздржување на политичарите и јавните службеници од започнување на постапките за клевета, согласно со ЕСЧП принципите.

Независни тела:

8. Да се обезбеди доволна автономија на независните регулаторни и ревизиски и надзорни тела, но не само во теорија, туку и во пракса со цел да дејствуваат ефикасно и ослободени од политички притисок.
9. За ова се потребни не само проактивни напори од самите тела, туку и политичка волја од сите актери со цел да им се дозволи на овие тела да ги извршуваат своите обврски согласно закон, вклучително и алокација на доволно финансиски средства.
10. Да се обезбеди членување во независните регулаторни тела, засновано на професионална подготвеност, релевантно професионално искуство од областа на компаративните заслуги.
11. Да се обезбеди законско санкционирање на неусогласеноста со барањата и препораките на независните тела

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Нема напредок (*No Progress*) – 2

КОМЕНТАР

Шестта година ЕК го критикува трошењето на средства од буџетот на АЕК, за како што велат политички цели, наместо за активности кои се поврзани со електронските телекомуникации Како и способноста да делува независно. Слични забелешки има и во однос на јавниот сервис. Исто како и предходните години и оваа ЕК, забележува дека на јавниот радиодифузен сервис му недостасува уредувачка и финансиска независност.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се подготви стратегија за долгорочна информациска технологија (ИКТ) како и Национална стратегија за сајбер-безбедноста;
- Да се зајакне независноста и капацитетот на медиумскиот регулатор како и на јавниот радиодифузен сервис;
- Да се комплетира акциониот план за воведување на бројот 112 за итни случаи, како и распределба на потребните финансиски средства.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Електронски комуникации и медиуми</p> <ul style="list-style-type: none">- Административните такси наметнати на операторите се уште се над нивото потребно за финансирање на работата на АЕК- Практиката на АЕК да го користи вишокот средства за цели кои не се поврзани со развојот на електронските комуникации продолжи поткопувајќи го авторитетот на регулаторот.- Координацијата помеѓу АЕК и КЗК останува слаба- Се уште не е воведен бројот 112 за итни случаи- Да се зајакнат капацитетите на ресорното министерство.	<p>1. Електронски комуникации и медиуми</p> <ul style="list-style-type: none">- Кредibilitетот на АЕК продолжува да биде нарушен поради распределбата на вишокот на средства за други намени кои не се поврзани со развој на електронските комуникации.- Административните такси наметнати на операторите се намалени, но сеуште високи- Се уште не е воведен бројот 112 за итни случаи поради недостиг на финансиски средства- Да се зајакнат капацитетите на ресорното министерство.- Постапките за јавни консултации со операторите треба да се подобрат.	<p>1. Електронски комуникации и медиуми</p> <ul style="list-style-type: none">- Остануваат проблемите во врска со спроведувањето на Законот за електронски комуникации.- Параметрите за квалитет за пристап на интернет се зголемени само во близина на главните патишта.- Се уште не е воведен бројот 112 за итни случаи поради недостаток на финансиски средства и политичка посветеност.- Ревизорскиот извештај во март 2015 год. покажа дека надоместоците за користење на фреквенциите ги надминаа оперативно финансиските потреби на регулаторот.- Ревизорскиот извештај исто така нотира дека регулаторот користи 45% од вишокот на своите средства за други намени кои не се поврзани со развој на електронските комуникации.- Останува загриженоста за способноста на регулаторот да дејствува независно и затоа законските надлежности да донира треба да му бидат отстранети.- Да се зајакнат капацитетите на ресорното министерство	<p>1. Електронски комуникации и медиуми</p> <ul style="list-style-type: none">- Се уште не е воведен бројот 112 за итни случаи поради недостаток на финансиски средства и политичка посветеност.- Стратегија за широкопојасен интернет сè уште не е подготвена.- <u>Останува загриженоста околу способноста на регулаторот да делува независно.</u>- Употребата на средствата на Агенцијата за електронски комуникации, претходно злоупотребени за политички цели, треба да бидат ограничени на регулаторни и мониторинг активности во областа на електронските комуникации
<p>2. Услуги на информатичко општество</p>	<p>2. Услуги на информатичко општество</p> <ul style="list-style-type: none">- Сè уште постојат бариери за електронска трговија како на пример „праговите“ за интернет трговија	<p>2. Услуги на информатичко општество</p> <ul style="list-style-type: none">- Капацитетите за обезбедување на сајбер безбедноста остануваат ниски и затоа е потребно да се донесе национална	<p>2. Услуги на информатичко општество</p> <ul style="list-style-type: none">- <u>Долгорочна дигитална стратегија се уште не е развиена.</u>- <u>Националната стратегија за сајбер</u>

	поставени од царинските власти	<p>стратегија за сајбер безбедност.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште не се оперативни електронската влада и интероперабилноста и покрај тоа што се обезбедени опрема и софтвер. - Дигиталната стратегија 2020 треба да се развива. - Сè уште постојат бариери за електронска трговија. 	<p><u>безбедност сè уште не е развиена ниту се пронајдени ресурси за нејзино спроведување.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Примената на електронски потпис е ограничена на неколку институции кои обезбедуваат услуги за бизниси - <u>Системот за интероперабилност го користат само неколку (четири) институции, и покрај обезбедената опрема и софтвер</u> - Бариерите за е-трговија се уште треба да се отстранат, вклучително и царински давачки и ДДВ за увоз за предмети со мала вредност.
<p>3. Аудиовизуелна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Амандманите на законот беа усвоени во услови на ограничена консултација со засегнатите - Сè уште има грижи за правичноста, објективноста и транспарентноста на Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги. (АВМУ) - Политичката и финансиската независност на АВМУ и јавниот сервис се уште не се воспоставени. Потребни се чекори за обезбедување на нивната независност 	<p>3. Аудиовизуелна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Амандманите на законот беа усвоени во услови на ограничена консултација со засегнатите - Сè уште има грижи за независноста на СРД и дека работи недискриминачки и транспарентно - Се провлекува сериозна загриженост за селективното известување на јавниот радио дифузер, односно недостаток на уредничка и финансиска независност 	<p>3. Аудиовизуелна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се провлекува сериозна загриженост за селективното известување на јавниот радиодифузер, односно недостаток на уредничка и финансиска независност 	<p>3. Аудиовизуелна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во неколку случаи, регулаторот и <u>медиумското здружение продолжија да известуваат за вознемирувачки, дискриминаторски и говор на омраза, како и непрофесионално новинарско известување.</u> - Регулаторот поднесе 68 случаи до Судовите, но тие демонстрираа неконзистентно читање на закони и одложени пресуди. - Останува загриженоста за недостиг на уредувачка и финансиска независност на јавниот радиодифузен сервис. - Бидејќи Македонската радио-телевизија всеќе не е финансирана со радиодифузни такси, туку од државниот буџет, треба да се избегнуваат доцнења во трансферите од буџетот до радиодифузерт.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 11. ЗЕМЈОДЕЛСТВО

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Постојаното намалување и високиот одлив на вработените во Управувачкото тело и во ИПАРД Агенцијата продолжуваат да бидат проблем за сериозна загриженост. Моменталните структури и ресурси во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, и Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој останаа недоволи за управување и одржување на робустен систем за контрола.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се зголемат напорите за апсорпција на средствата од ИПАРД II;
- Да се подобри процесот на усогласување на Мрежата за сметководствени податоци за фарми;
- Да се интензивира усогласувањето на политиките во областа на заедничката организација на пазарот.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>I. Хоризонтални прашања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Околу две третини од Буџетот за земјоделството и рурален развој (155 милиони €), претставуваат директни плаќања на земјоделците. Влијанието на овие директни плаќања за одржливоста, продуктивноста и конкурентноста на фармите останува да се оцени. - Недоволниот број на вработени во единицата одговорна за системот за идентификација на земјишни парцели го доведува во ризик редовното одржување, ажурирање и севкупниот квалитет на системот. - Квалитетот на податоците од 	<p>I. Хоризонтални прашања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се поголеми и понатамошни напори за да се осигура интегрираниот административен систем за контрола да функционира право, да развива органско земјоделство и користи за формулирање политики за мрежата на земјоделски податоци 	<p>I. Хоризонтални прашања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште не е воспоставен систем за мониторинг и евалуација на националното земјоделство и стратегија и програми за рурален развој. - Организационската структура на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство не соодветствува во целост со стратегијата и јавната политика. 	<p>I. Хоризонтални прашања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Одлуките за петгодишната национална програма за директни исплати и поддршка за рурален развој и функционален преглед на секторските институции се одложени. - Потребно е понатамошно усогласување на националните шеми за поддршка, зголемување на континуираните национални и ЕУ инвестиции во управувањето, администрацијата и контролните системи. - Процесот на усогласување на мрежата на сметководствени податоци за фарма е тековен, иако слабиот квалитет го спречува неговото ефективно користење во дизајнирањето на политиката. - Усогласувањето со политиките на ЕУ бара одвојување на плаќањата од

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 11. ЗЕМЈОДЕЛСТВО

<p>мрежата за сметководствени податоци од фарма уште треба да се подобрува.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пристапот до квалитетни советодавни услуги за земјоделците и малите земјоделски бизниси треба дополнително да се подобри. - Ефикасното користење и одржување на објектите за наводнување останува предмет на загриженост. 			<p>производството и воведување стандарди за вкргена усогласеност.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не е направен напредок за подобрување на квалитетот на податоците и релевантноста на регистарот за фарми и систем за идентификација на земјишни парцели. - Моменталните структури и ресурси во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, и Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој останаа недоволи за управување и одржување на робустен систем за контрола. - Да се разјасни улогата на Министерството за земјоделство шумарство и водостопанство и на Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој за работа и одржување на Интегриран административен и контролен систем (IACS)
<p>2. Организации на заеднички пазар - Ограничен напредок</p>	<p>2. Организации на заеднички пазар - Потребна е потесна економска соработка меѓу фармерите</p>	<p>2. Организации на заеднички пазар - Постигнат е ограничен напредок во врска со заедничката организација на пазарот. - Исплатата на националните директни субвенции изнесува околу 100 милиони евра годишно. Придонесот на мерките на директни плаќања на приходите на фармерите не се пријавува и сеуште не се проценува. - Системот за Аграрно сметководство недоволно се користи во пресметката на нивото на директна поддршка. - Во тек е надградба на интегриран систем за администрација и контрола. - Потребно е да се вршат редовни контроли на внесувањето на податоците и проверки на лице место, со цел да се</p>	<p>2. Организации на заеднички пазар - Направени се одредени подобрувања во собирањето информации за земјоделскиот пазар. - Мерките на пазарот и мерките за управување со ризик, кои се применуваат за поединечни земјоделски производи, треба да бидат подобро оправдани. - Понатамошното усогласување со заедничките пазарни мерки би можело подобро да се искористи за да се подобри конкурентноста на секторот.</p>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 11. ЗЕМЈОДЕЛСТВО

		<p>има сигурен интегриран регистар на земјоделски стопанства.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема напредок за воспоставување на систем за советување на фармери. 	
<i>3. Производи од животинско потекло</i>	<i>3. Производи од животинско потекло</i>	<i>3. Производи од животинско потекло</i>	<i>3. Производи од животинско потекло</i>
<i>4. Посебни култури</i>	<i>4. Посебни култури</i>	<i>4. Посебни култури</i>	<i>4. Посебни култури</i>
<p>5. Рурален развој</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во 2013, вкупно 11.5 милиони евра, од инструментот за претпристапна помош за рурален развој (ИПАРД) останаа неискористени и се вратени во буџетот на ЕУ. - Целокупниот дизајн на програмата - од квалификуваноста и правилата за финансирање и типовите на дозволени инвестиции во текот на фазите на мониторинг - треба да се подобрат. 	<p>5. Рурален развој</p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако зголемен број на апликации, 15.6 милиони евра од вкупниот буџет на IPARD програмата останаа неупотребени и вратени во буџетот на ЕУ. 	<p>5. Рурален развој</p> <ul style="list-style-type: none"> - Инвестициите за рурален развој за подобрување на пристапот до наводнување, консолидација на земјиштето и промоција на земјоделските задруги остануваат на ниско ниво. - Подготовката за ИПАРД мерките, инвестициите во јавната рурална инфраструктура, подобрувањето на обуките и советодавната служба чија реализација првично беше планирана за 2016-2017 треба да се интензивира. - Потребна е понатамошна проценка за да се идентификуваат тесните грла во програмирањето за рурален развој, проектирањето мерки и во спроведувањето. - И покрај напорите за подобрување на спроведувањето на ИПАРД Програмата и зголемениот број на апликации, околу 16,2 милиони евра од фондовите на ЕУ останаа неискористени во 2015 година - Недостаток на вработени, нивно често менување и рачната обработка на предмети во АФПЗРР (ИПАРД агенцијата) креира голем број на заостанати проекти, одложување на одлуките и одложување на плаќањата. 	<p>5. Рурален развој</p> <ul style="list-style-type: none"> - Првата ЕУ претпристапна програма за земјоделство и рурален развој (ИПАРД I) е завршена со 17% од расположливите средства платени во периодот 2007-2013 година. - Доделувањето на задачите за спроведување на буџетот за програмата ИПАРД II беше доделено од Комисијата и беше објавен првиот повик за апликации. - Способноста да се апсорбира финансирање според ИПАРД II останува предизвик, поради нецелосни апликации и долг процес на договарање. - Постојаното намалување и високиот одлив на вработените во Управувачкото тело и во ИПАРД Агенцијата продолжуваат да бидат проблем за сериозна загриженост. - Има мало подобрување во обезбедувањето советодавни услуги.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 11. ЗЕМЈОДЕЛСТВО

<p>6. Политика на квалитетни производи</p>	<p>6. Политика на квалитетни производи - Административниот капацитет е незадоволителен</p>	<p>6. Политика на квалитетни производи -</p>	<p>6. Политика на квалитетни производи - Во областа на политиката за квалитет забележан е одреден напредок откако еден производ ("Охридска цреша") е регистриран како географска ознака. - Законодавството во секторот е усогласено со <i>acquis</i>, но потребни се дополнителни напори во спроведувањето на релевантните правила.</p>
<p>7. Органско земјоделство - Административниот капацитет е незадоволителен.</p>	<p>7. Органско земјоделство - Административниот капацитет е незадоволителен.</p>	<p>7. Органско земјоделство - Сертифицираното за органско производство се очекува да се зголеми. Потребни се построги мерки и контрола за да се обезбеди органски квалитет потребни за извоз. - Спроведувањето на други програми за квалитет може да овозможи подобра афирмација на земјоделците.</p>	<p>7. Органско земјоделство - Законодавството е усогласено со <i>acquis</i>. - Воведен е систем за акредитација на контролни тела и систем за сертификација на органско производство.</p>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 12. БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНА, ВЕТЕРИНАРНА И ФИТОСАНИТАРНА ПОЛИТИКА

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Добро ниво на подготовка (*Good Level of Preparation*) – 4

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Според извештајот државата остварила одреден напредок и се има добар степен на подготовка. Како главни недостатоци се посочуваат системот за верификација и идентификација на животни, како и здравјето на растенијата.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да ги зголеми активностите за подобрување на хигиената, благосостојбата на животните и стандардите за биосигурност на фармите и да ја одржи способноста за контрола на векторните болести
- Да се воспостави акционен план за собирање и третирање на животински нуспроизводи
- Да се утврди статусот на растенијата штетници во земјата

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Општи принципи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште има потреба од зајакнување на административниот капацитет на Агенцијата за ветерина и храна (AVX). 	<p>1. Општи принципи</p>	<p>1. Општи принципи</p>	<p>1. Општи принципи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се подобри веродостојноста на системот за идентификација и регистрација на животните - Треба да се воспостави систем за идентификација и регистрација на коњи
<p>2. Ветеринарна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Системот за идентификација и регистрација на свињи се уште не е воспоставен. - Контролата на движењето, регистрацијата и идентификацијата на животните треба да биде поефектно спроведена. - Значителното одолговлекување во исплатите на приватни ветеринарни станици продолжи 	<p>2. Ветеринарна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Акумулирани долгови за наплата на овластени ветеринарски здруженија и на факултетот на ветеринарна медицина ја загорзуваат способноста на Агенцијата за спроведување на здравствената заштита на животните. 	<p>2. Ветеринарна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Системот за идентификација и регистрација на свињи се уште не е воспоставен - Координација помеѓу надлежните органи и понатаму слаба и неефикасна. 	<p>2. Ветеринарна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се воспостави систем за идентификација и регистрација на коњи.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 12. БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНА, ВЕТЕРИНАРНА И ФИТОСАНИТАРНА ПОЛИТИКА

да предизвика проблеми за спроведување на здравствената заштита на животните.			
<p>3. Пуштање во промет прехранбени производи и добиточна храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - Одредувањето на соодветна локација за одложување и натаму претставува најголема пречка за управувањето со нус производите од животинско потекло. 	<p>3. Пуштање во промет прехранбени производи и добиточна храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште не се воспоставени системи за собирање и третман за нус производите од животинско потекло. 	<p>3. Пуштање во промет прехранбени производи и добиточна храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште не се воспоставени системи за собирање и третман за нус производите од животинско потекло. 	<p>3. Пуштање во промет прехранбени производи и добиточна храна</p>
<p>4. Правила за безбедност на храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - Годишната мониторинг програма за безбедноста на храната не е целосно спроведена поради недостаток на средства. - Капацитетот на Инспекторатот за храна останува недоволен во однос на човечките ресурси. 	<p>4. Правила за безбедност на храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - Агенцијата има недостаток на персонал и опрема. - Годишна програма за следење на безбедноста на храната се спроведува само делумно. 	<p>4. Правила за безбедност на храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - 	<p>4. Правила за безбедност на храна</p>
<p>5. Посебни правила за добиточна храна</p> <p>/</p>	<p>5. Посебни правила за добиточна храна</p> <p>/</p>	<p>5. Посебни правила за добиточна храна</p> <p>/</p>	<p>5. Посебни правила за добиточна храна</p>
<p>6. Фитосанитарна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Програмите за надгледување на штетните организми и за производите за заштита на растенија се имплементираа само делумно. - Контролата на пазарите за производи од растително потекло и растенија се врши нередовно. - Бројот на персонал, обука и експертиза се уште се недоволни. - Координација помеѓу надлежните органи во секторот останува слаба и неефикасна. - Административниот капацитет на Фитосанитарниот директорат и натаму е слаб. 	<p>6. Фитосанитарна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Производите за надгледување на штетните организми и производите за заштита на растенија се имплементираа само делумно. - Фитосанитарен информативниот систем се уште не е утврден. - Потребна е имплементација на меѓународни стандарди за фитосанитарни мерки, особено за сертифицирање на извоз и одредување на статус на штетниците. - Фитосанитарниот директорат се уште има недостаток на персонал, обука и опрема. - Координација помеѓу надлежните органи во секторот останува слаба и 	<p>6. Фитосанитарна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Фитосанитарната управа е екипирана но и недостасува обука и опрема, - Ефикасноста на фитосанитарните инспектори треба да се подобри. - Фитосанитарните контроли и следењето треба да бидат врз основа на проценка на ризикот. - Меѓународни стандарди за одредување на статусот на растителни штетници во земјата не се спроведуваат. 	<p>6. Фитосанитарна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не може да се забележи напредок во фитосанитарната политика, која останува во рана фаза. - Капацитетите на Фитосанитарната управа за обезбедување на веродостојна анализа на собраните податоци и дефинирање на соодветни програми за контрола и уништување на штетници се ограничени. - Ефикасноста на фитосанитарните инспекции треба да се подобри. - Меѓународните стандарди за утврдување на статусот на штетници во земјата не се спроведуваат. - Фитосанитарниот информациски систем сè уште не е воспоставен. - Координацијата помеѓу надлежните органи

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 12. БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНА, ВЕТЕРИНАРНА И ФИТОСАНИТАРНА ПОЛИТИКА

- Фитосанитарен информативниот систем се уште не е утврден.	неефикасна.		останува сиромашна и неефикасна.
---	-------------	--	----------------------------------

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 13. РИБАРСТВО

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Нема напредок (*No Progress*) – 2

КОМЕНТАР

Според извештајот државата е умерено подготвена во ова поглавје и остварила одреден напредок последните 12 месеци. Она што се нагласува во извештајот е дека треба да се обезбедат повеќе и подобри информации за корисниците за рибните производи кои се пласирани на пазарот и дека треба да се прекинат или постепено да се отстранат мерките за диверзивни мерки за државна помош.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се направат понатамошни напори да се усогласи политиката на пазарот со *acquis*.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Управувањето со ресурсите и флоти</p> <p>- Правилата на ЕУ за ресурси и управување со флоти и инспекција не се однесуваат на внатрешно рибарство, освен кај контролата на маркетингот и следливоста на рибните производи.</p>	<p>1. Управувањето со ресурсите и флоти</p> <p>- Правилата на ЕУ за ресурси и управување со флоти и инспекција не се однесуваат на внатрешно рибарство, освен кај контролата на маркетингот и следливоста на рибните производи.</p>	<p>1. Управувањето со ресурсите и флоти</p>	<p>1. Управувањето со ресурсите и флоти</p>
<p>2. Инспекција и контрола</p>	<p>2. Инспекција и контрола</p>	<p>2. Инспекција и контрола</p>	<p>2. Инспекција и контрола</p>
<p>3. Пазарна политика</p> <p>- Не постојат формални меѓународни договори.</p>	<p>3. Пазарна политика</p> <p>- Усогласувањето се движи побавно во пазарната политика.</p> <p>- Постојат само правила за означување на производи кои се поврзани со здравјето. Властите треба да се подготват за имплементација на регулативата 1379/2013 за заедничка организација на пазарите.</p>	<p>3. Пазарна политика</p> <p>- Потребно е да се обезбедат повеќе и подобри информации за корисниците за рибните производи кои се пласирани на пазарот.</p> <p>- Потребно е да се обезбедат информации за одржливо искористување на рибниот фонд и рибните видови.</p>	<p>3. Пазарна политика</p> <p>- Треба да ги концентрира напорите за понатамошно усогласување на нејзината пазарна политика и стандарди со соодветното <i>acquis</i>.</p>
<p>4. Структурна политика</p>	<p>4. Структурна политика</p>	<p>4. Структурна политика</p>	<p>4. Структурна политика</p>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 13. РИБАРСТВО

<p><i>5. Државна помош</i></p>	<p><i>5. Државна помош</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Државната помош на рибарството и аквакултура во 2015 останала стабилна на 1.5 милиони евра, но само 20 % од сумата доделена за финансиска помош на рибарството и аквакултурата била искористена во 2014.	<p><i>5. Државна помош</i></p> <ul style="list-style-type: none">-	<p><i>5. Државна помош</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Треба да се прекинат или постепено да се отстранат мерките за диверзивни мерки за државна помош, како што е обезбедувањето субвенции за премија (за килограм паза риба) на производителите на аквакултура- Треба да се воспостави систем за собирање податоци за да се обезбеди точност, сигурност, достапност и навременост на податоците

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 14. ТРАНСПОРТНА ПОЛИТИКА

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Според извештајот земјата останува умерно подготвена во ова поглавје, со ограничен напредок во однос на реформските мерки. Со оглед на тоа што повеќето препораки од извештајот од 2016 не се спроведени, во текот на оваа година земјата треба да фокусира на спроведување на неопходните секторски реформи за усогласување со законодавството на ЕУ. Кај патниот сообраќај, правната рамка е делумно усогласена со *acquis*, но потребно е усогласувањето во областа на заштита и безбедност, како и усогласување со одредбите од АЕТР, и транспонирање на одредбите за интелигентни транспортни системи (ИТС). Во железничкиот сообраќај, земјата веќе ги исполни дел главните барања на *acquis* со одвојување на инфраструктурното управување и железничкото работење на државните железници, но сеуште заостанува отворањето на железнички пазар. Прекуграничната железничка соработка треба да се унапреди и договорите со соседите целосно да се имплементираат. Во воздухопловството, Законот за безбедност во воздухопловството е делумно усогласен со законодавството на ЕУ.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се зајакнат оперативниот и административниот капацитет на инспекциските тела и да се развијат капацитети за спроведување на мерки за намалување на жртвите во патната и железничката инфраструктура
- Да се фокусира на спроведување на мерките на поврзување на железничката мрежа како дела од железничката реформа, отворањето на пазарот за железнички транспорт за домашни и регионални претпријатија, како и за воспоставување на национален систем за континуирано собирање на податоци за несреќи во патниот сообраќај
- Да се донесе законодавство за интелигентни транспортни системи (ИТС) и комбиниран транспорт, и да се вложат дополнителни напори за создавање на стратешка рамка за спроведување на ИТС и клучни мрежи

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Патен сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Легислативата треба и понатаму да се хармонизира со <i>acquis</i> - Потребно е натамошно зајакнување на административниот и оперативниот капацитет на Државниот транспортен инспекторат. 	<p>1. Патен сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Легислативата треба и понатаму да се хармонизира со <i>acquis</i> - Потребно е зајакнување на оперативниот и административниот капацитет со цел соодветно спроведување на <i>acquis</i>. 	<p>1. Патен сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Правното лице надлежно за вршење на оценка на сообразност на постојната опрема за превоз на опасни материи не е именувано. - Државата треба да продолжи со усогласувањето со <i>acquis</i> од областа на безбедноста во оваа област и да развијат капацитети за спроведување на законот за да се намалат смртните случаи и да се зголеми на патот проверки на комерцијални возила. 	<p>1. Патен сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - За патниот сообраќај, правната рамка е генерално усогласена со <i>acquis</i>. - Законодавството за опасни материи е усогласено со <i>acquis</i>. Сепак, оценка на сообразност на постојната опрема за транспорт на опасни материи допрва треба да се воведи. - <u>Земјата треба да продолжи со усогласувањето со <i>acquis</i> од областа на заштита и безбедност и да ги подобри капацитетите за спроведување на</u>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 14. ТРАНСПОРТНА ПОЛИТИКА

		<ul style="list-style-type: none"> - Законските надлежности и оперативниот капацитет на патни инспектори треба да се подобрат за подобро спроведување на социјалната политика. Покрај тоа, правилата треба да бидат усвоени за примена на казни за прекршување на Европската спогодба за работа на екипажите на возилата што вршат меѓународен патен транспорт (АЕТР). - Законодавството за чисти и енергетски ефикасни возила на патниот сообраќај и на интелегентни транспортни системи (ИТС) треба да се транспонира без понатамошно одложување. 	<p><u>образование и обука, особено административните и технички капацитет на Државниот инспекторат за транспорт.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Потребно е понатамошно усогласување на казнените одредби за прекршување на одредбите од Европската спогодба за работа на единиците на возилата кои вршат меѓународен патен транспорт (АЕТР).</u> - <u>Законодавството за чисти и енергетски ефикасни возила на патниот сообраќај и на интелегентни транспортни системи (ИТС) сèуште не е транспонирано.</u> - Законодавството за пристап на пазарот за стоки, патници и цените е усогласена со <i>acquis</i>. - Законодавството за пристап до меѓународни пазари за автобуси и автобуски услуги се веќе транспонирани.
<p>2. Железнички сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пазарот останува затворен за лиценцирани ЕУ оператори до зачленување во ЕУ. - Надоместокот на користење на пруги за товарните возови има негативно влијание на конкурентноста на железницата во однос на патиштата. - Административниот капацитет на органот за безбедност сè уште треба да се зајакне. - Комитетот за истражување несреќи останува без човечки капацитет. - Прекуграничниот договор со Србија се уште не е склучен 	<p>2. Железнички сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е понатамошно усогласување на законодавството во железничкиот сообраќај. - Пазарот останува затворен за лиценцирани оператори - Останува нејасно екипирањето на комитетот за истражување несреќи. 	<p>2. Железнички сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поделба на сметките на работењето на патници и стока на националниот оператор и транспозиција и примената на голем дел од новите одредби од Директивата 2012/34 / ЕУ за единствен европски железнички област заостануваат. - Националното законодавство овозможува правни и физички лица да вршат транспорт на стока за сопствени потреби, што не претставува ефикасно отварање на пазарот. - Целосен отворен пристап на железничката пазар за странски оператори се уште треба да се постигне. - Законодавство за безбедност на железничкиот сообраќај е усогласено, но треба да се направат дополнителни напори за да се исполнат условите за неговото спроведување. 	<p>2. Железнички сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Земјата веќе ги исполнил дел главните барања на <i>acquis</i> со одвојување на инфраструктурното управување и железничкото работење на државните железници. - <u>Сепак, има одложувања во поделбата на сметките на националниот оператор за патнички и товарни операции и транспозиција и примена на голем дел од одредбите на Единствената европска железничка област.</u> - <u>Потребни се дополнителни напори за целосно да се отвори железнички пазар.</u> - <u>Законодавство за безбедност на железничкиот сообраќај е усогласено, но треба да се направат дополнителни напори за да се исполнат условите за неговото спроведување.</u> - <u>Прекуграничната железничка соработка договорот со Србија и другите соседи</u>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 14. ТРАНСПОРТНА ПОЛИТИКА

		<ul style="list-style-type: none"> - Двата договори за прекугранична железничка соработка со Грција се уште треба да се финализираат. - Договорот за прекугранична железничка соработка треба пошироко да се спроведува. - Формирањето на Комитетот за испитување на несреќи треба да се финализира. 	<p>(Грција и Косово) треба целосно да се имплементираат.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Воспоставување на телата за испитување на несреќи и безбедност и регулаторни тела треба да се финализира.
3. Внатрешен воден сообраќај	<p>3. Внатрешен воден сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во делот на внатрешен воден сообраќај, потребна е понатамошна работа за да се регулира одобрување на сертифицирање и транспот на стока. 	<p>3. Внатрешен воден сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - За да се постигне целосно усогласување, во согласност со <i>acquis</i>, треба да се донесе Законот за превоз. 	<p>3. Внатрешен воден сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во областа на внатрешниот воден транспорт, релевантното законодавство на ЕУ е транспонирано, со исклучок на Правилникот за признавање на сертификација и превоз на стоки и патници. - Орган одговорен за внатрешните водни патишта е воспоставен пред една деценија. Законот за трговски транспортни потреби не е усогласен поради отсуство на превоз на стоки на внатрешните водни патишта. - Земјата активно учествува во Меѓународната комисија на Басенот на реката Сава, но не учествува во Стратегијата на ЕУ за развој на Дунавски регион. - Земјата ги потпиша главните меѓународни договори за Внатрешен воден сообраќај, како и неколку билатерални договори со соседните земји.
4. Комбиниран транспорт	<p>4. Комбиниран транспорт</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се работи на развој на избалансиран комбиниран транспорт и мобилен систем кој е еколошки и конкурентен. 	<p>4. Комбиниран транспорт</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се работи на развој на избалансиран комбиниран транспорт и мобилен систем кој е еколошки и конкурентен. 	<p>4. Комбиниран транспорт</p> <ul style="list-style-type: none"> - Процесот на донесување специфични закони за комбиниран транспорт останува нецелосен. Локација за воспоставување мултимодален јазол во близина на Скопје е иницијално избрана.
5. Воздушен сообраќај	<p>5. Воздушен сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Понатамошни чекори треба да се направат за усогласување на 	<p>5. Воздушен сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Истрагите за инцидентите и несреќите во воздушниот сообраќај треба да бидат 	<p>5. Воздушен сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за безбедност во воздухопловството е делумно усогласен
		<ul style="list-style-type: none"> - Законот за безбедност во воздухопловството е делумно усогласен 	<p>5. Воздушен сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Земјата има постигнато добро ниво на усогласување со <i>acquis</i>, иако Законот за</u>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 14. ТРАНСПОРТНА ПОЛИТИКА

<p>националното законодавство со ревидираниот Анекс 1 на ЕССА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Комисијата за истражување на несреќи и сериозни инциденти е воспоставена, но не е целосно оперативна. - Националната одредба која го дозволува финансирањето на оператори е основа за загриженост за примена на барањата од фазата 1 од Договорот. 	<p>потранспарентни.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Останува загриженоста за субвенциите доделени на авио компаниите да ги применат условите од првата фаза на Спогодбата за европска заедничка воздухопловна област. 	<p>со законодавството на ЕУ</p>	<p><u>безбедност во воздухопловството е делумно усогласен со законодавството на ЕУ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Земјата треба да продолжи со напорите за усогласување на барањата согласно првата транзициона фаза во рамки на Договорот за Европската заедница за воздухопловна управа. - Потребна е целосна транспозиција и имплементација на Единствениот Европски Акт за небата кој останува да биде потврден од страна на Европската агенција за воздухопловна безбедност (ЕАСА) - Соработката со ЕАСА ги опфаќа сите аспекти на acquis во безбедноста на цивилното воздухопловство и заштита на животната средина на производи, организации и персонал, но потребно е да се преземат понатамошни напори за фасилитирање на инспекциите за стандардизација на ЕАСА.
<p><i>6. Државна помош и сателитска навигација</i></p>	<p><i>6. Државна помош и сателитска навигација</i></p>	<p><i>6. Државна помош и сателитска навигација</i></p>	<p><i>6. Државна помош и сателитска навигација</i></p>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 15. ЕНЕРГИЈА

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Земјата е умерено подготвена во оваа област. Постигнат е одреден напредок во областа во поглед на усвојувањето на третиот Национален акционен план за енергетска ефикасност и ревизијата на Националниот акционен план за обновлива енергија. Сепак државата сè уште ја нема усогласено законодавство за спроведување со третиот енергетски пакет на ЕУ. Исто така обврските преземени во согласност со Договорот за енергетска заедница не се целосно имплементирани. Во однос на Регулаторната комисија за енергетика (РКЕ) се посочува дека е потребно воведување на неутрален комитет при избор на членови на РКЕ.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да го транспонира и имплементира Третиот енергетски пакет на ЕУ;
- Да се заврши разврзувањето на операторите на преносните системи;
- Да се подобри капацитетот на Секторот за енергетика во Министерството за економија, како и Агенцијата за енергетика.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Безбедност при снабдување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Меѓувладиниот договор потпишан со Русија во 2013 година во однос на кракот на гасоводот Јужен поток не е усогласеност со обврските кои произлегуваат од Европската енергетска заедница. 	<p>1. Безбедност при снабдување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Владата го одложи целосно спроведување на Законот за енергетика, поради одложување на отворањето на пазарот на електрична енергија до 2020 година, и со тоа предизвика Секретаријатот на Енергетската заедница да се отвори расправа за подмирување на штетите поради прекршување на обврските - Одделот за енергетика при Министерството за економија, како и Агенцијата за енергетика се соочуваат со недостаток на кадар 	<p>1. Безбедност при снабдување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националната стратегија за енергетика до 2035 година се уште не е донесена. - Расположливоста на јаглен за РЕК Битола треба да се реши итно, бидејќи ова е прашање на сигурност во снабдувањето. - Донесувањето на Законот за нафтните резерви беше повторно одложено, сега до 1 јануари 2018 година. 	<p>1. Безбедност при снабдување</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Националната стратегија за енергетика до 2035 година се уште не е донесена.</u> - <u>Расположливоста на јаглен за РЕК Битола треба да се реши итно, бидејќи ова е прашање на сигурност во снабдувањето.</u> - <u>Донесувањето на Законот за нафтните резерви беше повторно одложено, сега до 1 јануари 2019 година.</u>
<p>2. Внатрешен пазар на енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спорот околу сопственоста на гасоводот не е решен, 	<p>2. Внатрешен пазар на енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спорот меѓу владата и приватната компанија за сопственоста на гасоводот 	<p>2. Внатрешен пазар на енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Регулаторната комисија за енергетика (РКЕ) ги регулира цената на 	<p>2. Внатрешен пазар на енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Државата сè уште не ја усогласи својата рамка и законодавство за спроведување со</u>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 15. ЕНЕРГИЈА

<p>задржувајќи го развојот на овој сектор.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пазарот за дистрибуција и снабдување со природен гас остана високо концентриран, иако беа лиценцирани две нови јавни претпријатија. 	<p>остана нерешен.</p>	<p>електричната енергија за домаќинствата и малите и средни претпријатија кои не ги исполнуваат условите за подобност под предвидената шема на постепено отворање, како и цената по која актуелниот генератор ЕЛЕМ продава електрична енергија на снабдувачите во краен случај. Ова е штетно за функционирањето на пазарот на големо, и надлежностите на РКЕ треба да се прошират за да можат да покријат комплетен сет на регулаторни овластувања и задачи предвидени во рамки на третиот пакет.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во областа на јаглеводороди, Законот за минералните сировини ја транспонира Директивата за лиценцирање на јаглеводородот, но усогласувањето допрва треба да се случи. - Државата не ги усвои вториот и третиот Национален план за енергетска ефикасност, до крајот на јуни 2016 година - И Секторот за енергетика на Министерството за економија и Агенцијата за енергетика немаат доволно персонал и технички / Инженерство капацитети. - Постои недостаток на националното финансирање на енергетската ефикасност и на пазарот ЕСКО е доволно развисен. - Иако земјата има потпишано договор акционер со електрична енергија на регионално координирани аукции Канцеларијата ЈИЕ НСА, оданочувањето на услуги поврзани со прекуграничната трговија со електрична енергија не е усогласено со 	<p><u>третиот енергетски пакет на ЕУ за гас и електрична енергија.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Министерскиот совет на Енергетската заедница донесе одлуки со кои се смета дека државата ги прекршила своите обврски поради нејзиното не транспонирање на Третиот енергетски пакет и поради недостаток на отворање на пазарот на електрична енергија. - Воведувањето на двочасовна евина тарифа за електрична енергија за домаќинствата не е во согласност со пазарните правила. Регулираните цени се однесуваат на производството на електрична енергија во државна сопственост. - Кодот за преносната мрежа и правилата за пазарот на гас се усогласени со барањата на <i>acquis</i> за распределба на капацитетите и транспарентност, но не се доволно детални за прекуграничните прашања, ниту ја проценуваат побарувачката на пазарот за нови инвестиции. - Тарифниот систем за пренос од влез-излез, како што се бара со <i>acquis</i>, не е воспоставен. - Целосно развојување на операторите на електропреносните системи (ОЕПС) допрва треба да се постигне. - Барањата за одвојување, врз основа на Третиот енергетски пакет, сè уште не се усвоени. ОЕПС за електрична енергија - МЕПСО и ОЕПС за гас - ГАМА не се целосно развоени. - <u>Регулаторната комисија за енергетика (РКЕ) ги регулира цената на електричната енергија за домаќинствата и малите и средни претпријатија кои не ги исполнуваат условите за подобност под</u>
--	------------------------	--	---

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 15. ЕНЕРГИЈА

		<p>насоките на Енергетската заедница. Законот за ДДВ мора да се измени, за да се избегне двојно оданочување на услугите обезбедени од страна на учесниците на странскиот пазар.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државата не ја донесе својата законска рамка во согласност со е третиот енергетски пакет на ЕУ за гас и електрична енергија, кско ни соодветните подзаконски акти. - Не се преземени мерки кон понатамошна дезинтеграција на комуналните услуги во согласност со обврските на земјата од третиот пакет на енергија. - Правото на сите корисници да го избираат својот снабдувач ќе се воведат дури во 2020 година, спротивно на обврските на земјата во рамките на Договорот за енергетска заедница. 	<p><u>предвидената шема на постепено отворање, како и цената по која актуелниот генератор ЕЛЕМ продава електрична енергија на снабдувачите во краен случај. Ова е штетно за функционирањето на пазарот на големо, и надлежностите на РКЕ треба да се прошират за да можат да покријат комплетен сет на регулаторни овластувања и задачи предвидени во рамките на третиот пакет.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е воведување и неутрален комитет за избор на членови на РКЕ како и укинување на сомнителните барања за кандидатите да поминат психолошки тестови и тестови за интегритет. - Државата го усвои третиот Национален акционен план за енергетска ефикасност. Главната цел е да се спаси 9% до 2018 година, што не е постигнато. - <u>Пазарот на енергетски услуги не е развиен, а постојното законодавство треба да се измени за да се овозможи склучување договори со компаниите за енергетски услуги (ЕСКО).</u> - Фондот за енергетска ефикасност сè уште не е воспоставен. - <u>Човечките и техничките капацитети на Секторот за енергетика при Министерството за економија и Агенцијата за енергетика се ограничени.</u>
<p>3. Државна помош</p>	<p>3. Државна помош</p>	<p>3. Државна помош</p>	<p>3. Државна помош</p>
<p>4. Обновлива енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националниот акциски план за обновливи извори на енергија не е усвоен од страна на Владата, а крајниот рок за негово поднесување до Енергетската заедница не е исполнет. - Националното законодавство сè 	<p>4. Обновлива енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националниот акциски план за обновливи извори на енергија не е усвоен од страна на Владата, а крајниот рок за негово поднесување до Енергетската заедница не е исполнет. 	<p>4. Обновлива енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Земјата го усвои Националниот план за акција за обновлива енергија (NREAP), каде целта е за 21% од потрошената да се обезбеди од обновливи извори до 2020 година Во моментот овој процент е 17,5%. Оваа цел не е во согласност со планирањето на обврските од 28% на 	<p>4. Обновлива енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државата го измени својот Национален акционен план за обновливи извори на енергија со цел да ги земе предвид ажурираните податоци за биомасата. Сепак, планот не е во согласност со задолжителната цел од 28% обновливи извори на енергија до 2020 година што е во

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 15. ЕНЕРГИЈА

<p>уште не е изменето на начин што ја одразува обврзувачка цел на Енергетската заедница од 28% од бруто финалната потрошувачка од обновливи извори, или условите на механизмите за соработка.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Критериумите за одржливо производство и увоз на течни биогорива не се спроведени. - Промените на националното законодавство за изедначување со Директивата на ЕУ за обновливи извори на енергија треба да се забрзаат. 		<p>ОИЕ до 2020 година на кои земјата се обврза.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Директивата за обновливите извори на енергија е само делумно транспонирана во националното законодавство. - Ограничување на капацитетите изречени за неколку видови на обновливи извори на енергија како што се ветерот, сончевата енергија, биомаса и биогаз до 2020 година се пречки за земјата да ги достигне своите цели за обновлива енергија до 2020 година. - Конвенцијата на Постојаниот комитет во Берн препорачува укинување на инвестициски проекти на хидроенергија во Националниот парк Маврово се до оценка на кумулативно влијание кое се врши брз животната средина. - Постои интерес за понатамошен развој на хидроцентралите. Таквиот развој треба да биде во согласност со законодавството на ЕУ за животната средина и при оценка на потенцијалните нови проекти треба да се земат предвид влијанието врз природните области со висок интерес. 	<p>спротивност на Директивата за обновливи извори на енергија.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Директивата за обновливите извори на енергија сеуште е само делумно усвоена во националното законодавство.</u> - <u>Во земјата се воспоставени повластените тарифи за промовирање на обновливи извори на енергија (ОИЕ) и шеми за поддршка за различни технологии. Сепак, ограничување на капацитетите изречени за неколку видови на обновливи извори на енергија како што се ветерот, сончевата енергија, биомаса и биогаз до 2020 година се пречки за земјата да ги достигне своите цели за обновлива енергија до 2020 година.</u> - Процесот на поедноставување и рационализирање на процедурите за одобрување, дозволување, лиценцирање и поврзување на мрежите мора да продолжи. - <u>Инвестициите во хидроенергијата треба да бидат во согласност со соодветното <i>acquis</i> за животна средина.</u>
<p>5. Енергетска ефикасност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вториот акциски план за енергетска ефикасност треба да биде усвоен од страна на Владата - Во 2013 целната посветеност за 4% заштеда на енергија не се исполни. - Четири нови членови на персонал се назначи на Агенцијата за енергетика, но нејзиниот капацитет останува недоволен. 	<p>5. Енергетска ефикасност</p>	<p>5. Енергетска ефикасност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Одлука да се одложи спроведувањето на програмата за сертификација на енергетските перформанси одразува недостатокот на политичка волја за спроведување на барањата на <i>acquis</i> или промовирање на инвестициите за изградба со реновирање. 	<p>5. Енергетска ефикасност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законодавството за енергетска ефикасност не е целосно усогласено со Директивата за енергетска ефикасност и Директивата за енергетски карактеристики на згради. - Спроведувањето на одредбите од Директивата за постојните згради беше одложено до приемот на државата во ЕУ. - Државата не усвои ажурирана регулатива за минимални барања за енергетски карактеристики на зградите, национална методологија за пресметка, сертификација на енергетски карактеристики на згради и

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 15. ЕНЕРГИЈА

			проверка на системите за греење и климатизација.
<i>6. Нуклеарна безбедност и заштита од радијација</i>	<i>6. Нуклеарна безбедност и заштита од радијација</i>	<i>6. Нуклеарна безбедност и заштита од радијација</i> - Не постои сигурен објект за складирање на радиоактивен отпад .	<i>6. Нуклеарна безбедност и заштита од радијација</i> - <u>Не постои сигурен објект за складирање на радиоактивен отпад.</u>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 16. ОДАНОЧУВАЊЕ

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Одреден напредок во поглавјето е постигнат, а тоа го забележува и Комисијата, но и натаму се проблематизираат олеснувањата дадени за посебните технолошки индустриски развојни зони.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Подобрување на капацитетите на даночниот систем, на централно и на локално ниво, да им обезбеди современи даночни услуги за граѓаните (вклучувајќи и е-даноци, управување со ризик од неусогласеност, обезбедување квалитет и модернизација на ИТ систем);
- Да се донесат фискални одредби за технолошки развојни зони во согласност со Кодексот на однесување на ЕУ за деловно оданочување.
- Да се усогласи Законот за акцизи со *acquis*.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Индиректно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Акцизните стапки се зголемени, сепак, некои се уште остануваат пониски од минималните барањата на европското законодавство. 	<p>1. Индиректно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зголемување на акцизните стапки за нафта и цигари 	<p>1. Индиректно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во однос на индиректно оданочување, направени се мали измени во Законот за ДДВ. За акцизите, беа направени законски измени за да се спречат шпекулативни залихи на тутунски производи, за регулирање на статусот на мали независни пиварници и на условите за добивање лиценци за акцизи. 	<p>1. Индиректно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Во индиректно оданочување, законот за ДДВ сè уште не е усогласен со <i>acquis</i> во врска со исклучоците од ДДВ. Што се однесува до акцизите, правната рамка мора да биде понатаму усогласена со <i>acquis</i>. Движењето на акцизни стоки под царинска суспензија сè уште не е предмет на електронски контроли, но сè уште зависи од верификацијата базирана на хартија.</u>
<p>2. Директно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за посебните зони за технолошки индустриски развојни не е во согласност со Кодексот за деловно оданочување на ЕУ. 	<p>2. Директно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Воведено е задолжително компјутерско следење на сите обложувачки активности со даночење на сите евентуални добивки од игри на среќа. 	<p>2. Директно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за персонален данок на доход беше изменет за да се продолжи рокот за стекнување на капитална добивка на даноците остварени од продажба на хартии од вредност. - Исто така беа направени измени во 	<p>2. Директно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во врска со директното оданочување, треба да се подобри Законот за персонален данок на доход со цел да се намали административниот товар на даночните обврзници, да се поедностави начинот на пресметување и плаќање персонален данок

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 16. ОДАНОЧУВАЊЕ

		<p>врска со начинот на кој се пресметува данок на добивка.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постигнат е напредок за административна соработка и заемна помош. - Потпишани се нови договори за одбегнување на двојното оданочување и спречување на фискална евазија. Околу 47 договори за соработка и взаемна помош се направени, вклучително и со земјите-членки на ЕУ. 	<p>на доход и да се скрати времето за обработка и пресметување на годишен данок на доход.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Одредени даночни олеснувања одредени за ТИДЗ би биле оценети како штетни и спротивни на Европскиот кодекс за однесување кај деловното оданочување.
<i>3. Административен капацитет и взаемна помош</i>	<i>3. Административен капацитет и взаемна помош</i>	<i>3. Административен капацитет и взаемна помош</i>	<i>3.Административен капацитет и взаемна помош</i>
<p>4. Оперативен капацитет и компјутеризација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Управата за јавни приходи се уште не спроведе анализа на недостатоците и потреби во поглед на поврзување и интероперабилност со ЕУ. - Намалувањето на големината на сивата економија останува предизвик. - Продолжуваат доцнењата во исплатата на поврат на ДДВ, кои можат да влијаат на ликвидноста на претпријатијата. - ИТ капацитетот на даночната администрација останува слаб. 	<p>4. Оперативен капацитет и компјутеризација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Модернизацијата на ИТ системите би требало да биде приоритет и дел од генерална стратегија за модернизација 	<p>4. Оперативен капацитет и компјутеризација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во тек е компјутеризација и реорганизација на Управата за јавни приходи. Целите на реорганизација се: подобрување на ефикасноста во работењето, усогласување на деловните процеси со ISO 9001/2008 и имплементација и усогласување со управување со ризици. - Активностите на внатрешната ревизија се исто така се развиваат. - Управата ги следи готовински плаќања на даночните обврзници преку фискални каси и услугата е-даночни се проширува. - Управата продолжува да учествува во инспекциите за борба против сивата економија, за откривање на неплатени даночни обврски и нерегистрирани даночни обврзници и да стимулира на доброволно усогласување. 	<p>4.Оперативен капацитет и компјутеризација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Напредок е направен во развивањето на стратегија за даночен систем што го опфаќа целиот даночен систем, вклучувајќи го и данокот, управувањето со ризикот од усогласеност, борбата против даночното затајување и модернизацијата на ИТ системот.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 17. ЕКОНОМСКО-МОНЕТАРНА УНИЈА

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Оваа година повторно монетраната политика се оценува како доста напредната за сметка на економската политика на која и се забележува скроман напредок. Она што може да се нотира во извештајот е дека голем дел од проблемите се повторуват веќе втора или трета година во серија. Како и во претходните две години и оваа година се потенцира е Потребно е понатамошно усогласување со Директивата за барањата за буџетска рамка и Фискалните известувања и постапките за прекумерен дефицит се подготвуваат според Европскиот систем на сметки (ЕСА 2010), но остануваат нецелосни.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да воспостави среднорочна буџетска рамка со цел понатамошно подобрување на фискалната дисциплина и транспарентноста
- Да се воведат фискални правила за подобрување на управувањето со јавните финансии

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2016
1. Монетарна политика.	1. Монетарна политика.	1. Монетарна политика.	1. Монетарна политика - Потребно е понатамошно усогласување за да се обезбеди функционална и институционална независност на централната банка. - Законот за Централната банка забранува монетарно финансирање на јавниот сектор, како и привилегиран пристап на јавниот сектор до финансиските институции. - Законот понатаму ја поставува ценовната стабилност како главна цел на централната банка, целосно во согласност со примарна цел на Европскиот систем на централни банки.
2. Економска политика - Останува нејасно како планираните економски таргети ќе бидат достигнати од Претпристапната економска	2. Економска политика - Понатамошно усогласување со Директивата 2011/85 за барањата за буџетска рамка - Недостатокот на одредници за	2. Економска политика - Потребно е понатамошно усогласување со Директивата за барањата за буџетска рамка. - Фискалните известувања и процедурите	2. Економска политика - Потребно е понатамошно усогласување со Директивата за барањата за буџетска рамка. - Фискалните известувања и постапките за

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 17. ЕКОНОМСКО-МОНЕТАРНА УНИЈА

<p>програма 2014 – 2016. Неконзистентноста на презентираниите податоци и неусогласеноста со стандардите на Европскиот систем на сметки (ЕСА) и недостигот на фискална нотификација создаваат пречки за употребата на овој документ како централен документ за оваа политика.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот за стратегиското креирање на политики и нивна имплементација останува несоодветен на сите нивоа на администрацијата. - Фискалната стратегија не беше донесена во законскиот рок. - Транспарентноста и управувањето со јавните финансии треба да биде подобро преку подготовката на среднорочни буџетски рамки и преку ажурирање на планот за јавни инвестиции. - Значителни напори ќе бидат потребни за усогласување на националното законодавство со Директивата 85/2011 за барањата за буџетските рамки на државите-членки на ЕУ вклучувајќи го и барањето да се воведат фискални правила. 	<p>трошоците или фискални правила дозволува слабо управување со јавните финансии</p> <ul style="list-style-type: none"> - Економската политика е изготвувана од централната Влада со лимитирано учество на децентрализираната администрација или надворешните засегнати страни - Националната програма за економски реформи е изработена со ограничено учество на релевантните министерства и надворешните фактори: подобра внатрешна координација и и надворешни консултации треба да бидат воспоставени - Капацитетот за стратегиското креирање на политики и нивна имплементација останува несоодветен 	<p>за прекумерниот дефицит се некомплетни.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот да се направи веродостојно макроекономско и буџетско предвидување останува на ниско ниво. - Потребно е понатамошно подобрување на транспарентноста и управувањето со јавните финансии. - Координацијата на економската политика е слаба. - Програмата за економски реформи 2016 – 2018 беше навремено поднесена но во неа недостигаа аналитичка темелност и не беа доволно вклучени засегнатите надворешни страни. - Политичките насоки усвоени во мај 2015 беа делумно имплементирани. 	<p><u>прекумерен дефицит се подготвуваат според Европскиот систем на сметки (ЕСА 2010), но остануваат нецелосни</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се понатамошни напори за подобрување на капацитетите во дијагностика, приоритети и следење на економските политики. - Фискалните правила за нивото на дефицит и долгови не се поставени и не е формирано независно тело за фискален надзор. - Министерството за финансии ја зголеми транспарентноста преку објавување на листа и износи на задоцнети плаќања на државни исплати и развива план за расчистување на овие заостанати обврски. - Програмата за реформи во управувањето со јавните финансии 2018-21 беше усвоена во декември 2017 година и има за цел да ги адресира горенаведените недостатоци, бидејќи предвидува, меѓу другото, воведување на фискални правила и формирање на фискален совет. - Програмата за економски реформи 2018-2020 беше поднесена на време. Нејзината аналитичка дијагностика дополнително се подобри, како и консултациите со надворешните чинители .
--	--	--	--

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 18. СТАТИСТИКА

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Основниот проблем во ова поглавје и оваа година е недоволното вложување во подобрувањето на состојбата со човечки, финансиски и технички ресурси на ДЗС. Иако ДЗС значително ја подобри ефикасноста на собирање на податоци преку користење на административни извори на податоци, достапноста и квалитетот на податоците и понатаму останува проблем. Статистичките податоци за миграцијата треба да се прошират. Преносот на податоци до Еуростат се зголеми, но сепак останува нецелосен.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Натомшно зајакнување на човечките и финансиските ресурси на Државниот завод за статистика;
- Подготовка за нов попис на населението и домаќинствата, делумно врз основа на административни податоци;
- Натомшно усогласување на статистиката со ЕСА 2010, особено внимавајќи на разграничувањето на државниот сектор генерално, како и пренесување на целосен пакет табели за постапката за прекумерно дефицит на Еуростат.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Статистичката инфраструктура</p> <p>- Останува загриженоста за состојбата со ресурсите во ДЗС.</p>	<p>1. Статистичката инфраструктура</p> <p>- Останува загриженоста за состојбата со ресурсите во ДЗС</p>	<p>1. Статистичката инфраструктура</p> <p>- Државниот завод за статистика (ДЗС) има професионална независност заштитено со закон, но истата треба да се зајакне во пракса, вклучително и преку соодветни ресурси.</p> <p>- Иако ДЗС значително ја подобри ефикасноста на собирање на податоци, но достапноста и квалитетот на административните извори на податоци и понатаму останува проблем</p>	<p>1. Статистичката инфраструктура</p> <p>- Професионалната независност на Државниот завод за статистика треба да се зајакне во пракса, вклучително и преку обезбедување на доволни ресурси.</p> <p>- <u>Иако ДЗС значително ја подобри ефикасноста на собирање на податоци преку користење на административни извори на податоци, достапноста и квалитетот на податоците и понатаму останува проблем</u></p> <p>- Пренос на податоци до Еуростат се зголеми, но останува нецелосен.</p>
<p>2. Класификациите и регистрите</p>	<p>2. Макро- економска статистика</p> <p>- Потребни се дополнителни напори за усогласување на статистичките податоци за државните финансии и</p>	<p>2. Макро- економска статистика</p> <p>- Потребни се дополнителни напори за усогласување на статистичките податоци за државните финансии и</p>	<p>2. Макро- економска статистика</p> <p>- ДЗС обезбедува податоци за годишен и квартален бруто-домашен производ (БДП) во тековни и постојани цени, усогласени со</p>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 18. СТАТИСТИКА

	<p>создавање на квартални секторски извештаи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не се направени финансиски извештаи околу информациите кои говорат за големите дефицити 	<p>создавање на квартални секторски извештаи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не се направени финансиски извештаи околу информациите кои говорат за големите дефицити 	<p>ЕСА 2010, и подготвува годишни сметки за сектор и табели за понуда / употреба.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Постапката за известување на прекумерниот дефицит е делумна, и финансиските сметки не се доставени, иако работата се интензивираше.</u> - Централната банка обезбедува статистички податоци за билансот на плаќања и на странските директни инвестиции во согласност со најновите стандарди. - Целосениот сет на табели за постапката за прекумерен дефицит треба да бидат доставени до Евростат.
<p>3. Секторски статистики</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поголеми напори се потребни за да се обезбеди усогласеност со Европскиот систем на сметки (ЕСА) 2010. - Недостатокот за актуелни податоци за населението продолжува да има негативен ефект на прецизноста и расположливоста на податоци за различни секторски статистики 	<p>3. Секторски статистики</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се дополнителни подобрувања како и воведување на статистики за краток рок за индустриските сектори и градежништвото - Економскиот регистар претставува добра основа за влечење податоци и примероци но треба да биде почесто обновуван - Статистики од странски филијали не се достапни - Потребни се партнерства во статистичките податоци за туризам и транспорт - Главниот недостаток останува да биде недостатокот на актуелни податоци за населението и домаќинствата што влијае на квалитетот, прецизноста и расположливоста на податоци за секторски статистики. - Недостасува статистика поврзана со миграцијата - Сеуште не се подредени статистичките податоци поврзани со криминалот, 	<p>3. Секторски статистики</p> <ul style="list-style-type: none"> - Економскиот регистар претставува добра основа за влечење податоци и примероци но треба да биде почесто обновуван - Статистики од странски филијали не се достапни - Потребни се партнерства во статистичките податоци за туризам и транспорт - Главниот недостаток останува да биде недостатокот на актуелни податоци за населението и домаќинствата што влијае на квалитетот, прецизноста и расположливоста на податоци за секторски статистики. - Недостасува статистика поврзана со миграцијата - Агро-монетарната статистика во согласност со ЕУ стандарди го зазема своето место, но сеуште не се создаваат документи за билансот на состојба - Не се произведуваат тековни материјални баланси за енергетска статистика 	<p>3. Секторски статистики</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Структурните деловни статистики и краткорочните статистики за индустријата и градежниот сектор се добро развиени, но бараат понатамошни подобрувања, вклучително и воведувањето на краткорочни статистички податоци за услугите и целокупната покриеност на зголемените варијабли.</u> - Деловниот регистар претставува цврста основа за земање примероци и податоци, но треба понатаму да се проширува. - Статистиките од странските филијали сè уште не се достапни - Понатамошно усогласување во туризмот и транспортната статистика со <i>acquis</i> останува неопходна - Податоците за истражување и развој и за статистиките за информатички и комуникациски технологии се доволно усогласени со <i>acquis</i>. - Статистичките податоци за миграција треба дополнително да се прошират. - <u>Подготовките за новиот попис на населението и домаќинствата почнаа со</u>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 18. СТАТИСТИКА

	<p>образованието и јавното здравство</p> <ul style="list-style-type: none">- Агро-монетарната статистика во согласност со ЕУ стандарди го зазема своето место, но сепак не се создаваат документи за билансот на состојба- Не се произведуваат тековни материјални биланси за енергетска статистика		<p><u>испитување на поефикасни методи и идентификување на голем број на потенцијални извори на податоци во административните регистри и бази на податоци што ги држат главните државни органи.</u></p> <ul style="list-style-type: none">- За социјалната статистика, ДЗС користи рамка за примероци за социјални истражувања со користење на нова методологија за подобрување на квалитетот на податоците.- Истражувањето за приходите и условите за живеење се спроведува, но статистиката за социјална заштита сè уште не се произведува.- <u>Статистиките на пазарот на трудот генерално се усогласени со асquis, но статистичките податоци за криминалот, образованието и јавното здравје не се.</u>- Статистиките за земјоделското производство се делумно произведени според асquis и истражувањето на структурата на фармите продолжува редовно да се спроведува- Агро-монетарната статистика врз основа на асquis се испорачува со исклучок на билансната состојба на понудата- Енергетските статистики главно се во согласност со асquis.- Обезбедени се краткорочни статистички податоци за енергија и енергетски биланси.- Се објавуваат статистички податоци за трошоците за отпад, вода, заштита на животната средина и даноците поврзани со животната средина
--	--	--	---

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 19. СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ВРАБОТУВАЊЕ

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

1. Строга имплементација на новата законска рамка, на Законот за административни работници и Законот за јавни вработувања, со целосно следење на принципите на транспарентност, заслужени оценки и правична репрезентација. Политиката на вработување и процедурите за истата исто така мора да ги следат принципите на транспарентност, заслужени оценки и правична репрезентација.
2. Да нема идни вработувања кои нема да се темелат на овие вработувања.
3. Да се наметне мораториум на Законот за хонорарци.
4. Да се обезбедат бројките за вкупниот број на вработените во јавниот сектор во сите владини министерства агенции и други тела поделени по сектори.

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Усогласувањето на националното трудово законодавството со ЕУ е сè уште во рана фаза. Капацитетите на институциите задолжени за спроведување на законот за работни односи остануваат слаби за ефикасно спроведување на трудовото право. Не постои релевантно тело за надзор и спроведување на имплементацијата на закон за безбедност и здравје при работа, а спроведувањето на законските одредби и стратешките приоритети, како и административните капацитети остануваат дефицитарни.

Република Македонија е првата во Западен Балкан која воспостави шема на гаранција за млади. Законот за практиканство е подготвен, и вклучува релевантни одредби за зголемено пазарно вклучување на лицата со посебни потреби. Оперативна програма за развој на човечки ресурси 2007-2013, резултираше со зголемени вештини, капацитети и вработување за обесправените луѓе и долгорочно невработени лица во земјата, а пилотирана е и нова шема за лична асистенција за лицата со посебни потреби.

Сепак најголеми предизвици се непостоење мерки за унапредување на родовата еднаквост на пазарот на трудот и капацитетот на државните институции за спроведувањето на националната политика за социјална заштита.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Понатамошно подобрување на условите на пазарот на трудот за младите луѓе, на долгорочно неквалификуваните невработени лица и социјално загрозените групи; вклучително и преку спроведување на Програмата за вработување и социјални реформи;
- Зајакнување на капацитетот на Инспекторатот за труд и промовирање на колективното договарање помеѓу работодавачите и работниците;
- Да се гарантира обезбедувањето на соодветни институционални и финансиски ресурси за одговор на сиромаштијата и да се спроведат политиките за социјална вклученост вклучувајќи ги акциските планови за Ромите и новата Стратегија и Акциски план за деинституционализација

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<i>1. Трудово законодавство</i> - Соработката меѓу релевантните	<i>1. Трудово законодавство</i> - Соработката меѓу релевантните	<i>1. Трудово законодавство</i> - Измените и дополнувањата на Законот	<i>1. Трудово законодавство</i> - Измените на Законот за работни односи, со

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 19. СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ВРАБОТУВАЊЕ

<p>институции не е подобрена</p>	<p>институции е фрагментирана.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето на националното трудово законодавството со ЕУ е сè уште во рана фаза. 	<p>за работни односи, не се во согласност со Законот за минимална плата.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетите на институциите задолжени за спроведување на законот за работни односи остануваат слаби. - Усогласувањето на националното трудово законодавството со ЕУ е сè уште во рана фаза. 	<p>кои се овозможи субвенционирано зголемување на минималната плата, беа донесени во 2016 година.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Капацитетите на институциите задолжени за спроведување на законот за работни односи остануваат слаби, вклучувајќи ги и напорите за подобрување на соработката и капацитет на релевантни институции задолжени за ефикасно спроведување на трудовото право.</u> - Усогласувањето на националното трудово законодавството со ЕУ е сè уште во рана фаза.
<p>2. Здравје и безбедност при работа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Имплементацијата на Стратегијата за здравје при работа и акциските планови треба да се забрза. - Националниот совет за здравје и безбедност при работа се среќава спорадично - Инспекцискиот капацитет не е подобрен. 	<p>2. Здравје и безбедност при работа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националниот совет за здравје и безбедност при работа не беше консултиран при менувањето на Законот за здравје и безбедност при работа; процесот не ја зема во предвид усогласеноста со законодавството на ЕУ. - Поделбата на одговорностите и координацијата помеѓу релевантните институции треба да се подобри. - Инспекцискиот капацитет не е подобрен. - Генерално, земјата е умерено подготвена за усогласување со законодавството на ЕУ во оваа област 	<p>2. Здравје и безбедност при работа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административните капацитети беа малку подобри, но и понатаму се недоволни за да се обезбеди примена на законските одредби. - Националниот совет за безбедност и здравје при работа не ја врши својата должност да го координира спроведувањето на прописите за безбедност и здравје при работа. 	<p>2. Здравје и безбедност при работа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спроведувањето на законските одредби и стратешките приоритети, како и административните капацитети остануваат дефицитарни - <u>Не постои релевантно тело за надзор и спроведување на имплементацијата на закон за безбедност и здравје при работа.</u>
<p>3. Социјален дијалог</p> <ul style="list-style-type: none"> - Трипартитниот дијалог на локално ниво напреднал само умерено - Општата свест за важноста на бипартитниот дијалог е слаба - Некои синдикати известија за потешкотии при воспоставувањето на синдикално 	<p>3. Социјален дијалог</p> <ul style="list-style-type: none"> - Имплементацијата на амандманите на Законот за мирно решавање на трудовите спорови е спора и делумна. - Довербата во бипартитниот дијалог е слаба. - Капацитетот на социјалните партнери останува слаб, а нивното учество во креирањето на политиките и влијание 	<p>3. Социјален дијалог</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште постои недостаток на доверба во социјалниот дијалог меѓу работодавците и вработените. - Капацитетот на социјалните партнери останува слаб, а нивното учество во креирањето на политиките и влијание се ограничени. 	<p>3. Социјален дијалог</p> <ul style="list-style-type: none"> - Учеството на социјалните партнери во формулирањето на политиката и во процесите на донесување одлуки останува несоодветен. - <u>Довербата во бипартитниот дијалог е слаба, а неговата примена останува сиромашна.</u> - Капацитетот на социјалните партнери

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 19. СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ВРАБОТУВАЊЕ

<p>присуство во некои компании</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот на социјалните партнери останува слаб, а нивното учество во креирањето на политиките е ограничено 	<p>се ограничени.</p>		<p>останува слаб, а нивното учество во креирањето на политиките и влијание се ограничени.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Влијанието на синдикатите и организациите на работодавачи е ограничено и нивниот капацитет останува слаб.
<p>4. Политика на вработување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Јавниот сектор и натаму е најголемиот работодавец. - Не е видлив ефектот на мерките за вработување - Учесството на пазарот на трудот е се уште многу ниско. - Буџетот наменет за активната програма на пазарот на труд е мален и недоволен. 	<p>4. Политика на вработување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Јавниот сектор и натаму е најголемиот работодавец. - Не е видлив ефектот на мерките за вработување - Учесството на пазарот на трудот е се уште многу ниско, особено кај жените и Ромите 	<p>4. Политика на вработување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Учесството на пазарот на трудот е се уште многу ниско, особено кај жените, Ромите и лицата со хендикеп. - Долгорочната невработеност кај младите останува голем предизвик. 	<p>4. Политика на вработување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Учесството на пазарот на труд на пазарот на труд на жените Ромите и лицата со посебни потреби е се уште на ниско ниво. - Долгорочната невработеност кај младите останува голем предизвик. - Политиката за вработување продолжува да ги насочува младите и долгорочната невработеност како највисоки приоритети и забележан е одреден напредок. - Законот за практиканство е подготвен, и вклучува релевантни одредби за зголемено пазарно вклучување на лицата со посебни потреби
<p>5. Европски социјален фонд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Локалните институции со водечка улога во менаџирањето на ИПА фондовите немаат мотивација и посветеност - Слабиот административен капацитет и недоволната интеринститутционалната соработка негативно се одразуваат на имплементацијата на проектите. 	<p>5. Европски социјален фонд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Слабиот административен капацитет и недоволната интеринститутционалната соработка ја намалија ефективноста на програмата за развој на човечките ресурси. - Заради доцнење во планирањето на јавните набавки, значителни ЕУ средства беа неискористени и вратени во буџетот на ЕУ. 	<p>5. Европски социјален фонд</p> <ul style="list-style-type: none"> - 	<p>5. Европски социјален фонд</p>
<p>6. Социјална вклученост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Реалното влијание на мерката за вработување на 1600 корисници на социјална помош и 300 граѓани со посебни потреби е под прашање поради соодветната 	<p>6. Социјална вклученост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетите и соработката меѓу институциите остануваат слаби - Имплементацијата на Националната програма за развој на социјалната заштита 2011-2021 е ограничена 	<p>6. Социјална вклученост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Имплементацијата на Националната програма за развој на социјалната заштита 2011-2021 е ограничена. - Министерството за труд и социјална политика нема доволно капацитет. 	<p>6. Социјална вклученост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Износот на основната парична помош за социјално загрозените семејства е несоодветна и потребно е прилагодување на мерката за покривање на трошоците за живот.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 19. СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ВРАБОТУВАЊЕ

<p>подготовка (на пример преку обуки) за нивно интегрирање како и поради принципот на заслуги</p> <ul style="list-style-type: none"> - Напредокот во имплементацијата во 2014 година ревидираната национална Стратегија за намалување на сиромаштијата е ограничен - Сиромаштијата останува висока, а институциите задолжени за политиките и стратешките акции од оваа област немаат доволен капацитет - Податоците за сиромаштијата, вклучувајќи ја и онаа кај децата, не се редовни ажурирани поради што е тешко да се постават цели - Проблемот на Ромите без документи останува голем – од 530 случаи регистрирани до 2014 година, само четвртина обезбедиле добија документи - Административниот капацитет на институциите не е подобрен и е најнесоодветен на локално ниво - Координацијата меѓу институциите останува несоодветна 	<ul style="list-style-type: none"> - Напредокот во имплементацијата во 2014 година ревидираната национална Стратегија за намалување на сиромаштијата е ограничен, особено во однос на Ромите - Податоците за сиромаштијата не се редовно ажурирани. - Недостаток на посвета и ресурси ја загрозуваат имплементацијата на Националната стратегија за еднакви права на лицата со хендикеп 2010-2018 - Пристапот до пазарот на труд за лицата со хендикеп е несоодветен, а националното координативно тело за имплементација на релевантната конвенција на Обединетите нации останува неактивно. - Административниот капацитет на институциите не е подобрен и е најнесоодветен на локално ниво 	<ul style="list-style-type: none"> - Кај ромите и децата со посебни потреби често недостасува соодветна социјална заштита. - Бидејќи паричната помош не ги дава посакуваните резултати во поглед на намалување на сиромаштијата и исклученоста кои се особено присутни помеѓу ромите и лицата со хендикепи, треба да се земе предвид ревидирање или замена на ситемот. - Пристапот до пазарот на труд за лицата со хендикеп е несоодветен, а националното координативно тело за имплементација на релевантната конвенција на Обединетите нации останува неактивно. - Законот за национална база на податоци за лицата со хендикеп беше донесен, но неговото спроведување е одложено. - Процесот на деинституционализација напредува многу бавно. - Екстремно лоши услови се забележани во Специјалниот завод за лица со посебни потреби во Демир Капија. - Владата треба да преземе итни мерки за да се обезбедат соодветни услови за живеење, додека повторно да се активира имплементацијата на Националната стратегија за деинституционализација во системот на социјална заштита. 	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Сиромаштијата и исклученоста остануваат високи меѓу Ромите и лицата со посебни потреби. Социјалните трансфери кои имаат за цел намалување на сиромаштијата остануваат недоволни.</u>
<p>7. Социјална заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет на институциите што го спроведуваат Законот за социјална заштита не е подобрен. 	<p>7. Социјална заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет на институциите што го спроведуваат Законот за социјална заштита останува слаб. 	<p>7. Социјална заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет на институциите што го спроведуваат Законот за социјална заштита останува слаб. - Потребна е соработка меѓу секторите за социјална заштита, образование и 	<p>7. Социјална заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот на државните институции останува недоволен и спроведувањето на националната политика за социјална заштита е ограничено. - Децата со посебни потреби честопати немаат соодветна социјална заштита.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 19. СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ВРАБОТУВАЊЕ

		здравство.	<ul style="list-style-type: none"> - Пристап на пазарот на трудот за лицата со посебни потреби останува ограничен. - Формирани се Комисијата за спроведување Конвенцијата на ОН за правата на лицата со попречености и Комисија одговорна за нејзиното следење. - Потребна е итна, одржлива и координирана акција за деинституционализација која би вклучила конкретни мерки и континуиран развој на алтернативни услуги. - <u>Владата презеде итни мерки за подобрување условите за живеење во Специјалниот завод за лица со посебни потреби во Демир Капија, но тие остануваат исклучително лоши.</u>
<p>8. Анти-дискриминација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Финансискиот и кадровскиот капацитет на Комисијата за заштита од дискриминација е недоволен за да го исполнува својот мандат. - Законот за антидискриминација не е целосно во согласност со законодавството на ЕУ, поради тоа што експлицитно не забранува дискриминација врз основа на сексуална ориентација при вработување или занимање. - Собирањето на податоци за дискриминација и нивната анализа се подобрени, но се уште ограничени. 	<p>8. Анти-дискриминација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Собирањето на податоци за дискриминација и нивната анализа остануваат ограничени, особено во однос на систематското собирање на податоци во однос на родовата поделеност. 	<p>8. Анти-дискриминација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет за поддршка на социјалната вклученост останува несоодветен и на централно и локално ниво. 	<p>8. Анти-дискриминација</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Административниот капацитет за поддршка на социјалната вклученост останува несоодветен и треба да се зајакне на сите нивоа.</u>
<p>9. Еднакви можности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стапката на вработеност на жените останува ниска во споредба со просекот на ЕУ, а и покрај одредени подобрувања капацитетот на Секторот за еднакви можности во рамки на 	<p>9. Еднакви можности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се дополнителни напори да се намали разликата во висината на приходите кај мажите и жените. 	<p>9. Еднакви можности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се дополнителни напори да се намали разликата во висината на приходите кај мажите и жените. 	<p>9. Еднакви можности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште се потребни мерки за унапредување на родовата еднаквост на пазарот на трудот.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 19. СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ВРАБОТУВАЊЕ

<p>Министерството за труд и социјална политика останува низок.</p> <ul style="list-style-type: none">- Мерките кои се однесуваат на подобрување на состојбата на Ромките останаа ограничени- Дискриминаторски обичаи, традиции и стереотиповите остануваат распространети особено во руралните средини.			
--	--	--	--

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 20. ПРЕТПРИЈАТИЈА И ИНДУСТРИСКА ПОЛИТИКА

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Нема напредок (*No Progress*) – 2

КОМЕНТАР

Со оглед на нотираното отсуство на напредок во секторот, потребна е итна реформска интервенција за зголемување на услугите за поддршка на стартапите и МСП, преку промоција за зголемено искористување на финансиските инструменти за стимулирање и унапредување на иновациите. Останува сериозната загриженост околу поддршката за развојот на приватните компании (базиран преку субвенции за профитабилни извозно-ориентирани компании) во поглед на ефектите и потенцијалниот придонес за модернизацијата на индустријата особено поради неговата фискалната одржливост, економски дисторзивни ефекти и неусогласеност со регулативите на Светската трговска организација (СТО) и *acquis* за државна помош. Бизнисите и понатаму се соочуваат со потешкотии во спроведувањето на договорите и ненаплатените побарувања врз јавниот сектор, а програмите за поддршка на индустриска политика и претпријатијата се лошо буџетирани и координирани и не ги одразуваат моменталните потреби на компаниите. Банкарското кредитирање е главен извор на финансирање на приватниот сектор, со оглед на отсуството и ограниченоста на други финансиски инструменти.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Усвојување на нова индустриска политика и стратегии за МСП, вклучувајќи женско претприемништво, туризам и мерки за олеснување на пристапот до финансии за МСП;
- Да се воведат иницијативи за зголемување на вештините во компаниите, особено кај МСП, за усвојување на нови методи и технологии;
- Да се развијат мерки за поврзување на странски директни инвестиции со локалните компании.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Начела на индустриска политика и претпријатија</p> <ul style="list-style-type: none">- Агенцијата за промоција на претприемништвото останува слабо финансирана и не е доволно вклучена во владините мерки за развој на реалниот сектор	<p>1. Начела на индустриска политика и претпријатија</p> <ul style="list-style-type: none">- Агенцијата за промоција на претприемништвото останува слабо финансирана- Спроведување на договорите, особено оние помеѓу државните институции и приватниот сектор се соочува со потешкотии и потребна е изградба на капацитетите на ниво на управните судови	<p>1. Начела на индустриска политика и претпријатија</p> <ul style="list-style-type: none">- Иако законот за финансиска дисциплина беше изменет со цел решавање на утврдените недостатоци во спроведувањето, компаниите се уште се соочуваат со тешкотии во спроведувањето на договорите, особено во делот на ненаплатени побарувања.- Законот за финансиска дисциплина и Законот за облигациони односи треба да бидат усогласени со Директивата за задоцнето плаќање на ЕУ.	<p>1. Начела на индустриска политика и претпријатија</p> <ul style="list-style-type: none">- Владата усвои План за Економски раст кој има за цел да го поддржи развојот на приватните компании, главно базиран преку субвенции за профитабилни извозно-ориентирани компании. Сепак, не е јасно како истиот ќе придонесе за модернизација на индустријата со што предизвикува загриженост во однос на неговата фискалната одржливост, економски дисторзивни ефекти и усогласеност со регулативите на Светската трговска организација (СТО) и <i>acquis</i> за државна помош, како и потенцијално-

			<p>проблематичната следливост.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бизнисите и понатаму се соочуваат со тешкотии во спроведувањето на договорите и имаат повеќе од 360 милиони евра ненаплатени побарувања врз јавниот сектор. - <u>Законот за финансиска дисциплина и Законот за облигациони односи треба да бидат усогласени со Директивата за задоцнето плаќање на ЕУ.</u>
<p>2. Инструменти на индустриска политика и претпријатија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето со Директивата за задоцнето плаќање останува да биде потврдено - Пристапот до финансии за малите и за средните претпријатија (МСП) е голем проблем. - Треба да се подобри информирањето т.е. да се доставуваат ажурни податоци на малите и средните претпријатија за промените во законодавството 	<p>2. Инструменти на индустриска политика и претпријатија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето со Директивата за задоцнето плаќање останува да биде потврдено и целосно отсликано во Законот за финансиска дисциплина - Пристапот до финансии за малите и за средните претпријатија (МСП) е голем проблем. - Условите за продажба/давање под наем за индивидуални инвеститори останува во дискреција на Владата и има генерален недостаток на транспаренција 	<p>2. Инструменти на индустриска политика и претпријатија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постои сериозна загриженост за тоа дали олеснувањата во даночниот режим за технолошко индустриските развојни зони е во согласност со Европски кодекс за однесување за деловно оданочување и Царинскиот закон. - Не се направени значителни напори за да се прошири инструменти за финансирање на мали и средни претпријатија. 	<p>2. Инструменти на индустриска политика и претпријатија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Најголем дел од годишните програми поддршка на индустриска политика и претпријатијата се лошо буџетирани и координирани, не ги одразуваат моменталните потреби на компаниите и не се следат и евалуираат ефикасно. - Фондот за иновации треба да ги подобри своите напори за поддршка, особено за старт-ап компаниите и развој на веќе постоечките технологиите, како и за поддршка за зголемување на апсорптивниот капацитет на целните компании. - Националниот совет за претприемништво и конкурентност ефективно престана да функционира поради недостиг на ресурси. Следствено, комуникација меѓу владата и приватниот сектор е нередовна, иако систематско користење на законодавниот систем за консултации со засегнатите страни (Национален електронски регистар на регулативи) се подобри во 2017 година. - 25 странски компании работат во осумте технолошки индустриски развој зони. - Анализата на трошоци и придобивки за политика за привлекување на странски директни инвестиции, направена од страна на - Државните власти, покажаа дека очекуваните позитивни влијанија врз локалната економија не се материјализирани.

			<ul style="list-style-type: none"> - <u>Даночниот систем што се применува во зоните не е во согласност со ЕУ кодексите за деловно оданочување и царини.</u> - Банкарското кредитирање е главен извор на финансирање на приватниот сектор, со оглед на отсуството и ограниченоста на други финансиски инструменти. - Инструментот за развој на претпријатија и иновации (ЕДИФ) како банкарска гаранција стана достапен преку една локална комерцијална банка, и два equity договори за инвестирање се потпишани. Општо земено, инструментите за финансирање на ЕУ за бизнис развој во рамките на Програмата за конкурентност на МСП (COSME) и EDIF остануваат недоволно искористени. Шемата за искористување на потенцијалот за раст на животната средина не беше успешна.
3. Секторски политики.	3. Секторски политики.	3. Секторски политики.	<p>3. Секторски политики</p> <ul style="list-style-type: none"> - Земјата се фокусира главно на туризмот и ИКТ индустријата, што е видливо и преку мерките на Програмата за економски реформи на земјата од 2017 година. - Постојат годишни програми за поддршка и развој за туризмот управувани од Министерството за економија и Агенцијата за промоција и поддршка на туризмот. Сепак, долгорочните стратегии за развој на секторот сеуште не се усвоени.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 21. ТРАНСЕВРОПСКИ МРЕЖИ (TENS)

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Добро ниво на подготовка (*Good Level of Preparation*) – 4

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Генерален коментар на Комисијата во оваа област е дека работите се напреднати. Забелешките и оваа година најмногу се концентрирани околу изградбата на железничкиот коридор со Бугарија, кој беше под ревизија поради одложена имплементација. ЕК бара континуитет во рамки на сите институции кога се работи за спроведување на големи инвестициски проекти.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Натомашно зајакнување на оперативниот и техничкиот капацитет на сите менаџери и институциите чинители кои се занимаваат со развојот на мрежите за TEN T и TEN E
- Да се мобилизираат доволно ресурси за спроведување на Договорот за транспортна заедница
- Да се продолжи со усогласување на правната рамка со Транс-европската мрежа

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>I. Сообраќајни мрежи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот и техничкиот капацитет треба да се зајакне. 	<p>I. Сообраќајни мрежи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот и техничкиот капацитет треба да се зајакне. 	<p>I. Сообраќајни мрежи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Изградба на делот на железничкиот Коридор VIII кон Бугарија, финансиран од заем од ЕБРД и од Инвестициската рамка за Западен Балкан, ќе биде под ревизија поради одложена имплементација. - Останува загриженоста во врска со недостатокот на подготвеност и недостаток на зрелост на планирање во клучните сектори. - Сите институции и тела вклучени во спроведувањето на големи инвестициски проекти треба дополнително да ги зајакнат своите оперативни и технички капацитети. 	<p>I. Сообраќајни мрежи</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Изградбата на железничкиот Коридор VIII кон Бугарија беше одложена и затоа се потребни дополнителни напори за забрзување на напредокот на овој коридор и други приоритетни делови за јадро и сеопфатна мрежа како на железница, така и на патот.</u> - <u>Останува загриженоста во врска со недостатокот на подготвеност и недостаток на зрелост на планирање во клучните сектори.</u> - Мора да се обезбеди континуитетот во рамките на сите институции и тела вклучени во спроведувањето на големи инвестициски проекти со што ќе се обезбеди одржливост на таквите инфраструктури во земјата.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 21. ТРАНСЕВРОПСКИ МРЕЖИ (TENS)

			- Договорот за железнички граничен премин со Србија е потпишан, но за тоа треба да се изгради соодветна инфраструктура
<i>2. Енергетски мрежи</i>	<i>2. Енергетски мрежи</i>	<i>2. Енергетски мрежи</i>	<i>2. Енергетски мрежи</i>
<i>3. Телекомуникациски мрежи</i> - 4G мрежата е активна но само во ограничен домен	<i>3. Телекомуникациски мрежи</i>	<i>3. Телекомуникациски мрежи</i>	<i>3. Телекомуникациски мрежи</i>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 22. РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА И КООРДИНАЦИЈА НА СТРУКТУРНИ ИНСТРУМЕНТИ

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Како и во претходната година, речиси сите забелешки се поврзани со слабиот административен капацитет на оперативните структури. ЕК апелира на поголема политичка посветеност во однос на имплементација на програмите на ЕУ.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да ги зајакне административните и финансиските капацитети потребни за набавка и правилно и навремено спроведување на фондовите на ЕУ;
- Да спроведе финансиско управување, контрола, ревизија и развивање на интегриран мониторинг и рамка за оценка на перформансите;
- Да се подобри транспарентноста и видливоста на фондовите на ЕУ

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште не се имплементираат средства од централниот буџет наменети за регионалниот економски развој. - Капиталните инвестиции за министерствата треба да бидат потранспарентни. - Капацитетот за финансирање ЕУ проекти на локално ниво останува ограничен. 	<p>1. Законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за регионален развој не е целосно имплементиран - Процесот на подготовка на буџетот мора да биде подобрен за да се осигура дека капацитет за финансирање е соодветен и дека исплатата за извршена работа се врши на време - Регионалниот и општински развој заостануваат 	<p>1. Законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за рамномерен регионален развој треба да биде целосно имплементиран. 	<p>1. Законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребна е посилна политичка посветеност за да се обезбеди брза имплементација на програми финансирани од ЕУ преку понатамошно зајакнување на капацитетот на менаџментот, во делот на структури за набавка и спроведување на програми
<p>2. Институционална рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се подобрувања во подготовката и спроведувањето на програмите кои се однесуваат на институционалната рамка. - Има недостиг на соработка меѓу институции и недоволна техничка експертиза на национално и на локално ниво. 	<p>2. Институционална рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се подобрувања во подготовката и спроведувањето на програмите кои се однесуваат на институционалната рамка. - Потребно е подобрување на меѓуресорската соработка и консултација со засегнатите страни, вклучувајќи ги и граѓанското општество и донаторите 	<p>2. Институционална рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е зајакнување на институционалната рамка за да се обезбеди правилно и навремено спроведување на програми од ИПА I и ИПА II. 	<p>2. Институционална рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во однос на административниот капацитет, сè уште треба да има политика и план за задржување на вработените.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 22. РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА И КООРДИНАЦИЈА НА СТРУКТУРНИ ИНСТРУМЕНТИ

<p>3. Административен капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Институциите кои се вклучени во спроведувањето на ИПА се уште го немаат потребниот административен капацитет. - Условите за работа, како и задржувањето на обучениот кадар се се уште проблем. 	<p>3. Административен капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет мора да биде зајакнат, затоа што напредокот во оваа област е недоволен. - И покрај фактот дека промената на кадарот е намалена, Условите за работа, како и задржувањето на обучениот кадар се се уште проблем. 	<p>3. Административен капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потрабено е да се раззботи систем на добро поткрепено анализа за обемот на работа за да се обезбеди напредок во областа на административниот капацитет. 	<p>3. Административен капацитет</p>
<p>4. Програмирање</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е подобрување на капацитетот за програмирање и подготовка на проектите. - Развивањето на проектите треба да се комплетира со цел да се спречи зголемениот ризик за укинување на средствата. 	<p>4. Програмирање</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е подобрување на капацитетот за програмирање и подготовка на проектите. - Сите процеси поврзани со јавните набавки, вклучувајќи ги селекцијата на проекти и оценувањето на тендери и склучувањето на договори, мора да бидат подобвени. - Потребни се посебни напори за навремена подготовка на реформите 	<p>4. Програмирање</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постигнат е одреден напредок во воведувањето на секторскиот приод во програмирањето на ЕУ фондовите но сепак потребно е општото стратешко планирање да се подобри. 	<p>4. Програмирање</p>
<p>5. Мониторинг и евалуација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се зголеми транспарентноста на ИПА средствата. - Информативниот систем треба целосно да се користи. 	<p>5. Мониторинг и евалуација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се зголеми транспарентноста на средствата од ЕУ. - Информативниот систем треба целосно да се користи. - Резултатите од мониторингот и евалуацијата, препораките, индикаторите од проектите и програмите, како и одржливоста на резултатите треба да бидат систематски проследувани 	<p>5. Мониторинг и евалуација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постигнат е одреден напредок во спроведувањето на системот за мониторинг и евалуација на проекти и програми но потребно е понатамошно зајакнување на капацитетите со цел препораките да можат да бидат правилно следени. - Треба да се зголеми транспарентноста на средствата од ЕУ. 	<p>5. Мониторинг и евалуација</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Систем за управување и информирање сè уште треба да се развие.</u>
<p>6. Финансиски менаџмент и контрола</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет во областа на финансискиот менаџмент, контрола и ревизија треба дополнително да се подобри. 	<p>6. Финансиски менаџмент и контрола</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет во областа на финансискиот менаџмент, контрола и ревизија треба дополнително да се подобри. - Систематски мониторинг, проверки на лице мсто, како и внатрешна и 	<p>6. Финансиски менаџмент и контрола</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се дополнителни напори за зајакнување на финансиското управување, контролата и ревизијата на ЕУ фондовите (види Поглавје 32 - Финансиска контрола). - Систематски мониторинг, проверки на 	<p>6. Финансиски менаџмент и контрола</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националните системи за управување со ИПА фондовите беа развиени, но сега е потребна имплементација за да се спречат неправилностите и да се обезбеди правилно следење на основата од клучните оперативни показатели и пресвртници во

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 22. РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА И КООРДИНАЦИЈА НА СТРУКТУРНИ ИНСТРУМЕНТИ

<p>- Потребен е дополнителен развој на капацитетот во оваа област со цел да се обезбеди стабилно финансиско управување со средствата од ЕУ.</p>	<p>надворешна ревизија се потребни за да се спречат нерегуларности.</p>	<p>лице место, како и внатрешна и надворешна ревизија се потребни за да се спречат нерегуларности.</p>	<p>изведбата. - Потребни се понатамошни подобрувања во однос на човечките ресурси во единиците / телата за внатрешна ревизија.</p>
---	---	--	--

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 25. НАУКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Добро ниво на подготовка (*Good Level of Preparation*) – 4

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Во споредба со минатите години, се појавуваат одредени позитивни поместувања во областа наука и истражување, но сепак инвестициите во истражувањето и иновациите остануваат ниски на 0,44% од БДП, речиси целосно се состојат од јавните инвестиции. Годишното учество на земјата во програмата Хоризонт 2020 е двојно зголемено во 2016 година, а прелиминарните бројки за 2017 година покажуваат продолжување на овој многу позитивен тренд. Сеуште не е развиен национален патоказ за истражувачки инфраструктури за оптимално користење на јавните инвестиции, додека искористувањето на средствата за иновации и истражувања се намали бидејќи Фондот за иновации и технолошки развој не успеа целосно да ги исплати ресурсите за иновативни проекти во компаниите, како што беше планирано во 2017 година.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСЈА

- Да го зголеми нивото на инвестирање во истражувањата и да го промовира учеството во истражувачката програма на ЕУ за Хоризонт 2020, нивото
- Развивање стратегија за паметна специјализација за поддршка на националните стратегии и политики за истражување и иновации.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
1. Политика за истражување	1. Политика за истражување	1. Политика за истражување и иновации <ul style="list-style-type: none"> - Во областа на истражување и политика на иновации, не се преземени никакви мерки за зајакнување на капацитетите за истражување. Стратегијата за истражување, која истече во 2010 година, не е ажурирана. - Поради недостаток на финансиски средства нема повици за поддршка на науката и истражувањето и националната програма за високо образование и научни активности, не се надградува. - Нивото на инвестиции во истражување малку се подобри, до 0,52% од БДП, што е значително под просекот на ЕУ. 	1. Политика за истражување и иновации <ul style="list-style-type: none"> - Ограничен напредок е постигнат во областа на политиката за истражување и иновации. - Националната стратегија за истражување и националната програма за високо образование и научна дејност не се ажурирани. - <u>Општо земено, инвестициите во истражувањето и иновациите остануваат ниски на 0,44% од БДП, речиси целосно се состојат од јавните инвестиции.</u> - Подготовките за стратегијата за паметна специјализација и научните приоритети за сектор се започнати.
2. Рамковни програми <ul style="list-style-type: none"> - Бројот на успешни апликации за 	2. Рамковни програми	2. Рамковни програми <ul style="list-style-type: none"> - Првите резултати на учеството на 	2. Рамковни програми <ul style="list-style-type: none"> - <u>Генерално, стапката на успех на Хоризон</u>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 25. НАУКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

<p>грантовите Мари Кири остана низок</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се зголемени напори за подготовката за соработка во рамки на Хоризонт 2020. Потребно е зајакнување на капацитетот. 		<p>земјата во Хоризонт 2020 беа различни: имаше успешно учество на општествените предизвици, но учеството на МСП и грантови за индивидуални истражувачи (Марија Склодовска Кири) беше слаб.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вкупната стапка на земјата за успех во Хоризонт 2020 е за 10,31% (од март 2016 година), со вредност од 2 милиони евра, што е помалку од националниот придонес. - Министерството за образование, наука и истражување изготви акционен план за стимулирање на учество во H2020. 	<p><u>2020 е ниска на 9,7%.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Специјални промотивни настани за Хоризонт 2020 се организирани.
<p>3. Европски истражувачки простор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нивото на инвестиции наменети за истражувања е ниско (0,3% од БДП). - Буџетот за технолошки развој е намален иако општото ниво на инвестициите во истражувањата е зголемено. 	<p>3. Европски истражувачки простор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нивото на инвестиции наменети за истражувања е ниско (0,3% од БДП). 	<p>3. Европски истражувачки простор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Со поддршка на Европската истражувачка област, земјата обезбеди јавното финансирање за 115 истражувачи да учествуваат во меѓународни научни собири - Земјата ја ратификуваше Меѓународната спогодба за основање на Центар за истражување и иновации за Западен Балкан за спроведување на регионална стратегија за истражување за иновации. - Министерството за образование, наука и истражување има ограничен капацитет за подготовка на нов роудмап за европскиот истражувачки простор. 	<p>3. Европски истражувачки простор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Што се однесува до Европската истражувачка област, има ограничен истражувачки капацитет во споредба со европскиот просек. - Не е развиен национален патоказ за <u>истражувачки инфраструктури за оптимално користење на јавните инвестиции.</u>
		<p>4. Унија на иновации</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во однос на Унијата на иновации, беше донесен Акционен план за спроведување на Стратегијата за иновации 2016-2018. Сепак, грантовите кои на располагање во рамките на Фондот за иновации не се целосно дисеминирани поради недостаток на капацитет на компаниите. 	<p>4. Иновации</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во однос на иновациите, европската иновативна табела ја дефинира земјата како скромна во областа иновации, при што перформансите постепено се зголемуваат со текот на времето. - <u>Сепак, искористувањето на средствата за иновации и истражувања се намали бидејќи Фондот за иновации и технолошки</u>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 25. НАУКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

			<u>развој не успеа целосно да ги исплати ресурсите за иновативни проекти во компаниите, како што беше планирано во 2017 година.</u>
--	--	--	---

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 26. ОБРАЗОВАНИЕ И КУЛТУРА

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Во областа образование ЕК укажува на намалувањето на јавните трошоци кои се во опаѓање во однос на минатите години, ниската вклученост на деца од предучилишно образование од 23,6%, како и слабото одвојување ресурси за ова. Исто сериозен предизвик претставува квалитетот кој го испорачува основното и средното образование.

Локалната експозитура на Канцеларијата за регионална соработка (РИКО) ќе биде отворена во 2018 година во Скопје, што претставува значително позитивно придвижување во областа млади.

Во областа на културата пак творците на Извештајот уште еднаш потсетуваат на потребата националните власти да обезбедат систематски пристап и соодветни буџетски алокации за заштита на културното наследство во земјата.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Имплементирање на новата стратешка рамка за образование;
- Зголемување на поддршката за обука на наставници, професионален развој на наставниците и ефективен процес на евалуација;
- Да се подобри пристапот до квалитетно образование за сите, особено опфатот на предучилишно запишување, децата со посебни потреби и децата од ромски заедници.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Образование, обука и млади</p> <ul style="list-style-type: none"> - Учеството во претшколското образование останува скромно, далеку под нивото на ЕУ. - Големи разлики во раниот детски развој и предучилишното образование се уште постојат помеѓу различните етнички групи и помеѓу урбаните и руралните средини - Административниот капацитет на надлежните институции треба да се зајакне за да се обезбеди ефикасно спроведување на донесените стратегии и 	<p>1. Образование, обука и млади</p> <ul style="list-style-type: none"> - По масовните протести на студенти и ученици, поради недостатокот на консултации и забелешки во содржината, реформите кои ги презентираше владата беа ставени на чекање за една година. - Бројката на деца од три до шест години вклучена во предшколско образование е порасната (34%) но останува далеку под бројката предвидена од ЕУ(95% до 2020) - Децата од руралните средини, од малцинските заедници, како и децата со попреченост во развојот остануваат се 	<p>1. Образование, обука и млади</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законодавството за образование изврши усогласување со Законот за општа управна постапка. - Консултативниот процес за реформа на законот за високо образование, вклучување на студентите и професорите, замре. - Предучилишното образование продолжува и понатаму без доволно ресурси. - Системот за професионален развој на наставниците и напредување во кариерата во областа на образованието бара поголеми инвестиции и подобро 	<p>1. Образование и обука и млади</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нивото на јавни трошоци за образование, од 3,8% од БДП во 2016 година се намалува во споредба со претходните години. - Нискиот број на запишани деца во предучилишно и пред-основно ниво останува загрижувачки. Само 23,6% од децата посетуваат лиценцирани предучилишни установи. Предучилишното образование продолжува да биде недоволно снабдено. - Потребни се значителни подобрувања во квалитетот и испораката на основно и средно образование.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 26. ОБРАЗОВАНИЕ И КУЛТУРА

<p>законодавство, вклучувајќи и следење на политиките.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подобро планирање на трошоците што ги зема во предвид стратешките приоритети и потреби на учество во ЕУ координативни механизми е потребно. - Постојана посветеност е потребна за да се обезбеди имплементација на усвоените политики. 	<p>соочуваат со ограничени можности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повеќето од програмите и обуките за стручно образование не одговараат на барањата на пазарот на труд. 	<p>спроведување.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во 2015 година, Националната рамка на квалификации (НРК) влезе во сила и земјата успешно го претстави својот извештај на советодавна група за Европската рамка на квалификации во февруари 2016 година - Министерството за образование и наука напредуваше со подготовка на детален план за имплементација на НРК, но повеќе практична и работно- базирана обука е потребна, со вклучување на работодавачите. - Во образованието за возрасни, Министерството за образование и наука го усвои концептот за неформалното образование и неформално учење (NFIL), вклучувајќи и одредби за негова валидација. - Иако беа воведени мерки за поддршка, децата со посебни потреби и тие од ромските заедници продолжуваат да се соочуваат со бариери за редовно и квалитетно образование. - Образованието останува висок сектор на ризик за корупција и политичко влијание, особено во високото образование. - Земјата продолжи целосно да учествуваат во програмата Еразмус +. 	<ul style="list-style-type: none"> - Министерството за образование и наука (МОН) усвои нова Сеопфатна стратегија за образование 2018-2025 со акциски план во февруари 2018 година. - МОН подготви нов Прирачник за развој на нови квалификации за Националната рамка за квалификации. - Националната рамка за квалификации на земјата се однесува на Европската рамка за квалификации. - Во високото образование, бруто стапката на запишување на студенти се зголеми на 34,2%, сепак, стапката на завршување останува мала. - Квалитетот на образованието продолжува да биде предизвик на сите нивоа. Според оценката на ОЕЦД за проценката на меѓународните оценувања на учениците (ПИСА) од 2015 година, земјата е рангирана на четвртото место од дното на листата од над 70 земји тестирали. - <u>Образованието останува на ризик од корупција и политичко влијание.</u> - <u>Останува потребата за повисоко ниво на практична и работа базирана на обука во програмите за стручно образование и обука, како и многу повисоко ниво на вклученост на работодавачите во образованието и обуката.</u> - Квалитетот на програмите и квалификациите за стручно образование и обука треба дополнително да се зајакне за да се охрабрат работодавачите да ангажираат поголем број лица со ВЕТ квалификации. - <u>Децата и учениците со посебни потреби и од ромските заедници и понатаму се соочуваат со бариери за редовно и квалитетно образование и обука.</u>
--	---	--	--

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 26. ОБРАЗОВАНИЕ И КУЛТУРА

			<ul style="list-style-type: none"> - Земјата продолжува активно да учествува во Програмата Еразмус + во рамноправна рамка како и останатите земји-членки на ЕУ. - Нивоата на мобилност се добри со над 340 дојдовни и појдовни размени годишно, но присуството на високообразовни институции од земјата не беше регистрирано во акцијата за зголемување на капацитетите во високото образование.
<p>2. Култура</p>	<p>2. Култура</p> <ul style="list-style-type: none"> - Релевантните институции треба да ги зајакнат капацитетите за да обезбедат имплементација на политиките и нивно ефективно мониторирање - Стратешко планирање на трошоците треба да се подобри. 	<p>2. Култура</p> <ul style="list-style-type: none"> - Што се однесува до културата, националните власти треба да обезбедат систематски пристап и соодветните буџетски алокации за заштита на културното наследство во земјата. - Активното учество во програмата за Креативна Европа продолжува. 	<p>2. Култура</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усвоена е новата Национална стратегија за развој на културата 2018-2022 - Не се преземени дополнителни мерки од страна на земјата во контекст на имплементацијата на Конвенцијата на УНЕСКО од 2005 година за заштита и унапредување на различноста на културните изрази. - <u>Потребен е посистематски пристап и соодветни буџетски средства за заштита на културното наследство во земјата.</u> - Активно учество во програмата "Креативна Европа" продолжи и беа преземени мерки за подобра промоција на програмата.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 27. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Одредено ниво на подготовка (*Some Level of Preparation*) – 2

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Подрачјето животна средина продолжува да биде лошо оценувано, а Комисијат одбира зборови за да ги опише состојбите во секторот. Проблемите кои се видливи за граѓаните а се опишани во извештајот се провлекуваат во секој дел од поглавјето.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се подобри координацијата помеѓу владата, институциите на централно ниво и општините и да започнат активно да работат на подобрување на квалитетот на воздухот;
- Да се интензивираат напорите за спроведување на усвоените регионални планови за управување со отпад и воспоставување на интегриран регионален систем за управување со отпад;
- Да започнеме со спроведување на Парискиот договор, исто така, преку развивање на сеопфатна стратегија за климатските активности во согласност со рамката на ЕУ 2030 година.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>I. Хоризонтално законодавство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недоволни се консултациите со јавноста и вклучувањето на граѓанското општество. - Треба да биде подобрен пристапот до информации за животната средина. 	<p>I. Хоризонтално законодавство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подобрена е комуникацијата и пристапот до информации во врска со животната средина, но консултациите со јавноста се далеку од таквиот статус. 	<p>I. Хоризонтално законодавство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националната стратегија за животната средина и климатските промени се уште треба да се донесе. - Структурните и административните капацитети на централно и на локално ниво остануваат слаби и недоволни. - Процесот на проценка за тоа какво е влијаението врз животната средина, особено за проекти во секторот на хидроенергија и други инфраструктурни проекти во националните заштитени подрачја, областите со висока природна вредност и потенцијал Натура 2000 година, треба да се подобри за да се обезбеди ефикасно учество на јавноста. 	<p>I. Хоризонтално законодавство</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Административните капацитети на централно и локално ниво и понатаму остануваат слаби и недоволни.</u> - <u>Процесот на проценка за тоа какво е влијаението врз животната средина, особено за проекти во секторот на хидроенергија и други инфраструктурни проекти во националните заштитени подрачја, областите со висока природна вредност и потенцијал Натура 2000 година, треба да се подобри за да се обезбеди ефикасно учество на јавноста</u> - <u>Законот за инспекција на животната средина сè уште не е усвоен.</u> - <u>Напори се потребни за транспозиција и имплементација на одговорноста за</u>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 27. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

		<ul style="list-style-type: none"> - Законот за инспекција на животната средина треба да се усвои без натамошно одлагање. - Успешното спроведување на законот може да биде значително отежната од страна на постојниот Закон за инспекциски надзор, што не е во согласност со законодавството на ЕУ и релевантните најдобра пракса. - Потребно е транспонирање и спроведување на останатите хоризонтални директиви на животната средина. 	<p><u>животната средина, INSPIRE како и директиви за еколошки криминал.</u></p>
<p>2. Квалитет на воздух</p> <ul style="list-style-type: none"> - Направен е ограничен напредок во имплементацијата на националниот план за заштита на квалитетот на воздухот. - Нивото на загадување на воздухот (PM10) беше значително над дозволеното во ЕУ во продолжен период во текот на минатата зима. - Недостатокот на финансиски средства продолжува да го попречува нормалното функционирање и одржувањето на националната мрежа за мониторинг на квалитетот на воздухот. 	<p>2. Квалитет на воздух</p> <ul style="list-style-type: none"> - Направен е одреден напредок во поглед на усогласувањето на законодавството во овој дел, но сепак нивото на загадување на воздухот продолжува да биде високо. - Потребно е итно да се намали нивото на загадување на воздухот. - Имплементацијата на мерките од националниот план за квалитет на воздух и натаму е ограничена, иако некои општи мерки се веќе преземени. - Потребни се соодветни финансиски средства за да се овозможи функционирањето на националната мрежа за квалитет на воздухот. 	<p>2. Квалитет на воздух</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спроведувањето на мерките утврдени во Националниот план за заштита на квалитетот на воздухот остана ограничени. - Загадувањето на воздухот се уште достигнува високо ниво во текот на зимата, но плановите на квалитетот на воздухот се развиени само за Битола, Скопје и Тетово, а не за сите зони каде што нивоата ги надминуваат границите. - Националната мрежа за мониторинг на квалитетот на воздухот продолжи да страда од недостаток на редовни финансиски ресурси. - Веб-порталот за мониторинг на квалитетот на воздухот во реално време е јавно достапен, иако често се случуваат технички ИТ проблеми. 	<p>2. Квалитет на воздух</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Законодавната усогласеност е речиси целосна, но нејзината имплементација останува слаба</u> - <u>Посветеноста и координација меѓу владата, институциите на централно ниво и општините треба да се зголеми во насока на поактивна работа за подобрување на квалитетот на воздухот</u> - Нивоата на загадување, особено во Скопје, Тетово и Битола сè уште се многу високи. - Плановите за подобрување на квалитетот на воздухот сè уште не се развиени за сите зони каде што нивоата на загадувачи ги надминуваат граничните вредности - Националната мрежа за следење на квалитетот на воздухот сè уште бара значително човечко, техничко и финансиско засилување
<p>3. Управување со отпад</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет за имплементација на законодавството беше подобрен, 	<p>3. Управување со отпад</p> <ul style="list-style-type: none"> - Продолжува имплементацијата на законодавството за посебни видови на отпад, сепак генерално таа и понатаму 	<p>3. Управување со отпад</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е понатамошно усогласување на законите кои се однесуваат на управување со отпад. 	<p>3. Управување со отпад</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се значителни напори за да се инвестира во воспоставување интегриран систем за управување со

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 27. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

<p>но се уште не е доволен како на централно, така и на локално ниво.</p>	<p>заостанува.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Регионалните структури за управување со отпадот се уште не се целосно оперативни и страдаат од недостаток на административни и финансиски ресурси. - Акциите кои се наведени во новите плановите за управување со регионалниот отпад се само делумно спроведени. - Треба да се зголеми селективно собирање на различни видови на отпад - Економски стимулации за подобрување на рециклирањето и превенција на создавање на отпад остануваат ограничени. 	<p>отпад.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Економските стимулации за промовирање на рециклирањето сè уште се ограничени
<p>4. Квалитет на вода</p> <ul style="list-style-type: none"> - Телата за управување со речните сливови беа востановени, но се уште не се оперативни. - Слабата координација помеѓу надлежните институции продолжува да го отежнува имплементирањето на законодавството. - Државата мора да се справи со недостатоците на системот за мониторинг на водите. - Подготовките за инфраструктурни инвестиции заостанува, а нивото на финансирање е ниско во споредба со потребите. - Потребни се дополнителни напори за спроведување на принципот загадувачот плаќа, а треба да се направи и систем за одредување на цената на водата. - Недостатокот на напредок во оваа област ја отежнува работата 	<p>4. Квалитет на вода</p> <ul style="list-style-type: none"> - Владата започна со подготовки за востановување на интегриран систем за управување со води, но телата за управување со речните сливови се уште не се оперативни. - Потребен е систем за интегриран мониторинг на квалитетот и квантитетот на водата. 	<p>4. Квалитет на вода</p> <ul style="list-style-type: none"> - Урбаните отпадни води и понатаму остануваат главен извор на загадување. - Националното финансирање во однос на нови инфраструктури не е доволно. - Административни капацитети се недоволни за да се спроведат сите мерки кои се потребни според директивите поврзани со водата. - Се уште треба да се развива мапите со обележани опасност од поплави и ризик за сите речни сливови. 	<p>4. Квалитет на вода</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се повеќе напори за намалување на неприходната вода - Земјата треба да направи значителни напори во спроведувањето и меѓуинституционалната координација. - Директивите за стандарди за подземни води и стандарди за квалитет на вода остануваат на почетната фаза на транспозиција.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 27. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

<p>на постројките за третман на води и ги загрозува направените инвестиции во секторот.</p>			
<p>5. Заштита на природа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето со законодавството во областа на природните живеалишта и дивата фауна и флора заостанува. - Нема напредок во идентификувањето на идните подрачја од НАТУРА 2000. - Плановите за управување во заштитените подрачја не се имплементираат. - Направени се напори за подобрување на финансирањето на имплементацијата на плановите за управување, но преземените мерки се незадоволителни. - Националната стратегија и акцискиот план за заштита на природата се уште не се изготвени. 	<p>5. Заштита на природа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето со законодавството во областа на природните живеалишта и дивата фауна и флора заостанува. - Имплементацијата на законодавството и назначувањето на подрачја од НАТУРА 2000 мрежата нема започнато. - Националната стратегија за заштита на природата треба да се заврши. - Останува грижата дека изградбата на две големи хидро-електро центри, Луково Поле и Бошков Мост, може да има потенцијално негативен ефект врз животната средина. - Инвестициите во хидро енергијата треба да бидат во согласност со релевантното законодавство на ЕУ, како на пример она за води и за заштита на природата и да ги почитуваат ЕИА студиите, особено кога станува збор за изградба во заштитено подрачје или пак подрачје со исклучителни природни вредности и подрачје што потенцијално може да биде прогласено за НАТУРА 2000. - Консултациите со јавноста не секогаш соодветно се спроведуваат, а нивните резултати не се рефлектирани во одлуките. 	<p>5. Заштита на природа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националната стратегија за биолошка разновидност и акционен план се уште не е донесен. - Да се развие национална стратегија за заштита на природата. - Останува загриженоста за недоволната заштита на заштитените подрачја, подрачја со висока природна вредност и потенцијал Натура 2000 година, а исто така и за кумулативниот ефект на планираните инвестициски проекти хидроцентралите. - Препораки од претходниот извештај на Европската комисија во врска со хидроенергетски проекти не се земени во предвид. - Потребен е стратешки пристап во развојот на хидроенергијата, во кои проекти треба да се врши во согласност со законодавството на ЕУ барања (СОЖС / ОВЖС / птици и Директивите за живеалишта). 	<p>5. Заштита на природа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се понатамошни активности за воспоставување на систем за следење на конзерваторски статус на видови и видови на живеалишта. - Имплементација на Конвенцијата за Меѓународна трговија со загрозувани видови на Регулатора за дива фауна и флора (CITES) останува во рана фаза. - Обврските за заштита на природата треба да бидат признаени и почитувани од централната власт секогаш кога хидроенергија, рударство и големи инвестиции во инфраструктурата се планирани.
<p>6. Контрола на индустриско загадување и управување со ризици</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постапките за интегрирано спречување и контрола на загадувањето и мониторинг се во тек, но заостануваат. 	<p>6. Контрола на индустриско загадување и управување со ризици</p> <ul style="list-style-type: none"> - Процедурите за издавање дозволи за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето и натаму доцни. - Треба да се забрза издавањето на дозволи. 	<p>6. Контрола на индустриско загадување и управување со ризици</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребна е дополнителна работа за спроведување на Директива SEVESO III и ЕУ Регулатората и Еко ознака. - Интегрирани еколошки дозволи и инспекции се вршат, но процесот се 	<p>6. Контрола на индустриско загадување и управување со ризици</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нов закон за индустриски емисии сè уште не е усвоен. - Нема напредок во Директивата СЕВЕСО III, како и регулативите за еко-етикета или ЕМАС.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 27. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

		уште треба да се забрза..	- <u>Постигнат е одреден напредок во интегрираните дозволи, но потребно е понатамошно подобрување на квалитетот.</u> -
7. Хемикалии - Административниот капацитет и натаму е недоволен.	7. Хемикалии	7. Хемикалии - Сеуште не е донесен Националниот имплементационен план за намалување и елиминирање на неразградливи органски загадувачи - Повеќе работа е потребна за спроведување на REACH и CLP Регулацијата. - Законодавството за спроведување на хемикалии се уште треба да се усвои и соодветни капацитети се уште треба да се стави во место.	7. Хемикалии - Потребни се поголеми вложувања во работата во врска со спроведувањето на регистрацијата, евалуацијата, овластување и ограничување на хемикалиите (REACH) и класификација, означување и пакување повторно
9. Климатски промени - Државата треба да развие сеопфатна политика и стратегија за справување со климатските промени во согласност со очекуваната рамка на ЕУ за 2030 за климатски промени и енергија. - Државата редовно се усогласува со позициите на ЕУ во областа, но се уште нема истакнато залог за надминување на климатските промени за 2020 во согласност со Копенхашкиот договор. - До првиот квартал на 2015 државата треба да го истакне својот придонес во справувањето со климатските промени за договорот за климатски промени од 2015 и истиот да биде во согласност со оној на ЕУ и на државите членки. - Усогласувањето на националниот механизам со Регулацијата за	9. Климатски промени - Државата треба да развие сеопфатна политика и стратегија за справување со климатските промени во согласност со очекуваната рамка на ЕУ за 2030 за климатски промени и енергија. - Потребни се сериозни напори за вклучување во сите секторски политики и стратегии. - Државата треба да продолжи да посветува повеќе внимание на прилагодувањето кон политиката на климатски промени.	9. Климатски промени - Земјата се уште треба да развие сеопфатна политика и стратегија за климатските акција во согласност со рамката на ЕУ 2030 година. - Земјата го потпиша Парискиот договор за Климатските промени во април 2016 година, но се уште треба да се ратификува и спроведе. - Земјата има технички капацитет да подготвуваат извештаи стакленички гасови инвентар добар квалитет, но одржлив пристап за обврски за известување недостасува. - Оваа област треба да се регулира во согласност со следење, известување и верификација на ЕУ. - Треба да се направат понатамошни напори во областа на стандардите и контрола на загадувањето и емисиите од сообраќајот, со фокус на целосно транспонирање на законодавството на ЕУ за квалитет на гориво.	9. Климатски промени - Нивото на усогласеност останува во рана фаза. - Развој на сеопфатна политика и стратегијата за акција за климатските промени која е добро интегрирана во сите релевантни сектори треба да биде приоритет. - Земјата ги исполнува потребните техничките услови за известување за стакленички гасови, но недостасува одржливо финансирање. - Што се однесува до правното усогласување, земјата треба сериозно да ги интензивира напорите за транспонирање и започнување - Спроведување на <i>acquis</i> за климатските промени.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 27. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

<p>мониторинг механизмот треба да биде приоритет.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подигањето на свеста и промоцијата на соработката помеѓу чинителите беа воведени, но треба да бидат зајакнати. - Интеринституционалната работна група за климатски промени треба да биде сериозно зајакната со цел да може да се справи со потребата за ефективна акција на одржлив начин. 			
<p>10. Бучава</p> <ul style="list-style-type: none"> - Заостанува подготовката на стратешките карти на бучава. 	<p>10. Бучава</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не е остварен никаков напредок во овој дел. - Заостанува подготовката на стратешките карти на бучава. 	<p>10. Бучава</p>	<p>10. Бучава</p>
<p>10. Шумарство</p>	<p>10. Шумарство</p>	<p>10. Шумарство</p>	<p>10. Шумарство</p>
<p>11. Цивилна заштита</p>	<p>11. Цивилна заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште не е поврзан системот за цивилна заштита со заедничкиот систем за комуникација во случај на несреќи. - Намалувањето на опасност од природни катастрофи и управување со истите треба да се третира како приоритет, особено во светло на поплавите од оваа година. 	<p>11. Цивилна заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> - Неодамна, беше побарано од земјата да активира механизмот на ЕУ за цивилна заштита по поплавите во август 2016 година, - Административниот капацитет на национално и локално ниво за управување со ризикот од катастрофи треба да се зајакне. - Земјата се уште не е поврзан со заедничка Прва комуникација механизам за цивилна заштита на ЕУ и информативен систем (CECIS). 	<p>11. Цивилна заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> - Земјата продолжува активно да учествуваат во Механизмот за цивилна заштита на ЕУ, но сè уште недостасуваат, координираат и ефикасно ублажување на катастрофи и одговор на сите нивоа. - Земјата сè уште не е поврзана со Заедничкиот комуникациски систем за вонредни состојби.
<p>12. Административен капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Незабележителни напори беа направени за зајакнување на административните капацитети за спроведување на законодавството поради што тие и натаму продолжуваат да бидат недоволни на национално и на 	<p>12. Административен капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Направен е напор за зајакнување на административниот капацитет за имплементација на законодавството во ова поглавје, но тој сепак и натаму е незадоволителен на сите нивоа. - Мониторингот на животната средина и информативниот систем се 	<p>12. Административен капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет во голема мера остана недоволен 	<p>12. Административен капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет остана во голема мера недоволен - Треба да се преземат активности за зголемување на свеста

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 27. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

<p>локално ниво.</p> <ul style="list-style-type: none">- Координацијата меѓу различните административни тела во секторот не е ефективна.- Вклученоста на другите чинители во одлучувањето е недоволна.- Спроведувањето на законодавството се уште не е ефикасно.- Мониторингот на животната средина и информативниот систем се несоодветни.- Барањата за заштита на животната средина и климатските промени сè уште не се добро интегрирани во креирањето политики и имплементацијата во другите сектори.	<p>несоодветни.</p> <ul style="list-style-type: none">- Заштитата на животната средина и климатските промени се уште не се добро интегрирани во сите политики во другите сектори.		
---	---	--	--

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 28. ЗАШТИТА НА ПОТРОШУВАЧИ И ЗДРАВЈЕ

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Нема напредок (*No Progress*) – 2

КОМЕНТАР

Државата останува умерено подготвена, но не е забележан никаков напредок во рамките на заштита на здравството. Усогласувањето на домашното законодавство со законодавството на ЕУ во оваа област се реализира многу бавно. Голем дел од забелешките се повторуваат неколку години наназад што укажува дека потребни се вистински системски реформи во оваа област. Повторно институциите се соочуваат недостаток на финансии и професионален човечки персонал.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се усогласи законска рамка со законодавството на ЕУ за заштита на потрошувачите и да ја зајакне оперативната структура за заштита на потрошувачите.
- Да се зголеми одржливоста, ефикасноста, економичноста и квалитетот на услугите во областа на заразните болести и да се имплементираат препораките од извештајот за техничка проценка на капацитетот на државата во делот на ретките болести
- Да се воспостават регистри за рак и ретки болести

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>I. Заштита на потрошувачи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ефективната имплементација на политиките за заштита на потрошувачите е ограничена поради недостигот на административни и финансиски ресурси. - Пазарните инспектори и другите регулаторни тела треба натаму да се обучуваат за да обезбедат ефективна заштита на потрошувачите. - Ефикасноста на ОПМ е скромна - Средствата од буџетот доделени за заштита на потрошувачи се уште не е доволен 	<p>I. Заштита на потрошувачи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Агенцијата за заштита на потрошувачи останува со скроман придонес - Ефективната имплементација на политиките за заштита на потрошувачите е ограничена поради недостигот на административни и финансиски ресурси. - потребни се дополнителни напори од страна на пазарните инспектори и други регулаторни тела за да се обезбеди ефикасна заштита на потрошувачите. 	<p>I. Заштита на потрошувачи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законската рамка не е целосно усогласена <i>acquis</i> во областа на правата на потрошувачите и во делот за алтернативно решавање на спорови. - Организациите на потрошувачите се слаби а државните дотации речиси и да не ги покриваат советодавните услуги од меѓународни организации. - постојниот систем за посредување е премногу скап за потрошувачите. - Недостатокот на административни ресурси во Министерството за економија продолжува да го отежнува ефикасното спроведување на политики и координација. - Во однос на прашањата поврзани со 	<p>I. Заштита на потрошувачи</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Што се однесува до заштитата на потрошувачите, правната рамка сеуште е само делумно усогласена со законодавството на ЕУ.</u> - Усогласувањето на законодавството со општата директива за безбедност на производи и колективната правна заштита не е завршено. - <u>Државните грантови за организациите за потрошувачи останаа ограничени и ги покриваат само советодавните услуги и надоместоците за меѓународните организации на потрошувачи.</u> - <u>Постојниот систем за посредување е премногу скап за потрошувачите.</u> - Ресурсите посветени на заштита на

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 28. ЗАШТИТА НА ПОТРОШУВАЧИ И ЗДРАВЈЕ

		<p>безбедноста на производите потребни се од страна на регулаторните тела дополнителни напори за да се обезбеди ефикасна заштита на потрошувачите.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се дополнителни напори за да се заврши усогласувањето со Директивата за општа безбедност на производите. 	<p>потрошувачите остануваат ограничени.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Потребно е зајакнување на надзорот на пазарот за прашањата поврзани со безбедноста на производите, со цел да се обезбеди ефикасна заштита на потрошувачите.</u> - <u>Потребни се дополнителни напори за да се заврши усогласувањето со Директивата за општа безбедност на производите.</u>
<p>2. Јавно здравство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот за планирање и имплементација на програмите за јавно здравство на локално и регионално ниво останува слаб поради што се ограничува ефективната децентрализација на здравствениот сектор, го отежнува еднаквиот пристап до здравствена заштита и ги намалува здравствените индикатори за мајките и децата. - Институциите за ментално здравје остануваат без соодветен број на кадар и финансиски ресурси - Одржливоста на постоечкиот систем со центри за ментално здравје е загрижувачка - Капацитетот на лабораториите за тестирање на микробиолошка отпорност треба дополнително да се подобри. - Антибиотици се продаваат слободно, без лекарски рецепт, со непочитување на стратешката цел на зајакнување на микробиолошка отпорност - Натамошни напори се потребни за да се усогласи 	<p>2. Јавно здравство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Електронската здравствена картичка е само делумно функционална. - Недостатокот на човечки и финансиски ресурси, вклучувајќи ги и натрупани долгови, продолжуваат да ја поткопуваат одржливоста на јавните здравствени програми како и еднаквиот пристап до здравствена заштита. - Здравствениот сектор се уште не се децентрализирани ефективно. - Спроведувањето на Законот за контрола на тутунот е нерамномерно спроведен. Неговата имплементацијата пред се е фокусирана на големите урбани средини. - Потребно е зголемување на капацитетите на Меѓу - агенциската комисијата за спроведување на Меѓународниот здравствен правилник, - Зголемен бројот на ХИВ инфекција помеѓу машката популација - Потребни се натамошни напори за да се подобри состојбата во кадаверичната трансплантација и листата на потенцијални приматели како и восистемот за информации за крв, ткива, клетки и органи - Институциите за ментално здравје остануваат без соодветен број на кадар 	<p>2. Јавно здравство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако имаше некои инвестиции и обука во јавното здравство тоа не е системско: на пример, нова опрема е инсталирана во субстандардни објекти, додека други објекти немаат соодветно обучен персонал - Електронска здравствена картичка остана само делумно функционална. - Потребно е зајакнување во спроведувањето на контрола на тутунот - Во однос на заразните болести, треба да се обезбеди соодветно финансирање за рана детекција. - Препишување на антибиотици треба да биде построго контролирани за да се зајакне борбата против анти-микробиолошки отпор. - Трансплантација операции престана за неколку месеци поради недостиг на органи и финансии. - Потребни се дополнителни напори за да се постигне усогласување со <i>acquis</i>. - Санитарните услови и човечки ресурси во објектите за ментално здравје е слаба. - Потребни се повеќе инвестиции и бројот на вработени за третман на лица со тешка физичка и интелектуална попреченост, како и за третман на 	<p>2. Јавно здравство</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Дел од купените софистицирани здравствени уреди сеуште не се во употреба, а воедно недостасува и професионален медицински персонал.</u> - Во однос на контролата на тутунот националното законодавство е делумно усогласено со законодавството на ЕУ. - Спроведувањето на контролата на тутунот е влошено во текот на извештајниот период односно не е казнувано пушењето во јавните површини. - <u>Потребни се понатамошни напори за да се постигне усогласување со законодавството на ЕУ во однос на крв, ткива, клетки и органи.</u> - <u>Потребни се дополнителни напори за да се постигне усогласување со законодавството на ЕУ во однос на сериозни прекугранични здравствени закани.</u> - Потребна е специјална обука за да се гарантира ефикасна превенција и контрола на заразни болести. - Се препорачува зајакнување на капацитетот и инфраструктурата за квалитетен микробиолошки надзор. - <u>Препишување на антибиотици треба да биде построго контролирани за да се зајакне борбата против анти-</u>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 28. ЗАШТИТА НА ПОТРОШУВАЧИ И ЗДРАВЈЕ

<p>законодавството во областа на права на пациенти во прекугранична здравствена грижа, признавањето на издадените рецепти и здравствена грижа за сериозни болести</p> <ul style="list-style-type: none"> - Алокација на средства во фармацевтската индустрија и нивното управување е подобро, но потребен е стратешки приод кон регистрацијата. - Регистарот на рак е делумно оперативен. - Се уште не е договорена соработка со Државниот Завод за статистика во однос на податоците за морталитет . - Одржливо финансирање за редовни контроли на грлото на матката, на дојката и дебелото црево треба да бидат обезбедени. - Во областа на здрава животна средина, се уште не е завршена проценка на здравствените ризици од загадувањето на воздух, ниту пак има програма за тестирање за радон во почвата и градежна опрема, или програмата за човечки био-мониторинг - Постои ограничен фонд за третирање на ретки болести - Капацитетот за превенција од здравствени ризици поврзани со животна средина треба да биде зголемен 	<p>и финансиски ресурси</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сеуште не е усвоен акциски план и стратегија за ментално здравје 2012-2020 - Регистарот за болни од рак сеуште не е потполно оперативен - Се уште не е договорена соработка со Државниот Завод за статистика во однос на податоците за морталитет . - Одржливо финансирање за редовни контроли на грлото на матката, на дојката и дебелото црево треба да бидат обезбедени. - Измените и дополнувањата на Законот за акцизи, предвидуваат дека 1 денар по кутија цигари е наменет за лекови за ретки болести, но финансирањето и стручно знаење за нивниот третман - останува ограничен. 	<p>Ромите.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Финансирање, пристап до лекови и стручно знаење за лекување на ретки болести остануваат ограничени. - Не постои регистар за поединечни ретки болести се водат за исчезнати. Ова сериозно го попречува соодветениот третман. - Сите иницијативи се оставени на организациите во граѓанското општество, формирана од страна на членовите на семејствата на луѓето погодени со ретки болести. 	<p><u>микробиолошки отпор.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Во однос на правата на пациентите во прекуграничната здравствена заштита, националното законодавство не е усогласено со законодавството на ЕУ. - Не се користи електронската здравствена картичка додека а електронски медицински регистри сеуште не се ни развиени. - Недостатокот на финансиски ресурси сериозно го попречува спроведувањето на политиките за јавно здравје. - <u>Во однос на ретките болести државите регистри сеуште не се добро утврдени и соодветно буџетирани. Дефинирањето на она што се смета за ретка болест треба да се усогласи со меѓународните стандарди.</u> - <u>Финансирањето и пристапот до специјализирани знаења за третман на ретки болести останаа ограничени и нетранспарентни и им беа оставени на граѓанските организации или на семејствата.</u> - Националното законодавство за лекови за употреба во хуманата и ветеринарната медицина употреба е делумно усогласено со законодавството на ЕУ. - Критериуми за цени за лекови ги одредува Фондот за здравствено осигурување, но лековите опфатени со националното здравствено осигурување им се достапни на пациентите само во првите денови од месецот. - Потребно е воведување на дополнителни мерки за правилен квалитет и контрола на следењето на лековите за хумана и ветеринарна употреба, односно предмет на паралелна трговија. - Националните и регионалните регистри за
--	---	---	--

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 28. ЗАШТИТА НА ПОТРОШУВАЧИ И ЗДРАВЈЕ

			<p>рак сè уште не се воспоставени.</p> <ul style="list-style-type: none">- Санитарните услови и човечки ресурси во објектите за ментално здравје е слаба.- Во однос на исхраната и физичката активност кај децата, зголемена е дебелината кај 7 годишните деца.- Потребни се повеќе инвестиции и бројот на вработени за третман на лица со тешка физичка и интелектуална попреченост, особено кај ромската заедница.
--	--	--	--

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 29. ЦАРИНСКА УНИЈА

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Добро ниво на подготовка (*Good Level of Preparation*) – 4

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Иако Комисијата заклучува дека е постигнат одреден напредок во извештајниот период, сепак нема промена во забелешките, а тие се повторуваат од последниот извештај.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се финализираат и консолидираат тековните ИТ проекти кои ќе обезбедат континуитет на на ИТ системи.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Царинско законодавство</p>	<p>1. Царинско законодавство</p> <ul style="list-style-type: none"> - На 1ви Јануари 2015 стапи на сила надоместокот за процесирање на царинските декларации што не е во согласност со Договорот за стабилизација и асоцијација. - Воведен е Закон за репрезентација на царински процедури кој го дефинира статусот на лиценцираните претставници. - Воведен е Закон за царински процедури за интелектуална сопственост кој ги регулира постапките кои и стојат на располагање на Царината за добра за кои постои сомнеж дека повредуваат нечие право на интелектуална сопственост. 	<p>1. Царинско законодавство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Царинската управа продолжува да наплаќате хонорар за обработка на царински декларации, што не е во согласност со <u>acquis</u>. 	<p>1. Царинско законодавство</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Царинската управа продолжува да наплаќате хонорар за обработка на царински декларации, што не е во согласност со <u>acquis</u></u>
<p>2. Царинска управа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Новиот компјутеризиран транзитен систем се вовеле, но одржувањето на системот допрва треба да се обезбеди како и додатно обучување на 	<p>2. Царинска управа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет на Царинската управа е подобрен, но одржливост на финансиски средства се уште не е на потребното ниво 	<p>2. Царинска управа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Новиот електронски систем за обработка на царински декларации и акцизни документи не е завршен. - Електронскиот интегриран тарифен систем не е целосно искористен. 	<p>2. Царинска управа</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Новиот електронски систем за обработка на царински декларации и акцизни документи не е завршен.</u> - <u>Електронскиот интегриран тарифен систем не е целосно искористен.</u>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 29. ЦАРИНСКА УНИЈА

- персоналот.
- Воведувањето на новиот систем за обработка на царински декларации и Интегрирана тарифна околина на системот се уште е во тек.
 - Административниот капацитет на Царинската управа е подобрен, но одржливост на финансиски средства се уште не е на потребното ниво.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 30. НАДВОРЕШНИ ОДНОСИ

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Во изминатава година во областа на надворешните односи постои делумен напредок но останува да се провлекува проблемот дека не постои доволен институционален капацитет за целосно учество во политиките на ЕУ. Во главно, хуманитарните и развојни политики на ЕУ не се присутни воопшто нити во јавниот дискурс на владините функционери, нити во некоја од останатите општествени сфери. Постои можност со евентуално подобро усогласување на легислативата да дојде и до воспоставување и стекнување на институционален капацитет да се биде дел од тие политики на ЕУ.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се зајакне административниот капацитет во однос на контрола при извозот на стоки со двојна употреба
- Да се зајакне севкупниот административен капацитет на тимот задолжен за трговија со ЕУ, ЦЕФТА и да работи во рамките на рамката на СТО во релевантното министерство, особено во поглед на непречено спроведување на повеќегодишниот акционен план за регионална економска област

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2016
1. Заедничка трговска политика	1. Заедничка трговска политика	1. Заедничка трговска политика	1. Заедничка трговска политика - Државата треба да го комплетира известувањето по членовите 1.4, 10.4.3, 10.6.2 и 12.2.2 од Спогодбата за олеснување на трговијата на СТО и да обезбеди целосна имплементација на обврските.
2. Билатерални договори со трети држави	2. Билатерални договори со трети држави	2. Билатерални договори со трети држави	2. Билатерални договори со трети држави - Државата треба да ги проучи сите договори за инвестирање склучени со трети држави за да утврди дали се во согласност со законодавството на ЕУ.
3. Развојна политика и хуманитарна помош - Постои слаб напредок но сè уште државата има недоволен институционален капацитет за целосно учество во политиките	3. Развојна политика и хуманитарна помош - Постои слаб напредок но сè уште државата има недоволен институционален капацитет за целосно учество во политиките на ЕУ, особено	3. Развојна политика и хуманитарна помош - Нема никаков напредок во однос на развојната политика и хуманитарната помош.	3. Развојна политика и хуманитарна помош - Нема никаков напредок во однос на развојната политика и хуманитарната помош.

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 30. НАДВОРЕШНИ ОДНОСИ

на ЕУ, особено во областа на комерцијалната, развојната и хуманитарната помош.	во областа на комерцијалната, развојната и хуманитарната помош.		
<i>4. Заштита и спасување</i>	<i>4. Заштита и спасување</i>	<i>4. Заштита и спасување</i>	<i>4. Заштита и спасување</i>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 31. НАДВОРЕШНА БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАНБЕНА ПОЛИТИКА

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Надворешната безбедносна и одбранбена политика во главно е условена или е под влијание на учеството во воени мисии. Токму овие активности кои претставуваат отворена соработка со останатите земји членки со учесници во воени мисии и на билатерално ниво во поглед на овој тип на безбедносни политики.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да продолжи подобрувањето на усогласеност со декларациите на ЕУ и одлуките на Советот за надворешни работи и безбедносна политика.

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<i>1. Политички дијалог (дел 2.3, Регионални прашања и меѓународни обврски)</i>	<i>1. Политички дијалог (дел 2.3, Регионални прашања и меѓународни обврски)</i>	<i>1. Политички дијалог (дел 2.3, Регионални прашања и меѓународни обврски)</i>	<i>1. Политички дијалог (дел 2.3, Регионални прашања и меѓународни обврски)</i>
<i>2. Заедничка надворешна и безбедносна политика (дел 2.3, Регионални прашања и меѓународни обврски)</i> - Република Македонија не се усогласи со одлуката на Советот за воведување рестриктивни мерки кон Русија заради незаконските дејствувања во Крим и Источна Украина.	<i>2. Заедничка надворешна и безбедносна политика (дел 2.3, Регионални прашања и меѓународни обврски)</i> - Република Македонија не се усогласи со одлуката на Советот за воведување рестриктивни мерки кон Русија заради незаконските дејствувања во Крим и Источна Украина.	<i>2. Заедничка надворешна и безбедносна политика (дел 2.3, Регионални прашања и меѓународни обврски)</i> - Република Македонија не ја усогласи својата надворешна политика со одредени одлуки на Советот, вклучувајќи ги рестриктивни мерки на ЕУ за Русија и Украина.	<i>2. Заедничка надворешна и безбедносна политика (дел 2.3, Регионални прашања и меѓународни обврски)</i> - Македонија ја усогласи својата надворешна политика со 53 од 65 декларации на ЕУ и Одлуки на Советот, но не го стори тоа со рестриктивните мерки за Русија и Украина.
<i>3. Европска безбедносна и одбранбена политика</i>	<i>3. Европска безбедносна и одбранбена политика</i>	<i>3. Европска безбедносна и одбранбена политика</i>	<i>3. Европска безбедносна и одбранбена политика</i>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 32. ФИНАНСИСКА КОНТРОЛА

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (*Moderately Prepared*) – 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Во оваа поглавје повторно како главена забелешка се јавува потребата за уставна заштита за функционална независност на ДЗР како и тоа дека импактот на извештаите на ДЗР се намалува со непостоењето на заокружен систем. Со тоа, улогата на ДЗР, кој е една од најсолидните институции во РМ, поради недостаток на политичка волја за транспарентност на трошењата, се намалува значително. Освен тоа, интересно е што многу од забелешките во однос на ЈВФК од лани се уште не се адресирани и се појавуваат и оваа година.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се усвои нов среднорочен стратешки документ за ЈВФК, со посебен фокус на дефинирањето и спроведувањето на раководната отчетност
- Да се подобри следењето на препораките на Државниот завод за ревизија од страна на владата и парламентот
- Да се усвои и спроведе национална стратегија за спречување на измами

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Јавна внатрешна контрола и надворешна ревизија (ЈВФК)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се дополнителни напори за да се заврши сертификацијата на внатрешните ревизори и за зајакнување на спроведувањето на внатрешната ревизија. - Незадоволително е делегирањето на обврски кое попречува да се направи чекор кон вистинска менаџерска одговорност. - Упатствата за подготовка на стратегии за управување со ризик и за нивно спроведување се издадоа, но најголемиот дел од институциите се уште не ги спроведува. - Парламентот сè уште нема 	<p>1. Јавна внатрешна контрола и надворешна ревизија (ЈВФК)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Централна единица за хармонизација (ЦЕХ) изготви годишен план за имплементација на концептот на ЈВФК но истиот се усвоји дури во јуни следната година. - Владата дава препораки врз основа на извештајот, но тие треба да бидат следени посистематски. - ЦЕХ треба уште повеќе да ја засили контролата и надзорот над спроведувањето на финансискиот менаџмент и контролата во организациите од јавниот сектор и државните претпријатија. - Правната рамка за финансиско управување и контрола не е кохерентно имплементирана од страна на сите 	<p>1. Јавна внатрешна контрола и надворешна ревизија (ЈВФК)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Комитетот за финансиско управување и контрола и Ревизорскиот комитет сè се состануваа редовно - ЦЕХ треба уште повеќе да ја засили контролата и надзорот над спроведувањето на финансискиот менаџмент и контролата во организациите од јавниот сектор и државните претпријатија. - Правната рамка за финансиско управување и контрола не е кохерентно имплементирана од страна на сите институции. - Правилниците и прирачниците ќе треба дополнително да се ажурираат и прилагодат на потребите на помалите буџетски корисници. 	<p>1. Јавна внатрешна контрола и надворешна ревизија (ЈВФК)</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Советот за ЈВФК не се сретна во текот на извештајниот период и не реализираше ефикасен надзор над спроведувањето на стратегијата.</u> - Треба да се подготви нов и посеопфатен стратешки документ за ЈВФК, со посебен фокус на дефинирањето и спроведувањето на раководната одговорност. - Треба да се воспостави и механизам за ефикасна координација, следење и известување за јавната администрација, управувањето со јавните финансии и реформите за ЈВФК - Менаџерската одговорност не е добро вградена во административната култура на јавниот сектор - Во однос на институционалните

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 32. ФИНАНСИСКА КОНТРОЛА

<p>утврдено формална процедура за преглед на извештаите од ревизијата.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Комитет за финансиско управување и контрола и Ревизорски комитет е потребно да се среќаваат секој квартален период, но се немаат сретнато од септември 2012 година. - Законот за финансиска инспекција се уште не е имплементиран. - Реформата во јавната внатрешна финансиска контрола потребно е да биде подобро интегрирана во тековниот процес на реформирање на јавната администрација. - Ресурсите на ДЗР, за надворешна ревизија не се зголемуваат доволно во сооднос со обврските кои ги има заводот. - Сè уште е потребна уставна заштита за функционалната независност на ДЗР. - Буџетската автономија на ДЗР не е гарантирана во пракса. 	<p>институции.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Правилниците и прирачниците ќе треба дополнително да се ажурираат и прилагодат на потребите на помалите буџетски корисници. - Управувањето со ризици треба целосно да бидат вградени во процесите на управување на организациите. - Службата за финансиска инспекција во Министерството за финансии сеуште има недостаток на оперативен капацитет. - Повеќето единици немаат доволен број на ревизори. - Повеќето единици за внатрешна ревизија своите ревизии ги извршуваат врз основа на стратешки и годишни планови, иако тие не се направени врз основа на оперативните и систематски ризици. - Додека независноста на ДЗР не се вметне во Уставот, уставната и законската рамка не може да се смета за завршена. Измените сеуште не е усвоени од страна на парламентот. - Посебно внимание треба да се посвети на подобрување на капацитетите за извршување на ревизијата на успешност. - Годишните ревизорски извештаи на ДЗР се дискутираат во парламентот, но неговите препораки се уште не се вршат систематски за да се осигура дека јавните средства се користат транспарентно и со поголема одговорност. 	<ul style="list-style-type: none"> - Управувањето со ризици треба целосно да бидат вградени во процесите на управување на организациите. - Административниот капацитет на Одделението за финансиска инспекција во Министерството за финансии беше ослабено поради промени во кадарот - Повеќето единици немаат доволен број на ревизори. - Треба да се подобри контролата на квалитет - Сè уште не се усвоени амандманите за уставна заштита на независност на ДЗР. - Посебно внимание треба да се посвети на подобрување на капацитетите за извршување на ревизијата на успешност. - Треба да се работи на импактот на ревизорските извештаите – препораките на ДЗР не се ефикасно имплементирани од институциите кои биле предмет на ревизија 	<p>перформанси, управувањето со перформансите сè уште не е воспоставено.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Министерството за финансии и Министерството за информатичко општество и администрација треба да почнат да ги идентификуваат законските, процедуралните и другите пречки за раководна одговорност во јавниот сектор - Внатрешната контрола сè уште не е ефикасно имплементирана на централно и локално ниво. - Буџетските корисници ефикасно не ги спроведуваат прирачниците за финансиско управување и контрола и управувањето со ризици развиени од страна на Единицата - Квалитетот на ревизорската работа е во согласност со стандардите на ИНТОСАИ. Сепак, ревизијата на успешност треба понатаму да се подобри
<p>2. Заштитата на финансиските интереси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националната стратегија за 	<p>2. Заштитата на финансиските интереси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Министерството за финансии треба да 	<p>2. Заштитата на финансиските интереси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - АФКОС има ограничен капацитет за 	<p>2. Заштитата на финансиските интереси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националната координативна служба за

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 32. ФИНАНСИСКА КОНТРОЛА

<p>заштита на финансиските интереси на ЕУ за 2014-2016 година се уште не е усвоена.</p>	<p>се фокусира кон развој и проширување на методолошки алатки, воспоставувајќи АФКОС мрежа како и организација на обуки за службениците кај кои има неправилности.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се усвои анти-корупциска стратегија и да се имплементира ефикасно. 	<p>координација на системот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се подобри правната рамка која ги одредува улогата и одговорноста на АФКОС - АФКОС треба да се посвети на развој и дисеминација на методолошки алатки во согласност со најдобрите ЕУ практики и испорачување на обуки - Да се усвои стратегија за спречување на измами - Останува да се создаде солидно досие на истраги и известување 	<p><u>спречување измами (AFCOS) мора да ја зајакне својата клучна координативна улога и треба да се воспостави ефикасна АФКОС мрежа</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Да се усвои стратегија за спречување на измами</u> - <u>Потребно е понатамошно развивање на солидна евиденција за истраги и известување за неправилностите.</u>
<p>3. Фалсификување на еврото</p> <ul style="list-style-type: none"> - Новата електронска база на податоци за фалсификување на еврото се воспостави и се користи од страна на Министерството за внатрешни работи, но допрва треба да биде достапна за сите други релевантни институции. 	<p>3. Фалсификување на еврото</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се подобри соработката со МВР преку навремена размена на информации преку системот за податоци на фалсификувани банкноти. - Нема формални договори за соработки со ЕК за монети или со ЕЦБ за фалсификување на банкноти. - Потребно е подобрување на соработката помеѓу националните институции инволвирани во борбата против фалсификување, кое би се остварило преку системска обука, проширување на практично искуство и вештини и подобрување на соработка со ЕК и ЕЦБ. 	<p>3. Фалсификување на еврото</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се подобри соработката меѓу НБРМ и МВР – системот за фалсификувани банкноти не е достапен на МВР - Нема формални договори за соработки со ЕК за монети или со ЕЦБ за фалсификување на банкноти. - Потребно е подобрување на координацијата помеѓу НБРМ, МВР и ОЈО - Соработката со странски банки и институции не е регулирана 	<p>3. Фалсификување на еврото</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се подобри соработката меѓу НБРМ и МВР – системот за фалсификувани банкноти не е достапен на МВР - <u>Нема формални договори за соработки со ЕК за монети или со ЕЦБ за фалсификување на банкноти</u> - <u>Потребно е подобрување на координацијата помеѓу НБРМ, МВР и ОЈО</u> - <u>Соработката со странски банки и институции не е регулирана</u>

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 33. ФИНАНСИСКИ И БУЏЕТСКИ ОДРЕДБИ

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Рана фаза на подготовка (*Early Stage of Preparation*) – 1

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Одреден напредок (*Some Progress*) – 3

КОМЕНТАР

Во извештајот е наведено дека државата е во рана фаза на подготвеност на ова поглавје и дека има одреден напредок во последните 12 месеци. При анализирање на забелешките јасно може да се забележи исите забелешки се повторуваат уште од 2010 година што само по себе кажува дека не постои волја за почнување на некакви подготовки во ова подрачје

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Потребно е создавање на солидна институционална поставеност за системот на сопствени ресурси, на координативни структури, треба да се воспостави административен капацитет и правила за спроведување

Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016	Извештај за напредокот 2018
<p>1. Сопствени ресурси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема особен развој во поглед на традиционалните сопствени ресурси, ресурсите на ДДВ и ресурсите на БНП. - За проблемите и напредокот види ги поглавјата 16,18,29 и 32. - Потребен е натамошен развој на ефективни алатки за борба против даночната затајување и измама, како и за намалување на сивата економија. - Потребно е дополнително да се зајакне административниот капацитет на институциите кои се директно вклучени во системот на сопствени ресурси (царината, оданочувањето, статистиката и финансиската контрола). - Да се воспостави целосно оперативна координативна 	<p>1. Сопствени ресурси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема особен развој во поглед на традиционалните сопствени ресурси, ресурсите на ДДВ и ресурсите на БНП. - За проблемите и напредокот види ги поглавјата 16,18,29 и 32. - Потребно е дополнително да се зајакне административниот капацитет на институциите кои се директно вклучени во системот на сопствени ресурси (царината, оданочувањето, статистиката и финансиската контрола). - Потребен е натамошен развој на ефективни алатки за борба против даночната затајување и измама, како и за намалување на сивата економија. - Законодавство треба да биде усогласено со acqis. 	<p>1. Сопствени ресурси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема особен развој во поглед на традиционалните сопствени ресурси, ресурсите на ДДВ и ресурсите на БНП. - За проблемите и напредокот види ги поглавјата 16,18,29 и 32. - Потребно е понатамошно усогласување со правната рамка и дополнително зајакнување на административниот капацитет на институциите кои се директно вклучени во системот на сопствени ресурси (царината, оданочувањето, статистиката и финансиската контрола). - Потребен е натамошен развој на ефективни алатки за борба против даночната затајување и измама, како и за намалување на сивата економија. - Државата ќе треба да воспостави комплетно оперативна структура, административен капацитет и 	<p>1. Сопствени ресурси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема особен развој во поглед на традиционалните сопствени ресурси, ресурсите на ДДВ и ресурсите на БНП - Потребно е понатамошно усогласување со правната рамка и дополнително зајакнување на административниот капацитет на институциите кои се директно вклучени во системот на сопствени ресурси (царината, оданочувањето, статистиката и финансиската контрола). - Потребен е натамошен развој на ефективни алатки за борба против даночната затајување и измама, како и за намалување на сивата економија - Државата ќе треба да воспостави комплетно оперативна структура, административен капацитет и

СПОСОБНОСТ ДА СЕ ПРЕЗЕМААТ ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

ПОГЛАВЈЕ 33. ФИНАНСИСКИ И БУЏЕТСКИ ОДРЕДБИ

структура со цел да се обезбедат идната прецизна пресметка, собирање, плаќање и набљудување на сопствените ресурси и известување на ЕУ за спроведување за правилата за сопствени ресурси.		имплементирање на правила за да осигура дека ќе биде во можност, после пристапувањето, правилно да пресмета, предвиди, наплати, контролира и дава извештаи на ЕУ за своите ресурси во согласност со <i>acquis</i> .	имплементирање на правила за да осигура дека ќе биде во можност, после пристапувањето, правилно да пресмета, предвиди, наплати, контролира и дава извештаи на ЕУ за своите ресурси во согласност со <i>acquis</i>.
<i>2. Измама кај царински давачки и ДДВ.</i>	<i>2. Измама кај царински давачки и ДДВ.</i>	<i>2. Измама кај царински давачки и ДДВ.</i>	<i>2. Измама кај царински давачки и ДДВ.</i>